

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Aspectes de lexicografia: representació i interpretació gramaticals

Mercè Lorente Casafont

Aquesta tesi doctoral està subjecta a la llicència **Reconeixement- NoComercial – SenseObraDerivada 4.0. Espanya de Creative Commons.**

Esta tesis doctoral está sujeta a la licencia **Reconocimiento - NoComercial – SinObraDerivada 4.0. España de Creative Commons.**

This doctoral thesis is licensed under the **Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0. Spain License.**

TESI DOCTORAL

Aspectes de lexicografia:
Representació i interpretació gramaticals

Mercè Lorente Casafont

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

1994

Aspectes de lexicografia:
Representació i interpretació gramaticals

Programa de doctorat: Variació en el llenguatge 1991-93

Departament de Filologia Catalana

Premi Extraordinari de Doctorat de la Universitat de Barcelona 1994-95

Premi Pompeu Fabra 1997 de l'Institut d'Estudis Catalans

Doctoranda: Mercè Lorente Casafont

Directora: M. Teresa Cabré Castellví

Aspectes de lexicografia:
Representació i interpretació gramaticals

VOLUM I

Mercè Lorente Casafont

Universitat de Barcelona

1994

ÍNDEX VOLUM I

Presentació	7
Agraïments	9
1. Introducció	11
1.1. Lexicografia i lingüística teòrica: <i>àmbit del treball</i>	11
1.1.1. Lexicografia i interdisciplinarietat	12
1.1.2. Lexicografia i descripció	13
1.1.3. Lexicografia i models gramaticals	14
1.2. La informació lingüística en lexicografia: <i>constatacions</i>	17
1.3. Diccionaris, formalismes i codificacions: <i>estat de la qüestió</i>	21
1.4. Aplicació d'una gramàtica formal per a la codificació lexicogràfica: <i>hipòtesi de treball</i>	22
1.4.1. Selecció d'un formalisme gramatical	22
1.4.2. Disseny d'un prototipus de diccionari	23
1.5. Verbs, codis i exemples: <i>delimitació del corpus de treball</i>	25
1.6. Organització del treball: <i>objectius de la tesi</i>	26
2. La informació gramatical en els diccionaris	29
2.1. Funcions de la codificació gramatical dels diccionaris	29
2.1.1. Representació de la informació lèxico-sintàctica	30
2.1.2. Ordenació de l'article de diccionari	36
2.2. Problemes de la codificació gramatical tradicional	37
2.2.1. Fonaments teòrics de la codificació tradicional	37
2.2.2. Relacions entre variants d'un mateix verb	39
2.2.3. Informacions impredecibles i predecibles	42
2.3. La formalització en lexicografia	43
2.3.1. Elements formalitzables i nivells de formalització	43
2.3.2. Codificacions alternatives i diccionaris formals	45
3. La implementació de models formals en la codificació lexicogràfica	55
3.1. La noció d'aplicabilitat	55
3.1.1. Relacions entre lingüística aplicada i lingüística teòrica	55
3.1.2. Aplicació descriptiva	56
3.1.3. Aplicació lexicogràfica: els prototipus de diccionari	58
3.2. Criteris per a la selecció d'un model gramatical	61
3.2.1. Adequació explicativa	61
3.2.2. Estructures superficials	61
3.2.3. Orientació lexicalista	62
3.2.4. Modularitat	63

4. La Gramàtica lèxico-funcional (GLF): Principis bàsics	65
4.1. Model lingüístic seleccionat	65
4.2. Orígens de la GLF	66
4.3. La hipòtesi de la competència lingüística	67
4.4. Gramàtica universal vs. gramàtica formal	68
4.4.1. Universalitat del sistema de representació mental	69
4.4.2. Conjunt de nocions universals compartides amb d'altres models teòrics	70
4.4.3. Conceptes polèmics en la consideració de la universalitat	70
4.5. Mecanisme d'unificació	72
4.6. L'orientació lexicalista	75
5. Els mòduls teòrics i la GLF	79
5.1. Organització modular de la GLF	79
5.2. La Teoria de la X'	81
5.3. La Teoria de la Recció i la noció de subcategorització	90
5.4. La Teoria de l'Estructura Argumental	95
5.5. La Teoria Temàtica	104
5.6. La Teoria del Cas	111
5.7. La Teoria del Control	116
5.7.1. La anàfora	117
5.7.2. La teoria del lligam	120
5.7.3. La teoria del control	121
Control funcional	122
Control anafòric	124
Control de constituents	125
5.8. La Teoria de Projectió Lèxica	126
Preservació d'estructures lèxiques	127
Assignació de funcions	128
6. Els mecanismes de la GLF	133
6.1. Nivells de representació lingüística	133
6.1.1. Lèxic	134
Classes d'unitats lèxiques	135
El concepte de forma lèxica	136
Les regles lèxiques	137
Els subcomponents del lèxic	139
El lèxic en la gramàtica	141
6.1.2. Estructura-c	141
6.1.3. Estructura-f	144
6.2. Mecanismes de processament	146
6.2.1. Generació d'estructures de constituents	146
6.2.2. Establiment de descripcions funcionals	151
6.2.3. Validació d'estructures funcionals	154
7. Els verbs i la GLF (I): caracterització i tipologia	157
7.1. Caracterització lèxico-sintàctica del verb en la GLF	157
7.2. Representació de les entrades i de les regles lèxiques	162

7.3. Alguns criteris de classificació verbal	164
7.3.1. Transitivitat i criteri sintàctic	166
7.3.2. Criteri semàntic, criteri temàtic	166
7.3.3. Verbs inacusatius i criteri causal	169
7.4. Classes de verbs segons l'estructura-a	171
7.4.1. Criteri argumental	171
7.4.2. Classificació argumental dels verbs	172
POLIADICITAT DE L'ESTRUCTURA-A	172
DIMENSIÓ ASPECTUAL DE L'ESTRUCTURA-A	174
7.4.3. Valoració del criteri argumental	176
8. El verb i la GLF (II): Regles d'extensió i construccions derivades	179
8.1. Regles d'extensió o de projecció lèxica	179
8.2. Regles que afecten la poliadicitat de l'estructura argumental	181
8.2.1. Regles que augmenten la poliadicitat	181
CAUSATIVITZACIÓ	182
TRANSITIVITZACIÓ	184
INCORPORACIÓ DE DATIU	187
8.2.2. Regles que disminueixen la poliadicitat	191
Regles que eliminen un argument intern	191
INTRANSITIVITZACIÓ	192
EXTRACCIÓ DE DATIU	193
Regles que eliminen l'argument extern	194
PASSIVITZACIÓ MORFOLÒGICA	195
8.3. Construccions verbals pronominals	197
8.3.1. Regles lèxiques que incorporen un clíctic reflexiu	198
REFLEXIVITZACIÓ	199
PASSIVITZACIÓ PRONOMINAL	203
INCOATIVITZACIÓ	204
8.3.2. Altres construccions pronominals	207
LA CONSTRUCCIÓ IMPERSONAL REFLEXIVA	207
LA CONSTRUCCIÓ MITJANA	210
LA CONSTRUCCIÓ PRONOMINAL ABSOLUTA	213
8.3.3. Síntesi	217
8.4. Regles que afecten la projecció de les formes lèxiques	219
INCORPORACIÓ DE SUBJECTES EXPLETIUS	220
CANVIS DE FUNCIONS GRAMATICALS	221
INCORPORACIÓ D'ADJUNTS	222
ALTERNANÇA DE CONSTITUENTS	224
8.5. Regles aplicables a les formes verbals del català	226
9. Proposta de codificació lexicogràfica	236
9.1. Corpus d'anàlisi	236
9.1.1. Font i selecció de les entrades	236
9.1.2. Font i selecció d'exemples	239
9.1.3. Organització dels materials	241
9.2. Tractament de les dades	243
9.2.1. Lemes, accepcions i formes verbals	244

9.2.2. Exemples	245
9.3. Estructura del prototipus de diccionari	247
9.3.1. Macroestructura	248
9.3.2. Microestructura	248
9.4. Sistema de codificació	251
9.4.1. Informacions codificades	251
9.4.2. Significació dels codis	252
9.5. Notes complementàries	254
10. Conclusions	255
10.1. Sobre la proposta lexicogràfica	255
10.1.1. Sobre l'adequació de la GLF per a la implementació lexicogràfica	255
10.1.2. La proposta de codificació gramatical	256
10.1.3. L'exemplificació de les estructures-a	259
10.2. Sobre la classificació argumental dels verbs	260
10.2.1. Classes de verbs segons l'estructura-a	260
10.2.2. Algunes propostes d'anàlisi lingüística	261
IDENTIFICACIÓ I ASSIGNACIÓ DE PAPERS TEMÀTICS	262
Verbs de moviment	263
Accions no controlades	263
Coindexacions argumentals no reflexives	264
Els arguments assignats amb el paper temàtic LLOC	265
Dobles objectes	265
PREDICATS COMPLEXOS	266
AMBIGÜITAT DE PREDICATS DERIVATS	267
10.3. Síntesi	267
11. Bibliografia	269
12. Índex d'esquemes	298
13. Índex de taules	299

AGRAÏMENTS

Una tesi doctoral, encara que és un treball individual, és sempre deutora de la col·laboració, la dedicació i la paciència de moltes altres persones.

Vull agrair a l'Institut d'Estudis Catalans que m'hagi permès treballar amb la Base de Dades Textual de la Llengua Catalana (BDTLC) del Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana (CTILC); i, especialment, al Dr. Joaquim Rafel, perquè en la seva qualitat de director del projecte va fer possible que tingués accés directe a les dades i perquè, des d'aleshores, sempre s'ha interessat pels meus avenços.

No puc oblidar-me de la col·laboració que he rebut de les companyes de les Oficines Lexicogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans, Victòria Alsina, Maria Bozzo, Lluïsa Castellón, Àngels Egea, Marta Juncadella i Carolina Santamaria, que sempre m'hi han deixat un raonament informatitzat i que, pacientment, sempre han atès les meves consultes en el maneig de l'ordinador.

Vull agrair al Departament de Filologia Catalana i, sobretot, al seu director Dr. Joaquim Viaplana i al coordinador de la Secció de Lingüística Catalana, Dr. Lluís Payrató, el seu suport i l'ajut material (sense la impressora no sé quins papers llegiríem ara). Gràcies a tots els mestres i els companys de la Secció, pels seus consells i els seus comentaris.

Durant el període que va des del gener de 1992 fins al juny de 1993, vaig gaudir de l'ajut a la recerca AR91-238, concedit per la Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica (CIRIT) de la Generalitat de Catalunya.

Gràcies als meus pares, pel seu exemple i per fer-me sempre costat, i a la Laura, per la seva col·laboració.

Per acabar, vull manifestar el meu agraïment i la meva estimació a les dues persones sense l'ajut de les quals mai no hauria tirat endavant:

A la Dra. M. Teresa Cabré i Castellví, que, com a directora d'aquesta tesi, ha anat llegint i resseguint tot el treball des de la primera intenció fins a la darrera redacció, amb dedicació incansable. Gràcies pels comentaris, per les aportacions, pel suport, pels ànims, per la confiança demostrada en tot moment i, sobretot, per l'amistat.

Al Cisco, per tot i per sempre.

Barcelona, octubre de 1994

CAPÍTOL 1. Introducció

1.1. Lexicografia i lingüística teòrica: *àmbit del treball*

En el panorama general de la lingüística aplicada, s'han deixat sentir, des de fa uns quants anys, diverses veus que defensen l'acostament de les disciplines aplicades cap als plantejaments teòrics i metodològics de la lingüística general. L'enfocament epistemològic de la lingüística actual afavoreix els avenços en la descripció de les llengües particulars i en l'explicació de fenòmens del llenguatge. Sembla lògic, doncs, que qualsevol activitat relacionada amb la llengua hauria de poder aprofitar-se dels avantatges aconseguits en el coneixement de la seva matèria.

"Pese a muchos resultados positivos, la lexicografía, tal como se nos presenta hasta nuestros días, no satisface plenamente, debido a que sólo puede cumplir eficazmente su misión - la elaboración de diccionarios - en estrecho contacto con la lingüística, y este contacto, en gran parte, ha dejado bastante que desear."

(Haensch 1982: 17)

Algunes disciplines aplicades, amb molts anys de tradició, com la lexicografia, s'han reclòs sovint en àmbits professionals, que pels seus condicionants econòmics no ofereixen la possibilitat de focalitzar la reflexió teòrica. Darrerament, però, i paral·lelament al desenvolupament de les noves tecnologies aplicades al tractament del llenguatge, la lexicografia moderna viu una etapa de desvetllament, que es reflecteix en els següents aspectes:

- (a) reforçament de la recerca metalexigràfica;
- (b) impuls de la formació superior en lexicografia;
- (c) augment de les relacions universitat-empresa en aquest camp;
- (d) projectes nacionals, estatals i internacionals per a grans corpus lingüístics i diccionaris derivats;
- (e) projectes internacionals per a l'homogeneïtzació i transport de dades lingüístiques;
- (f) projectes lexicogràfics relacionats amb la lingüística computacional (diccionaris-màquina);
- (g) i diversificació de productes lexicogràfics: nous suports i nous tipus de diccionaris.

Si bé les aplicacions lexicogràfiques emparades dins de projectes de lingüística computacional ja neixen, generalment, sota els pressupòsits teòrics d'alguns formalismes gramaticals, en el panorama de la lexicografia actual encara es mantenen productes que, sota una aparença nova, amaguen una manca d'innovació teòrica. La indústria lexicogràfica pot optar, lícitament, per una producció tecnològicament nova i metodològicament

tradicional; però l'impuls de la recerca en aquest àmbit sembla que ha de conduir les propostes lexicogràfiques cap a la innovació teòrica i metodològica. No obstant això, el panorama no és gens decebedor perquè, tot i que tímidament, en els darrers anys hi ha hagut propostes i productes comercialitzats que han aportat nous aires a la lexicografia.

En lingüística aplicada, generalment, podem caracteritzar la innovació teòrica i metodològica, a partir de tres paràmetres bàsics: l'obertura cap a les altres ciències del llenguatge i cap a altres matèries (*interdisciplinarietat*); la incorporació de dades relatives al coneixement de les llengües particulars (*descripció*); i l'assumpció de dissenys lingüístics que aportin avenços en l'elaboració d'una teoria del llenguatge que sigui adequada i eficaç (*models gramaticals*).

1.1.1. Lexicografia i interdisciplinarietat

Sembla que el desenvolupament actual d'una pràctica tan antiga com la lexicografia ha de comportar, inevitablement, un conflicte entre tradició i modernitat. La lexicografia és una disciplina que al llarg dels anys ha mantingut l'aparença de pràctica immobiliària, perquè alguns dels seus elements s'han conservat inalterables al llarg dels segles. De vegades, fins i tot, se l'ha vist com la branca de la lingüística aplicada més conservadora, en la qual els criteris tradicionals pesen més que les innovacions. Però és evident que hi ha grans diferències entre els diccionaris confeccionats el segle passat i començaments del present i alguns diccionaris que han nascut paral·lelament al desenvolupament de la lingüística moderna i a l'esclat de les disciplines recollides sota el ventall de la lingüística aplicada.

Un dels postulats que permet avançar les branques de la ciència és, innegablement, la interdisciplinarietat. En lingüística aplicada aquest principi es considera fonamental. L'obertura de tota disciplina cap a àrees d'intersecció o àmbits veïns obre la possibilitat de manllevar-ne dades objectives, hipòtesis teòriques i metodologies de treball i d'avaluar-ne els resultats. En aquest sentit els canvis que ha experimentat la lexicografia contemporània es basen en la importació d'avenços de disciplines relacionades.

"On peut remarquer dans la science contemporaine la présence de deux tendances fondamentales: aussi bien la tentative de spécialisation par branches de détail (comme suite à la découverte de nouveaux aspects, qui exigent une connaissance approfondie par de moyens adéquats), que la tentative d'"approche" inter- ou pluridisciplinaire (comme suite à la nécessité de trouver des moyens complexes d'étude d'un phénomène -dont les multiples facettes ont été mises en évidence par l'évolution des sciences-, mais aussi pour réaliser "l'unité dans la variété").

(Slama-Cazacu 1984: 26)

Potser la gran revolució de la lexicografia moderna han estat les noves aplicacions informàtiques (bancs de dades, suports en disquets i en CD-ROM, consultes en línia, etc) i, per tant, podríem suposar que el primer terreny pluridisciplinari de la lexicografia el configura la lexicografia informàtica; però això no vol dir que la recerca lexicogràfica no

hagi experimentat en els darrers anys un afany d'actualització al voltant de les ciències del llenguatge, les ciències de l'educació, la psicologia i altres àmbits científics.

La renovació de la didàctica, per exemple, ha conduït els lexicògrafs a elaborar diccionaris més acostats a la realitat dels nens, que incorporen un corpus lèxic limitat per criteris pedagògics objectius, que proporcionen claus per a l'adquisició de coneixements i que presenten un format i uns continguts que en faciliten la consulta (Landau 1984: 13-17).

Les innovacions en el terreny de l'ensenyament de llengües han activat la producció de diccionaris bilingües de diverses característiques. Hi ha diferents diccionaris per a diferents nivells d'aprenentatge d'una llengua; es diferencien els diccionaris de descodificació dels diccionaris per a la codificació; s'entén que el diccionari és una eina complementària en l'estudi d'un idioma (McCorduck 1993: 5-7). També hi ha diccionaris bilingües per a traductors experimentats i diccionaris-màquina integrats en sistemes de traducció automatitzada.

L'esclat dels llenguatges d'especialitat científico-tècnics ha facilitat la implantació d'una disciplina a cavall entre la terminologia i la lexicografia: la terminografia, que es dedica a la producció de diccionaris especialitzats per la temàtica. La terminografia conserva molts dels postulats de la lexicografia teòrica i pràctica, principalment referits a aspectes de la presentació general de les dades, però introdueix alhora criteris propis de la teoria terminològica, sobretot pel que fa a l'organització de les unitats o entrades del diccionari, al contingut dels articles i al tractament de la informació referida a les unitats (Cabrè 1992: 79-81).

Les relacions entre la lexicografia i la lingüística teòrica han començat a explorar-se a propòsit de la confecció de diccionaris formals i del tractament de les dades dels grans corpus lingüístics. L'objectiu fonamental d'aquest apropament és l'adequació del contingut dels diccionaris a la *descripció* objectiva del lèxic real de les llengües particulars.

1.1.2. Lexicografia i descripció

¿Podem argumentar que els avenços en la descripció del sistema lingüístic i de les llengües particulars han influït d'alguna manera en la producció de diccionaris? La lexicografia moderna ha experimentat un canvi d'orientació, activat per les ciències del llenguatge i la lingüística general, des de l'interès per la prescripció d'una norma lèxica cap als plantejaments descriptius. Aquest canvi de tendència, que no ha fet desaparèixer la producció de diccionaris normatius, s'ha sintetitzat en tres vessants diferents.

Primer, ha significat la revalorització de diccionaris descriptius, poc selectius, molt extensos, que recullen variants socials, geogràfiques i històriques, marcades amb etiquetes sobre el seu ús. També ha significat el desenvolupament de la lexicografia especialitzada: diccionaris temàtics, vocabularis d'argot, lèxics professionals, diccionaris d'autor, diccionaris dialectals, etc.

Segon, l'afany descriptiu en lexicografia també s'ha orientat cap a un nou tractament de les etiquetes d'ús dels diccionaris generals de llengua, allunyat del caràcter normatiu i correctiu habitual. En aquest sentit, la teoria metalexigràfica s'interessa pels treballs sobre registres i variació que es fan des de la pragmàtica o la sociolingüística i pel disseny i l'actualització dels anomenats 'diccionaris d'ús'.

Finalment, s'ha potenciat l'elaboració de diccionaris a partir de corpus textuais extrets de la llengua oral i escrita, que han fet possible que els lexicògrafs treballin amb dades objectivables, des del punt de vista freqüencial i cronològic.

Però, cal plantejar-se si, per avançar en el terreny de la descripció del lèxic d'una llengua, s'ha d'incorporar en lexicografia la dualitat descriptiva de la lexicologia, que té com a objectius fonamentals descriure les estructures lèxiques d'una llengua determinada (lexicologia descriptiva) i descriure, també, el coneixement implícit que un parlant té del lèxic de la seva llengua (lexicologia teòrica).

Els diccionaris tradicionals assumeixen, pràcticament, el primer objectiu, en el sentit que incorporen les diverses estructures lèxiques d'una llengua mitjançant unitats seleccionades que les representen¹.

Però, pel que fa al segon objectiu, ¿podem esperar que un diccionari reflecteixi tots els coneixements lèxics dels parlants? ¿Podem implementar directament en lexicografia algun model lingüístic teòric que doni compte d'aquests coneixements? Quin tipus de diccionari en resultaria? ¿Faria el servei d'un diccionari usual de consulta? Quins elements lexicogràfics hauria de recollir una aplicació com aquesta? Com representaria les dades?

Ara per ara, sembla inviable pensar en l'elaboració d'un diccionari, de format usual, que reflecteixi fidelment la competència lèxica global dels parlants d'una llengua. Els principals problemes serien la representativitat de les dades i la multiplicitat d'informacions i de relacions lèxiques.

En primer lloc, els parlants sempre tenen un coneixement parcial del lèxic d'una llengua, mediatitzat pel seu context lingüístic immediat (cultural, social o dialectal). La lexicografia, com a disciplina aplicada, ha de treballar des de l'actuació lingüística, multiple, diversa i variada, i no des de la pressuposició de l'existència d'un parlant-orient ideal. El resultat d'una premissa com aquesta comportaria el disseny d'un diccionari que representés la suma total de competències lèxiques de tots els parlants d'una llengua determinada, cosa que l'orientació pràctica de l'aplicació faria impossible.

En segon lloc, la lexicologia descriu la competència lèxica o el diccionari intern d'un parlant com el conjunt de dades predictibles i impredecibles referides als aspectes fonològics, morfològics, sintàctics, semàntics i pragmàtics de les unitats lèxiques. Aquesta informació tan prolífica es representa en lexicologia mitjançant unitats de diversos nivells,

¹ Amb l'excepció de les formes sintagmàtiques i d'algunes formes derivades, que no són introduïdes en les nomenclatures principals dels diccionaris generals de llengua.

regles, principis generals i restriccions. Les peces del lèxic mantenen relacions de diversa naturalesa i en múltiples direccions, com en l'exemple de (1)².

- (1) Relacions fonològiques: *menja / monja / mongeta*
Relacions morfològiques: *monjo / monja*
menjador / corredor
lliurar / lliurament
Relacions sintàctiques: *passejar-se / adormir-se*
venir / arribar
odiar / ésser odiat
Relacions semàntiques: *matar / morir*
entrar / sortir
gran / petit
església / religió

A priori, la representació lexicogràfica d'aquesta informació tan diversificada presentaria diversos problemes de formalització i, consegüentment, d'interpretació, si no hi hagués un treball sistemàtic previ per nivells de descripció diferents.

La modularitat o organització en nivells de descripció i representació independents és una característica pròpia dels models lingüístics dissenyats en el marc del generativisme (transformacional o no transformacional). L'autonomia de cada component permet aprofundir en els aspectes descriptius i explicatius i, per tant, augmentar la potència descriptiva i teòrica de la gramàtica.

Si partim d'aquestes premisses i les considerem vàlides per al coneixement de les llengües i del llenguatge en general, sembla adequat, en lexicografia, optar per un procés gradual d'implementació de les aportacions de la lingüística descriptiva i teòrica, organitzat modularment. Opinem que l'estratègia d'acostament de la lexicografia a la lingüística teòrica no ha de basar-se en el disseny immediat d'un diccionari comercialitzable que integri totalment una gramàtica, sinó en la implementació seriada dels mòduls autònoms que configuren l'organització teòrica del lèxic³.

1.1.3. Lexicografia i models gramaticals

Si, tal com hem convingut, les innovacions teòrica i metodològica de la lexicografia passen, entre altres coses, per l'aplicació modular de les propostes teòriques i descriptives de la lingüística, la qüestió següent que cal plantejar-se és quin o quins models gramaticals

² Així, una paraula pot estar relacionada des del punt de vista fonològic amb un conjunt determinat d'unitats de la llengüa, que no es correspon necessàriament amb cap dels conjunts d'elements amb què es relaciona des del punt de vista morfològic, sintàctic, semàntic o pragmàtic.

³ Propostes independents d'integració dels treballs en fonologia lèxica, morfologia flexiva, morfologia lèxica, semàntica del mot, projecció sintàctica del lèxic, etc.

poden ser implementats.

Des del punt de vista de la lingüística, l'adequació d'un model gramatical s'avalua a partir de tres criteris (Chomsky 1965: 31-47): el criteri d'adequació observacional, el criteri d'adequació descriptiva i el criteri d'adequació explicativa⁴. En síntesi, el darrer criteri, que inclou els altres dos, estableix que un model lingüístic adequat ha de donar compte de totes les estructures d'una llengua, de la noció d'estructura possible, de la creativitat del llenguatge i ha de fonamentar-se en un conjunt de principis generals, restringit (nivell de formalització) i psicològicament plausible (interdisciplinarietat).

Sota aquest punt de vista, actualment hi ha diversos formalismes gramaticals que poden garantir la seva adequació i que es distingeixen per la seva orientació, pels seus objectius immediats, per la seva organització modular o pel seus mecanismes de processament. En el camp de les aplicacions lingüístiques, la selecció d'un model gramatical o un altre vindrà determinada pels objectius i l'orientació teòrica de l'aplicació. Considerem, en aquest sentit, que l'aplicabilitat dels models podria convertir-se en un element complementari en l'avaluació del model teòric i dels tres criteris d'adequació.

"Le spécifique de cette relation entre le fondamental et l'appliqué est donc la circularité et, par conséquent, le passage continu d'un aspect à l'autre, leur étroite liaison, caractéristique pour toute relation dialectique, l'utilisation directe des résultats ou en tout cas leur extrapolation d'un domaine à l'autre, grâce aussi au fait que bien des thèmes de recherche peuvent coïncider."
(Slama-Cazacu 1984: 77)

Des del punt de vista de la lexicografia, la implementació d'un determinat model gramatical pot afectar diversos aspectes en el disseny d'un diccionari. Com que cada gramàtica respon a una estructura concreta i a una visió determinada del component lèxic, la selecció d'un model condiona la delimitació de les unitats del lèxic, estableix les classes d'informacions lèxiques pertinents i defineix els tipus de relacions possibles.

Però, sigui quina sigui l'opció, la implementació lexicogràfica d'un model gramatical assegura el caràcter descriptiu d'un diccionari, o de qualsevol altre producte lexicogràfic. En relació a la macroestructura⁵, l'aplicació proporciona criteris per a la selecció i l'organització de les unitats lèxiques. I pel que fa a la microestructura⁶, estableix la sèrie

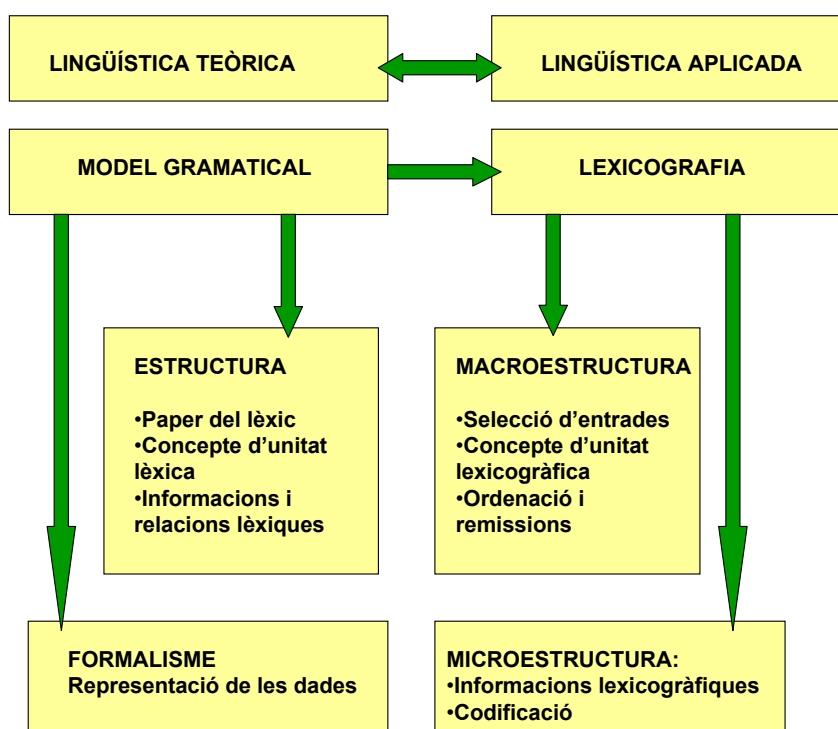
⁴ "Correspondingly, a theory of linguistic structure that aims for explanatory adequacy must contain: (i) a universal phonetic theory that defines the notion "possible sentence"; (ii) a definition of "structural description"; (iii) a definition of "generative grammar"; (iv) a method for determining the structural description of a sentence, given a grammar; (v) a way of evaluating alternative proposed grammars."(Chomsky 1965: 31)

⁵ La macroestructura d'un diccionari és el patró d'organització general del diccionari. Inclou tots els aspectes referits a les decisions prèvies que pren el lexicògraf, com la selecció, l'ordenació, o la forma de les entrades, així com la concepció que es tingui del lèxic.

⁶ La microestructura d'un diccionari consisteix en un esquema predeterminat que fixa i organitza les informacions referides a una entrada lèxica; és a dir, que la microestructura és l'esquema de l'article del diccionari.

d'informacions que són pertinents per a una determinada concepció del lèxic d'una llengua i permet incrementar el grau de formalització d'aquestes informacions i de la seva representació.

Representem les relacions que hem establert entre lexicografia i models lingüístics implementables, mitjançant el següent esquema:

Esquema 1. Connexions entre la lingüística teòrica i la lexicografia.

1.2. La informació lingüística en lexicografia: *constatacions*

Al marge de qualsevol intent d'aplicació de models manllevats de la lingüística actual, és innegable el fet que darrera de tot diccionari hi ha una determinada concepció de la llengua. En el disseny de qualsevol producte lexicogràfic, s'hi reflecteix un teoria lingüística, que tant pot ser algun mecanisme formal com la gramàtica tradicional.

Hem vist, en l'apartat anterior, que la macroestructura del diccionari és el primer aspecte que palesa la concepció que la gramàtica de base té del lèxic: la noció de mot. Hem apuntat, a més, que la microestructura pot incloure totes les informacions que la gramàtica

de base considera pertinents per a la descripció del lèxic.

La consulta d'alguns diccionaris generals de llengua, d'orientació tradicional,⁷ ens permet constatar, d'una banda, quines són les principals informacions que s'hi inclouen i com s'hi representen.

Les dades lingüístiques que poden aparèixer en un article de diccionari solen ser de tipus fonològic, morfològic, semàntic, pragmàtic o sintàctic. La informació fonològica pot consistir en transcripcions sistemàtiques o en anotacions sobre la pronúncia d'algunes entrades. La informació morfològica fa referència, generalment, a les categories morfosintàctiques referides a la flexió nominal (gènere i nombre, en el cas dels diccionaris de llengües romàniques), al model de flexió verbal o bé a les irregularitats de tipus formal. La informació semàntica, fonamental en un diccionari monolingüe, és transmet normalment mitjançant la definició, de vegades amb el complement dels exemples i de les remissions de significat (sinònims i antònims). La informació pragmàtica agafa l'aparença d'etiquetes que donen compte de les restriccions d'ús de l'entrada lèxica. Aquestes limitacions poden referir-se a un camp d'especialitat, a un registre discursiu, a un àmbit temporal o a un dialecte geogràfic o social. Finalment, la informació sintàctica orienta sobre les possibilitats de coocurrència sintagmàtica que pot tenir una entrada i pot estar representada per la codificació gramatical, pels exemples i, de vegades, per la formalització de les definicions⁸.

Centrarem la nostra atenció en aquest darrer tipus d'informació, la informació sintàctica o, per ser més exactes, la informació lèxico-sintàctica, perquè expressa la relació de projecció que hi ha entre les peces del lèxic i les estructures sintagmàtiques d'una llengua⁹.

La representació lexicogràfica de la informació lèxico-sintàctica, en un article de diccionari, pot formular-se de manera explícita, mitjançant la codificació, o de manera implícita, fent ús d'exemples o de definicions formalitzades.

La codificació gramatical explícita de les unitats lèxiques és un dels aspectes que evidencien més clarament la relació que s'estableix entre la lexicografia i la concepció lingüística que hi ha al darrera, perquè, encara que només sigui un dels aspectes que resulten de la intersecció entre teoria lingüística i lexicografia, és un dels pocs que s'expressa mitjançant recursos metalingüístics: les etiquetes o codis gramaticals.

Aquests codis es basen, per norma general, en les categories morfosintàctiques de la

⁷ Hi ha diverses obres que ofereixen un panorama de la lexicografia antiga i actual en algunes llengües, més o menys complet. A tall d'exemple, vegeu Colon i Soberanas (1985) i Cabré i Lorente (1991), per al català; Landau (1984) i Bailey (1987), per a l'anglès; o Alvar Ezquerro (1983), per al castellà.

⁸ Com en el cas del DGLC (1932).

⁹ A partir d'ara, utilitzarem de manera indistinta les denominacions 'informació sintàctica' o 'informació gramatical', en el benentès que sempre fem referència a la 'informació lèxico-sintàctica'.

gramàtica tradicional i es corresponen amb un conjunt tancat d'abreviatures, fixades per la tradició i molt conegudes pels usuaris.

Si prenem com a exemple la codificació del *Diccionari general de la llengua catalana* (1932) de P. Fabra, que hem reproduït parcialment¹⁰ en la taula de la pàgina següent, podem classificar els codis en diversos apartats, segons la pertinença a un nivell de descripció lingüística determinat, tal com exposem a (2).

(2) Codis morfològics

Referits a la flexió nominal: *f., m., sing., pl., gèn.*

Referits a la flexió verbal: *cond., fut., ger., imper., imperf., ind., perf., p. p., pr., subj.*

Referits a la derivació lèxica: *augm., dim.*

Codis sintàctics

Referits a les categories lèxiques: *adj., adv., art., conj., prep., pron., subst.*

Referits a subcategorització: *abs., aux., el-lípt., intr., tr., v. intr., v. pron., v. tr.*

A partir d'aquesta classificació, podem establir que els codis gramaticals que es refereixen exclusivament a la projecció del lèxic en la sintaxi són els codis sintàctics.

Després d'haver presentat el marc pluridisciplinari en què ens movem, lingüística teòrica i lexicografia, i d'haver centrat l'atenció en la codificació sintàctica, pel seu caràcter d'element lexicogràfic explícit que aporta informació sobre les relacions entre lèxic i sintaxi, podem anunciar que el nucli d'aquest treball serà la codificació sintàctica dels verbs.

En el capítol 2 d'aquest treball, ens ocuparem de les funcions lexicogràfiques que aconsegueix aquesta codificació i dels problemes que resulten de la utilització de la codificació tradicional en la descripció del funcionament sintàctic de les unitats lèxiques verbals.

¹⁰ De la llista d'abreviatures que recull el DGLC, n'hem extret les etiquetes corresponents a indicacions etimològiques, de registre o temàtiques.

<i>abs.</i>	emprat absolutament
<i>adj.</i>	adjectiu
<i>adv.</i>	adverbi
<i>art.</i>	article
<i>augm.</i>	augmentatiu
<i>aux.</i>	verb auxiliar
<i>cond.</i>	condicional
<i>conj.</i>	conjunció
<i>dim.</i>	diminutiu
<i>el·lípt.</i>	el·lípticament
<i>f.</i>	femení
<i>fut.</i>	futur
<i>gèn.</i>	gènere
<i>ger.</i>	gerundi
<i>gram.</i>	gramàtica
<i>imper.</i>	imperatiu
<i>imperf.</i>	imperfet
<i>impers.</i>	impersonal
<i>ind.</i>	indicatiu
<i>intr.</i>	intransitiu
<i>interj.</i>	interjecció
<i>loc. adj.</i>	locució adjectival
<i>loc. adv.</i>	locució adverbial
<i>loc. conj.</i>	locució conjuncional
<i>loc. prep.</i>	locució prepositiva
<i>m.</i>	masculí
<i>perf.</i>	perfet
<i>pl.</i>	plural
<i>p. p.</i>	participi passat
<i>pr.</i>	present
<i>prep.</i>	preposició
<i>pron.</i>	pronom
<i>sing.</i>	singular
<i>subj.</i>	subjuntiu
<i>subst.</i>	substantiu
<i>tr.</i>	transitiu
<i>v. intr.</i>	verb intransitiu
<i>v. pron.</i>	verb pronominal
<i>v. tr.</i>	verb transitiu

Taula 1. Codificació gramatical del DGLC

1.3. Diccionaris, formalismes i codificacions: estat de la qüestió

La constatació dels problemes descriptius i lexicogràfics que deriven de la codificació gramatical tradicional és un dels arguments que afavoreixen l'adopció de models lingüístics teòrics en la formació d'una teoria lexicogràfica. Paral·lelament, els mètodes de treball lexicogràfics han tendit a incrementar el grau de formalització dels mecanismes utilitzats, per superar alguns d'aquells problemes.

En aquest sentit s'han proposat diverses alternatives formals, algunes de les quals presentarem en el capítol 2, que permeten millorar els aspectes descriptius dels diccionaris i superar alguns dels problemes de la codificació tradicional.

La formalització lexicogràfica és una tècnica que preveu que la presentació d'alguns dels aspectes informatius del diccionari sigui sistematitzada al màxim. Els fenòmens lingüístics generalitzables i les relacions que s'estableixen entre unitats lèxiques es regeixen per un metallenguatge elaborat *ad hoc*, concretat en un sistema de símbols i d'etiquetes i en una sintaxi determinada. El formalisme d'un diccionari pot basar-se en el mecanisme formal que proporciona la gramàtica seleccionada, o bé pot estar elaborat directament des de la lexicografia.

En la pràctica, el metallenguatge formal pot aplicar-se sobre la redacció de definicions, sobre la selecció d'exemples, sobre el mecanisme de remissions i sobre la codificació.

Els resultats, però, no sempre són uniformes, en el sentit que, de vegades, els diccionaris no reflecteixen totalment aquest afany de formalització¹¹.

Podem classificar aquestes propostes alternatives, segons el nivell de formalització reflectit en els articles dels diccionaris respectius:

- (a) Diccionaris tradicionals amb un cert grau de formalització
- (b) Diccionaris amb innovació formal explícita
- (c) Diccionaris formals i prototipus de diccionari

Si ens fixem en el cas de la codificació gramatical, observarem que, al costat d'altres elements formalitzats, els diccionaris del tipus (a) mantenen el sistema tradicional de codis, exposat en l'apartat 1.2.; que els diccionaris del tipus (b) elaboren una codificació nova¹², d'interpretació assequible per als usuaris del diccionari; i que els diccionaris del tipus (c) elaboren també un sistema de codis nou, més productiu i complex que els anteriors, però construït amb una metallengua restringida als lexicògrafs i difícilment implementable en un producte comercial, sense adaptació.

En el capítol 2, farem una síntesi dels aspectes formals i ens referirem al sistema de

¹¹ Per exemple, quan després d'un plantejament com aquest es continua utilitzant el sistema de codis tradicionals.

¹² Adaptada, generalment, d'algun sistema de representació d'un model gramatical.

codificació de quatre productes lexicogràfics que ens serviran d'exemple per a la tipologia que hem exposat anteriorment: per al tipus (a), el *Diccionari general de la llengua catalana* (1932) de Pompeu Fabra; per al tipus (b), el *Collins COBUILD English Language Dictionary* (1987), dirigit per John Sinclair i basat en el corpus de la Universitat de Birmingham; i per al tipus (c), el *Dictionnaire explicatif et combinatoire du français contemporain* (1984), dirigit per Igor Mel'čuk, elaborat sobre una proposta teòrica de descripció lèxico-semàntica.

Aquesta revisió de productes formals, ens servirà de base per presentar, a continuació, la proposta lexicogràfica que configura el nucli d'aquest treball.

1.4. Aplicació d'una gramàtica formal per a la codificació lexicogràfica: hipòtesi de treball

La tesi principal d'aquest treball consisteix a hipotetitzar que la implementació d'una gramàtica formal sobre un prototipus lexicogràfic ha de resoldre moltes de les limitacions descriptives que solen patir els diccionaris tradicionals.

En segon lloc, si el model lingüístic és adequat, des del punt de vista explicatiu, l'aplicació ha de reflectir, de manera simple, el sistema d'unitats i de relacions lèxiques d'una llengua particular.

En tercer lloc, si l'aplicació reflecteix el sistema lèxic d'una llengua, se n'ha de poder extreure una classificació coherent de les unitats lèxiques.

Finalment, si l'objectiu d'un treball com aquest és l'aplicació d'un model teòric, el model seleccionat ha de respondre a una sèrie de característiques imposades per la noció d'aplicabilitat lexicogràfica.

1.4.1. Selecció d'un formalisme gramatical

Volem insistir en el fet que la possibilitat de treballar en lexicografia a partir de mecanismes verificats en el camp de la lingüística teòrica no implica necessàriament la confecció d'un diccionari definitiu. En aquest treball, tractarem de fer una proposta d'aplicació, parcial i prototípica, que permeti, d'una banda, posar les bases per a una implementació més completa i, de l'altra, establir la noció d'aplicabilitat de models teòrics en lexicografia de manera experimental.

Entenem per criteris d'aplicabilitat tots aquells elements que ens permeten destriar:

- (a) quin model teòric és susceptible de trasllat a un àmbit aplicat;
- (b) quins principis ha de garantir aquest model per mantenir la coherència amb les bases de la lexicografia teòrica;
- (c) quines característiques ha de tenir per poder fer-ne ús en lexicografia pràctica.

D'acord amb els nostres postulats, després de definir el concepte d'aplicabilitat lexicogràfica, que exposarem en el capítol 3, hem triat un únic model gramatical que respongués a la caracterització imposada pel criteri d'aplicabilitat, per comprovar si des de l'aplicació podem assegurar que la hipòtesi era bona.

El model teòric seleccionat és la Gramàtica Lèxico-Funcional (GLF), introduïda en el panorama de la lingüística per Joan Bresnan i Ronald M. Kaplan (1982). Inspirada específicament en una proposta de gramàtica no transformacional de Joan Bresnan, es tracta d'un model que assigna un paper fonamental al component lèxic.

La majoria de gramàtiques teòriques no han estat dissenyades directament per a l'aplicació, sinó que, com veïem més amunt, pretenen descriure i explicar el fet de llengua de manera sistemàtica.

"La gramàtica alcanza la adecuación explicativa sólo si predice qué oraciones están y qué oraciones no están bien formadas en la lengua, si describe correctamente su estructura y si además lo hace por medio de un conjunto muy limitado de principios simples, universales y generales en grado sumo que representen los fundamentos naturales psicológicamente plausibles de los procesos mentales, que sean 'asequibles' a la comprensión de un niño al cabo de un tiempo limitado de estudio y a partir de datos limitados."

(Radford 1988: 22)

Aquest interès de la gramàtica generativa en general per explicar un sistema lingüístic sense contradir els postulats de la psicologia cognitiva ha permès el desenvolupament de models teòrics que, paral·lelament a l'adequació psicològica, comporten elements d'aplicabilitat en l'àmbit de la lingüística computacional¹³.

Si la intersecció entre hipòtesis lingüístiques i psicolingüístiques ha suposat l'establiment de formalismes adequats als dos camps d'intersecció i alhora al camp aplicat de la informàtica, per què no hem de pensar que l'aplicabilitat d'alguns d'aquests models pot estendre's a d'altres àmbits, com la lexicografia, tenint en compte que aquesta es relaciona també amb la lingüística i la psicolingüística?

1.4.2. Disseny d'un prototipus de diccionari

Hem dit que el nostre objectiu principal és el disseny d'un producte lexicogràfic basat en un formalisme teòric, capaç de descriure una llengua, i hem insistit força en el fet que ens

¹³ Els formalismes gramaticals basats en la unificació, com la GLF de Bresnan, la FUG de Kay, les DCG de Pereira i Warren, la GPSG de Gazdar o la HPSG de Pollard, són mecanismes aplicables en el camp de la lingüística computacional i del processament del llenguatge natural.

interessa dissenyar un producte prototípic i parcial. I és, doncs, en aquest punt on hauríem de respondre les qüestions següents: Si la noció d'aplicabilitat funciona amb el model lingüístic seleccionat, per què no podem fer-ne una implementació completa? Quins són els condicionants que estableixen que les aplicacions lexicogràfiques han de correspondre, d'entrada, amb un model o prototipus de diccionari?

El primer element que cal tenir en compte és que la teoria lingüística no és teoria lexicogràfica, de la mateixa manera que una gramàtica no és un diccionari. L'activitat lexicogràfica ha de fonamentar-se en la teoria de la pròpia disciplina, amb el benentès que qualsevol matèria de la lingüística aplicada ha desenvolupat un cos teòric propi. L'aplicació d'una gramàtica formal pot causar algunes modificacions en la formulació de la teoria i de la metodologia lexicogràfica, però hi ha elements lexicogràfics que no pertanyen directament a l'àmbit lingüístic sinó a d'altres àmbits ben diversos, com la psicologia, la didàctica, el màrqueting o el disseny industrial.

En la planificació d'un producte lexicogràfic final o comercialitzable, intervenen diversos aspectes que en la lexicografia actual han adquirit una gran importància, com la previsió del tipus d'usuari a qui va adreçat el producte. L'aplicació directa d'un model lingüístic formal, com la GLF, no pot generar un producte completament acabat per al consum, perquè l'usuari hauria de conèixer el metallenguatge usat pel mecanisme per poder descodificar les informacions. El lexicògraf sempre ha de tenir en compte que el metallenguatge del diccionari ha de ser prou transparent perquè l'usuari-tipus pugui interpretar-lo eficaçment. Per tant, els mecanismes de gramàtiques formals han de ser adaptats pels lexicògrafs, necessàriament, per poder formar part dels metallenguatges accessibles dels diccionaris.

En aquesta tesi, hem optat per elaborar una aplicació limitada, des del punt de vista de les unitats lèxiques i des del punt de vista de la informació lèxica, com explicarem en l'apartat 1.5. Els nostres paràmetres d'actuació se centren en una sola categoria lèxica i en una sola informació o nivell de descripció. Una àrea de recerca més àmplia hauria estat inabastable per a un treball com aquest; a més, hauria complicat un dels nostres propòsits: l'establiment d'una classificació de la categoria lèxica tractada, a partir del nivell de descripció utilitzat. Per poder fer això, el corpus de treball havia de ser suficientment ampli i cohesionat, per esdevenir prou representatiu.

Els models lingüístics teòrics no han explotat del tot la seva potència descriptiva en cadascuna de les llengües conegudes. En el cas de la GLF, encara necessitem molts treballs que donin compte de les característiques de llengües particulars, com el català. Per poder fer una aplicació lexicogràfica en una llengua, basada en el potencial teòric i descriptiu d'un model gramatical, cal que, des de la descripció, estiguin resolts la majoria de fenòmens lèxics de la llengua en qüestió.

Per tot això, la nostra intenció és que el producte lexicogràfic resultant d'aquest treball consisteixi en un prototipus de diccionari, que descriurem a bastament en el capítol 9. Quan parlem de prototipus ens referim a un canemàs de diccionari que no està dissenyat per al consum directe, sinó que serveix de model per a la confecció d'altres diccionaris o d'altres

productes aplicats. El model d'usuari d'un prototipus de diccionari és l'especialista en lexicografia que hi pot seleccionar i comprovar dades per elaborar diccionaris definitius.

El prototipus dissenyat implementa el formalisme de la GLF de manera parcial, perquè, d'una banda, només conté entrades d'una sola categoria lèxica i, de l'altra, només codifica un aspecte de la descripció del lèxic.

1.5. Verbs, codis i exemples: delimitació del corpus de treball

Al marge dels aspectes teòrics que configuren una part important d'aquest treball, hem previst un corpus de dades que ens permeti implementar directament la nostra proposta d'aplicació del formalisme de la GLF i elaborar el prototipus de diccionari.

Per delimitar aquest corpus, hem utilitzat els paràmetres que presentem a continuació:

Paràmetre 1: Llengua

La **llengua catalana** serà l'objecte de la nostra descripció i la llengua del prototipus de diccionari monolingüe resultant. Tota referència a d'altres llengües servirà per exemplificar o per contrastar dades de la descripció.

Paràmetre 2: Model gramatical

Com hem indicat més amunt, la **Gramàtica Lèxico-Funcional**, per les seves orientació i les seves característiques, serà el model lingüístic seleccionat per a l'aplicació.

Paràmetre 3: Mòdul de la gramàtica

La nostra perspectiva se situarà en el **component lèxic de la gramàtica**. Prendrem en consideració l'estructura del lèxic, el concepte d'unitat lèxica, el tractament de les relacions lèxiques, l'organització dels nivells de descripció del lèxic i els sistemes de representació de les dades que ens proporciona la GLF. I aquest conjunt d'elements serviran per establir les característiques pròpies del producte aplicat.

Paràmetre 4: Nivell de descripció

El component lèxic de la GLF està estructurat en nivells de representació autònoms, que codifiquen informacions lèxiques de naturalesa distinta. Seleccionarem, per al nostre treball descriptiu i aplicat, el nivell de representació que aporti informació sobre el funcionament sintàctic de cada forma verbal, és a dir que triarem el submòdul del lèxic que dóna compte dels aspectes de projecció del lèxic en el component sintàctic. Com veurem, en la GLF, aquest nivell de representació correspon a l'**estructura argumental**.

Paràmetre 5: Conjunt d'unitats lèxiques

Centrarem el treball descriptiu i l'aplicat en una única categoria lèxica. Només inclourem en el nostre corpus unitats lèxiques que corresponen a la categoria [+V], perquè la GLF, com la majoria de gramàtiques funcionals, els dóna un paper fonamental en l'estructura de frase. El **verb** és el predicat que porta assignat un sistema d'informacions sintàctico-semàntiques

que prediuen l'aparició de la resta de components de l'oració i les seves característiques.

Paràmetre 6: Corpus d'anàlisi

Els verbs que formaran part del corpus de treball que conformarà el material de l'aplicació se seleccionaran, amb criteris quantitius, de dues fonts de referència, el *Diccionari general de la llengua catalana* (1932) de Pompeu Fabra i la *Base de dades textual de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans. De la primera, n'extraurem la sèrie de verbs i de la segona, un conjunt representatiu d'**exemples** relacionats amb els funcionaments sintàctics possibles de cada verb.

Paràmetre 7: Aplicació descriptiva

La descripció del conjunt de verbs analitzats seguirà les pautes que ens forneix el formalisme de la GLF, referides a l'estructura argumental, i ens permetrà establir una **tipologia de comportament sintàctic dels verbs**.

Paràmetre 8: Aplicació lexicogràfica

Com hem indicat abans, optarem per un producte lexicogràfic d'orientació formal, no comercialitzable, parcial, adreçat a especialistes en lexicografia: un **prototipus de diccionari**.

Paràmetre 9: Informació lexicogràfica

L'aplicació lexicogràfica reflectirà la informació lèxico-sintàctica que serveix de base per a la descripció, mitjançant un sistema de **codificació gramatical**, elaborat d'acord amb els pressupòsits teòrics de la GLF.

En síntesi, el corpus de treball ha estat configurat a partir d'una sèrie d'unitats lèxiques verbals del català, relacionades amb un altre conjunt d'exemples textuals, mitjançant un sistema de codis gramaticals, confeccionats d'acord amb els pressupòsits teòrics que, sobre l'estructura argumental, provenen del mòdul lèxic de la GLF.

1.6. Organització del treball: *objectius de la tesi*

Paral·lelament a la demostració de la hipòtesi de treball que ens havíem plantejat, aquesta tesi es proposa dos objectius que resulten de la combinació dels elements del corpus (verbs, exemples i codis). Per una banda, la codificació del material ens permetrà elaborar una classificació dels verbs catalans, a partir de l'estructura argumental de les formes relacionades amb un verb. D'altra banda, l'organització dels materials en forma lexicogràfica ens permetrà presentar un prototipus de diccionari argumental.

Hem organitzat la presentació d'aquest treball en tres volums: *tesi, prototipus de diccionari i annexos*.

En el primer volum (tesi), i després d'aquest capítol introductori, farem una revisió de les

funcions i de la problemàtica de la codificació gramatical en lexicografia tradicional i descriurem la codificació d'alguns diccionaris formals alternatius (Cap. 2); a continuació, introduïrem el concepte d'aplicabilitat que ens facilitarà l'adopció d'un determinat model lingüístic per a implementacions lexicogràfiques (Cap. 3).

La segona part d'aquest primer volum consistirà en una presentació dels aspectes rellevants del model teòric seleccionat, la Gramàtica Lèxico-Funcional: fonaments (Cap. 4), mòduls teòrics (Cap. 5) i estructura i mecanismes de processament (Cap. 6).

En la tercera part, revisarem els criteris que regeixen algunes de les classificacions de verbs conegudes, per proposar, a continuació, el criteri argumental que dirigirà la classificació del nostre material (Cap. 7); distingirem les formes verbals bàsiques de les formes verbals derivades i revisarem les principals regles lèxiques de la GLF que les relacionen (Cap. 8).

La part final estarà formada per la descripció del corpus d'anàlisi i dels aspectes relacionats amb la codificació proposada (Cap. 9) i pel bloc de conclusions, que intentarà donar resposta als propòsits que ens hem plantejat (Cap. 10).

Les referències bibliogràfiques citades en el text o consultades al llarg del període d'elaboració de la tesi tancaran aquest primer volum.

En el segon volum (aplicació), presentarem el prototipus de diccionari argumental que ens havíem proposat com a objectiu aplicat d'aquest treball, precedit d'un pròleg que n'exposa els continguts, la metodologia de treball i la guia de consulta.

El tercer volum (annexos) estarà format, principalment, per les llistes de classificacions de les formes verbals del corpus, a partir de la codificació argumental, de la codificació temàtica i de la intervenció de regles lèxiques. A més, hi trobarem la relació dels criteris de selecció dels materials, les llistes de localització dels exemples en les fonts i les referències dels aspectes informàtics utilitzats (bases de dades i programes).

CAPÍTOL 2. La codificació gramatical en els diccionaris

2.1. Funcions de la codificació gramatical dels diccionaris

La codificació en lexicografia és un mètode sistemàtic de transmissió d'informació, de naturalesa diversa, relacionada amb cadascuna de les entrades lèxiques d'un diccionari.

Els codis són etiquetes fixes que formen part del metallenguatge utilitzat en el diccionari i que s'organitzen en sistemes de codificació independents, atenent al tipus d'informació que transmeten. Solen ser abreviatures, símbols o marques que adscriuen la unitat marcada a una categoria determinada.

La informació que aporten els sistemes de codis pot ser lingüística (fonologia, morfologia, sintaxi, semàntica i pragmàtica), enciclopèdica, o pròpiament lexicogràfica, és a dir relacionada amb la consulta del diccionari. Generalment, però, quan parlem de codificació, ens referim a la codificació gramatical o morfosintàctica i a la codificació pragmàtica o referida a l'ús.

En aquest treball, ens ocuparem només del primer tipus de codificació, la codificació gramatical, que és un dels mitjans d'expressió de la informació morfosintàctica referida a les unitats lèxiques. Les peculiaritats de la codificació gramatical, respecte de la resta de mitjans que representen aquest tipus d'informació, són l'explicitació i la sistematicitat. Les definicions i els exemples ho fan de manera implícita i asistemàtica.

La representació de la informació gramatical en un diccionari ha de garantir la contribució de dades suficients referides a cada entrada lèxica, que donin compte de les seves característiques morfològiques i del seu funcionament sintàctic, de manera completa i suficient.

D'acord amb la premissa anterior, la informació gramatical que aporta el sistema de codificació és incompleta, des del punt de vista de la morfologia i de la sintaxi, perquè només fa referència als aspectes següents:

- assignació de categoria lèxica: substantiu, adjectiu, adverbi, preposició, conjunció, pronom, article o verb;
- en el cas dels substantius, atribució de gènere i, de vegades, de nombre: *masculí, femení, neutre, plural*;
- en el cas dels verbs, descripció dels marcs de subcategorització (o funcionament sintàctic en general): *verb transitiu, verb intransitiu o verb pronominal*.

Podem considerar que les diverses vies de transmissió de la informació gramatical són complementàries, en el sentit que allò que la codificació no contempla pot deduir-se dels exemples, de les definicions i de notes auxiliars¹. Pel que fa a la morfologia, la codificació deixa fora del seu abast les indicacions de flexió irregular, l'adscripció a una declinació o conjugació verbal determinada, la descripció dels morfemes que componen l'entrada lèxica o les relacions formals que manté amb d'altres elements lèxics. En relació a la sintaxi, la codificació gramatical no contempla ni el règim preposicional, ni les restriccions de tipus semàntic, ni les relacions que s'estableixen entre variants sintàctiques d'un mateix verb.

Els codis gramaticals de la lexicografia tradicional s'identifiquen amb un conjunt d'etiquetes que es corresponen amb sengles abreviatures de la terminologia pròpia de la gramàtica tradicional, que han estat consensuades pel temps i fixades per l'ús. Es relacionen tant amb les entrades principals de l'article del diccionari com amb les subentrades.

Després de constatar quina és l'aparença dels codis gramaticals tradicionals i quines són les seves limitacions en la transmissió d'informació morfosintàctica, podríem qüestionar-nos la seva funcionalitat en lexicografia, pel fet que d'altres aspectes del diccionari poden transmetre el mateix tipus d'informació.

A partir d'ara ens fixarem només en els codis gramaticals relacionats amb les entrades lèxiques verbals, que són de naturalesa sintàctica estrictament, i les dades que introduïrem en l'exemplificació correspondran sempre a la llengua catalana.

2.1.1. Representació de la informació lèxico-sintàctica

Sembla innegable que la primera funció de la codificació gramatical és la representació del comportament sintàctic de les peces lèxiques. Però, com que hem qualificat la codificació d'incompleta, des del punt de vista informatiu, cal analitzar quin tipus d'informació vehicula exactament, per poder determinar si la seva presència és necessària en lexicografia.

Si consultem la majoria de diccionaris que hi ha al mercat, inclosos els diccionaris generals de llengua, com el *Diccionari general de la llengua catalana* (1932) o el *Diccionari de la llengua catalana* (1982), publicat per Enciclopèdia Catalana, podem comprovar que segueixen els paràmetres de la codificació tradicional, que en el cas dels verbs es concreta en quatre etiquetes i en les diverses combinacions d'aquestes, com podem copsar en el quadre següent:

¹ Que sovint apareixen en l'article de diccionari entre parèntesis o en una tipografia diferent de la resta del text.

<i>Codis principals</i>	
v.tr.	verb transitiu
v.intr.	verb intransitiu
v. pron.	verb pronominal
<i>Codis secundaris</i>	
Tr.	transitiu
Intr.	intransitiu
Pron.	pronominal
abs.	ús absolut
<i>Combinacions</i>	
v. tr. i intr.	
v. intr. i tr.	
v. tr. i pron.	
v. intr. i pron.	

Taula 2. Codis gramaticals verbals

Quan, en un diccionari de llengua catalana, una entrada verbal rep l'atribució del codi *v. tr.*, l'usuari interpreta que el verb en qüestió regeix un sintagma nominal sense preposició.

L'etiqueta *v. intr.* és de naturalesa negativa, perquè només informa que el verb codificat no és transitiu, és a dir que no regeix un sintagma nominal sense preposició (*acariciar, afavorir, malmetre, mesurar*). L'usuari no hi pot copsar cap altra informació, com la referida al cas dels verbs intransitius que no regeixen cap complement (*abundar, alenar, matinar, migrar*) o a la dels verbs que regeixen un sintagma preposicional (*abusar, apostatar, maldar, maldir*).

El codi *v. pron.* està relacionat amb una mena d'informació sintàctica diferent de la vehiculada pels codis anteriors. Quan un verb rep la qualificació de *pronominal*, es fa referència a la presència d'un pronom feble flexionat en la mateixa persona i el mateix nombre que el subjecte. Aquesta informació és independent del fet que aquest verb pronominal pugui actuar com a transitiu o com a intransitiu, aspecte que queda amagat sota el codi de *v. pron.* Quan l'etiqueta *v. pron.* ocupa la posició de codi principal, l'usuari interpreta que aquell verb només pot conjuguar-se amb l'afegitó del clític, situació que la gramàtica tradicional ha batejat amb la denominació de verbs pronominals absoluts (*adormissar-se, anar-se'n, migrar-se, malfiar-se*).

Altrament, quan s'utilitza el codi secundari *Pron.*, s'obre una subentrada en l'article del diccionari per a una accepció sintàctico-semàntica diferent, relacionada amb la forma de l'entrada principal codificada com a *v. tr.* o com a *v. intr.*

La codificació secundària de verb pronominal *Pron.* no és sistemàtica, perquè tots els verbs susceptibles de conjuguar-se amb el clíctic no reben l'assignació del codi². De tota manera, si observem els diccionaris generals més usuals advertirem que la codificació secundària *Pron.* denota diversos aspectes semàntics sense distinció: reflexivitat, reciprocitat o ergativitat³. Hi ha verbs, també, en què la diferenciació semàntica entre la forma pronominal i la no pronominal és mínima o inexistent. En qualsevol dels casos, es tracta de verbs que presenten dues variants paral·leles i que segueixen la tipologia següent:

- (a) Variants que no presenten diferències semàntiques ni de recció: *abonançar / abonançar-se; arrelar / arrelar-se; morir / morir-se.*
- (b) Variants que corresponen a significat i recció diferents: *aconsellar / aconsellar-se; acudir / acudir-se; burlar / burlar-se; manifestar / manifestar-se.*
- (c) Variants amb el mateix significat i de recció distinta:
 - (c1) Una forma no pronominal transitiva i una altra pronominal intransitiva de règim preposicional: *oblidar / oblidar-se; recordar / recordar-se.*
 - (c2) Una forma no pronominal intransitiva i una altra pronominal també intransitiva: *anar / anar-se'n, xalar / xalar-se.*

El codi secundari *Abs.* correspon a un valoratiu absolut, de connotacions semàntiques, i no a una categoria de la gramàtica tradicional. En lexicografia indica que el verb es pot utilitzar sense el complement que habitualment regeix, sigui del tipus que sigui, encara que el cas més freqüent correspon a verbs transitius sense complement directe. L'ús absolut de determinats verbs té conseqüències semàntiques diverses, de manera que en uns casos l'elisió del complement pot ocasionar una restricció del significat⁴ i en uns altres casos, la majoria, produeix una ampliació de significat⁵. Hi ha, també, altres verbs l'ús absolut dels quals no modifica el significat en cap sentit, quan s'inscriuen en àmbits d'especialitat (per exemple, *afinar* en música o *aplanar* en agricultura) o quan regeixen complements directes molt restringits semànticament (per exemple, *afaitar* o *mamar*).

Cada entrada verbal de la nomenclatura del diccionari rep l'adscripció d'un codi principal o d'una combinació. Quan un verb es codifica amb el codi principal *v. tr.*, pot incloure

² Per exemple, P. Fabra adverteix, en el pròleg de la primera edició del *Diccionari general de la llengua catalana* (1932), que no consigna la forma pronominal d'un verb quan només denota una acció reflexiva o recíproca.

³ *Pron.* (DGLC): abandonar-se, moderar-se, abraçar-se, afeblir-se, marcir-se.

⁴ **beure** (...) *Abs.* Beure vi. *Beu i li fa mal* (DGLC)

⁵ **menjar** (...) *Menjar pa. Menjar-se un pa sencer. Els moltons mengen herba.* (...) *Abs.* *Menjar de pressa, a poc a poc. Menjar tres cops al dia. Menjar tot sol. Menjar a casa, al restaurant, al tren* (DGLC)

subentrades encapçalades amb els codis secundaris *Pron.* o *Abs.*, que aporten informació sobre una variant amb clític o sobre l'elisió d'un complement regit, respectivament.

Quan l'entrada principal rep l'assignació d'una combinació de codis, per exemple *v. tr. i intr.*, el lexicògraf es refereix a dues formes relacionades que sovint corresponen a dues accepcions semàntiques diferents⁶.

La distribució d'aquests codis en el conjunt d'articles del diccionari dona compte de l'existència d'una certa variació lèxico-sintàctica: verbs transitius que també poden funcionar com a intransitius, formes pronominals relacionades amb formes transitives, variants pronominals intransitives i de règim preposicional paral·leles a formes transitives, variants pronominals de verbs intransitius, etc., com podem observar en els exemples de (1), extrets del DGLC.

(1) **actuar** *v. tr. i intr.* Tr. Posar en acció o moció. || Intr. Obrar, exercir actes propis de la seva naturalesa, funcions pròpies del seu càrrec. *Aquest remei no ha actuat. Aquest funcionari no ha actuat en tot aquest any.* || Esp. En les universitats, defensar conclusions públiques, practicar els exercicis d'una oposició. | Procedir judicialment.

meditar *v. tr. i intr.* Tr. Aplicar el pensament amb profunda atenció a la consideració (d'alguna cosa). *Meditem aquestes paraules de l'Evangeli.* | Intr. *Meditem sobre aquest sant misteri.* || Tr. Preparar (una obra, una empresa) amb profunda reflexió. *Meditar un discurs. Meditar una traïció, un delict.*

madurar *v. intr. i tr.* Intr. Esdevenir madur. *Aquests préssecs acaben de madurar. Amb temps i palla maduren les nespres.* | Formar-se matèria en un abcés. || Tr. Portar a maduresa (un fruit, fig. un projecte, etc). | Promoure la perfecta supuració (d'un abcés).

aconsellar *v. tr.* Donar consell, guiar (algú) indicant-li el que ha de fer. *Jo el vaig aconsellar. L'han aconsellat bé.* || Indicar a algú (el que ha de fer). *Aconsella-li que no hi vagi. M'aconsellen de tenir paciència. Jo no faré pas mai això que ara m'aconselleu.* | El·lípt. *El metge li aconsella les aigües de Caldes.* || Pron. Prendre consell d'algú. *Aconsella't amb el teu pare. Em vaig aconsellar i em vaig convèncer que no calia fer-ho.*

oblidar *v. tr.* Perdre la memòria (d'alguna cosa), no recordar-la; no tenir-la present en l'esperit. *Sabia la regla, però l'he oblidada. He oblidat el seu nom. ¿Oblides que ell és el teu pare?* | *Oblidar un objecte*, no pensar a agafar-lo. *He oblidat els guants*

⁶ L'ordenació interna dels elements de la combinació pot respondre a diversos criteris: etimològic, quan la primera accepció ressenyada coincideix amb la categoria de l'etim; lògic, quan la primera accepció correspon a una acció i la segona, a una aplicació; de causativitat, quan la primera accepció correspon a una forma verbal en què no hi intervé cap agent i la segona té per subjecte un agent o una causa.

en el cotxe. | No pensar (en algú o en alguna cosa) per negligència. *Oblidar algú el seu deure.* *No oblideu els pobres.* || Pron. No recordar-se.

Després de revisar la significació de cada codi i la combinatòria de codis que utilitza la lexicografia tradicional, estem en disposició de caracteritzar la codificació gramatical tradicional amb els següents qualificatius: incompleta, bàsica, incoherent, asistemàtica, relacional, estructuradora i nuclear.

1r.- La codificació gramatical és **incompleta**, perquè la informació que ens proporciona no dona resposta a tots els interrogants que es pot plantejar l'usuari d'un diccionari, des del punt de vista del funcionament sintagmàtic de les unitats.

En primer lloc, els codis no expressen totes les possibilitats de recció sintàctica que té un verb, ni tampoc en quines categories sintagmàtiques es projecten els elements lèxics regits pel verb. La codificació permet preveure si un verb regeix un objecte directe però no si aquest objecte es correspon amb un sintagma nominal, amb una clàusula d'infinitiu, amb una oració subordinada o bé amb una oració (estil directe). De la mateixa manera, si tenim un verb codificat com a intransitiu, qui consulti el diccionari entendre que aquest verb no pot regir un sintagma nominal amb funció d'objecte directe, però no podrà copsar si regeix o no un sintagma preposicional, per exemple.

En segon lloc, els codis no permeten una descripció exhaustiva de totes les formes sintagmàtiques distintes relacionades amb cada verb⁷, ni establir quines restriccions de tipus semàntic⁸ o morfològic⁹ pateixen.

Per això, els diccionaris generals de llengua i, sobretot, els diccionaris d'ús intenten introduir la màxima quantitat d'informació complementària per altres vies. La informació morfològica es transmet en forma de notes o pels exemples; la informació semàntica, mitjançant les definicions i els exemples; la informació sintàctica, finalment, pot deduir-se dels exemples, de les definicions i, també, de l'organització de l'article en subentrades. Tot i amb això, en els diccionaris consultats encara queden sense reflectir alguns aspectes sintàctics o semàntics¹⁰.

2n.- La codificació gramatical és **bàsica**, perquè no hi ha cap altre element de la

⁷ L'usuari no pot deduir de la codificació si un determinat verb transitiu disposa d'una variant pronominal reflexiva o no, ni tampoc si el mateix verb pot ocórrer en una construcció passiva.

⁸ El fet que un verb estigui codificat com a transitiu no ens permet predir si l'objecte directe ha d'ocupar-lo una unitat lèxica amb el tret semàntic [+/- animat] o si està estrictament seleccionat, com en el cas de *beure* o *fumar*.

⁹ En el cas de verbs defectius en la flexió.

¹⁰ Per exemple, la selecció semàntica d'un objecte directe pot quedar reflectida en els parèntesis de la definició, com en el cas del verb *adir*. **adir** v. tr. Acceptar (una herència, una successió). Però no tots els casos de restricció semàntica queden resolts d'aquesta manera, com podem observar amb l'exemple agramatical d'*adquirir*: **adquirir** v. tr. Atènyer, guanyar, la possessió (d'alguna cosa). * Aquest matí he adquirit mongetes al mercat.

microestructura del diccionari que relacioni les unitats lèxiques amb la teoria gramatical, utilitzant exclusivament recursos metalingüístics. L'adscripció a una determinada categoria lèxica només es pot fer mitjançant la codificació.

3r.- La codificació gramatical és **incoherent**, perquè la informació que transmet és de naturalesa diversa. Els codis *v. tr.*, *Tr.*, *v. intr.* i *Intr.* estan relacionats amb el fet que els verbs regeixin o no una determinada categoria lèxica o funció gramatical. Dit d'una altra manera, són codis que afecten la informació relativa als marcs de subcategorització verbals. En canvi, els codis *v. pron.* i *Pron.* expressen informació sintàctica, però diferent de l'anterior. La presència d'un clític, generalment, té motivacions semàntiques i, encara que condiciona l'estructura sintàctica d'una determinada variant, es relaciona amb possibles interpretacions reflexives, recíproques, ergatives, o benefactives (en el cas del anomenat datiu ètic). Per altra banda, l'etiqueta secundària *Abs.* tampoc pertany, pròpiament, a l'àmbit de la subcategorització gramatical, sinó que respon a la possibilitat d'elisió d'un complement regit, amb conseqüències de tipus semàntic i sota restriccions de tipus pragmàtic¹¹.

4t.- La codificació gramatical és **asistemàtica**, perquè el codi secundari *Pron.* o el valoratiu *Abs.* no exploten tota la seva casuística ni responen a cap criteri de regularitat. Per exemple, si les variants pronominals d'algunes subentrades corresponen a accepcions reflexives o recíproques, no sempre que un verb transitiu pot tenir una forma reflexiva o recíproca queda recollida en el diccionari. Hi ha usos absoluts de verbs de significació molt consensuada per la tradició, però hi ha casos en què només denoten una ampliació de significat que podríem copsar en gairebé tots els verbs transitius d'acció.

5è.- La codificació gramatical és **relacional**, perquè encapçala entrades principals, subentrades i accepcions, de manera que posa en relació variants sintàctiques i semàntiques sota un mateix lema verbal.

6è.- La codificació gramatical és **estructuradora**, perquè l'ordenació dels codis principals i secundaris, i de les combinacions de codis, en l'article del diccionari, distribueix, de manera organitzada, la informació relativa a la variació sintàctica i semàntica.

7è.- La codificació gramatical és **nuclear**, perquè dirigeix l'estructura interna de l'article i, per tant, condiciona la resta d'aspectes de la microestructura. És el punt d'inflexió que comanda la redacció de les definicions i la selecció dels exemples.

D'acord amb aquesta caracterització, podem considerar que, des del punt de vista de la descripció lèxica, la codificació gramatical tradicional presenta mancances i problemes, però que, des del punt de vista lexicogràfic, és fonamental per a la representació de dades metalingüístiques, manllevades directament de la teoria gramatical, i per a l'estructuració lexicogràfica.

¹¹ És evident que alguns usos absoluts són impensables en determinats contextos. Per exemple, el cas de *beure*, que no pot rebre la mateixa interpretació (*Abs.* *Beure vi*) en contextos diferents: *Aquest home beu molt, és un alcohòlic vs. Aquest nen beu molt, sempre té set.*

Per tant, establim que la codificació gramatical verbal té, o pot tenir, com a funcions informatives, la representació de les dades següents:

- Pertinença a la categoria lèxica major [+V]
- Establiment del marc de subcategorització bàsic (tr/intr)
- Explicitació de variants pronominals alternatives (no previsibles)
- Alternança de marcs de subcategorització, coincidents o no amb accepcions semàntiques

2.1.2. Ordenació de l'article de diccionari

Com podem deduir dels punts 5è, 6è i 7è de la caracterització anterior, els codis gramaticals exerceixen un segon tipus de funció, referida a l'ordenació interna dels articles lexicogràfics complexos.

Un lema verbal pot tenir accepcions semàntiques ben diferenciades, que equivalen a comportaments sintàctics també distints. En aquests casos, els codis principals, i de vegades l'organització en paràgrafs, distingiran les accepcions.

En d'altres casos, els codis es distribueixen per l'article de manera que identifiquen variants d'un mateix lema verbal que pertanyen a diverses classes sintàctiques, però que no es corresponen amb significats diferents¹². Així es posen en relació formes transitives amb variants intransitives o absolutes, o formes transitives amb diverses accepcions pronominals, o formes intransitives amb variants transitives sumament restrictives, etc.

És interessant, doncs, de ressaltar la importància de l'ordenació de l'article, per identificar comportaments sintàctics alternatius (no previsibles) i comportaments sintàctics relacionats regularment amb els anteriors (i per tant previsibles). Podem considerar que hi ha una sèrie de formes bàsiques, encapçalades per codis principals, i un altre conjunt de formes relacionades o derivades, encapçalades pels codis secundaris.

Aquesta funció organitzadora ens porta a creure que la codificació gramatical és el punt d'inflexió de l'elaboració dels articles de diccionari. Permet organitzar el material lexicogràfic, fins al punt que, si disposéssim d'uns codis que ens proporcionessin una informació morfosintàctica completa i suficient per a cada unitat lèxica, es podrien sistematitzar tant la redacció de les definicions, com la introducció dels exemples, i es podrien incloure indicacions sobre les restriccions semàntiques o sintàctiques.

Altres autors consideren que el punt d'inflexió de la formalització lexicogràfica no radica en la codificació, sinó que pot estar ocupat per algun altre element de la microestructura, com la definició.

¹² Per exemple, entre una forma transitiva i el seu correlat reflexiu no hi ha canvi de significat.

"Tanmateix, si pensem que el que cerca la lexicografia tradicional en la formulació d'una definició parafràstica és una equivalència funcional que li permeti sigui com sigui la substitució pel definit en un context lingüístic (equivalència que es compleix generalment en el DGLC, feta excepció dels casos en què hi estan implicats règims preposicionals) no veiem quina utilitat pot tenir lexicogràficament establir una tipologia dels recursos sintàctics de la llengua."

(Lluís M. Sol 1992: 53)

En realitat cal aclarir que es tracta d'un conflicte de perspectiva, no fonamental, perquè Sol opina que el procés de formalització lexicogràfica ha d'afectar tant les definicions com els codis (Sol 1992: 160 i ss.).

2.2. Problemes de la codificació gramatical tradicional

Tot fent referència a les funcions bàsiques dels codis gramaticals, ja hem pogut detectar els principals problemes que presenta aquest sistema de codificació: limitacions en la transmissió d'informació gramatical, incoherències internes del sistema i adscripció asistemàtica. L'acotació fonamentada d'aquests problemes hauria d'oferir una base sòlida per a la proposta de codificacions alternatives, que superessin totes o algunes de les mancances exposades.

En primer lloc, partim de la consideració que les mancances del sistema de codis tradicional són, en certa mesura, una conseqüència lògica del tipus d'informació que intenten transmetre. La informació lèxica no és homogènia, i la informació morfosintàctica referida al lèxic tampoc no ho és. D'altra banda, la incoherència interna del sistema de codis respon al fet d'haver integrat en el mateix sistema informacions de naturalesa distinta i, en alguns casos, contradictòria. Hipotetitzem, doncs, que la incompleció i la incoherència són problemes propis dels fonaments teòrics que hi ha darrera de l'establiment de la codificació tradicional.

L'asistematicitat, en canvi, té a veure amb l'estructuració del diccionari, ja que és el lexicògraf l'encarregat de determinar quines relacions lèxiques apareixeran o no en l'article de diccionari i, per tant, és el responsable del fet que els seus propòsits no s'acompleixin¹³.

2.2.1. Fonaments teòrics de la codificació tradicional

La gramàtica tradicional, que sura darrera dels plantejaments de la lexicografia més

¹³ Per exemple, si un diccionari fa explícita la intenció de no incloure les formes pronominals reflexives, qualsevol cas d'aparició d'una variant reflexiva vulnera el criteri.

convencional, assumeix que el mot és la unitat lingüística bàsica¹⁴. L'oració és una combinació de mots i les parts de l'oració són classes de mots¹⁵. Des d'aquesta posició, és lògic que la lexicografia tradicional elabori una codificació que inclogui alhora aspectes morfològics i aspectes sintàctics¹⁶.

Ara bé, en el moment en què els models de la lingüística actual opten per una organització modular que tracta de manera autònoma el component morfològic i el component sintàctic, sembla que les noves propostes lexicogràfiques han de seguir aquesta orientació. No ha de ser excessivament complicat aïllar els aspectes morfològics de la resta, perquè es poden transmetre mitjançant notes auxiliars o mitjançant una codificació autònoma¹⁷.

La gramàtica tradicional defineix les parts de l'oració i algunes de les relacions sintàctiques a partir de paràmetres semàntics. És evident que una part important de la informació semàntica està, en el cas de les estructures predicatives, comandades per un verb, íntimament lligada a la sintaxi. Aquestes relacions entre la semàntica i la sintaxi del lèxic s'han infravalorat en les gramàtiques de base sintactista¹⁸, però l'orientació lexicalista d'altres models ha revitalitzat l'atenció per aquestes relacions¹⁹.

No sembla estrany que els usuaris de la lexicografia tradicional esperin trobar informació semàntica lligada a la sintaxi, com són els aspectes de selecció lèxica. Però la dificultat de codificació de la informació semàntica, ha fet que alguns lexicògrafs optin preferentment per una major formalització de les definicions, que permeti superar les aquestes mancances.

Les definicions, les notes entre parèntesis i els exemples aporten dades gramaticals que inclouen aspectes semàntics. I, encara que sovint omplin alguns buits informatius que els codis gramaticals no solucionen, ho fan de manera implícita. El caràcter implícit d'aquesta transmissió d'informació entra en contradicció amb la sistematització i la exhaustivitat que hauria d'oferir un tipus d'informació com aquesta. Per això, sembla que les noves propostes de codificació haurien de vetllar per localitzar, en el marc lingüístic teòric que utilitzin, un nivell de representació del lèxic en què sintaxi i semàntica es posin en relació.

¹⁴ "In traditional grammars, the word, although important in so far as other linguistic items are defined in term of it, is in fact rarely given any definition." (K. Malmkjaer 1991: 480)

¹⁵ "Les parts de l'oració definides en el *Priscianus minor* (s. VI) són: nom, verb, participi, pronom, preposició, adverbi, interjecció i conjunció." (Dinneen 1967: 114)

¹⁶ Paral·lela a la proposta de l'estructuralismes, basada en els dos nivells d'anàlisi: l'eix paradigmàtic i l'eix sintagmàtic.

¹⁷ Que representi aspectes de flexió, com l'associació a un cert model de conjugació, o que indiqui que es tracta d'un verb defectiu.

¹⁸ Per exemple, la Gramàtica Generativa Transformacional (1957-1965), anterior a la Hipòtesi Lexicalista (1970).

¹⁹ Des de la Hipòtesi Lexicalista, desenvolupada en el marc de la Gramàtica Generativa Transformacional per Chomsky (1970) i per Jackendoff (1975), fins a les gramàtiques d'unificació, com la Gramàtica Lèxico-Funcional (Bresnan 1982) o la Gramàtica d'Estructura Sintagmàtica Orientada al Nucli (Pollard & Sag 1988).

En un altre ordre de coses, els codis tradicionals fan referència a nocions de la gramàtica que els usuaris poden copsar, amb més o menys dificultat, però que no són gaire estables des del punt de vista teòric: subcategorització, transitivitat, reflexivització (formes pronominals).

La noció de transitivitat és, potser, el concepte fonamental sobre el qual s'organitza la codificació tradicional, no només perquè el concepte d'intransitivitat es defineixi en negatiu, sinó perquè els articles de diccionari reflecteixen la concepció que té el lexicògraf dels verbs transitius. Per exemple, podem deduir de l'observació dels articles del DGLC que, per a Fabra, un verb transitiu és el que regeix una funció d'objecte que pot estar configurada per un sintagma nominal o bé per una oració subordinada²⁰.

Aquesta concepció defugiria la versió clàssica que defineix els verbs transitius per la seva capacitat de passar de la veu activa a la veu passiva (Cano 1981: 16), i també les definicions de la funció d'objecte basades en criteris semàntics restrictius (Cano 1981: 18-19).

La lingüística actual considera que la transitivitat no és una noció uniforme ni estable. Les diverses aproximacions del concepte fan referència a restriccions semàntiques, categorials, de cas o funcionals. A més, els límits de la classe de verbs transitius no estan ben definits: mentre que alguns autors consideren que certs sintagmes preposicionals, els complements de règim verbal, poden funcionar com a objectes directes dels verbs, d'altres limiten l'assignació de la funció d'objecte a les projeccions sintagmàtiques del substantiu.

A hores d'ara, ens pot sorprendre que una noció tan poc fixada, com la transitivitat, sigui la base de la codificació gramatical dels diccionaris. En la pràctica lexicogràfica, els criteris d'estabilitat i de tradició de la convenció, han donat com a resultat que, malgrat les mancances dels codis, les consultes puguin ser efectives. Però, en un marc teòric lexicogràfic coherent, la codificació hauria d'adequar-se a la funció descriptiva a què feiem referència abans, de manera que la representació del comportament sintàctic de les unitats lèxiques hauria de seguir una organització coherent i hauria d'integrar part de la seva complexitat, en forma de restriccions sistemàtiques de tipus formal i semàntic.

2.2.2. Relacions entre variants d'un mateix verb

Dins d'un mateix article de diccionari, podem trobar els codis *v. tr.* i *v. intr.*, que hem considerat antònims, des del punt de vista nocional.

Quan aquesta distinció gramatical equival també a una distinció de significat, molt clara, la representació lexicogràfica simplement s'ocupa de recollir aquestes formes paral·leles sota del mateix lema verbal. En tot cas, altres branques de la lingüística tractaran d'explicar per

²⁰ De tota manera sorprèn que alguns verbs, com *argumentar*, estiguin codificats com a intransitius.

què el verb en qüestió ha patit aquesta dispersió polisèmica²¹.

En canvi, quan els codis de transitivitat (*v. tr., Tr.*) i d'intransitivitat (*v. intr., Intr.*) es presenten en combinació dins d'una mateixa accepció, sembla que ens trobem davant de casos de variació sintàctico-semàntica, que tenen a veure amb el caràcter relacional de les unitats verbals.

El verb és una peça lèxica que no disposa d'un significat complet i tancat si no està contextualitzat. L'anàlisi componencial del significat d'un verb no és suficient per a la seva interpretació ni per a la interpretació de l'oració en què s'insereix. Aquest és el postulat primordial del concepte de *predicació* (Leech, 1981:124-134). Considerem, doncs, que les unitats lèxiques verbals aporten dues classes de significat:

- (a) el contingut conceptual, que fa referència a les característiques pròpies d'una acció o d'un estat, i
- (b) el significat relacional, que posa de manifest el paper que juguen una sèrie d'elements lèxics adjunts al verb respecte de l'acció o de l'estat.

La interpretació semàntica d'una unitat lèxica verbal només és possible, completament, si té en compte el significat relacional. La semàntica de predicats analitza les relacions lògiques que s'estableixen entre els membres de la predicació o arguments (Gruber 1965, Leech 1974/1981, Jackendoff 1972/1983).

Si a (2) prenem com a exemple l'article del DGLC corresponent al verb *madurar*, que hem reproduït a (1), ens adonarem que les modificacions semàntiques identificables entre la forma intransitiva i la variant transitiva afecten, exclusivament, els arguments seleccionats pel verb.

- (2) **madurar** *v. intr. i tr.*
 - Intr. Esdevenir madur. *Aquests préssecs no acaben de madurar.*
Predicació1 = V + 'fruit'²²
 - Tr. Portar a maduresa (un fruit, fig. un projecte, etc.)
Predicació2 = CAUSA (V + 'fruit')

L'únic canvi de significació de la variant transitiva del verb *madurar*, respecte de la intransitiva, és la presència en la predicació d'un argument que origina o causa el procés.

Els estudis sobre semàntica lèxica han produït diverses propostes de representació de les relacions lògiques que s'estableixen entre el verb i els seus arguments, per poder explicar el procés que fa que un parlant pugui deduir, des d'una estructura conceptual, una determinada

²¹ La semàntica, la lògica, l'etimologia o la gramàtica històrica.

²² O qualsevol element lèxic susceptible de patir un procés de maduració.

estructura sintàctica²³.

La variació sintàctica verbal motivada per la diversitat de relacions lògico-argumentals en què s'inscriu un verb hauria de poder representar-se en lexicografia, de manera que els usuaris poguessin copsar les regularitats existents entre classes d'estructures predicatives o argumentals. Imaginem una proposta com la de (3), allunyada d'altres propostes més formals, únicament en la intenció d'exemplificar aquesta mena de relacions.

- (3) **madurar** PROCÉS [X > 'madur']
 Amb temps i palla maduren els nespres (DGLC)
 CAUSA (PROCÉS [X > 'madur'])
 *El temps ha madurat els nespres*²⁴
- coure** PROCÉS [X > 'cuit']
 Les mongetes ara couen (DGLC)
 CAUSA (PROCÉS [X > 'cuit'])
 El foc cou els aliments (DGLC)

La codificació de la *pronominalització* també presenta problemes de caire teòric. Si retornem a l'exemple del DGLC, els únics verbs pronominals que s'hi consignen són els pronominals absoluts i algunes formes pronominals que indiquen alguna cosa més que "una acció de reflexivitat o reciprocitat"²⁵.

Pel que fa al cas dels pronominals absoluts, la codificació impedeix reflectir si, a més de pronominals, els verbs es comporten com a transitius o intransitius.

El codi secundari *Pron.* relaciona la forma pronominal amb entrades transitives o intransitives, però no permet aclarir el tipus de relació que s'hi estableix. Paral·lelament als casos de relacions entre formes transitives i intransitives que hem mencionat abans, darrera de la mateixa codificació *Pron.* podem trobar construccions que corresponen a estructures lògico-argumentals idèntiques a les de les construccions homònimes no pronominals; i, també, hi pot haver construccions pronominals que modifiquin les relacions lògiques dels arguments amb el predicat.

En síntesi, les construccions pronominals ressenyades en subentrades segueixen la següent tipologia:

²³ Per exemple, les aportacions de la semàntica interpretativa, com la teoria dels papers temàtics (Gruber, 1965; Chomsky 1981, 1986) o la teoria de l'estructura conceptual (Jackendoff 1983, 1990), o també les propostes de la semàntica generativa, com els models cognitius de Lakoff (1982).

²⁴ Determinades formes verbals, com aquesta, poden tenir una interpretació causativa paral·lela a la d'una construcció causativa complexa, com *El temps ha fet madurar els nespres*.

²⁵ P. Fabra (1932), *Diccionari general de la llengua catalana*. Prefaci de la primera edició; p. XII de la 16a. edició (1982).

- Variants pronominals de verbs incoatius intransitius: *arrelar, morir*.
- Variants pronominals que regeixen sintagma preposicional, relacionades amb verbs transitius: *aconsellar, oblidar*.
- Variants pronominals de verbs transitius o intransitius de moviment: *balancejar, moure*
- Formes reflexives o recíproques: *abraçar, agafar, mullar*.
- Formes incoatives, relacionades amb verbs transitius causatius (verbs ergatius): *afeblir, macar*.

2.2.3. Informacions impredecibles i predictibles

Ja hem indicat que una de les característiques de la codificació gramatical és la seva asistematicitat, que es concreta en la codificació secundària, no pas en la principal. La presència de formes relacionades des del punt de vista lògic no és regular en totes les entrades verbals dels diccionaris convencionals.

La intenció economitadora del lexicògraf el mena, normalment, a exposar en pròlegs o guies d'ús que, quan les variants sintàctiques són previsible, com les formes passives o les reflexives, no cal incloure-les en l'interior dels articles.

Però, la consideració de certes formes com a predictibles no s'ajusta sempre a la realitat. Per exemple, no tots els verbs transitius poden tenir un correlat en passiva i, fins i tot, per a aquells que el poden tenir, no sempre es tracta d'una forma de passiva morfològica, del tipus V. AUX + PP, com podem observar a (4).

- (4) *La meva veïna té les claus*
* *Les claus són tingudes (per la meva veïna)*
* *Les claus es tenen*
Els nens mengen les patates bullides
Les patates es mengen bullides
* *Les patates són menjades bullides (pels nens)*

Tampoc podem pretendre que tots els verbs transitius amb un objecte directe [+animat] puguin estar relacionats amb una construcció pronominal reflexiva, com semblen indicar els exemples de (5).

- (5) *Jo conec molta gent*
Em conec molt bé (a mi mateixa)
Acompanyaràs el nen a l'escola
* *T'acompanyaràs a l'escola (a tu mateixa)*

D'altra banda, amb la informació aportada pels codis no podem predir si, per a una entrada verbal determinada, són possibles aquesta mena de construccions relacionades, com les passives, les passives pronominals, les reflexives o les recíproques.

Per aquest motiu, sembla lògic que les noves aportacions de la lexicografia no es conformin

a fer les indicacions usals en els prefacs, sinó que cal que vehiculin alguna mena de mecanisme que faci factible la interpretació, per part de l'usuari, de les regularitats i de les restriccions que afecten les relacions lèxico-sintàctiques.

2.3. La formalització en lexicografia

Una de les característiques fonamentals de la lexicografia actual, amb afany innovador, és, al costat de l'orientació descriptiva, la voluntat de formalització de la informació.

El concepte de formalització no queda restringit en l'àmbit de la lexicografia, sinó que pertany també a d'altres àmbits científics. Caldria aclarir si s'entén el mateix per "mecanismes formals" en lexicografia i en gramàtica teòrica, per exemple.

- (6) **formal** adj. [E: formal] Dit d'un tipus de definicions i formulacions com les que dóna la gramàtica generativo-transformacional en oposició al caràcter nocional de les de l'estructuralisme, per exemple. En una gramàtica formal s'intenten establir unes categories definibles a partir de l'estructura que tenen, aïllable i classificable, i de les relacions que mantenen amb altres unitats de la llengua.
- (Ballesta 1991)

Com podem copsar en la definició de (6), el formalisme dels models lingüístics es refereix a un sistema de representació de les dades que permet descriure i explicar les estructures i les relacions que s'estableixen entre les diverses unitats lingüístiques. Els mecanismes formals gramaticals estan formats amb un metallenguatge complet, tancat i coherent amb els pressupòsits teòrics que l'emparen.

En lexicografia, s'entén per formalització el conjunt de procediments que permeten explicitar de manera sistemàtica les informacions lingüístiques referides a cada unitat lèxica, fonamentalment les que fan referència a la informació semàntica i sintàctica.

No hem d'oblidar, però, una distinció fonamental entre les dues disciplines. El mecanisme formal d'un model teòric determinat està, generalment, confeccionat a partir d'un metallenguatge usat per especialistes que el dominen. En canvi, l'objectiu fonamental de la lexicografia és elaborar productes comercials d'ús ampli, en què el metallenguatge utilitzat no pot ser críptic, sinó que s'ha d'acostar al màxim al llenguatge natural²⁶.

2.3.1. Elements formalitzables i nivells de formalització

²⁶ Deixem de banda tota la lexicografia relacionada amb el camp de la lingüística computacional, els objectius de la qual són ben diferents de la lexicografia tradicional o comercial.

Aquesta distinció ha comportat que l'afany lexicogràfic per la formalització de les dades semàntico-sintàctiques presenti gradacions diferents: des de diccionaris tradicionals amb un cert grau de formalització o de sistematització fins a l'aparició de diccionaris utilitzables exclusivament per especialistes, que hem anomenat prototipus de diccionaris.

Tenint en compte que, bàsicament, les informacions que són susceptibles de ser formalitzades són les corresponents a la semàntica i a la sintaxi, constatarem que els elements lexicogràfics formalitzables, en primer lloc, en un article de diccionari són les *definicions* i la *codificació gramatical*.

En un diccionari general de llengua, el lexicògraf pot optar per elaborar definicions que permetin interpretar les unitats lèxiques d'un text, és a dir pensades exclusivament per a descodificació. Però algunes vegades ha preferit explicitar a través de la definició el comportament gramatical de la unitat de l'entrada i les restriccions de selecció lèxica que pateix, perquè sovint l'usuari de diccionari també fa la consulta tot realitzant tasques de codificació.

El grau de formalització de les definicions de la majoria de diccionaris tradicionals no és gaire profund, i es relaciona directament amb les dues classes de metallenguatge utilitzades en la redacció:

- Metallengua de contingut: "la metalangue qui analyse le défini en tant qu'expression d'un concept" (Rey-Debove 1967: 143).
- Metallengua de signe: "celle qui analyse le défini en tant qu'élément d'un système de langue" (Rey-Debove 1967: 143).

Podem deduir de les definicions anteriors que l'únic tipus de metallengua que es relaciona, directament, amb la semàntica, i per tant amb la definició, és la metallengua de contingut. La metallengua de signe, en canvi, no fa referència al significat, sinó a les funcions que executa l'entrada lexicogràfica com a peça del sistema.

La formalització de les definicions de metallengua de contingut pot ser copsada amb dificultats, per l'ordenació alfabètica de la nomenclatura del diccionari. No obstant això, acostuma a ser més sistemàtica que la definició de metallengua de signe. S'organitza a partir de la selecció de descriptors semosemàntics que encapçalen expressions perifràstiques, sinonímiques, hiperonímiques o antonímiques.

Altres tipus de diccionaris més innovadors substitueixen les definicions usuales per formulacions més o menys simbòliques, com veurem en els exemples que presentarem més endavant, que poden ser manllevades de propostes de la semàntica teòrica.

Pel que fa a la codificació gramatical, i a diferència del que passa amb les definicions, no hi ha hagut gaire propostes innovadores fins a l'aparició del models de diccionaris altament formalitzats, a què em referiré més endavant.

Diccionaris tradicionals que presenten un cert grau de formalització en les definicions, com el DGLC, no han fet el mateix amb la part de l'article de diccionari més fàcilment

formalitzable. Les abreviacions *m., f., adj., adv., v. tr., v. intr., v. pron., v. imper.* codifiquen categories manllevades de la gramàtica tradicional i, malgrat que han sofert una profunda revisió des dels plantejaments de la gramàtica teòrica, s'han mantingut impertèrrites en la microestructura de la majoria de diccionaris. La lexicografia teòrica ha observat les mancances descriptives i la impossibilitat explicativa d'aquest tipus de categories (Cowie 1983, Dubois 1981, Jackson 1985), però les alternatives en l'elaboració de nous diccionaris no han sovintejat en aquest cas.

Un dels aspectes que sembla condicionar la persistència en la utilització de la codificació tradicional rau en la consideració que els codis convencionals utilitzen un metallenguatge transparent per als usuaris de diccionaris. Però no hem de confondre la preferència de la lexicografia tradicional per metallenguatges de definició propers al llenguatge natural, amb les característiques d'un sistema de codificació. La facilitat d'interpretació de les abreviatures corresponents a les categories de la gramàtica tradicional no prové de la seva transparència, sinó de la convencionalitat. Des d'aquest punt de vista, podem argumentar que qualsevol sistema de codificació, ben implementat i amb una bona guia d'ús, pot esdevenir tant pràctic com el clàssic.

És en aquest terreny on els nous diccionaris, anomenats formals, han tingut més pes. Aquesta incidència ha significat, en alguns casos, la substitució de les definicions funcionals o elaborades amb metallengua de signe per mecanismes de codificació de la informació semàntica i sintàctica, més simbòlics.

Els aspectes formalitzats de la microestructura dels diccionaris, definicions i codis, presenten una gradació diversa, cosa que ens permet establir una classificació de productes lexicogràfics atenent els seu grau de formalització. Els criteris a partir dels quals podem elaborar aquesta tipologia són els següents:

- (a) Usuari del diccionari
- (b) Metallengua de la definició: discursiva o simbòlica
- (c) Codis gramaticals
- (d) Exhaustivitat de la informació gramatical
- (e) Explicitació de les restriccions de selecció lèxico-semàntica

Si tenim en compte aquests aspectes, podem constatar que el panorama lexicogràfic internacional està format per les següents classes de productes lexicogràfics:

- Diccionaris tradicionals amb un cert grau de formalització
- Diccionaris amb innovació formal explícita
- Diccionaris formals o prototipus de diccionaris

2.3.2. Codificació alternativa i diccionaris formals

Per tancar aquest capítol, presentarem alguns exemples pràctics, relacionats amb cadascuna de les classes de formalització lexicogràfica, de manera molt sintètica.

I. Diccionaris tradicionals amb un cert grau de formalització

Són, generalment, diccionaris generals monolingües, comercialitzats, adreçats a un públic molt ampli, que han incorporat alguns recursos formalitzadors en la definició i que, en alguns casos, han ampliat la especificitat de la codificació. Podem considerar dins d'aquest grup els diccionaris que ressenyem a continuació:

[COD] J. B. SYKES (ed.) (1982), *The Concise Oxford Dictionary of Current English*, Oxford: Oxford University Press, 1989, 16th ed.

[DGLC] P. FABRA (1932), *Diccionari general de la llengua catalana*, Barcelona: Edhasa, 1982, 16^a ed.

[LDOCE] D. SUMMERS (ed.) (1987), *Longman Dictionary of Contemporary English. New edition*, London/Harlow: Longman, 1990.

[PR] A. REY & J. REY-DEBOVE (dir.) (1967), *Le Petit Robert 1. Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue Française*, Paris: Le Robert, 1990.

Per exemplificar les característiques d'aquesta classe de diccionaris, reprenem la revisió del DGLC, tot seguint la pauta d'anàlisi que hem introduït en l'apartat anterior:

Usuari del diccionari	Usuaris catalanoparlants i aprenents avançats
Metallengua de la definició	Metallengua discursiva de contingut i, també, de signe ²⁷ . Ús sistemàtic de descriptors ²⁸ . Marcatge d'elements extrínsecs de la definició per transmetre informació funcional o relacionada amb restriccions semàntiques. Recurs formal: Ús de parèntesis per als objectes directes, generals o seleccionats semànticament ²⁹ .
Codis gramaticals	Tradicionals [Vegeu les taules 1 i 2 del capítol 1]
Exhaustivitat de la informació gramatical	Complementació de la codificació amb els recursos formals de la definició (parèntesis) i amb els exemples
Explicitació de les restriccions de selecció lèxico-semàntica	Pel contingut dels parèntesis de la definició

²⁷ En el cas dels verbs, el metallenguatge de signe s'utilitza, en el DGLC, referida a verbs del tipus: *ésser, fer, haver o tenir*.

²⁸ Per exemple, els verbs de formació lèxica derivada, amb un prefix o un sufix determinat, es defineixen sempre amb el mateix descriptor: *-ejar* (Tirar a , semblar, ...), *-ificar* (Convertir en, transformar en, ...), *re-* (V de nou, tornar a, ...).

²⁹ Remetem a Sol (1992) per a un estudi detallat de la definició del DGLC.

II. Diccionaris amb innovació formal explícita

En aquest apartat ressenyarem, mitjançant els criteris anteriors, un dels diccionaris que ha provocat una certa revolució en el camp de la metodologia lexicogràfica, pels aspectes innovadors que ha introduït en la redacció de definicions:

[COBUILD] J. SINCLAIR (dir.) (1987), *Collins COBUILD English Language Dictionary*, London: Harper Collins.

Usuari del diccionari	Aprenents de l'anglès, en general
Metallengua de la definició (Hanks 1987)	Metallengua discursiva, manllevada d'un registre estàndard, molt propera a l'usuari ³⁰ . Definicions basades en paràfrasis típiques de tipus descriptiu, com en els exemples de (7). Manteniment de la metallengua de contingut i increment de l'ús de la metallengua de signe, perquè la definició sempre fa referència a l'ús contextualitzat de l'element definit ³¹
Codis gramaticals	El punt de partida del COBUILD a propòsit de la transmissió d'informació gramatical radica en la idea que, en lexicografia, tot allò que es pot transmetre mitjançant recursos discursius s'ha d'evitar transmetre per codis (Sinclair 1987: 111). Des d'aquest punt de vista, s'ha optat per una codificació, consignada en una columna paral·lela al text principal, de tipologia molt simple i que serveixi per organitzar el material adscrit a cada unitat.
Exhaustivitat de la informació gramatical	A part de la riquesa de la columna extra de la codificació, les definicions i els exemples ³² , inclosos en el text principal del diccionari, aporten informació implícita sobre restriccions de tipus morfològic i sintàctic.

³⁰ "The dictionary is designed to read like ordinary English. Words appear in their normal full spelling forms and the explanations are written in real sentences. Great care has been taken to word the explanations in natural, straightforward English so that they are comprehensible to every user." (COBUILD, *Introduction*: XVI)

³¹ A més, s'introdueixen elements discursius com *say, mean, use, literary word, formal word*, etc.

³² Els exemples del COBUILD s'han extret del corpus lingüístic de la Universitat de Birmingham.

Explicitació de les restriccions de selecció lèxico-semàntica	Amb la nova estructura discursiva de la definició, s'ha intentat reflectir les restriccions de tipus semàntic, directament, amb el complement de la presència dels exemples, com vol mostrar l'exemple de (8).
---	--

- (7) **exile**
1. Exile is the state of being forced to live away from your country, especially for political reasons.
hale
 If you describe people, especially people who are old, as **hale**, you mean that they are healthy; a literary word.
manipulate
 If you **manipulate** a situation, system, etc, you cause it to develop or operate in the way that you want it to.

Generalment el text de la definició correspon a una estructura dual, paral·lela a una oració copulativa o atributiva o bé a una oració composta per subordinació. Podem comprovar que la primera part de la definició sempre inclou l'element lèxic definit en context, cosa que vulnera el principi d'endocentrisme (Zgusta 1971) que regeix la redacció de les definicions tradicionals³³. La segona part introdueix una paràfrasi, un hiperònim o un sinònim.

Totes les entrades i subentrades estan codificades, de manera que l'usuari pugui localitzar amb facilitat les variants sintàctiques d'un lema verbal, els girs idiomàtics o les restriccions formals, per exemple. L'orientació pedagògica del diccionari afavoreix l'elaboració d'una codificació amb moltes més especificacions que les codificacions de la majoria de diccionaris monolingües. La codificació *ad hoc* ha pres com a punt de partida la gramàtica per a l'anglès de Sinclair (1972), basada en el model categorial de Halliday (1961). Ha estat reelaborada a partir de paràmetres d'adequació lexicogràfica, de manera que pugui ser fàcilment interpretable per l'usuari.

En una columna extra al marge, primer es codifiquen els codis relacionats amb aspectes morfosintàctics i després, els referits a restriccions semàntiques³⁴. La codificació està formada bàsicament per abreviatures entenedores, amb l'excepció de la representació de l'estructures verbals que consisteix en una combinació de símbols. D'entre la llarga llista de codis utilitzats, n'hem seleccionat alguns per exposar el tipus d'informació que vehiculen:

- (a) Símbols equivalents a les etiquetes de la lexicografia tradicional o a les parts del discurs

³³ L'endocentrisme consisteix a elaborar definicions mitjançants descriptors principals sinonímics, hiperonímics o parafràstics, que puguin substituir semànticament i funcionalment l'element definit. D'aquest principi, se'n deriva la prohibició metodològica de la lexicografia tradicional d'introduir l'element definit en la definició.

³⁴ "After some experiment, it was decided to restrict the material to grammatical and semantic, with the former having priority." (Sinclair 1987: 111)

- de la gramàtica tradicional: N (nom), V/VB (verb), ADJ (adjectiu), PREP (preposició), PRON (pronomen), CONJ (conjunció), ADV (adverbi), DET (article).
- (b) Símbols més específics, amb informació funcional: CONJ COORD, CONJ SUBORD
 - (c) Símbols més específics, amb informació sintagmàtica: ADJ AFTER N, ADV AFTER VB, N BEFORE N, V+A (verb intransitiu amb adjunt), V+C (verb amb predicatiu referit al SUBJ), V+O (verb amb objecte), etc.
 - (d) Símbols referits a aspectes morfològics: N SING, N PLURAL, NUM, PREFIX, SUPERL, SUFFIX, etc.
 - (e) Símbols referits als predicats verbals: RECIP, REFL, PASS, V-ERG
 - (f) Símbols gramaticals amb informació semàntica: ADJ QUALIT, ADJ COLOUR, N COUNT, N UNCOUNT, N MASS, etc.
 - (g) Símbols transmissors d'informació semàntica: DATE, MEASUREMENT, MONEY

La llista de símbols reproduïda en les pàgines de la introducció del diccionari no inclou les equivalències explicatives. Si l'usuari vol consultar el significat d'algun codi, ha de buscar-lo en l'ordenació alfabètica de la nomenclatura principal del diccionari. Els codis ressalten de la resta d'entrades del diccionari perquè estan emmarcats tipogràficament.

La selecció dels exemples i la redacció de la definició ja contempen *a priori* la voluntat d'expressar implícitament la informació codificada, perquè encara que s'admet la seva complementarietat els autors defensen l'autonomia dels dos tipus d'informació.

"Although implicit rather than explicit, this was felt to be a valuable support to the material in the extra column, increasing the independence of both types of presentation. This was of major importance because we felt very strongly that the text must be capable of standing on its own, of being totally independent of the extra column, which would give information to users of the dictionary who wanted it rather than automatically to all users."
(Sinclair 1987: 111)

(8) **formula**

3 Formula is used followed by a number to indicate a particular type of racing car or something relating to that type of car. EG ...*Formula 1 racing*.

4 Formula is a powder which you mix with water to make a milky drink for babies; used in American English.

III. *Diccionaris formals o prototipus de diccionaris*

En els darrers anys han aparegut un conjunt de productes lexicogràfics, caracteritzats per una metallengua altament formalitzada, críptica per a la majoria d'usuaris, i que han rebut el nom de diccionaris formals o de diccionaris teòrics.

Els objectius dels diccionaris formals es distancien del tot de l'orientació dels diccionaris monolingües o plurilingües que hi ha al mercat. Els diccionaris comercialitzats tenen una funció didàctica primordial, que consisteix, en primer lloc, a presentar la informació

semàntica relacionada amb cadascuna de les unitats lèxiques incloses i, a continuació, a afegir-hi d'altres informacions de tipus lingüístic (fonètica, sintàctica, morfològica o pragmàtica), de manera organitzada i adequada per al tipus d'usuari previst. L'orientació específicament pedagògica d'alguns d'aquests diccionaris ha fet incrementar el seu potencial descriptiu, amb la innovació dels recursos lexicogràfics de la definició, els exemples i la codificació.

El cas dels diccionaris formals o teòrics és substancialment distint, en el sentit que l'única funció que es proposen és la descripció d'una llengua determinada. Podem caracteritzar-los mitjançant una sèrie d'aspectes que els distancien a bastament dels seus germans lexicogràfics.

- (a) Es denominen teòrics perquè assumeixen o implementen un model gramatical teòric diferent de la gramàtica tradicional.
- (b) No disposen de tipificació d'usuari, perquè no estan adreçats al públic en general. Els seus objectius descriptius i teòrics els restringeixen a l'àmbit dels especialistes (lingüistes i lexicògrafs).
- (c) S'anomenen formals perquè utilitzen un metallenguatge sistemàtic i molt formalitzat³⁵.

Com hem indicat en la introducció, en aquest treball preferim el terme *prototipus de diccionari*, per referir-nos a aquesta mena de productes, perquè expressa d'alguna manera el seu caràcter de producte bàsic per a l'elaboració d'altres diccionaris comercialitzables. A més, la denominació de *prototipus* permet entreveure d'altres aspectes, com són l'actualització permanent del producte o la parcialitat d'algunes de les propostes.

De tota manera, amb un nom o un altre, els autors coincideixen en el propòsit que la funcionalitat d'aquesta classe de textos consisteix a guanyar la consideració d'obres de referència per a la descripció de les llengües i per a la renovació de la teoria i de la pràctica lexicogràfiques.

Algunes d'aquestes obres tenen un plantejament exhaustiu, en el sentit que aspiren a representar una gran part del lèxic d'una llengua i a descriure'l des de tots els aspectes lèxics³⁶. Reservarem, en tot cas la denominació de *diccionari formal*, per als prototipus que tenen la voluntat de ser exhaustius. Respecte del caràcter parcial d'altres obres, hem de comentar que pot basar-se en la selecció d'una sola categoria lèxica, preferentment els verbs³⁷, o en l'atenció a un sol aspecte descriptiu. D'acord amb això, considerem prototipus lexicogràfics les següents obres:

³⁵ Símbols, numeracions, combinacions de codis, esquemes, quadres, gràfics, etc.

³⁶ Per això són obres inacabades, de llarga producció.

³⁷ Els verbs aporten informació sobre les relacions lògiques bàsiques dels predicats.

[DEC] MEL'ČUK, Igor (1984-1993), *Dictionnaire explicatif et combinatoire du français contemporain*, Montréal (Québec): Les Presses de l'Université de Montréal.

[DSSVF] LEWICKA, Halina et BOGACKI, Krzysztof (dirs.), (1983), *Dictionnaire sémantique et syntactique des verbes français*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

[ESAV] WIERZBICKA, Anna (1987), *English Speech Act Verbs. A semantic dictionary*, Sidney: Academic Press Australia.

[UBDCP] *The Universal Basic Dictionary of Contemporary English*³⁸

N'hem seleccionat, com a exemple, el projecte més ambiciós: el *Dictionnaire explicatif et combinatoire du français contemporain (DEC)*, dirigit i redactat per Igor Mel'čuk, amb la col·laboració d'un equip de treball de l'Université de Montréal³⁹.

El *DEC* és concebut com una part fonamental de la descripció teòrica d'una llengua natural: en aquest cas, del francès; però el mateix model també ha estat aplicat a la descripció del rus⁴⁰, del polonès, de l'anglès o de l'alemany⁴¹. Es defineix com un lèxic teòric⁴², amb la voluntat de servir com a font completa d'informació sobre els mots d'una llengua. S'inscriu en el marc teòric del model lingüístic 'Significat-Text', configurat a partir de la proposta del mateix Igor Mel'čuk i d'Alexander Zholkovsky (1988), on sintetitzen les aportacions anteriors (1965-1984).

"This theory describes a natural language as a kind of logical device which associates with any given meaning *M* the set of all the texts in this language which are expressions of *M* (and which are consequently synonymous with one another), and with any text *T*, the set of all the meanings which are expressed by *T* (and which are, so to speak, homonymous with one another)."

(Mel'čuk & Zholkovsky 1988: 42)

Aquesta mena de plantejament teòric condiona el tipus d'aplicació lexicogràfica, en el sentit que no es tracta d'implementar un model gramatical generalista sobre una estructura

³⁸ Obra en preparació, presentada a Saloni, Szpakowicz i Świdziński (1990) i Świdziński i Szpakowicz (1994).

³⁹ De moment s'han publicat tres volums (1984, 1988 i 1993), cadascun dels quals presenta alfabèticament alguns lemes ja resolts.

⁴⁰ El projecte inicial era un diccionari del rus, dissenyat per I. Mel'čuk i A. Zholkovsky (1965), que es va anar publicant des de 1966 a 1976.

⁴¹ Vegeu Mel'čuk (1984b) per a les referències d'aplicacions del seu model a d'altres llengües (p. 3 i bibliografia).

⁴² A partir de la distinció feta per Lakoff (1973), entre els *diccionaris ordinaris*, selectius, pedagògics i adreçats a un públic majoritari, i els *lèxics teòrics*, exhaustius, científics i adreçats a la figura d'un usuari sense cap intuïció lingüística (Mel'čuk 1984b: 3-4).

de diccionari, sinó que el model teòric afecta només l'anàlisi de cada vocable (o lema) i dels corresponents lexemes. Conseqüentment, el treball s'organitza al voltant de l'anàlisi individualitzat de cada mot. Segons la definició de Mel'čuk, el lexema s'identifica amb una acepció de significat diferent i, per això, l'organització de l'article en apartats lexemàtics autònoms afavoreix l'exhaustivitat de la informació semàntica referida a cada lexema.

"Un LEXÈME est un mot pris dans une seule acception bien déterminée et muni de toutes les informations caractérisant le comportement de ce mot justement lorsqu'il est utilisé dans cette acception."

(Mel'čuk 1984b: 4)

Les informacions que inclou el DEC són de tipus semàntic (definicions i restriccions) i de tipus sintàctic (règim, subcategoritzacions categorials, combinacions, fraseologia, etc.). En la nostra revisió ens centrarem, sobretot, en el nucli informatiu sintàctic, l'esquema de règim (*schéma de régime*), i en algunes altres anotacions relacionades amb el comportament sintàctic de les unitats predicatives verbals.

Usuari del diccionari	Sense identificar. Presumiblement, lingüistes i lexicògrafs a causa dels objectius secundaris de l'obra: servir d'obra de referència per a l'elaboració d'altres diccionaris i per a l'ensenyament de la llengua.
Metallengua de la definició	Expressions sintètiques i formals, que incorporen variables referides als actants semàntics (o arguments lògics), elaborades a partir de la descomposició lèxica del definit en primitius semàntics ⁴³ , que exemplifiquem amb la reproducció de (9).
Codis gramaticals	Tot i les grans diferències, podem equiparar <i>l'esquema de règim</i> del DEC amb la codificació gramatical usual, perquè explicita la selecció categorial i informa sobre les restriccions estructurals. L'esquema de règim consisteix en un taula amb tantes columnes com el nombre de participants que intervenen en una estructura determinada, ordenades per la funció sintàctica que exerceixen. Cada apartat conté la informació relativa a la selecció categorial de cada participant o argument, la indicació d'obligatorietat per als participants que han d'aparèixer en totes les combinacions possibles i l'explicitació de les preposicions que poden encapçalar alguns dels sintagmes en joc. Vegem-ne un exemple a

⁴³ Primitius semàntics manllevats de les propostes de Wierzbicka (1972, 1980) (Mel'čuk 1984b: 5).

	(10). Després de l'esquema de règim estricte, el DEC relaciona alguns exemples amb les combinacions d'arguments o actants possibles.
Exhaustivitat de la informació gramatical	Els esquemes de règim expliciten la selecció categorial de cada argument, indiquen les preposicions que intervenen i preveu les combinacions o estructures possibles. Darrera de l'entrada principal s'indica la categoria lèxica corresponent i, al costat, s'hi entren algunes anotacions sobre restriccions en la variació sintàctica, com la manca de passiva, la impossibilitat de tenir una variant recíproca, la limitació de formes de passiva a la forma pronominal, etc. ⁴⁴ Com copsem en l'exemple de (9), les dades introduïdes entre claudators en el text de la definició poden pertànyer també a l'àmbit de la descripció sintàctica, quan aporten informació sobre la possibilitat de relacionar-se amb una variant reflexiva, per exemple.
Explicitació de les restriccions de selecció lèxico-semàntica	La informació semàntica configura l'aspecte nuclear del DEC, per la qual cosa qualsevol element del text hi aporta informació d'aquest tipus: des del resum de lexemes de l'entrada, l'organització lexicomatemàtica de l'article, les definicions, els exemples relacionats amb les combinacions i l'apartat de les funcions lèxiques.

(9) **ÉTONNER**, verbe, *de-pass*

1. *Y étonne X* = Événement (lié à) Y ou P(Y) cause que X s'étonne de Y [= Conv₂₁ (*s'étonner*), Caus₂Func₀ (*étonnement*)].
2. *Z étonne X par Y* = Personne Z, par son comportement Y, cause délibérément que X s'étonne de Y [= Caus (*s'étonner*)].

ÉTONNER, *s'*, verbe, pron-acc.

X s'étonne de Y = X éprouve de l'étonnement devant Y [= V₀ (*étonnement*)].

Com podem observar a (9), el definit s'inclou en les definicions com en el COBUILD, però amb una intenció absolutament distinta. El COBUILD l'incorporava en la primera part de la definició, per poder remetre a una paràfrasi o un sinònim en la segona part, amb voluntat didàctica. En canvi, el DEC no fa cap remissió de significat en el text de la definició, perquè la seva intenció no és ajudar a comprendre el significat de les paraules a qui el consulta, sinó aportar dades que distingeixin significativament les variants de cada lema.

⁴⁴ *pas de pass, pas de pass part, pas de pass pron; pas de récipr, pas de réfl dir, pas de réfl indir* (Elnitsky 1988: 81-82).

(10) **ÉTONNER**

3. *Z étonne X par Y*

Régime

1 = Z	2 = X	3 = Y
1. N	1. N obligatoire	1. <i>par</i> N 2. <i>avec</i>

$C_1 + C_2$: *Il étonne tout le monde*

$C_1 + C_2 + C_3$: *Il étonne la foule par ses acrobaties. Elle l'étonne toujours avec ses paroles*

A part de la definició i de l'esquema de règim, hi ha una tercera secció en l'article de cada diccionari, anomenat de les *funcions lèxiques*. Les funcions lèxiques aporten informació sobre els sinònims, les formes derivades, els adjunts que pot portar, els sentits figurats, valoratius o qualsevol altre aspecte que faci referència a les possibilitats combinatòries del lexema en qüestió.

CAPÍTOL 3. La implementació de models formals en la codificació lexicogràfica

3.1. La noció d'aplicabilitat

Després d'haver revisat alguns dels problemes de la codificació gramatical tradicional i d'haver presentat algunes alternatives, voldríem introduir una reflexió sobre la pertinència d'aplicar gramàtiques teòriques existents en prototipus lexicogràfics i sobre les condicions que haurien de regir una aplicació d'aquesta mena.

Des de les disciplines de la lingüística aplicada (LA), es reivindica el qualificatiu 'aplicat' en el benentès que designa l'orientació bàsica d'aquestes matèries, però sense deixar de banda l'existència d'un aparell teòric propi que les sustenta. Si les disciplines aplicades disposen dels seus propis cossos teòrics i les aplicacions estan relacionades amb la resolució de problemes pràctics, sembla que és necessari aclarir què entenem aquí per aplicació en lexicografia.

La lexicografia és una disciplina aplicada en el sentit que té com a objectiu final l'elaboració de diccionaris, aptes per a l'ensenyament de la primera llengua o de segones llengües i per a la consulta de dubtes lèxics dels professionals de la llengua i dels parlants en general.

Altrament, considerem que el desenvolupament efectiu de la lexicografia passa per un acostament als plantejaments de la lingüística teòrica, que li permetrà millorar l'adequació descriptiva dels seus productes. Per tant, opinem que la lingüística teòrica hauria de ser una disciplina aplicable.

A partir d'això, podem definir el concepte d'*aplicabilitat* com la possibilitat que un determinat model lingüístic o un aspecte concret d'aquest model pugui utilitzar-se per millorar el potencial descriptiu d'un determinat producte lexicogràfic.

3.1.1. Relacions entre lingüística aplicada i lingüística teòrica

En la perspectiva interdisciplinària de la LA, l'àrea d'intersecció nuclear per a totes les disciplines afecta la lingüística teòrica, ja que aquesta té, com a objectius principals, descriure les llengües i explicar els fonaments del llenguatge humà.

La lexicografia ha orientat el seu desenvolupament a les tasques didàctiques i a les descriptives, per la qual cosa no pot allunyar-se gens de les propostes de la disciplina paral·lela que li forneix els mecanismes i les unitats per a la descripció. Si bé, durant molt

de temps, la lexicografia s'ha deixat guiar per la gramàtica tradicional, a hores d'ara sembla que no són pocs els intents lexicogràfics per canviar de guiatge.

D'altres aplicacions, com la lingüística computacional, han experimentat, sense entrebancs, l'aplicabilitat de certs models gramaticals. Sembla que l'orientació computacional no té els mateixos condicionants que tenen altres àmbits aplicats, com els relatius als aspectes pedagògics o de comercialització, i que, en canvi, disposa de la possibilitat de tractar grans volums de dades lingüístiques de manera sistemàtica.

La introducció de les noves tecnologies en l'activitat lexicogràfica suposa l'establiment d'una dualitat en el camp de la lexicografia moderna: l'anàlisi del lèxic dels grans corpus lingüístics i l'elaboració de diccionaris comercialitzables. Més enllà de representar dues orientacions distintes dins de la nova lexicografia, estem davant d'un doble procés, en el sentit que el tractament informàtic dels grans volums de dades lèxiques és la base de la producció de diccionaris selectius. Per tal d'aconseguir que la nomenclatura d'un diccionari sigui representativa i que aportï informacions reals, la lexicografia més convencional ha hagut de doblegar-se a les possibilitats de la tecnologia.

Des d'aquesta perspectiva, tant els projectes de diccionaris formals com els projectes de diccionaris comercialitzables, necessiten eines potents per a la descripció del lèxic. Quan el conjunt de dades que s'han de tractar és molt voluminós i variat, cal que l'aparell descriptiu sigui molt precís. La metodologia lexicogràfica canvia d'orientació, en el sentit que abans recollia, directament, dades lèxiques susceptibles de ser consultades per determinats usuaris i ara, en canvi, selecciona dades representatives que filtrarà, després, si cal, per adequar el producte a l'usuari.

La circularitat ha estat una de les premisses defensades, des de la LA, pels partidaris de l'aplicabilitat d'aspectes de la lingüística teòrica en el cos teòric i metodològic de les disciplines aplicades. Slama-Cazacu (1984) i Cabré i Payrató (1990) parlen de dependència mútua, de manera que els resultats de l'orientació teòrica i de l'orientació aplicada siguin compatibles i enriquidors. Encara que sembla que l'aprofitament no ha estat, fins ara, del tot bidireccional, els treballs analítics, fets pels projectes lexicogràfics, sobre els grans corpus lingüístics aportaran, sens subte, dades que denotaran regularitats, irregularitats, restriccions i canvis que les propostes teòriques hauran de recollir.

3.1.2. Aplicació descriptiva

En aquest apartat, centrarem l'atenció en l'orientació descriptiva de l'aplicació, de manera que puguem determinar quines són les característiques de l'adopció de models lingüístics en lexicografia.

Els elements de la gramàtica que intervenen en la descripció del lèxic es refereixen, en primer lloc, a la concepció que té el model sobre l'organització de la llengua i, en segon lloc, al mecanisme de processament que utilitza.

Considerem que pertanyen a la primera classe la noció de mot i l'abast de les relacions lèxiques. Si un model gramatical assumeix la intuïció dels parlants sobre el concepte de mot, com a unitat lingüística, podrà contemplar la possibilitat de classificar diverses menes de mots i d'admetre altres nocions relacionades, com la noció de lexema, la de lema o vocable o la de locució. Depenent de la tipologia de mots que s'hi reculli, un model gramatical determinat establirà la sèrie de relacions paradigmàtiques i sintagmàtiques que posen en contacte uns mots amb d'altres.

Per exemple, si una gramàtica en concret admet que els sintagmes nominals travats o que les locucions formen part del conjunt de mots complexos d'una llengua, els integrarà com a unitats individuals dins del component lèxic; i haurà de donar compte de les relacions que s'estableixen, des del punt de vista formal i semàntic, entre les unitats simples i complexes del lèxic. En canvi, si un determinat model gramatical no admet com a unitats individualitzades les formes complexes, les relacions formals i semàntiques d'aquests sintagmes s'hauran de buscar en els components sintàctic i semàntic.

Concebim els sistemes i els nivells de representació del component lèxic, com a membres de la segona classe, és a dir, com a integrants del mecanisme de processament d'un model gramatical. El funcionament de les peces lèxiques en context es representa en les gramàtiques mitjançant sistemes d'unitats de representació que s'organitzen en estrats o nivells diferents. L'estructuració d'un determinat mecanisme gramatical condicionarà les característiques de la descripció.

El component lèxic d'una gramàtica que contingui un únic nivell de representació serà menys precís que el d'una altre model que incorpori tres nivells autònoms, per exemple. En els casos de major precisió, d'altra banda, caldrà que hi hagi mecanismes que relacionin o projectin directament un nivell de representació en un altre, de manera que no es perdi la sensació d'integritat que aporten les paraules d'una llengua.

A part de les conseqüències que té la utilització d'un determinat model per a la descripció del lèxic, cal tenir en compte un altre aspecte que distingeix els objectius descriptius de la matèria aplicable, la lingüística, i els de la matèria aplicada, la lexicografia. Si bé totes dues s'orienten, com hem vist, cap a la descripció objectiva del lèxic d'una llengua, no hem d'oblidar que la lingüística teòrica intenta aconseguir resultats generalitzables a partir de l'establiment i de la comprovació d'hipòtesis. Per tant, podem argumentar que una de les seves característiques bàsiques és la generalització. En canvi, la lexicografia fa descripció del lèxic des del l'observació de cada unitat, cosa que ens permet establir que la seva orientació és bàsicament individualitzadora.

Aquesta dualitat d'orientacions és argumentada per Sinclair (1987) per tal d'advocar a favor d'allunyar la representació gramatical lexicogràfica dels postulats més abstractes de la lingüística. Estipula que l'orientació mot a mot només permet recollir les estructures lèxiques reals i les estructures oracionals en què es projecta el lèxic realment. Afirmar, en canvi, que qualsevol model lingüístic generalitzador és poc restrictiu, perquè pot preveure formes possibles però que no existeixin realment en la llengua.

"It may be that a freestanding grammar can be distinguished from the grammar appropriate to a dictionary by its treatment of material that is capable of occurrence but has not been observed to occur. A grammar has a responsibility to account for a limitless variety of new sentences which have not yet occurred -hence it cannot be restricted to attestations only. On the other hand a dictionary is a record of how words are used, and provided there is enough evidence to hand, actual citation is much to be preferred to speculation."

(Sinclair 1987b: 108)

Estem en disposició de replicar aquesta proposició, tot argumentant que en el panorama de la lingüística teòrica hi ha gramàtiques summament restrictives, que només donen compte d'estructures superficials reals de la llengua. *A priori*, un mecanisme d'aquest tipus no s'oposa teòricament als plantejaments restrictius de la lexicografia.

Podem establir, doncs, que els primers aspectes que ha de cobrir un model lingüístic determinat per ser aplicable en lexicografia són els següents:

- Precisió en la descripció del lèxic, representada per la modularitat del component lèxic, l'ús de sistemes descriptius autònoms i de mecanismes de cohesió entre els diversos nivells.
- Caràcter restrictiu, relacionat amb el fet que només doni compte d'estructures reals de la llengua.

3.1.3. Aplicació lexicogràfica: els prototipus de diccionari

Hem iniciat la tipificació d'un model lingüístic aplicable en lexicografia, en el benentès que ha de proporcionar unitats de representació i mecanismes de relació lèxica adaptables. En el capítol anterior veiem, també, que l'adaptació dels pressupòsits de la gramàtica pot ser gradual, i ha de ser-ho per garantir una producció lexicogràfica ben diversificada.

Els diccionaris més convencionals i els diccionaris amb un cert grau de formalització, com el DGLC, han adaptat les categories o parts del discurs de la gramàtica tradicional, a més d'alguns altres aspectes com la distinció entre verbs transitius i intransitius. La concepció de mot que comporta aquesta classe de model lingüístic condiona un tipus d'estructura lexicogràfica que contempla, en primer lloc, les unitats lèxiques simples i que reserva una posició secundària per als mots complexos. L'organització interna del mecanisme d'anàlisi no permet elaborar una codificació gramatical que distingeixi els aspectes morfològics, sintàctics i semàntics.

Els diccionaris comercials més innovadors, com el COBUILD, invoquen l'adaptació d'alguns aspectes d'un model lingüístic determinat per construir allò que anomenen una gramàtica de superfície per a una llengua determinada¹. El model en qüestió ha de defugir

¹ "a surface grammar of English (Sinclair 1972) written as a workout of Halliday's Scale and Category model

l'especulació i la generalització interlingüística, ha de reduir les seves expectatives a la mera descripció del lèxic d'una llengua i ha de poder-se formular mitjançant unitats i esquemes fàcilment interpretables².

Hem vist, en canvi, com des de l'àmbit dels diccionaris formals o prototipus de diccionaris, poden aplicar-se models lingüístics sense les limitacions que imposa la tipificació d'un model d'usuari; de manera que la representació formal de les dades no és un problema a l'hora d'integrar en un diccionari informacions tan complexes com les relacionals. Si ens fixem en la presentació que hem fet del DEC de Mel'čuk, observarem que incorpora informacions sobre relacions lèxiques (mots derivats o locucions) i sobre variants sintagmàtiques regulars o no (passivització, ergativitat, pronominalització, etc). L'exhaustivitat pot complicar la consulta d'un diccionari usual, però aquesta no és la finalitat primera d'un prototipus que ha de preocupar-se, més aviat, per la presentació estructurada i sistemàtica de tot el material relacionat amb una entrada lèxica.

D'altra banda, el metallenguatge utilitzat en els diccionaris teòrics que hem consultat és tan formal que s'allunya, en certa mesura, de la llengua natural per apropar-se a la naturalesa de la codificació. Des d'aquest punt de vista, podem reforçar la idea, proposada en el capítol anterior, que feia referència al caràcter de punt d'inflexió que té la codificació lexicogràfica com a transmissora de la informació gramatical.

Lemmens i Wekker (1986) fan una proposta³ sobre el conjunt de condicions mínimes que ha de complir un sistema de codificació gramatical per ser efectiu en un diccionari amb pretensions pedagògiques, que reproduïm a continuació:

a The grammatical codes should be unambiguous and easy to use. We propose that the codes should provide information about the grammatical functions (d0, i0, etc.) and the grammatical category (NP, AdjP, etc.) of the elements which may follow the verb as its complements.

b Every verb entry (and, where appropriate, every sub-entry) will include one or more codes, all of which should be self-explanatory. It will remain necessary, of course, to have a Guide in the introductory pages to explain elementary function and category labels such as d0, i0, NP and AdjP to the absolute beginner. The terminology should be that of the standard modern grammar of English.

c The dictionary user should have all the information he needs at hand, and should not be required to consult the Guide or Table of Codes in order to interpret the codes.

(Halliday 1961)." (Sinclair 1987b: 108)

² Codificació simple que, en el cas del COBUILD, complementa les informacions implícites que poden extreure's de definicions i exemples.

³ Recollida també a Sinclair (1987b).

d All the grammatical patterns indicated in each verb entry or sub-entry should be illustrated by example sentences arranged in the same order as the patterns.

e Transformational possibilities are another useful feature of learner's dictionaries. If passivization, indirect object movement, extraposition and the like are allowed, these transformations should also be indicated in the entry or sub-entry.

f Codes must be explicit and complete as possible, and should not be collapsed; no part of the code should be put in brackets."

(Lemmens & Wekker 1986: 99 i ss.)

Si tenim en compte les consideracions que hem fet sobre l'adaptació de models lingüístics i les característiques dels prototipus de diccionari, comprovarem que la proposta de Lemmens i Wekker (1986) conté molts punts aprofitables per al disseny d'un model de codificació adequat per a diccionaris formals.

La implementació en la codificació d'un prototipus de les unitats i els mecanismes de representació d'un model teòric molt formal no suposa necessàriament que aquella hagi de ser críptica. Els prototipus només són accessibles als especialistes que han de conèixer la gramàtica en què s'inscriu, però això no significa que necessitin consultar permanentment una guia per entendre els codis.

Qualsevol codificació completa, fins i tot la de prototipus, ha de presentar les següents característiques:

- (a) Ha de ser clara i fàcil d'interpretar
- (b) Ha de referir-se a totes les unitats de representació lèxica del model
- (c) Totes les formes lèxiques relacionades han d'estar codificades
- (d) Totes les propostes de codis han de ser exemplificades amb ocurrències reals de la llengua
- (e) Ha d'indicar totes les relacions lèxiques que el model contempla
- (f) Ha de ser completa, ha de fer explícites totes les informacions lèxiques que el model consideri pertinents.

Hem distingit, abans, entre els prototipus amb afany exhaustiu, com el diccionari formal DEC, i els prototipus que vehiculen propostes parcials per a la descripció d'una part del lèxic d'una llengua. La codificació adequada per a aquest segon tipus de productes no ha de ser gaire diferent de la dissenyada més amunt, però òbviament ha de divergir dels continguts exposats en els punts (b) i (f).

La parcialitat d'un prototipus ha de ser coherent amb el mecanisme de la gramàtica teòrica implementada. Si la delimitació ve imposada per una selecció categorial, la categoria o les categories seleccionades han de mantenir correspondència amb les categories lèxiques proposades en el model. Si la parcialitat es refereix al tipus d'informació lèxica que s'ha de codificar, aleshores cal tenir en compte l'estructura modular amb què la gramàtica organitza el component lèxic. Els dos paràmetres de delimitació no són excloents, com demostrarem amb la proposta de prototipus.

3.2. Criteris per a la selecció d'un model gramatical

Hem apuntat ja algunes de les condicions que ha de complir un model gramatical per poder implementar-se en lexicografia, sense contravenir alguns dels seus plantejaments teòrics. El mecanisme descriptiu d'un model aplicable ha de ser precís i detallista i ha d'estar orientat cap a la descripció d'estructures reals i exemplificables de la llengua.

Com que, paral·lelament, hem defensat el caràcter ilimitat i exhaustiu dels suports lexicogràfics prototípics, estem en condicions de proposar el conjunt de qualitats que ha de tenir un model lingüístic per ser aplicable en lexicografia. Són els següents:

- Adequació explicativa
- Generació d'estructures superficials
- Orientació lexicalista
- Modularitat

Lògicament, aquests paràmetres serveixen, a més, per establir el criteri que ha de regir la selecció d'un determinat formalisme gramatical per a l'aplicació que volem proposar.

3.2.1. *Adequació explicativa*

L'aparell descriptiu de la gramàtica seleccionada no ha de limitar-se a transmetre, de manera efectiva, les dades observades, sinó que a més ha de donar compte de les relacions de tota mena que s'estableixen entre unitats i estructures lèxiques.

Els mecanismes integrats en el model han de ser potents, perquè puguin copsar totes les regularitats del lèxic, i han de ser alhora restrictius, de manera que informin també sobre les limitacions, les irregularitats i les excepcions. Atès el caràcter prototípic de l'aplicació, no ha de representar cap problema que des de la descripció del lèxic puguin proposar-se generalitzacions més enllà de les dades observables.

Encara que el prototipus de diccionari pugui ser la base per a l'elaboració d'altres productes lexicogràfics comercials, el principal objectiu del diccionari formal és la descripció del lèxic. Per tant, només en el cas d'adaptació del prototipus per a finalitats industrials serà necessari obviar tota abstracció que no es relacioni amb ocurrences reals.

3.2.2. *Estructures superficials*

Els diccionaris descriuen i exemplifiquen unitats i estructures que qualsevol parlant poc identificar com a pròpies de la llengua. Des d'aquesta perspectiva, no sembla adequat implementar models lingüístics que proposin la generació d'estructures abstractes, sinó que es prefereix optar per formalismes que generin directament estructures superficials.

El panorama de la lingüística actual ens ofereix diversos models que no es basen en cap mecanisme transformacional, de manera que, des de la base, poden restringir, al màxim, el seu potencial generalitzador. La Gramàtica Categòrica de Bar-Hillel (1970), de base semantista, o les successives propostes descriptives de M.A.K. Halliday⁴ poden ser candidates a la selecció de models aplicables en lexicografia⁵. Altres candidats són les gramàtiques d'unificació que s'emmarquen dins del conjunt de models generatius no transformacional i que disposen de mecanismes formals de gran potència descriptiva i explicativa. Són exemples d'aquesta classe de formalismes la Gramàtica Funcional d'Unificació (Kay 1985), la Gramàtica d'Estructura Sintagmàtica Generalitzada (Gazdar et al. 1985) i la Gramàtica Lèxico-Funcional (Bresnan & Kaplan 1982), entre d'altres.

Els formalismes d'unificació manifesten, com a element positiu per a la selecció, el seu propòsit aplicat, perquè la majoria han estat dissenyades o orientades posteriorment per a la implementació en lingüística computacional. El rebuig dels mecanismes transformacionals, que fan aquests models, des del punt de vista de l'adequació psicològica, és un altre argument favorable a favor de la seva aplicació en un camp en què els aspectes psicolingüístics també disposen del seu paper, sobretot, en les aplicacions comercials orientades a l'ensenyament.

3.2.3. Orientació lexicalista

D'entre tots els models que hem preseleccionat, alguns mostren un aspecte teòric que els fa vertaderament adequats a la implementació lexicogràfica: l'orientació lexicalista.

Els plantejaments teòrics orientats al lèxic es materialitzen en una estructuració del model, en què el component lèxic té un paper preponderant en els mecanismes de processament. El lexicó d'aquest tipus de gramàtiques acostuma a correspondre amb un nivell de representació molt potent, que inclou submoduls descriptius, i amb un aparell de generalitzacions molt consistent, representat per regles i principis d'ampli abast.

Prèviament al disseny d'una gramàtica orientada lèxicament, cal que la teoria contempli una noció de mot generosa, en el sentit de poc restrictiva, i una consideració molt flexiva i diversificada de les relacions lèxiques.

⁴ 1r. El model Scale and Category Grammar proposat a Halliday, M.A.K. (1961), 'Categories of the theory of grammar', *Word*, 17; 2n. l'ampliació Systemic Grammar, presentada a Halliday, M.A.K. (1970), 'Language structure and language function', dins J. Lyons (ed.), *New Horizons in Linguistics*, Harmondsworth: Penguin; i 3r. la proposta de la Functionnal Grammar localitzada a Halliday, M.A.K. (1985), *An Introduction to Functional Grammar*, London: Edward Arnold.

⁵ Recordem que la primera formulació de Halliday servia de base per a la gramàtica de l'anglès de Sinclair (1972), utilitzada en el COBUILD.

D'acord amb el criteri de coherència teòrica, si l'aplicació ha de ser lexicogràfica, i la lexicografia es dibuixa com una disciplina descriptiva mot a mot, sembla que els models gramaticals lèxics han de ser preferibles per a la implementació.

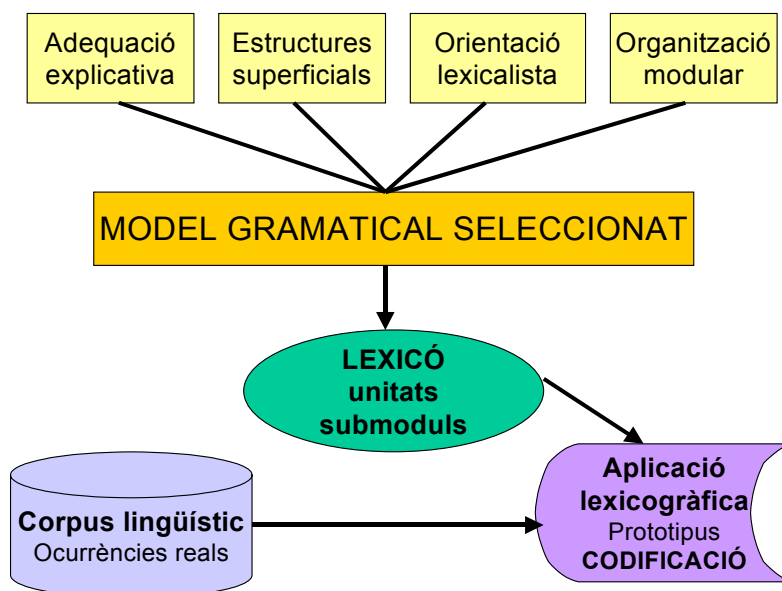
3.2.4. Modularitat

El darrer aspecte que hem proposat, com a fonamental en la consideració d'una gramàtica apta per a l'aplicació, és l'organització modular de l'estructura interna del lèxic.

La hipòtesi de nivells de representació autònoms o submoduls permet garantir una major efectivitat descriptiva, perquè les informacions variades que es relacionen amb el lèxic es tracten amb independència unes de les altres i això fa augmentar el detall de la descripció, és a dir la potència del mecanisme.

Per altra banda, l'estructuració modular del lèxic afavoreix la coherència descriptiva, en el sentit que no es barregen aspectes de natura diferent, sinó que es mantenen aïllats, primer, per poder-los posar en relació adequadament, després.

Per tancar aquest capítol, dedicat a la caracterització de l'aplicació i a l'establiment de criteris de selecció de models aplicables, presentem un esquema que sintetitza tots els paràmetres d'actuació que hem proposat i que hem seguit fidelment en la tria del model, que presentem en els capítols posteriors, i en l'elaboració de la part lexicogràfica d'aquest treball (volum II).

Esquema 2. Aplicació d'una gramàtica teòrica en un prototipus de diccionari.

CAPÍTOL 4. La Gramàtica Lèxico-Funcional: Principis Bàsics

4.1. Model lingüístic seleccionat

En aquest capítol, voldríem introduir les bases teòriques de la Gramàtica Lèxico-Funcional, que ens permetran orientar, en els capítols següents, la presentació dels mòduls teòrics i dels mecanismes bàsics que representen, descriuen i expliquen els fets lingüístics d'una llengua natural.

La Gramàtica Lèxico-Funcional (des d'ara GLF) és un model gramatical generatiu no-transformacional, desenvolupat per Joan Bresnan i Ronald Kaplan, que pertany al grup de models teòrics anomenats d'unificació. Bàsicament es tracta d'un formalisme complex, dissenyat per poder representar el coneixement sintàctic d'un parlant natiu, que permet expressar i explicar importants generalitzacions dels llenguatges humans.

L'objectiu fonamental de la GLF és desenvolupar una gramàtica que no entri en conflicte, d'una banda, amb els avenços de la psicolingüística en el camp de l'adquisició i la producció del llenguatge i, de l'altra, amb la recerca en l'àmbit de la Intel·ligència Artificial.

El nostre interès per construir-ne una aplicació en lexicografia es basa en les característiques esmentades: d'una banda, es tracta d'un mecanisme altament formalitzat, susceptible d'implementar-se informàticament, i, de l'altra, intenta presentar-se com un model de processament equivalent al processament cognitiu, cosa que simplifica l'esquema modular de la gramàtica. Aquests dos trets, formalització i simplificació, donen com a resultat que el nivell de representació primordial en la gramàtica sigui el lèxic.

Les unitats lèxiques de la GLF, com veurem més endavant, estan plenament codificades des del punt de vista semàntic i sintàctic, i l'aspecte més estudiat pels lingüistes que treballen amb aquest model ha estat la projecció del lèxic en la sintaxi.

No pretenem en aquesta part del nostre treball desmuntar peça per peça tot l'aparell teòric i instrumental del formalisme de la GLF. Només voldríem presentar les bases del seu funcionament, per poder argumentar suficientment la nostra selecció d'aquest model gramatical per a la implementació lexicogràfica. Ens deixarem, per tant, pel camí molts elements de procediment i de caracterització de les llengües naturals que sobrepassen els objectius d'aquest treball.

4.2. Orígens de la GLF

Gestada entre els anys 1979 i 1982 per Joan Bresnan i Ronald M. Kaplan, la GLF és un model evolucionat a partir de recerques prèvies en gramàtica transformacional (e.g. Bresnan 1978) i d'investigacions més recents en psicolingüística i en lingüística computacional¹. Com la majoria d'investigacions actuals en el camp de la lingüística computacional, la GLF s'ha desenvolupat a partir del model de les xarxes augmentades de transició (ATN)².

La datació dels primers treballs sobre GLF ens demostren que la gestació del nou model és paral·lela a la del programa de la Teoria de la Recció i el Lligam (Chomsky 1981). En els orígens del model hi ha una crítica al programa chomskià, acusat d'inadequació psicològica. Bresnan opina que ni les transformacions ni la regla de moviment d' α existeixen en la realitat psicolingüística³.

L'obra de referència en què s'estableixen les bases metodològiques del model i es descriuen els mecanismes de processament és el volum BRESNAN, Joan (ed.) (1982), *The Mental Representation of Grammatical Relations*, Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, recull d'aportacions de diversos autors.

En la introducció Joan Bresnan i Ronald M. Kaplan exposen els principis fonamentals de la nova teoria. El cos de l'obra presenta la configuració del mecanisme formal, centrant-se en aspectes tòpics de la descripció lingüística, i fa una avaluació del model respecte d'altres gramàtiques; però és en dos capítols on es concentra el màxim nombre de definicions de nocions i principis de la gramàtica. En el capítol 4, *Lexical-Functional Grammar: A*

¹ Woods, W. (1970), Transition network grammars for natural language analysis. *Communications of the ACM* 13, 591-606.
Kaplan, R. M. (1972), Augmented transition networks as psychological models of sentence comprehension. *Artificial Intelligence* 3, 77-100.
Kaplan, R. M. (1973), A multi-processing approach to natural language. A *Proceedings of the 1973 National Computer Conference*. Montvale, N.Y.: AFIPS Press.
Kaplan, R. M. (1975), On process models for sentence comprehension. A D. Norman i D. Rumelhart, eds., *Explorations in Cognition*. San Francisco: Freeman.
Wanner, E. i M. Maratsos (1978), *Syntactic processes in sentence comprehension*. Ms., Harvard University.

² "La red de transición aumentada ('augmented transition network'), formalismo introducido por Woods en 1970, ha llegado a ser una de las formas más populares de escribir gramáticas de lenguas naturales. (...) Una red de transición es una representación de una gramática regular o de estados finitos. La red es un grafo dirigido cuyos arcos se etiquetan mediante símbolos terminales (palabras o categorías léxicas). Un nudo del grafo representa es estado inicial; uno o más nudos se marcan como estados finales." (Grishman, 1986: 83)

³ Bresnan i Kaplan formulen una crítica dels postulats chomskyans, especialment de Chomsky, N. (1980), *Rules and Representations*, New York: Columbia University Press, a Bresnan, J i R. M. Kaplan (1982), *Introduction: Grammars as Mental Representations of Language* (p. xviii-xxiii).

Formal System for Grammatical Representation, Kaplan i Bresnan desenvolupen el sistema de representació i en el capítol 5, *Control and Complementation*, Bresnan defensa la universalitat del concepte de funció gramatical, exposa els principals conceptes de la gramàtica i en fa una comparació amb models propers, des de la Teoria Estàndard de la Gramàtica Transformacional (Chomsky 1965) fins a les primeres formulacions de la Teoria de la Recció i el Lligam (Chomsky 1980, 1981).

Com podem observar en els capítols següents, el mecanisme ha patit algunes modificacions al llarg dels darrers anys, relacionades amb la premisa que estableix que tots els mòduls i submòduls teòrics, involucrats en la GLF, són plenament autònoms.

En canvi, els postulats teòrics bàsics sobre els quals s'ha edificat la GLF s'han mantingut intactes en totes les reelaboracions del model:

- La hipòtesi de la Competència Lingüística
- La caracterització de la gramàtica
- La tipologia del formalisme
- L'orientació lexicalista del model

4.3. La hipòtesi de la competència lingüística

D'acord amb la formulació de Chomsky (1965), la competència lingüística representa el conjunt de coneixements que un parlant natiu té de la seva pròpia llengua.

"No doubt, a reasonable model of language use will incorporate, as a basic component, the generative grammar that expresses the speaker-hearer's knowledge of the language."

(Chomsky 1965: 9)

Segons aquest punt de vista, sembla que els models d'ús del llenguatge que incorporin una gramàtica generativa que expressi el coneixement lingüístic dels usuaris han de garantir la propietat de ser psicològicament adequades. Una gramàtica és psicològicament real si permet explicar els criteris lingüístics i els comportaments verbals dels seus usuaris. Per a Chomsky, doncs, la competència lingüística és un model de representació mental i l'expressió "teoria de la competència lingüística" serveix per caracteritzar un tipus de gramàtica que s'identifica amb una representació abstracta de l'estat cognitiu.

Per a alguns lingüistes el desenvolupament de la Gramàtica Generativa Transformacional des dels anys 70 implica, però, que el model s'allunyi, per la seva complexitat, de l'objectiu del realisme psicològic. L'interès per donar compte de fenòmens paramètrics o de variació lingüística, sense perdre de vista l'explicació universal, ha complicat el mecanisme descriptiu i l'ha elevat a un nivell d'abstracció difícil d'argumentar com a representació de mecanismes mentals. Aquest fet fa que alguns autors⁴ arribin a rebutjar la hipòtesi de la

⁴ "In response to the fact that generative-transformational grammars (on the lower level) have not been

competència lingüística, cosa que no fan Bresnan i Kaplan en la seva proposta.

La GLF defensa el principi fonamental de la Hipòtesi de la Competència, com a model de representació mental, perquè posa en relació tot el conjunt de coneixements lingüístics que un parlant va adquirint. La preocupació principal de la teoria és acostar al màxim la hipòtesi i la representació formal als postulats de la psicolingüística.

"On Chomsky's view, then, a grammar is psychologically real if it contributes to the explanation of linguistic judgments and the other verbal behavior studied by linguists, and nothing more need be said. (...) But the true import of the competence hypothesis is exactly the opposite: it requires that we take responsibility not only for characterizing the abstract structure of the linguistic knowledge domain, but also for explaining how the formal properties of our proposed linguistic representations are related to the nature of the cognitive processes that derive and interpret them in actual language use and acquisition. Chomsky's current conception of psychological reality represents a retreat from this more ambitious, and scientifically far more interesting, goal."

(Bresnan & Kaplan 1982, Introduction: xxii)

La introducció del requisit d'adequació psicològica en un model de descripció gramatical ha produït en la GLF els següents resultats, que anirem presentant més endavant.

1r. Sobre els nivells de descripció de la gramàtica:

- Eliminació del component transformacional
- Proposta de nivells de descripció superficials

2n. Sobre els components de la gramàtica:

- Reducció del component sintàctic de la gramàtica
- Ampliació del component lèxic de la gramàtica

4.4. Gramàtica universal vs. gramàtica formal

Bresnan i Kaplan insisteixen que una teoria formal de la gramàtica no es correspon exactament amb una teoria lingüística substantiva. Hi ha dues vies per enfrontar-se a la

successfully incorporated in realistic models of language acquisition, comprehension, or production, many psycholinguists have come to the view that is a mistake to adopt Chomsky's competence hypothesis; there need not to be any transparent mapping between linguistically motivated formal grammars and psychological models of language use (for example, the language user may employ agrammatical heuristic strategies as knowledge representations (Fodor, Bever, and Garrett 1974)." (Bresnan i Kaplan 1982, Introduction p. xviii).

La referència completa de l'obra esmentada per Bresnan i Kaplan és: Fodor, J. A., T. G. Bever, and M. F. Garrett (1974), *The Psychology of Language: An Introduction to Psycholinguistics and Generative Grammar*. New York: McGraw-Hill.

descripció, a la representació i a l'explicació del fenomen de la llengua, o dit d'una altra manera, hi ha dos nivells d'elaboració d'una teoria lingüística:

- (a) un nivell superior que pretén desenvolupar una Gramàtica Universal (paral·lela a la Teoria Substantiva de la Gramàtica Universal, proposada per Chomsky 1965)⁵;
- (b) un nivell inferior que pretén donar compte del funcionament d'una llengua, sense contradir els postulats de la Gramàtica Universal (semblant a la Teoria Formal de la Gramàtica Universal, proposada per Chomsky 1965)⁶.

Aquesta darrera seria la posició de la GLF que, més aviat, es defineix com un llenguatge pensat per expressar, de manera precisa, generalitzacions particulars i postulats universals de la gramàtica. Per tant, una gramàtica d'aquest tipus només representa un pas, tot i que important, en la construcció d'una teoria lingüística substantiva de la Gramàtica Universal.

Ara voldríem fer referència a les aportacions de la GLF que formen part de les convencions universals del llenguatge. El criteri d'universalitat s'aplica damunt de propostes diverses que podem classificar en tres ítems:

4.4.1. Universalitat del sistema de representació mental.

Bresnan i Kaplan assumeixen que la gramàtica *G* està induïda per una funció d'aprenentatge universal (*s, r*). Aquesta funció (parella d'atribut i valor assignat) representa que a una cadena de paraules (*s*) se li assigna una representació mental de les relacions gramaticals significatives (*r*).

S'ha postulat que aquest procediment intervé tant en l'adquisició del llenguatge (Ingram 1989) com en la descodificació de missatges, i es per això que Bresnan i Kaplan tenen en compte aquesta restricció universal en el procés de projecció entre nivells de descripció lingüística.

La tria del model generatiu de la gramàtica, concretament la tria del tipus de regles generatives d'estructura sintagmàtica, també respon a la necessitat de preservar-ne la universalitat. Les regles han d'estar codificades de forma que proporcionin un procés de descodificació universal per a totes les llengües naturals.

Si bé, en aquest cas, l'organització interna de la GLF permetria proposar que l'expansió sintagmàtica correspongués al model de gramàtiques lliures de context, el principi

⁵ "Substantive universals are those categories, taken a wide sense, that are posited as language universals." (Comrie 1981: 15)

⁶ "Formal universals are rather statements on the form of rules of grammar. Again, it would be necessary here to distinguish among necessary, possible, and impossible properties of rules of grammar in human language." (Comrie 1981: 16)

d'universalitat fa que sigui necessari elaborar un conjunt de restriccions per tal que la gramàtica resultant caracteritzi universalment les estructures de constituents de superfície correctes de les llengües naturals.

4.4.2. Conjunt de nocions universals compartides amb d'altres models teòrics

El concepte de relació gramatical és assumit sense problemes per tota proposta de gramàtica universal. A la GLF les relacions gramaticals són interpretables pels procediments de codificació lèxica (funcions, papers temàtics i casos) i de projecció sobre les estructures de constituents.

Les categories gramaticals de la GLF es descomposen en una marca de nivell categorial, cosa que fa referència a la teoria de la X', i en una matriu de trets categorials universals.

4.4.3. Conceptes polèmics en la consideració d'universalitat

La noció de funció gramatical, concepte bàsic en les gramàtiques tradicionals, ha estat refusada pel alguns lingüistes com a primitiu del nivell de representació sintàctica. Però treballs, dedicats a la variació lingüística, com els de la Gramàtica Relacional⁷, han permès recuperar la propietat d'universalitat per a les funcions gramaticals tradicionals.

La selecció de primitius universals correspon al principi metodològic de *prioritat epistemològica*, que suggereix que els primitius d'una gramàtica corresponguin directament a les categories de l'experiència prelingüística. Així, mentre que Chomsky (1981) considera que els primitius d'estructures de constituents o categorials són epistemològicament prioritaris als primitius d'estructures relacionals o funcionals, Bresnan i Kaplan opinen que aquest punt de vista presenta un greu problema. Si assumim que les estructures de constituents són universalment prioritàries, i que les funcions gramaticals se'n deriven, ¿com s'entén que aquestes presentin una sistematització tan gran i que les primeres es caracteritzin per la seva immensa variació?

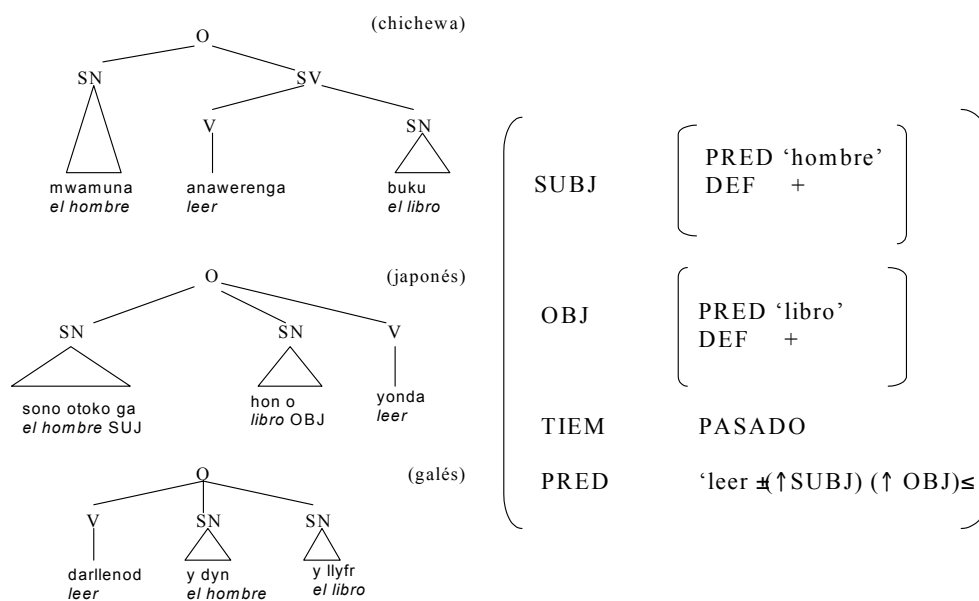
Fixem-nos en l'exemple (1) de variació categorial i universalitat funcional proposat per Sells (1985), que reproduïm a continuació.

La GLF considera que les funcions gramaticals són primitius universals del llenguatge, prioritaris respecte d'altres, que es caracteritzen per una mínima variació i que s'expressen en les llengües particulars mitjançant diversos procediments com les relacions sintagmàtiques, els afixos morfològics o l'ordenació de mots.

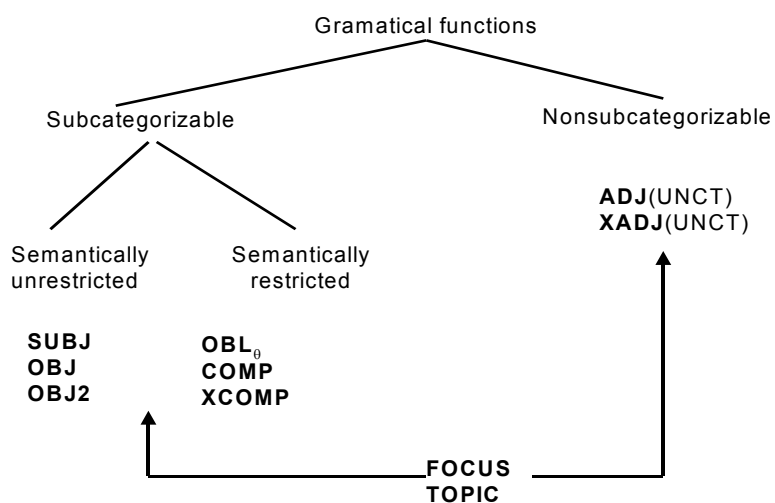
⁷ Perlmutter, David (comp.) (1983), *Studies in Relational Grammar 1*, Chicago: University of Chicago Press.

Perlmutter, David & Carol Rosen (comps.) (1984), *Studies in Relational Grammar 2*, Chicago: University of Chicago Press.

(1)

Esquema 3. Reproduït de Sells (1985): 146-147

Taula 3. Classificació de funcions gramaticals de la GLF (Bresnan 1982b:287)

4.5. Mecanisme d'unificació

La GLF s'inscriu dins del conjunt de gramàtiques anomenades d'Unificació⁸. La unificació és un mecanisme manllevat de la lògica matemàtica i usat per llenguatges computacionals, que també ha estat adoptat i adaptat per alguns formalismes gramaticals per tal de poder ser tractats informàticament. Els formalismes gramaticals d'unificació són llenguatges elaborats per descriure els llenguatges naturals, per delimitar la classe dels possibles llenguatges naturals i per proporcionar una caracterització dels llenguatges naturals interpretable computacionalment (Shieber 1986: 5).

Els criteris que regeixen aquesta mena de metallenguatges són l'adequació lingüística, l'expressivitat i l'efectivitat computacional. L'adequació lingüística vetlla perquè el nivell de descripció dels fenòmens lingüístics s'adeqüi als objectius dels lingüistes. L'expressivitat reflecteix la potencia d'anàlisi del formalisme, és a dir la quantitat d'anàlisis lingüístiques que poden fer-se mitjançant el formalisme. Finalment, l'efectivitat computacional comprova i avalua l'existència de mecanismes o d'aplicacions capaços d'interpretar les gramàtiques expressades pel formalisme.

Cadascun dels formalismes d'unificació té orígens i justificacions distintes, per tant els seus objectius també solen ser diferents. Depenent dels objectius de cada formalisme, els paràmetres que regulen el metallenguatge estaran més o menys explotats. Així, si l'objectiu fonamental d'un formalisme d'unificació és la construcció d'una bona eina descriptiva⁹, l'adequació lingüística i l'expressivitat en seran les característiques més importants. Però, si, com en el cas de la GLF, es pretén aconseguir una caracterització lingüística universal¹⁰,

⁸ A més de la Gramàtica Lèxico-Funcional (GLF) de Bresnan i Kaplan, els principals formalismes gramaticals basats en la unificació són (a) la Gramàtica d'Unificació Funcional (FUG), Kay, M. (1983), *Unification Grammar*, Technical Report, Xerox Palo Alto Research Center, Palo Alto, California; (b) la Gramàtica d'Estructura Sintagmàtica Ampliada o Generalitzada (GPSG), Gazdar, G., E. Klein, G. K. Pullum i I. A. Sag (1985), *Generalized Phrase Structure Grammar*, Oxford: Blackwell Publ. & Cambridge, Harvard University Press; (c) la Gramàtica d'Estructura Sintagmàtica orientada al Nucli (HPSG), Pollard, C. (1984), *Generalized Phrase Structure Grammars, Head Grammars, and Natural Languages*, Tesi doctoral, Dept. de Lingüística, Stanford University, Stanford, California, Pollard, C. & Sag, I. (1988) *An information-based approach to syntax and semantics: Volume I. Fundamentals*, Stanford, CSLI, Pollard, C. & Sag, I. (1994) *Head-Driven Phrase Structure Grammar*, Chicago, The University Chicago Press; i també (d), els formalismes dels sistemes-Q de Colmenauer, les gramàtiques de clàusules definides (DCG) de Pereira i Warren o la gramàtica PATR de Rosenschein i Shieber. Per a una presentació completa d'aquests mecanismes vegeu Shieber (1986).

⁹ La FUG, les DCG o de la gramàtica PATR-II han estat concebudes com a eines i, per tant, es caracteritzen per tenir mecanismes molt generals que augmenten l'expressivitat (Shieber 1986: 40).

¹⁰ Aquest és el cas de la GLF i també de la GPSG (Shieber 1986: 40).

els criteris fonamentals seran l'adequació lingüística i la restricció de l'expressivitat.

Malgrat que el mecanisme d'unificació s'ha aplicat també sobre el model de la Teoria de la Recció i del Lligam per a implementacions computaritzades, les anomenades gramàtiques d'unificació s'allunyen del model chomskià en els següents aspectes bàsics:

- (a) L'objecte d'estudi de les gramàtiques d'unificació són cadenes fonètiques produïdes pels parlants d'una llengua natural, és a dir estructures superficials no abstractes.
- (b) No consideren l'existència de transformacions, per la qual cosa eliminen de les seves estructures tot component o regla transformacional.
- (c) Tenen un enfocament bàsicament lexicalista. El llexicó n'és el nivell de representació més complex i la unificació es realitza entre unitats lèxiques o entre unitats lèxiques i altres estructures.
- (d) La informació lèxica s'hi articula mitjançant funcions lògiques o parelles ordenades atribut-valor, en què el membre de l'esquerra és un atribut i el de la dreta el seu valor corresponent¹¹. Exemples:

- (2) [NUM SG]
[GEN FEM]
[PERS 3]
[SUBJ [NUM PL
GEN MASC]]

Per les seves característiques podem dir que en gramàtica el mecanisme d'unificació facilita la connexió entre lèxic i sintaxi, equivalent a un procés d'inserció lèxica als nodes terminals, altament formalitzat; és a dir que és l'encarregat de la projecció del lèxic sobre estructures sintagmàtiques ben formades. A més la unificació serveix de controlador de la bona formació oracional, de manera que pot avaluar fenòmens com la concordança o la recció.

Però, en què consisteix el mecanisme d'unificació? Es tracta d'una única operació permesa que combina o, més exactament, fusiona informació. Sense voler entrar en una exposició molt detallada del formalisme, direm que la unificació és una operació d'unió entre funcions lògiques que tenen informació complementària per formar una nova funció o estructura de trets que reculli tota la informació pertinent¹².

¹¹ "Los formalismos basados en la unificación usan como su dominio informacional un sistema basado en rasgos y en sus valores. Llamaremos *estructuras de rasgos* a los elementos de este dominio; otras obras les llaman *estructuras-f* (en LFG), *haces de rasgos*, *matrices de rasgos* o *categorías* (en GPSG), *estructuras funcionales* (en FUG), *términos* (en DCG), o *dags* (en PATR-II; 'dag' es el acrónimo de *directed acyclic graph*, es decir, grafo orientado y acíclico)." (Shieber 1986: 12)

Fixem-nos que la terminologia és diversa i que nosaltres hem optat per utilitzar les denominacions *atribut* i *valor* (en comptes de les de tret i valor), més familiars en lògica matemàtica.

¹² "Las estructuras de rasgos pueden ser consideradas como estructuras de grafos con una raíz,

$$(3) \quad [x \ y] \cup [x \ y] = [x \ y]$$

No és tracta d'una simple unió, sinó que fa referència al formalisme matemàtic d'unió de conjunts. De manera que només poden unir-se parelles d'atribut-valor compatibles o inespecificades¹³. Vegem-ne alguns casos:

$$(4) \quad [\text{CONC} [\text{NUM SG}]] \cup [\text{CONC} [\text{PERS 3}]] = [\text{CONC} [\text{NUM SG, PERS 3}]]$$

$$(5) \quad [\text{CONC} [\text{NUM PL}]] \cup [\text{CONC} [\text{NUM PL}]] = [\text{CONC} [\text{NUM PL}]]$$

$$(6) \quad [\text{CONC} [\text{NUM VAR}]] \cup [\text{CONC} [\text{NUM VAR}]] = [\text{CONC} [\text{NUM VAR}]]$$

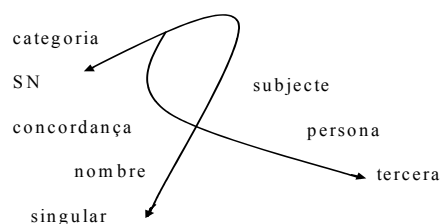
De tota manera, com que la unificació opera amb parelles d'atribut-valor, difereix una mica de l'operació d'unió de conjunts, en el sentit que la unificació de dues estructures amb el mateix atribut i diferent valor és impossible.

$$(7) \quad [\text{CONC} [\text{NUM SG}]] \cup [\text{CONC} [\text{NUM PL}]] = \text{Falla la unificació}$$

La unificació també s'aparta de la simple unió de conjunts pel procediment d'*instanciació de valor*, que consisteix en la consolidació d'un valor constant en front d'un valor variable en la unificació de dues estructures amb el mateix atribut.

$$(8) \quad [\text{CONC} [\text{NUM VAR}]] \cup [\text{CONC} [\text{NUM SG}]] = [\text{CONC} [\text{NUM SG}]]$$

orientados y acíclicos (se les suele llamar 'dag', como acrónimo de 'directed acyclic graph'), cuyos arcos llevan como identificadores los nombres de los rasgos. Cada arco va dirigido a otro 'dag' o a un símbolo atómico. La estructura de rasgos D'_{SN3sgSuj} quedaría expresada, en la notación de grafos, como aparece en la figura..." (Shieber 1986: 21-22)

¹³ Quan parlem de funcions inespecificades ens referim a la noció de la lògica matemàtica de variable, amb valor neutre.

"Una estructura de rasgos con un dominio vacío recibe el nombre de *variable* o de estructura de rasgos *vacía*. Las variables se representan, de manera natural, con la notación [] (...) Las variables subsumen de manera trivial todas las estructuras de rasgos, tanto si son atómicas como si son complejas, ya que no contienen ninguna información." (Shieber 1986: 14-15)

Com veurem més endavant, la connexió entre els diferents nivells de representació lingüística de la GLF es realitza per un procés d'unificació com aquest. L'assignació d'una cadena de constituents (estructura-c) a una estructura funcional determinada (estructura-f) es realitza mitjançant operacions algorítmiques. Concretament, el nivell de representació funcional (estructures-f) de la GLF es correspon amb un conjunt de funcions lògiques o parelles atribut-valor, sobre el qual actuen les condicions de bona formació i, finalment, la interpretació semàntica.

Però, d'altra banda, la GLF s'aparta del corrent bàsic dels formalismes basats en la unificació en diversos aspectes, que ara només apuntem però que desenvoluparem més endavant quan ens ocuparem del processament del model:

- Conjunt d'atributs i valors tancat i recursiu;
- Nous mecanismes dissenyats especialment per a l'anàlisi d'orientació funcional;
- Un nombre més gran de restriccions, a més de les bàsiques dels formalismes d'unificació, per tal de millorar l'anàlisi de fenòmens lingüístics de les llengües naturals¹⁴.

En resum, en la GLF la unificació és el mecanisme formal, de base matemàtica i computaritzable, responsable de garantir l'adequació lingüística dels següents processos, entre d'altres:

- (a) Assignació de notacions funcionals als nodes sintagmàtics;
- (b) Inserció d'unitats lèxiques en els nodes terminals de les estructures-c;
- (c) Construcció i resolució de la bona formació de les estructures-f.

4.6. L'orientació lexicalista

Quan, encara dins del marc transformacionalista, Bresnan comença a plantejar-se la necessitat de modificar la teoria per acostar-la als supòsits de la psicolingüística, observa que la solució fonamental passa per reduir la força productiva i la complexitat del component sintàctic, cosa que porta irresolublement a enriquir el component lèxic de la gramàtica (Bresnan 1978). Aquesta posició té els seus orígens en la contraofensiva a la sintaxi abstracta, que va llançar Chomsky en 1967 per frenar la migració de sintactistes cap al model de la Semàntica Generativa, denominada Hipòtesi Lexicalista¹⁵.

Chomsky (1970) sosté que algunes generalitzacions lingüístiques, com les

¹⁴ Els formalismes lingüístics, com la GLF o la GPSG, es caracteritzen per un grau de restrictivitat/restricció més alt que el dels formalismes estratègics dissenyats per al processament del llenguatge natural (PLN). Algunes restriccions de la teoria lingüística reflecteixen, voluntàriament, principis gramaticals, que complicarien el disseny i reduirien l'expressivitat de sistemes de PLN, si hi fossin incloses (Shieber 1986: 96-102).

¹⁵ "Tomando prestado un término de Chapin (1967), denominó esta concepción la 'hipótesis lexicista' y da a entender claramente que esta hipótesis debería ampliarse para excluir toda regla transformatoria que produzca un cambio de categoría." (Newmeyer 1980: 162)

nominalitzacions, no es corresponen amb processos derivatius transformacionals en el component sintàctic i que, en canvi, es fonamenten en el lexicó. En resum, es deriva de la hipòtesi lexicalista que cal excloure de la gramàtica tota regla transformacional que produeixi un canvi de categoria, és a dir que doni compte de les relacions entre peces lèxiques de distinta categoria.

Cap al començament de la dècada dels 70, Chomsky defensa la tesi absoluta de l'autonomia dels components sintàctic i semàntic, la qual cosa obliga a postular mecanismes que restringeixin el poder de les regles transformacionals.

"Como nadie puso en duda que las relaciones captadas por estas supuestas transformaciones fueran reales, se hizo necesario desarrollar otros mecanismos en la gramática para incorporar estas generalizaciones. Así que, por ejemplo, se postuló un rico conjunto de reglas de la estructura superficial de interpretación semántica para manejar el alcance de los operadores lógicos, y transformaciones como *descenso del cuantificador* se volvieron innecesarias. Asimismo se postuló un conjunto muy desarrollado de reglas que se aplican en el lexicón para realizar el trabajo de las transformaciones formadoras de palabras de los semantistas generativistas, tales como el *ascenso del predicado* y *nominalización*."

(Newmeyer 1980: 327)

Treballs que confirmen la potència creativa i sistemàtica del component lèxic, com els de Jackendoff (1975) o Halle (1973), suren sota els plantejaments de Bresnan quan desenvolupa la idea d'eliminar tota regla del component transformacional i donar cabuda en el lexicó a la majoria de generalitzacions (Bresnan 1978).

Més endavant ens referirem a l'estructuració del component lèxic en la GLF, però ara voldríem reiterar els lligams dels postulats de Bresnan amb els treballs lexicalistes dels 70 en el nivell conceptual i terminològic. Jackendoff (1975) desenvolupa una teoria del lexicó consistent amb la Hipòtesi Lexicalista, proposada per Chomsky (1970), en què defineix la noció de *regla de redundància lèxica*. Malgrat les divergències evidents en relació a la configuració del lexicó que hi ha entre la proposta de Jackendoff (1975) i la de Bresnan (1978 i 1982)¹⁶, la GLF recull el concepte de regla de redundància lèxica i fa extensible

¹⁶ Les diferències radiquen sobretot en l'explicitació dels trets sintàctics. Mentre que a Jackendoff (1975) la informació sintàctica es representa mitjançant categories lèxiques majors i expressions sintagmàtiques distribucionals (a), a la GLF la informació sintàctica es representa mitjançant l'estructura argumental, papers temàtics i funcions (b).

(a) 'decide'
+ V
+ [NP ___ on NP]

(b) 'give'
V
((SUBJ), (OBJ), (TO OBJ))

aquesta denominació a tota regla que es realitzi en el nivell lèxic de la gramàtica.

Les regles de redundància lèxica són mecanismes que expressen la sistematització de la informació predictable relacionada amb les unitats lèxiques. No són regles derivatives, sinó explicatives que posen en relació les unitats del lexicó i admetent generalitzacions parcials, cosa que no és possible quan les regles són de tipus derivatiu.

(9)	despertar /despérta/ R _x +V +1a. conj +actiu SUBJ, OBJ INST Z PAC	despertador /despertadó/ R _x + S _y +N +masculí +concret +comptable INST caus Z	-dor /dó/ S _y +N +masculí +concret +comptable INST
-----	---	---	--

Regla α : $R_x + S_y \rightarrow [R_x, S_y]_y$

La regla de redundància explicita quina informació de 'despertador' és predictable i per tant redundant.

Tal com fa Jackendoff (1975), Bresnan opta per una teoria del lexicó, la Teoria d'entrada plena¹⁷, que permet descriure'l com un conjunt complet d'entrades lèxiques reals, plenament especificades, i un conjunt de regles de redundància no-derivatives, que posen en relació aquelles unitats. Les unitats lèxiques de la Teoria d'entrada plena o Teoria Lexicalista (Jackendoff 1975) són sempre peces lèxiques reals i inclouen tant lexemes, mots derivats, compostos, sintagmes travats i locucions idiomàtiques com la llista finita de morfemes lèxics (afixos flexius i derivatius). Les regles de redundància lèxica responen a la següent caracterització:

- (a) no formen part de la derivació oracional;
- (b) qualifiquen de redundant tota informació predictable per dades ja conegudes en el lexicó;
- (c) posen en relació unitats lèxiques en el nivell morfològic (flexió, derivació, composició);
- (d) donen compte de les relacions semàntiques pertinents entre unitats lèxiques relacionades per la morfologia¹⁸;

((source), (theme), (goal))

¹⁷ En comptes de la teoria d'entrada empobrida (impoverished-entry theory). Vegeu Jackendoff (1975).

¹⁸ En els processos de formació de mots sempre hi ha redundància morfològica, cosa que no succeeix de manera regular amb la informació semàntica. Per exemple, en un procés de derivació pot haver-hi redundància semàntica parcial (*decision* vs. *decide*) o no. La manca de redundància semàntica pot derivar-se de la inexistència d'un lexema en el lexicó (*perdition* / **perdite*) o d'un canvi de significat (*professor* vs. *profess*). [Exemples manllevats de Jackendoff 1975].

- (e) expressen també les relacions morfològiques i semàntiques que hi ha entre unitats lèxiques de comportament sintàctic diferent¹⁹;
- (f) relacionen les entrades lèxiques compostes i sintagmàtiques, com les expressions idiomàtiques, amb els seus constituents²⁰;
- (g) mesuren els costos informatius del lexicó comptabilitzant les següents dades independents:
 - existència de cada unitat lèxica real
 - informació impredecible de cada unitat
 - referència de totes les regles lèxiques
- (h) i finalment permeten sistematitzar i avaluar econòmicament el lexicó, en el sentit que la informació inclosa ha de ser consistent, coherent, completa i mínima.

Per acabar recordarem que Bresnan incorpora en la GLF els pressupòsits de la hipòtesi lexicalista pel que fa a la caracterització de les regles de redundància lèxiques i a la integració d'entrades plenament especificades en el lexicó. Però, a més, la GLF amplia l'abast d'aplicació de les regles de redundància i així, mentre que la teoria del lèxic de Jackendoff (1975) distingeix entre regles morfològiques i regles semàntiques, Bresnan (1982a) porta a l'extrem la Teoria Lexicalista, afegint en el lexicó un altre tipus de regles que donen compte de generalitzacions que a la GT s'expliquen mitjançant transformacions en el component sintàctic, com la regla de passivització o la regla de datiu per als predicats amb doble objecte [Vegeu el capítol 7].

¹⁹ Per exemple, entre les variants sintàctiques de verbs com BREAK o SMOKE (exemples de Jackendoff 1975):

- a. The window broke
- b. John broke the window
- c. The cigar smoked
- d. John smoked the cigar

La causativització és un fenomen semàntic amb implicacions sintàctiques que ha de poder explicar-se regularment des del lexicó.

²⁰ "Thus, in the evaluation of idioms, we must use the phrase-structure rules for VP and NP (...) Though mechanically this appears to be reasonable solution, it raises the disturbing question of why the base rules should play a role in the information measure for the lexical component (...) Since the base rules can be used as redundance rules only if lexical entries go beyond the word level, no descriptive power is added to the grammar outside the description of idioms." (Jackendoff 1975: 663)

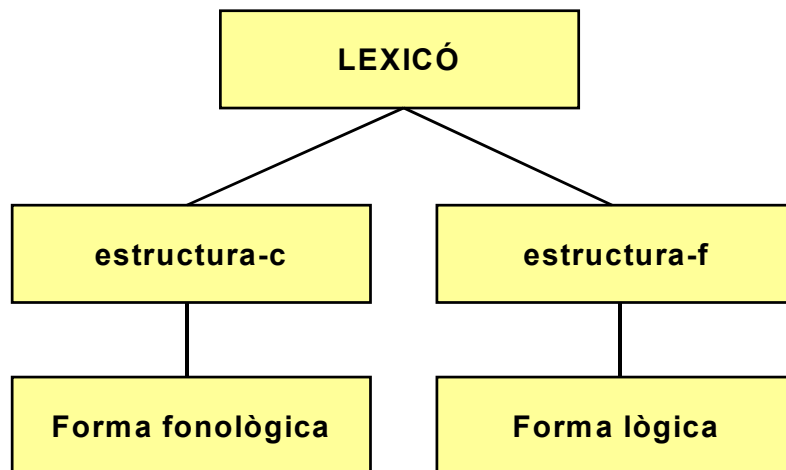
CAPÍTOL 5. Els moduls teòrics i la GLF

5.1. Organització modular de la GLF

La GLF és una model generatiu que ha optat per allunyar-se del model més ortodox, la Gramàtica Generativa Transformacional, per tal d'elaborar una teoria que conservi la Hipòtesi de la Competència Lingüística, com a principi fonamental, que sigui altament formalitzable i que intenti alhora preservar-se com a model psicològicament plausible. Aquests plantejaments no han suposat, però, un abandonament absolut de pressupòsits propis d'altres models generatius. Ben al contrari, Bresnan i Kaplan (1982) integren en la seva gramàtica diverses teories descriptives i de representació que també formen part del programa chomskià de 1981-1986.

La GLF es concep com un sistema de principis i paràmetres que s'articulen en una estructura modular; noció clàssica de la gramàtica universal coincident amb d'altres models actuals. Els nivells de representació de la GLF són els explicitats en l'esquema de (1).

(1)

Esquema 4. Nivells de representació de la GLF

A la GLF l'atenció pel lexicó és primordial perquè constitueix el nivell amb més densitat informativa¹ i perquè és el nivell en què es produeixen molts dels processos de canvi, que en la gramàtica generativa ortodoxa s'explicarien per regles transformacionals i, concretament, en el model de Chomsky (1981), mitjançant la regla de Moviment d' α . En la representació de les entrades lèxiques intervenen subsistemes descriptius, coneguts ja per la seva participació en d'altres models: la Teoria de l'Estructura Argumental, la Teoria Temàtica i la Teoria del Cas. Com indicàvem en el capítol anterior, darrera de la densitat descriptiva que presenta el lexicó en la GLF, hi ha una influència evident dels postulats de la Hipòtesi Lexicalista.

En el nivell de representació de les estructures de constituents sintagmàtics (estructura-c) comprovarem que la GLF adopta una versió força simple de la Teoria de la X', però compatible amb els desenvolupaments més recents de la teoria. La Teoria de la Recció és, en certa mesura, un paràmetre auxiliar que dóna compte dels tipus de relacions descrites per la Teoria de la X' i, també, de les relacions que s'estableixen en l'estructures representades en el lexicó.

Les estructures-f o estructures funcionals configuren el nivell de representació sobre el qual recauen la majoria de condicions de bona formació i on actua la interpretació semàntica. La Teoria del Control i la Teoria del Lligam són responsables de vetllar per la bona formació de les estructures funcionals (estructura-f) i per garantir que la seva interpretació semàntica sigui possible.

Però, al marge d'aquests mòduls teòrics compartits amb d'altres models gramaticals, la GLF disposa d'un supermòdul propi, anomenat Teoria de Projecció Lèxica (*Lexical Mapping Theory*), que actua damunt de tots els nivells de representació lingüística i que regula totes les relacions que s'estableixen entre la resta de mòduls i submòduls de la gramàtica.

Amb la incorporació dels subsistemes descriptius i de les principals condicions de bona formació, l'estructura modular de la GLF es pot representar mitjançant l'esquema de (2).

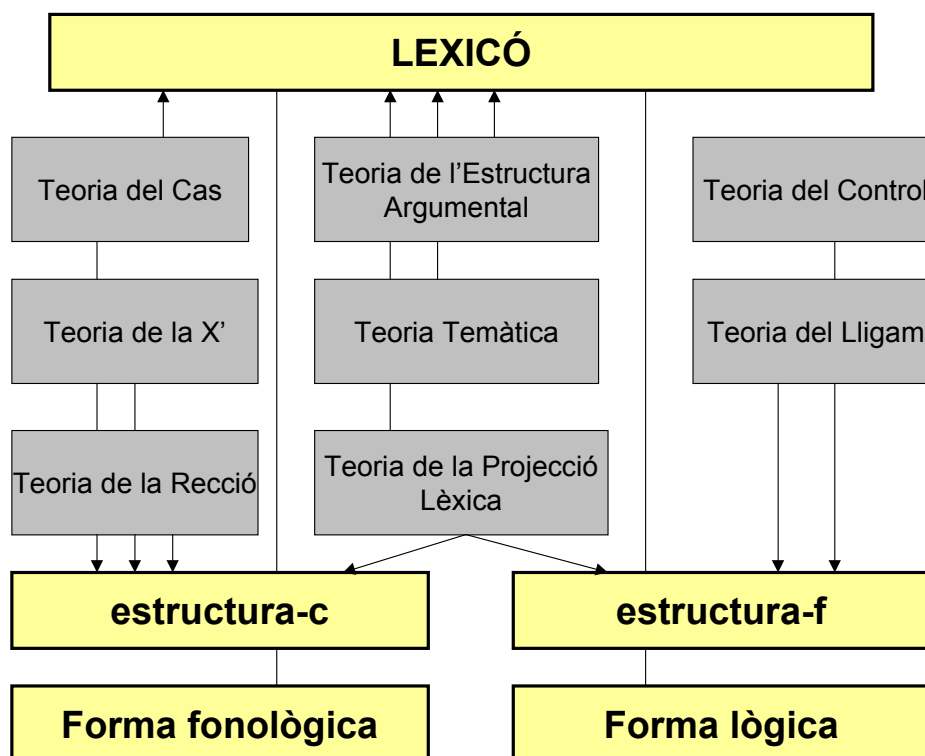
En aquest capítol farem una breu presentació de cadascun del mòduls a què hem fet referència. L'objectiu que ens proposem amb aquesta presentació és establir les bases descriptives i explicatives dels fenòmens relacionats amb la representació de les unitats predicatives verbals.

Per aquest motiu és evident que cal que fem referència a la Teoria de l'Estructura Argumental, a la Teoria Temàtica, a la Teoria del Cas i a la Teoria de la Recció; però, pot semblar paradoxal, o innecessari, que introduïm també aquí les presentacions de la Teoria de la X' o de les teories del Control i del Lligam. Voldríem justificar la seva inclusió per l'objectiu secundari de proporcionar una descripció breu, però completa i coherent, del model de la

¹ La majoria d'esquemes representatius de la GLF inclouen la referència al lexicó com a nivell preponderant, a diferència de les esquematitzacions del model de la Teoria de la Recció i el Lligam que el deixen de banda perquè el consideren un mòdul independent de la gramàtica.

GLF.

(2)

Esquema 5. Mòduls teòrics de la GLF

Els capítols 4, 5 i 6 d'aquest treball pretenen servir d'introducció general a la gramàtica, i només alguns dels aspectes presentats, rellevants per a la representació de les unitats lèxiques verbals, es reprendran en els capítols posteriors.

5.2. La Teoria de la X' (o teoria de la X-barra)

La preocupació per les estructures lingüístiques, per part dels especialistes interessats en les teories mentalistes del llenguatge, radica no només en la identificació d'estructures possibles sinó també en la predicació de principis i normes que regulin la producció d'estructures ben formades en el marc d'una llengua natural.

La generació d'estructures de constituents es descriu i es representa a la GLF mitjançant la Teoria de la X', dins del nivell de representació de l'estructura-c. La GLF és una gramàtica

lliure de context *però* restrictiva, de manera que incorpora ja en el nivell sintagmàtic algunes condicions de bona formació estructural. La Teoria de la X' regula les estructures de constituents possibles i correctes en una llengua particular, sense tenir en compte que una estructura ben formada en aquest nivell pugui ser significativament agramatical. Per exemple, per al català la Teoria de la X' presenta una sèrie de restriccions que impossibilita la producció de cadenes de constituents incorrectes com la següent:

(3) O → SP SN

En canvi una cadena com la de (4), òbviament agramatical, es correspon amb una estructura de constituents vàlida per al català.

(4) a. *El camió dormia la poma*
 b. O → SN SV
 SV → V SN

En casos com aquest, la agramaticalitat d'aquesta segona cadena s'indica en la GLF per les condicions de bona formació de l'estructura-f, que impedeixen que un verb intransitiu com *dormir* aparegui amb un SUBJ [-animat]² i amb un OBJ no seleccionat semànticament³. Per tant la agramaticalitat semàntica o temàtica es reflecteix en un nivell de representació en què no actua la Teoria de la X'.

La Teoria de la X' és un subsistema, propi de les gramàtiques d'estructura sintagmàtica, que defineix la natura i les classes de categories sintàctiques possibles per a cada llengua, defineix el concepte d'estructura jeràrquica sintàctica ben formada i expressa els nivells de variació sintàctica d'una llengua a una altra⁴. La noció central de la teoria és que les categories lèxiques majors (Nom, Verb, Preposició i Adjectiu), caracteritzades per dos trets categorials bàsics (N i V)⁵, són categories endocèntriques, és a dir que funcionen,

² Excepte en el cas d'usos metaforitzats, que podrien sistematitzar-se com a accepcions lèxico-semàntiques diferents d'un lema. En el cas de la GLF, aquestes noves accepcions configurarien sengles entrades del lexicó, relacionades entre sí.

³ Hi ha una sèrie de formes verbals, que inclouen un grup de verbs considerats gramaticalment intransitius i un altre grup de verbs considerats transitius i intransitius alhora, que comparteixen la característica de poder seleccionar un OBJ de forma restrictiva:

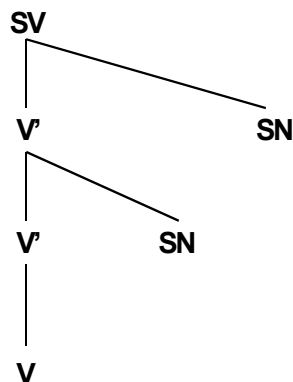
El noi està dormint la migdiada
 Peret balla la rumba gitana
 La Caballé ha cantat una ària molt coneguda
 Per dinar he menjat pessols

⁴ "teoria de la X barrada (teoria de la X', teoria de la X) Teoria que intenta d'establir un model per a les regles de la base amb una forma estructurada. Desenvolupada principalment per Jackendoff (1977) -en un dels seus models-, Stowell (1981) n'ha definit els principis fonamentals." (Ballesta 1991: 122)

⁵ A Bresnan (1976) i Chomsky i Lasnik (1977), les categories lèxiques se subcategoritzen amb els trets [+/- N] i [+/- V]. Jackendoff (1977), en canvi, proposa una assignació de trets molt diferent [+/- SUBJ] i [+/- OBJ] (Newmeyer 1980)

respectivament, com a nuclis d'estructures dominades per nodes sintagmàtics de la mateixa categoria (N: SN, V: SV, P: SP, A: SA). La categoria sintagmàtica (SN o N", SV o V", SP o P", SA o A") és la projecció màxima de l'estructura i pot haver-hi categories intermèdies, d'aparició recursiva.

(5)

La teoria postula un esquema jeràrquic general, considerat universal lingüístic, que no inclou ni el nombre de categories intermèdies⁶, ni l'ordenació de les categories en un arbre simple. Aquests elements estan regulats per principis i restriccions de bona formació per a cada llengua natural, organitzats en paràmetres de variació lingüística. Tot i que hi ha paràmetres variacionals considerats tendències universals per a la tipologia de llengües, com l'ordenació de constituents (Comrie 1981: 86-102), els principis d'ordenació de tots els sintagmes que completen una estructura oracional són propis de la gramàtica d'una llengua particular.

El desenvolupament de la Teoria de la X' també ens ha aportat un debat sobre la predicció de nivells de projecció de les categories sintagmàtiques. En la bibliografia existent els autors divergeixen en la postulació del nombre de projeccions categorials possibles en una llengua particular⁷.

⁶ "¿Cuántos 'niveles' hay que postular para cada categoría? Esto es, si todas las reglas de estructura sintagmática tienen la forma $X^n \rightarrow X^{n-1}$, ¿cuál es el valor máximo de n ? Como ha señalado Jackendoff (1977), hubo muchas respuestas a esta pregunta: En la formulación original de Chomsky, n es igual a 2 para los sustantivos y a 3 para los verbos (suponiendo que el verbo sea el núcleo de la oración). Vergnaud (1974) y Siegel (1974) dicen que n es igual a 4, por lo menos para los sustantivos; Dougherty (1968) dice que n es igual a 3 para los sustantivos y 6 para los verbos; Jackendoff (1971c; 1974a) dice que n es igual a 2 para todas las categorías (p.35). En Jackendoff (1977) se propone un análisis uniforme en tres niveles para todas las categorías." (Newmeyer 1980: 267)

⁷ Bonet i Solà (1986) postulen, per al català, una versió de la Teoria de la X' de tres nivells, tal com proposa Jackendoff (1977). En canvi, Ramos (1992) opta per una versió de dos nivells amb recursivitat del nivell intermedi, tal com

Entre els lingüistes que treballen en el marc de la GLF tampoc no hi ha unanimitat respecte dels nivells categorials o nombre de projeccions. Bresnan (1982b) opta per una versió de la Teoria de la X' molt simplificada, que inclou les categories lèxiques (N, V, A, P) amb dues projeccions (X[□], X' i X''), una categoria exocèntrica (O i O')⁸ i algunes categories menors (DET, COMP i certs usos de P).

"Constituent structure categories are decomposed into a *type*, or level of structure, and a *feature matrix* of universal categorial features as in Bresnan 1975, 1976b. The features and types of major categories assumed in this study are shown in figures 5.2. and 5.3., respectively, with their common notations. As we will see (section 5.4), the categorial features 'predicative' and 'transitive' of figure 5.2 can be defined in term of the functional primitives SUBJ and OBJ. Hence, we can eliminate primitive categorial features from our theory altogether." (Bresnan 1982b: 294)

type	"	1	2		"predicative"	"transitive"
category	V	V'	V'' (VP)	V	+	+
	P	P'	P'' (PP)	P	±	+
	N	N'	N'' (NP)	N	±	-
	A	A'	A'' (AP)	A	+	-
		S	S	S	-	

(Reproduït de Bresnan 1982b: 295)

Bresnan admet la recursivitat dels nivells intermedis en fenòmens com la subcategorització i la recursivitat de projeccions màximes en la coordinació. Però, com que en l'exposició del formalisme l'objectiu fonamental no és entrar en el detall de les regles d'estructura sintagmàtica, prefereix utilitzar notacions reduïdes, de manera que si les projeccions d'una categoria lèxica no incorporen especificadors (ESP) ni complements (COMPL) no calgui explicitar en l'arbre sintagmàtic el nivell intermedi⁹.

En canvi, Pinker (1982), en un interessant capítol dedicat a l'adquisició del llenguatge¹⁰,

fan Radford (1988) per a l'anglès i Hernanz i Brucart (1987) per al castellà.

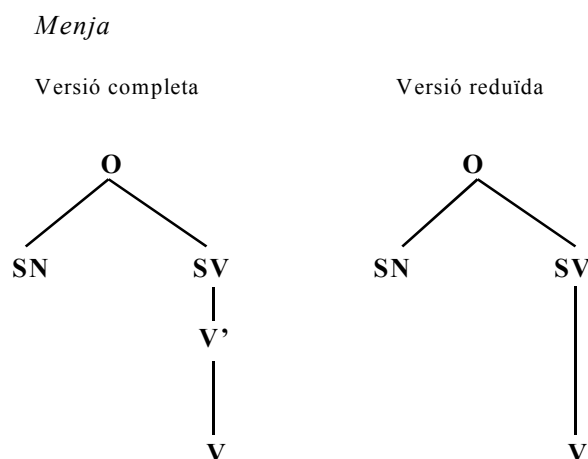
⁸ "S and S' are considered to be major categories which are projections of no lexical category (Hornstein 1977, McCloskey 1979)." (Bresnan 1982b: 295)

⁹ "For simplicity in representing c-structure trees in what follows, the convention will be adopted that when a nonsentential category of type 1 is exhaustively dominated by a category of type 2 or exhaustively dominates a category of type 2, the type 1 category will be suppressed." (Bresnan 1982b: 295)

¹⁰ Pinker (1982) defensa el model de gramàtica interpretativa lèxica per als fenòmens d'adquisició de llengües, tant en nens com en adults.

pren com a model la versió de la Teoria de la X' de Jackendoff (1977), perquè considera que la Hipòtesi dels nivells uniformes és preferible en un model psicolingüístic i perquè proposa una identificació directa de la tercera projecció de V (V''') amb la categoria exocèntrica O¹¹.

(6)

Cal destacar el caràcter exocèntric de O, en el sentit que no disposa de nucli ni és projecció de V, cosa que permet que la gramàtica postuli universalment nuclis diversos¹². Ara bé, per a les llengües de codificació configuracional¹³ i d'ordre de constituents SVO, com l'anglès i el català, la tradició de la GLF acostuma a establir una identificació, més pràctica que teòrica, entre la màxima projecció de V i la categoria exocèntrica O. Bresnan (1982b), però, no es fa res més d'aquesta identificació mitjançant la simbologia dels nodes de les regles d'estructura sintagmàtica com Pinker, com podem observar a (7), mitjançant un tipus de

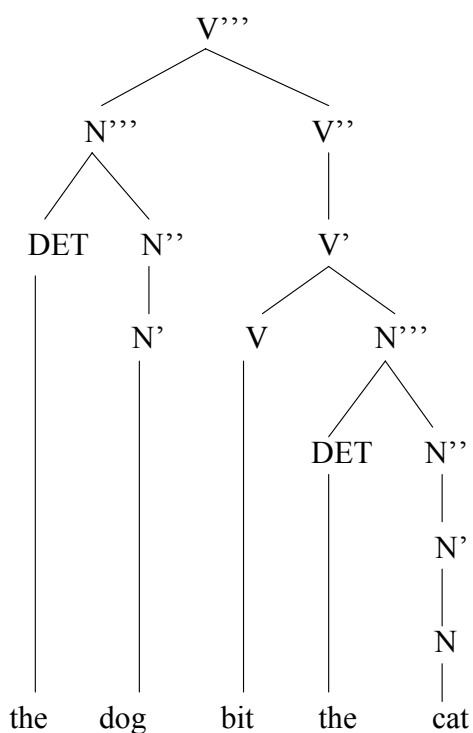
¹¹ "The X-bar (X-prime) specifications of possible phrase structure rules outlined above allow a complement phrase to be introduced by three different rules, corresponding to the three possible levels of projection of the lexical head. Jackendoff 1977 has proposed that the level of projection of the rule generating a complement (and hence the point of attachment of the complement phrase to the branch of the phrase structure tree dominating the head) is predictable from the semantic relation between the logical referents of the head and of the complement." (Pinker 1982: 685) Així distingeix entre complement argumental (fill de la projecció X'), el modificador restrictiu (fill de la projecció X'') i el modificador no restrictiu (fill de la projecció màxima X''').

¹² En canvi, en la GPSG O és una projecció de V i en la Teoria de la Recció i del Lligam O és una projecció de la categoria abstracta FLEX.

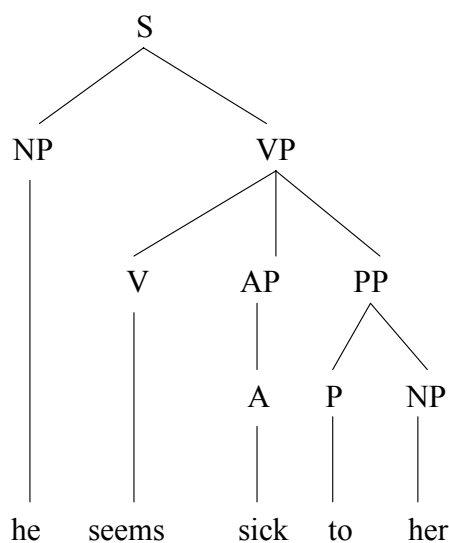
¹³ "Because the universal grammatical functions are encoded in the syntactic categories of particular languages in various ways, each grammar must specify a language-particular mapping from the categories of c-structure or morphological case, to grammatical functions. In *configurational languages* such as English and French, grammatical functions are assigned to c-structure positions. In *nonconfigurational languages* such as Malayalam, grammatical functions are assigned to morphological case features." (Bresnan 1982a: 5)

notació funcional que relaciona el SV amb la O i que presentarem més endavant ($\uparrow = \downarrow$).

(7)

(Pinker 1982: 696)

(Bresnan 1982b: 305)

Sigui com sigui, les formulacions més recents de la Teoria de la X' permeten generalitzar aquestes postures i manllevar-ne la polèmica. L'esquema general de (8), reproduït de Haegeman (1991: 113), prediu la recursivitat del nivell intermedi X' (expressada per l'asterisc) i inclou tant categories lèxiques com categories funcionals (INFL, COMP, ESPEC), totes caracteritzades com a endocèntriques.

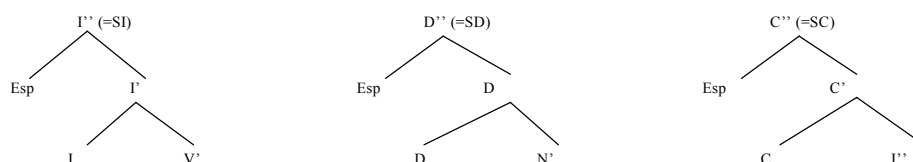
- (8)
- $X'' \rightarrow \text{Espec}; X'$
 - $X'^* \rightarrow X'; SY$
 - $X' \rightarrow X; SY$

La incorporació de les categories funcionals INFL i COMP en el marc general de la Teoria de la X' permet solucionar el problema de les categories exocèntriques O i O', perquè identifiquem O amb la projecció màxima de INFL i O' amb la projecció màxima de COMP, i no ens cal fer-ho amb una de les categories lèxiques (com SV).

Sembla que no ha d'haver-hi cap problema perquè el model de la GLF incorpori aquesta ampliació de la Teoria de la X', però hem de tenir en compte que les estructures lògiques de les gramàtiques d'unificació (l'estructura-f de la GLF) acostumen a incloure trets com TEMPS, NUM o PERS, que són valors propis de la categoria funcional INFL, i hi mantenen la identificació del SV amb O, mitjançant l'atribut lògic PRED (predicat). Aquests elements, doncs, ens fan opinar com Bresnan, i pensar que, per tal d'evitar redundàncies entre l'estructura de constituents (estructura-c) i l'estructura lògica (estructura-f), la representació sintagmàtica es pot reduir al màxim.

De tota manera, voldria fer veure aquí que els desenvolupaments més recents de la Teoria de la X' no són aliens a les propostes fetes des del model de la GLF. La nova versió de la Teoria de la X' revisada i ampliada¹⁴, ens permet recuperar l'argumentació reduccionista de la identificació SV=O. La premissa essencial de la nova revisió és l'existència d'una asimetria entre categories lèxiques (N, V, A i P) i categories funcionals (INFL, COMPL i DET), anomenades en altres propostes categories menors o categories no lèxiques. Aquesta asimetria es relaciona amb la predicció de nivells de projeccions, la recursivitat de nivells categorials i la possibilitat de dominar posicions d'ESP i COMPL. Les categories lèxiques es projecten fins a X', admeten iteració o recursivitat, només limitada pel Principi de Projecció¹⁵, i no tenen necessàriament posicions ESP o COMPL. Les categories funcionals, per la seva banda, es projecten fins a X" i per tant tanquen projeccions, no admeten iteració de cap nivell i dominen obligatòriament posicions ESP i COMPL.

(9)

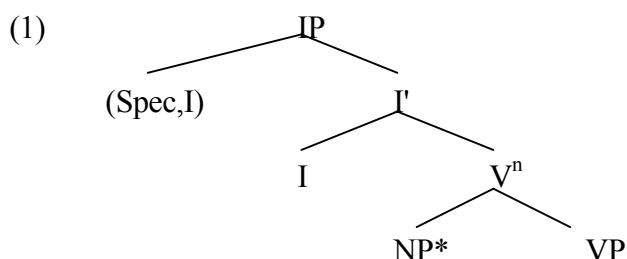
¹⁴ Abney, S. P. (1987), *The English Noun Phrase in its Sentential Aspect*, Tesi doctoral MIT; Fukui, N. (1986), *A Theory of Category Projections and its Applications*, Tesi doctoral MIT; Fukui, N.; Speas, M. (1986), 'Specifiers and projections', *MIT Working Papers in Linguistics*, 8: 128-172; Koopman, H.; Sportiche, D. (1985), 'Theta Theory and Extraction', in *GLOW newsletter*, 14: 57-58; Koopman, H.; Sportiche, D. (1987), 'Subjects' ms., UCLA, Los Angeles, Califòrnia.

¹⁵ "Principio de proyección Los requisitos categoriales de las piezas léxicas deben satisfacerse en todos los niveles de representación de la oración." (Demonte 1991: 33).
 "(i) if β is an immediate constituent of y at L_i , and $y = \alpha$, then α \ominus -marks β in y ; (ii) if α selects β in y as a lexical property, then α selects β in y at L_i ; (iii) if α selects β in y at L_i , then α selects β in y at L_j ." (Chomsky 1981: 38)

Si ens fixem en la representació arbòria de (9), reproduïts de Demonte (1991: 52), observarem que la revisió de la teoria sintagmàtica prediu una projecció màxima d'INFL (Iⁿ) que domina V' i que, conseqüentment, podem identificar la categoria exocèntrica O amb la projecció màxima d'INFL (SI o INFLⁿ). Tot i que un dels canvis substancials en la teoria se centra en la precisió de la naturalesa dels ESP¹⁶ (aspecte que no tractarem en el nostre treball), se'ns ofereix un cert paral·lelisme entre la relació actual de dominança entre INFL i V i la identitat (SV = O) argumentada a la GLF¹⁷.

Ara bé, aquesta no és l'única innovació de la Teoria de la X' que resulta interessant per al formalisme de GLF. Hi ha una sèrie de prediccions noves que conflueixen en un altre paral·lelisme amb els plantejaments de la GLF: d'una banda, la posició on es generen bàsicament els subjectes oracionals i, de l'altra, l'assignació de paper temàtic als subjectes oracionals.

"Koopman and Sportiche (1985; 1987) propose that the structure of S=IP is always as in (1), linear order aside,

where NP* is the canonical subject position (of VP), and Vⁿ some projection of V in the X-bar system such that Vⁿ is a small clause with VP predicate and NP* as subject." (Sportiche 1988: 425)

L'orientació actual pressuposa que les categories funcionals no seleccionen arguments, no assignen paper temàtic, però poden marcar un argument amb trets de funció (CAS per exemple) cap a l'esquerra¹⁸. Sense entrar en la complexitat de la proposta, en resulta que la

¹⁶ Una de les aportacions més interessants a la nova versió de la Teoria de la X' és l'anomenada Hipòtesi del Sintagma Determinant (SD) (Abney 1987), que prediu que la màxima projecció de la categoria lèxica N és el SD o DET", amb la projecció 0 del DET com a nucli. Per a una breu introducció de la nova proposta d'Abney (1987), vegeu Demonte (1991: 50 i ss).

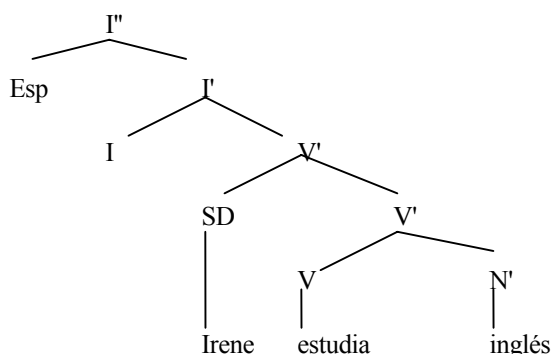
¹⁷ Vegeu el treball de Grimshaw (1991) sobre 'projeccions ampliades' o combinacions de projeccions de categories lèxiques i de categories funcionals.

¹⁸ "Las cabezas funcionales asignan Caso hacia la izquierda; las léxicas hacia la derecha." (Demonte 1991: 57) Vegeu també Koopman (1984) per a l'establiment de quatre tipologies lingüístiques, a partir de dos paràmetres: la direcció d'assignació de Cas i la direcció d'assignació de paper-θ.

posició de l'ESP és una posició no argumental (A') on van a parar tots els elements traslladats per moviment d' α per rebre-hi trets de funció.

"De manera paralela, si Esp es una posición A', que aparece en la estructura-S, Esp es, por lo tanto una posición θ' (=no temática). Una consecuencia inmediata de este conjunto de supuestos es que el sujeto temático de las estructuras oracionales clásicas, el especificador de SI, deberá generarse en el interior de la proyección léxica V'." (Demonte 1989: 57)

(10)

(Reproduït de Demonte 1991: 57)

La conseqüència interessant és que, si s'accepta (10), s'uniformitza l'assignació de papers temàtics dins de la projecció dels nuclis lèxics. Així, sense tenir en compte qüestions d'ordenació dels constituents oracionals¹⁹, direm que V marca- θ directament l'argument que li fa de germà estructural i que V marca- θ indirectament la resta d'arguments dominats (o més exactament subcategoritzats) per V', argumentació compartida per la Teoria Temàtica i per les aportacions de la GLF. Aquesta doble premissa sembla confirmar les afirmacions sobre un cert condicionament de la Teoria de la X' per part de la Teoria Temàtica (Demonte 1989: 33).

Per tancar aquesta secció resumirem el paper de la Teoria de la X' en la GLF. La Teoria de la X' és el mòdul teòric fonamental que permet representar, descriure i explicar les cadenes formades en el nivell d'estructura-c o estructura de constituents d'una llengua natural. Tot i que les notacions de regles sintagmàtiques i les representacions d'estructures arbòries es presentin d'una manera molt simplificada en la bibliografia tradicional de la GLF, les versions més recents de la Teoria de la X' no contradiuen els postulats bàsics del model, sinó tot al contrari. L'expressivitat de les estructures lògiques (estructura-f) i el fet de no considerar les categories sintagmàtiques com a primitius universals són elements que determinen aquestes representacions sintagmàtiques tan simplifiades de la GLF.

¹⁹ "En suma, parece probable que todas las lenguas tengan la estructura básica de (47) [en el nostre text (10)] y que en lo que puedan variar a partir de ahí sea no solamente en el orden núcleo-complemento sino en la obligatoriedad u opcionalidad de desplazar el sujeto temático a la posición de Esp." (Demonte 1991: 59)

5.3. La Teoria de la Recció i el concepte de subcategorització

Com que la GLF integra una teoria del lèxic d'entrada plena, les entrades del lèxicó hi figuren plenament descrites, mitjançant notacions que donen compte de la configuració morfològica, la representació fonològica, la categoria sintàctica i la representació semàntica de cada unitat real del lèxic d'una llengua particular. Aquestes notacions poden expressar, a més, condicions pertinents en els nivells sintàctic i semàntic.

(11)	<p style="margin: 0;">donar /dóna/ V 1a. conj actiu acció arg (1,2,3) DONAR</p>	<p style="margin: 0;">((SUBJ), (OBJ), (A OBJ)) ((agent),(tema),(meta))</p>	20
------	---	--	----

El grup de notacions de l'entrada lèxica que ens interessa especialment correspon a la classe de notacions sintàctico-semàntiques que imposen restriccions en la projecció de certes peces lèxiques a les estructures sintagmàtiques possibles²¹.

Les informacions que se'n deriven són les següents:

- (a) el nombre de complements subcategoritzats
- (b) la identitat sintàctica dels complements subcategoritzats
- (c) els papers temàtics assignats als complements

Aquesta classe de notacions que expressen la subcategorització i la selecció temàtica dels predicats s'anomena *estructura argumental*.

En l'apartat (5.4), ens ocuparem de la natura i organització de l'estructura argumental i, en el següent (5.5), tractarem de la selecció de papers temàtics. Però ara voldríem dedicar aquest apartat a la noció de subcategorització, en relació a d'altres conceptes explotats des de la Teoria de la Recció i el Lligam: dominança, adjacència, comandament-c i recció. Aquest aclariment noció ens permetrà establir les bases per a la delimitació del domini

²⁰ Cada entrada lèxica es completaria amb informacions sobre la representació semàntica, que no recollim en aquest treball.

²¹ El model de la Recció i el Lligam (Chomsky 1981) i les gramàtiques d'unificació presenten una relació estreta entre condicions semàntiques i sintàctiques mitjançant el modul de la Teoria Temàtica.

d'assignació temàtica (5.5) i la del domini d'assignació de cas (5.6).

La relació de subcategorització és una informació restrictiva del lexicó, bàsica en la projecció de les unitats lèxiques a les estructures de constituents (estructura-c a la GLF). Aquesta projecció es regula pel principi del mateix nom, fonamental en el lligam dels diferents subsistemes o moduls lingüístics, que introduïm a (12).

- (12) *Principi de Projecció*
 "Representations at each syntactic level (i.e., LF, and D- and S-structure) are projected from the lexicon, in that they observe the subcategorization properties of lexical items". (Chomsky 1981: 29)²²

Si els trets de subcategorització es projecten, sense canvis, sobre l'estructura sintagmàtica hauríem de poder relacionar, d'entrada, la noció de subcategorització amb les relacions de domini establertes en una estructura de constituents. La jerarquia d'una estructura sintagmàtica determina que qualsevol categoria no-terminal o projecció pot dominar un o més nodes pre-terminals, intermedis o sintagmàtics. Podem definir la subcategorització com la capacitat que té un nucli categorial (X^0) d'exigir l'aparició de determinades categories lèxiques sota el domini de la seva projecció màxima (SX). I com que el subsistema que s'encarrega de definir les relacions entre nucli i complements és la Teoria de la Recció, mòdul bàsic per a l'existència d'altres subsistemes teòrics, haurem de fer alguna referència al seu marc d'aplicació.

Les relacions de dependència o de domini vertical establertes entre els nodes d'un arbre de representació sintagmàtica solen tenir un abast molt ampli; però hi ha relacions entre nodes de tipus restrictiu, expressades pels conceptes de comandament-c (o comandament categorial) i de règim (o recció). Tot i que hi ha diverses versions dels principis comandament-c i recció, recollim aquí les formulacions més consolidades per donar compte de fenòmens de dependència estructural.

- (13) *Comandament-c*²³
 α comanda-c β si i només si ni α ni β es dominen mútuament i tot node ramificat que domini α domini també β .

Com que aquesta definició era massa restrictiva per donar compte de relacions estructurals paral·leles, Aoun i Sportiche (1983) hi van introduir la referència a les projeccions màximes.

- (14) *Comandament-m*²⁴

²² Chomsky (1981: 38) proposa més endavant un refinament del principi, apte per caracteritzar el marcatge temàtic.

²³ La primera definició de la noció de comandament-c prové de Reinhart, T. (1976), *The Syntactic Domain of Anaphora*. Tesi doctoral MIT, Cambridge, Massachusetts (Demonte 1991: 136).

²⁴ Chomsky (1986b) denomina aquesta nova versió menys restrictiva de la noció de comandament-c amb el nom comandament-m o comandament màxim, per contrastar-la amb la definició original de Reinhart (1976) que

Un node α comanda categorialment un node β si i només si:

- (i) α no domina β i β no domina α
- (ii) tota projecció màxima δ que domini α domina també β .

De la mateixa manera el concepte de recció ha evolucionat des de la proposta de (15) a la reformulació estreta d'Aoun i Sportiche (1983) de (16).

(15) *Recció* (Haegeman 1991: 140)

α regeix β si i només si

- (i) α és un rector, i
- (ii) α comanda-c β i β comanda-c α .

(16) *Recció* (Ballesta 1991: 105)

Un node α regeix un node β si i només si:

- (i) α comanda categorialment β
- (ii) existeix una projecció màxima ρ tal, que domini α només si domina β , i que domini β només si domina α
- (iii) α és el nucli d'una projecció màxima ($\alpha=X^0$)

Posteriorment Chomsky (1986b) hi incorpora el concepte de barrera i redefineix la noció de recció, que sintetitzem a (17).

(17) *Recció* (Haegeman 1991:142)

α regeix β ssi α comanda-m β i no hi ha cap barrera que s'interposi entre α i β .

Les projeccions màximes són barreres per a la recció.

Els rectors són nuclis.

[Vegeu-ne la definició completa a Haegeman 1991: 483]

D'aquesta nova definició, en derivarà també la noció de recció temàtica, d'abast més restringit, a què ens referirem més endavant (5.5).

Ara bé, un cop establertes les definicions de les principals relacions de constituents, se'ns plantegen una sèrie de preguntes:

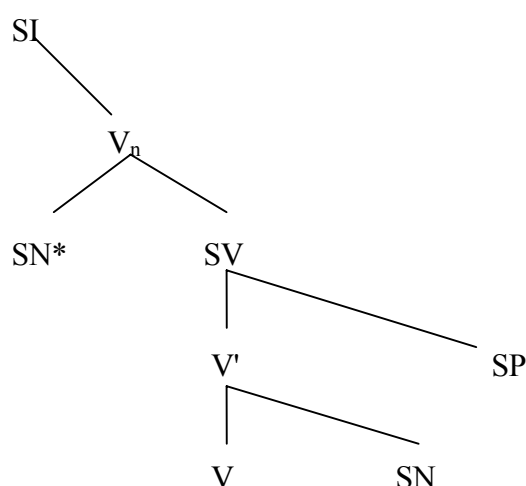
- De quina natura és la relació establerta entre la noció de subcategorització i el concepte de règim?
- Si el Principi de Projecció garanteix que la informació lèxica es representa sintàcticament, hi ha d'haver una projecció directa i explícita de la relació de subcategorització?
- Podem formalitzar, d'alguna manera, la relació que hi ha entre el principi de règim i la noció de subcategorització?

Chomsky (1986b) anomena comandament-c estricte.

Si prenem com a punt de partida les definicions de comandament-c i de règim de (14) i (17) respectivament, podem afirmar que (a) tot complement subcategoritzat per un predicat està alhora regit, i que (b) els predicats són els nuclis categorials (X^0) que regeixen complements.

Però no tots els nodes regits per un nucli categorial es corresponen amb posicions argumentals o elements subcategoritzats. Fixem-nos en l'oració *Menjarem canalons per nadal*, l'estructura de constituents reduïda de la qual es correspon amb (18).

(18) *Menjarem canalons per nadal*

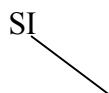
A (18) el nucli V *menjarem* regeix tant el SN adjacent *canalons* com el SP *per nadal*. La intuïció, reforçada per la tradició gramatical, ens assegura, en canvi, que l'únic complement subcategoritzat o argument intern d'aquesta cadena és el SN *macarrons*, ja que la seva presència és obligatòria. Una possible solució d'apropament entre recció i subcategorització, introduïda per Chomsky (1981) i Stowell (1981) en el desenvolupament de la Teoria del Cas (Apartat 5.6), consistiria a restringir el principi de recció mitjançant la Condició d'Adjacència.

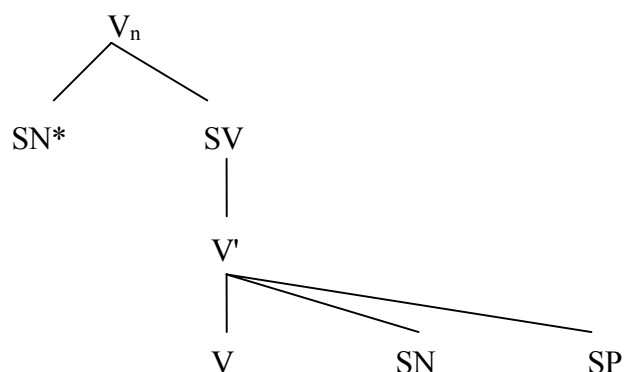
(19) *Condició d'adjacència*

Requeriment segons el qual, perquè un element pugui assignar cas a un altre, han de ser adjacents. (Ballesta 1991: 41)

Aquesta solució, però, produiria una versió de règim limitada a una mínima projecció i, en aquest cas, els predicats que subcategoritzen més d'un argument haurien de representar-se en un únic node de més de dues branques, com a (20).

(20) *He donat canelons als convidats per dinar*

Tanmateix, com que hem optat en aquest treball per una versió de la Teoria de la X' que preveu nivells intermedis recursius (Vegeu 5.2), caldrà predir una altra solució per a la formalització dels lligams entre subcategorització i règim, que respecti les restriccions imposades per la versió escollida de Teoria de la X'. Un mecanisme adequat seria establir classes de complements pel nivell de projecció que els domina:

- complements no subcategoritzats, dominats per una projecció màxima (X'')
- complements subcategoritzats, dominats per una projecció intermèdia (X')

Aquesta classificació ens permetria focalitzar el marc de subcategorització, amb un abast més ampli que l'indicat per la Condició d'Adjacència, i mantenir, des de l'estructura de constituents, la distinció entre complements subcategoritzats i complements no subcategoritzats. Però, malgrat que aquesta posició és pertinent per a (18) i (20) i per a la majoria dels SV del català, se'ns plantegen dos problemes: Primer, l'adequació a la versió revisada de la Teoria de la X', que indica que les categories lèxiques no disposen de projeccions màximes, a diferència de les categories funcionals; i segon, la configuració d'estructures del SN, si pretenem que ambdues classes de sintagmes presentin una gradació paral·lela d'estructures de constituents.

Fixem-nos en la proposta de Ramos (1992) relacionada amb el desenvolupament categorial dels SN del català. Ramos assumeix, com nosaltres, un subsistema de regles sintagmàtiques amb recursivitat de nivells intermedis, en què el desplegament de la projecció màxima de N'' es correspon amb (21).

- (21)
- a. $SN_{\kappa} \rightarrow SN_{\alpha} SN_{\beta}$
 - b. $SN_{\alpha} \rightarrow (\text{Esp}) N'$
 - c. $N' \rightarrow N' (\text{Compl})$
 - d. $N' \rightarrow N (\text{Compl})$

A partir d'aquest esquema Ramos (1992) distingeix per nivells de projecció els especificadors dels complements i classifica els complements en tres grups:

- Complementos subcategoritzats, dominats per N' i adjacents de N (21d)
- Complementos no subcategoritzats o restrictius, dominats per N' i adjacents de N' (21c)
- Complementos o aposicions explicatives (la posició dels quals correspon amb la del SN_β)

de (21a)

Aquesta classificació entra en contradicció amb la proposada per als complements verbals, que poden ser adjacents de V' i estar subcategoritzats, dins d'una mateixa versió de la Teoria de la X'. Per tant ens hauríem de plantejar si, pel que fa a les relacions estructurals, les subcategoritzacions nominals i les verbals són diferents.

Tot i que els objectius del nostre treball no ens permeten abastar aquesta qüestió amb tota la seva complexitat, considerarem que la proposta de la versió recursiva de X' és vàlida i adequada per donar compte de les relacions de dependència tant en el marc dels SV com en el dels SN. Per tant, haurem d'explicar la distinció entre SN i SV mitjançant la Teoria de l'Estructura Argumental (5.4).

Així les relacions de subcategorització es projecten en les estructures de constituents com s'explicita a (22).

(22) *Subcategorització*

- (a) Restricció del component lèxic que expressa els arguments interns d'un predicat (complements obligatoris), i que es manté intacta en els diferents nivells lingüístics pel Principi de Projecció.
- (b) La relació de subcategorització entre nucli i arguments s'identifica parcialment amb la noció de recció, en el sentit que els complements subcategoritzats es corresponen amb els complements dominats per X' més baixos de l'estructura sintagmàtica.
- (c) La Teoria Temàtica (5.5) completa la noció de subcategorització en el sentit que tot argument d'un predicat està seleccionat temàticament.

5.4. La Teoria de l'Estructura Argumental

Segons la definició estàndard, extreta de Williams (1981), l'estructura argumental (estructura- α) és el conjunt d'arguments d'un predicat, representats per etiquetes de papers temàtics. L'estructura argumental inclou tant els complements subcategoritzats (anomenats arguments interns) com el subjecte del predicat (anomenat argument extern). Williams (1981) fa veure la asimetria entre les dues classes d'arguments²⁵ i distingeix l'argument extern mitjançant les notacions. Originàriament, amb la definició de Williams (1981), s'equipara l'argument extern amb el subjecte oracional, plantejament que entrarà en contradicció amb algunes operacions com la passivització o amb la presència de subjectes expletius. Més endavant, s'identifica la noció d'argument extern amb la de subjecte lògic del predicat, paral·lelisme poc precís tal com indica Alsina (1993).

"However, while all argument-taking predicates have a logical subject, not

²⁵ Williams (1981) defineix l'argument extern com l'argument que es realitza fora de la projecció màxima del predicat (SV) i que és el subjecte de l'estructura profunda. (Grimshaw 1990)

all logical subject are external arguments: for example, the distinction between unaccusatives and unergatives can be reduced to the idea that only unergatives have an external argument (although both have a logical subject." (Alsina 1993: 19)

Veurem més endavant com les darreres aportacions a la Teoria de l'Estructura Argumental distingeixen entre argument extern, subjecte lògic i subjecte gramatical.

La història de la Teoria de l'Estructura Argumental és la d'un sistema de representació de dades a la recerca de la seva identitat. Després de les primeres formulacions, en què l'estructura argumental és una eina auxiliar per a la representació dels papers temàtics que s'assignen als constituents sintàctics, passem per un estadi, en el marc de la Teoria de la Recció i el Lligam, en què l'estructura- α és considerada una interfície entre la representació semàntica ('lexical conceptual structure') del lexicó i l'estructura profunda ('d-structure') del component sintàctic. Però, sigui com sigui, en totes aquestes orientacions l'estructura- α és d'un sistema de representació lèxica on conflueixen l'expressió de la subcategorització i la selecció temàtica dels complements d'un predicat. És el nivell de representació lèxico-sintàctica que regula les relacions lògiques entre els elements que participen en una predicació.

Tot i que els sistemes de notació de la cadena argumental varien al llarg de la bibliografia consultada (Grimshaw 1990: 5), hi ha una característica comuna: les notacions no fan referència explícita al marc de subcategorització, expressat per categories sintagmàtiques. Bàsicament, la causa d'aquesta mancança en totes les propostes té a veure amb la redundància informativa expressada, alhora, pel marc de subcategorització i per les etiquetes temàtiques assignades. En primer lloc, el nombre d'arguments seleccionats per un predicat és fàcilment deduïble pel nombre d'etiquetes de papers temàtics representades. I en segon lloc, sembla que hi ha una sèrie de regularitats entre papers temàtics i estructures sintàctiques, que haurien de poder explicar-se sistemàticament.

Per tot això, es fan diverses propostes per eliminar també tota referència a la realització categorial dels arguments²⁶ en les estructures-a, que permeten economitjar la informació del lexicó i restringir les estructures categorials a l'àmbit de la Teoria de la X'. Gràcia (1989) proposa, en el marc de la Teoria de la Recció i el Lligam, que el pas del lèxic a l'estructura P de la sintaxi es fa mitjançant *Realitzacions Estructurals Canòniques (REC)*, que relacionen papers temàtics amb determinades categories sintagmàtiques. La proposta de Gràcia (1989), basada en la síntesi que fa Chomsky (1986) de propostes anteriors, estableix que les REC es formulen sobre papers temàtics, amb consideració d'aspectes

²⁶ Chomsky (1981) proposa la formulació de regles de redundància que posin en relació papers- θ amb categories sintàctiques, però Pesetsky (1982) hi fa una objecció, indicant la independència dels dos sistemes de representació. Grimshaw (1981) hipotetitza que la selecció categorial deriva de la selecció semàntica, i que cada tipus semàntic de complements té una Realització Estructural Canònica (REC). Com que les relacions entre trets semàntics i RECs tampoc eren biunívocues, Pesetsky (1982) hi incorpora la Teoria del Cas i pot, finalment, eliminar tota referència al marc de subcategorització categorial en l'estructura argumental.

referits a la Teoria del Cas i amb inclusió d'alguns trets de selecció semàntica²⁷. Aquesta perspectiva aconsegueix alliberar les informacions lèxiques de les notacions relatives al marc de subcategorització estricta, de manera que és un dels primers passos a favor de l'autonomia de les informacions lèxiques i sintàctiques.

Després d'aquests canvis en la representació del lèxic, podem observar que la definició estàndard de Williams (1981) s'ajusta, de manera ben exacta, a la informació oferta explícitament per l'estructura argumental: papers temàtics relacionats amb els arguments del predicat.

Però, l'evolució de la Teoria de l'Estructura- α no es tanca aquí, sinó que les darreres aportacions de Grimshaw (1988 i 1990) presenten l'estructura- α amb independència de la Teoria Temàtica. Aquesta innovació, denominada Teoria de la Prominència, es recolza en tres pressupòsits bàsics:

1r. Les estructures- α no són conjunts d'arguments ordenats correlativament, sinó que estan construïdes d'acord amb la jerarquia temàtica. Aquest principi d'organització respòn a principis univals basats en les propietats semàntiques dels arguments.

2n. La informació sobre els arguments, pertinent en la projecció sintàctica del lèxic, té més a veure amb la posició dels arguments en l'organització interna (grau de prominència) que amb l'assignació dels papers temàtics particulars.

3r. La informació sobre papers temàtics pertany pròpiament a l'àmbit semàntic, però està relacionada amb l'estructura- α perquè hi imposa la seva jerarquia, de manera que restringeix les representacions d'estructures- α possibles.

Considerem que la jerarquia bàsica dels papers temàtics és la representada a (23). D'acord amb els pressupòsits anteriors, allò que fa que un argument sigui el subjecte lògic d'un predicat és la seva posició de màxima prominència en la cadena argumental²⁸.

(23) (AGENT (EXPERIMENTADOR (META / ORIGEN / LLOC (TEMA))))

Si l'estructura- α inclogués la referència explícita als papers temàtics, quan l'organització de l'estructura argumental correspongués exactament amb la temàtica, es produiria una redundància informativa²⁹, que caldria evitar. Per això, l'estructura- α només cal que

²⁷ "Trets com <qüestió>, <enunciació>, <exclamació>, etc." (Gràcia 1989: 113)

²⁸ Quan un predicat disposa de més d'un argument, la jerarquia temàtica permet identificar l'argument més prominent o argument extern amb el subjecte lògic del predicat. En el cas de verbs inacusatius, com *arribar*, el predicat només conté un argument intern, per tant en aquests casos no hi ha argument extern i el subjecte lògic s'identifica amb l'únic argument existent.

²⁹ Aquest seria el cas dels verbs agentius, en què l'argument superior o extern tindria assignat el paper temàtic prominent AGENT. (Grimshaw 1990)

contingui informació sobre la prominència relativa dels arguments i no informació particular sobre papers- θ . L'estructura- α no fa referència a les categories sintàctiques ni als papers temàtics, només inclou informació sobre l'organització interna dels arguments.

De tota manera, i a efectes pràctics, les notacions d'un predicat lèxic acostumen a introduir l'estructura- θ paral·lelament a l'estructura- α , perquè hi ha casos de predicats en què els arguments distorsionen la jerarquia temàtica. Per exemplificar aquest darrer cas, Grimshaw (1990) proposa l'anàlisi argumental de dues classes de verbs psicològics, representats pels predicats *témer* i *espantar*³⁰, pròxims des del punt de vista semàntic, però que es distingeixen argumentalment. Fixem-nos que l'organització de l'estructura argumental de (24a) reproduïx la jerarquia dels papers- θ , on l'experimentador és més prominent que el tema; en canvi, l'estructura argumental de (24b) contradiu l'ordenació jeràrquica perquè l'argument extern de la cadena es correspon amb el paper temàtic menys prominent (tema).

- (24) a. TÉMÉR
 estructura- α : (x(y))
 papers- θ : (EXP (TEMA))
 b. ESPANTAR
 estructura- α : (y(x))
 papers- θ : (TEMA (EXP))

Grimshaw (1990) continua la seva argumentació apel·lant al Principi de Projecció, que estableix que l'estructura argumental no pot ser modificada lliurement per regles, i al concepte de marcatge temàtic (marcatge- θ), que, com veurem a (5.5.), també respecta l'organització de l'estructura argumental. Com que la prominència temàtica és única, la diferència de les realitzacions sintàctiques de *témer* i *espantar* ha de respondre exclusivament a peculiaritats de l'estructura argumental³¹. Grimshaw (1990) presenta, a més, algunes proves que defensen el paper de l'estructura argumental en front de la identificació dels papers temàtics³².

Tot i que podríem rebatre l'argumentació de Grimshaw (1990), per l'exemplificació que fa del problema, considerem que hi ha fonaments per pensar que l'estructura argumental aporta un tipus d'informació autònoma que es distingeix d'alguna manera de la codificada per l'estructura temàtica.

Observem a (25) que en el cas dels verbs esmentats, *témer* i *espantar*, l'estructura argumental no presenta contradiccions jeràrquiques amb l'assignació de papers temàtics, perquè les estructures temàtiques no es corresponen exactament.

³⁰ Grimshaw (1990) presenta els exemples dels verbs *fear* i *frighten*, com casos paradigmàtics.

³¹ Per a Grimshaw (1990), la distinció argumental de predicats com *témer* i *espantar* (o com els anglesos *fear* i *frighten*) es basa en les propietats aspectuals de l'estructura argumental, a què ens referirem més endavant.

³² Com el marcatge- θ amb verbs 'light' del japonès, o certes asimetries en els processos de composició de l'anglès (compostos sintètics) (Grimshaw 1990: 11-19).

- (25) a. TÉMER
 estructura- α : (x (y))
 estructura- θ : (EXP (TEMA))
- b. ESPANTAR
 estructura- α : (x (y))
 estructura- θ : (CAUS (EXP))

El paper temàtic assignat, normalment, a la posició de SUBJ del verb *espantar* es correspon amb una CAUSA, que ocupa en la jerarquia temàtica una posició més prominent que l'altre paper temàtic de l'estructura (EXP), per la qual cosa no hem de suposar que la projecció en l'estructura argumental estigui distorsionada respecte del patró jerarquitzat. Les connexions entre els verbs *espantar* i *témer* són de tipus estrictament semàntic. Són paral·leles a les correspondències que la intuïció de parlants ens permet establir entre parelles com *matar / morir*, *vendre / comprar* o *donar / rebre*. La idea que aquestes relacions no pertanyin a l'àmbit argumental es reforça per la consideració de l'estructura argumental com el nivell de representació que serveix de base per a la projecció del lèxic sobre el component sintàctic. Els verbs *espantar* i *témer* no tenen el mateix comportament sintàctic en aspectes com la pronominalització o la selecció d'adjunts³³.

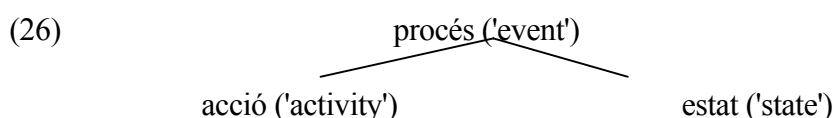
Al marge d'aquestes consideracions, el tractament independent de les estructures argumental i temàtica afavoreix l'explicació de fenòmens de projecció sintàctica, perquè sembla que hi ha certes tendències de funcionament sintàctic que distingeixen estructures argumentals per la combinació de papers temàtics que presenten. Aquesta perspectiva és una de les innovacions que introdueix la Teoria de la Prominència, amb el nom de *dimensió aspectual de les estructures argumentals*. El concepte de dimensió aspectual de l'estructura- α intenta donar compte de certes tendències regulars en la projecció del lèxic i de casos de predicats en què l'organització argumental no s'adequa a la jerarquia temàtica, indicada a (23). Grimshaw (1990) hipotetitzava que les relacions de prominència de l'estructura- α tenen una doble dimensió i proposa que cada estructura- α rebi dos tipus d'anàlisi, abans de ser legitimada per a la projecció: (a) l'anàlisi temàtica i (b) l'anàlisi aspectual³⁴. En aquest treball optem per una terminologia diferent a la Grimshaw, per tal de no confondre els aspectes organitzatius de l'estructura argumental amb el caràcter aspectual de les unitats verbals, que també té les seves conseqüències en la projecció del lèxic. Per tant, preferim parlar d'*organització interna de l'estructura- α* , concepte que es basa en les dues dimensions, que denominarem respectivament *dimensió de la jerarquia temàtica* i *dimensió de polaritat*.

L'anàlisi temàtica determina la prominència dels arguments respecte de la jerarquia temàtica; l'anàlisi de la polaritat determina quin argument es realitza com a subjecte lògic

³³ La CAUS que es projecta en la posició de SUBJ d'*espantar* pot ocórrer alternativament en la posició d'adjunt.

³⁴ La terminologia utilitzada per Grimshaw (1990) s'aparta del que avui coneixem com anàlisi aspectual dels predicats, relacionada amb la noció d'*Aktionsart*.

del predicat. Ambdues dimensions proporcionen una Teoria General de l'Argument Extern³⁵, que permet distingir entre argument extern, concepte teòric de l'estructura- α , equivalent a la noció de subjecte lògic, i subjecte oracional. La dimensió de polaritat és el reflex de l'organització interna dels arguments³⁶ dels predicats (verbs i nominalitzacions deverbals) que respon a l'estructura bimembre exposada a (26). En el cas de predicats de procés (agentius, causatius), els arguments s'organitzen en les dues branques o subprocediments, de manera que l'argument associat únicament amb la primera branca seria l'argument més prominent des del punt de vista aspectual i, per tant, el subjecte lògic del predicat. En el cas de predicats estatus els arguments es relacionarien únicament amb la branca de la dreta i, conseqüentment, la identificació de les nocions d'argument extern i de subjecte lògic només dependria de l'anàlisi temàtica, no de l'anàlisi de polaritat.

Grimshaw (1988) incorpora a la Teoria de l'Estructura Argumental un altre concepte nou: l'*argument-adjunt*. Recordem que els arguments són complements de V' subcategoritzats i seleccionats temàticament i que els adjunts són els complements regits també per V', però no subcategoritzats i que, per tant, no formen part de l'estructura- α . La noció complexa d'argument-adjunt (aa) es refereix als complements opcionals, que no estan subcategoritzats, ni marcats temàticament, ni satisfan posicions d'estructura- α , però que estan regulats d'alguna manera per les relacions de l'estructura- α . Per comprovar la seva hipòtesi Grimshaw (1988) exposa els casos dels genitius anglesos ('s) de nominals deverbals i el complement PER-SN ('by-NP') de la passiva. El problema radica en l'evidència que, si bé són complements opcionals, estan restringits per l'estructura argumental i només són legitimats en posicions argumentals suprimides³⁷.

Després d'aquestes consideracions, podem exposar que els principis bàsics que regeixen l'estructura argumental d'un predicat són els següents (Grimshaw 1988):

- (i) Not all lexical categories are associated with an argument structure, in particular Nouns fall into two classes in this respect;
- (ii) Argument structure contains no information about theta roles;
- (iii) Argument structure is a structured representation which represents prominence relationships among arguments;

³⁵ La nova Teoria de l'Argument Extern supera les aportacions de Williams (1981), que defineix l'argument extern en termes de posició sintagmàtica de subjecte. (Grimshaw 1990: 36)

³⁶ Per a Grimshaw (1990), això es correspon amb una estructura processual (*event structure*) que inclouria un pol actiu i un pol estatiu. Vegeu l'esquema i la terminologia utilitzada a (26).

³⁷ En GLF la regla lèxica de passivització relaciona l'estructura-a activa d'un verb transitiu (x (y)) amb l'estructura-a passiva (x" (y)). Així el complement agent (PER-SN) només pot legitimar-se en la posició argumental suprimida de l'argument extern x" . (Grimshaw 1988: 10 i ss)

- (iv) The external argument of a predicate is the most prominent argument in that predicate's argument structure;
- (v) Operations defined over argument structure are sensitive to the prominence relations it encodes;
- (vi) A fundamental operation is that of "suppression" of a position in the argument structure of a predicate;
- (vii) Suppressed positions cannot be satisfied, but can license "argument-adjunts"³⁸.

A més d'identificar la informació exclusiva de l'estructura- α , la Teoria de la Prominència significa la reivindicació de la seva autonomia com a nivell de representació³⁹. Grimshaw (1990), que treballa en el marc de la Teoria de la Recció i el Lligam, argumenta que l'estructura- α condiona processos tant en l'estructura profunda com en l'estructura superficial (Grimshaw 1990: 162-173).

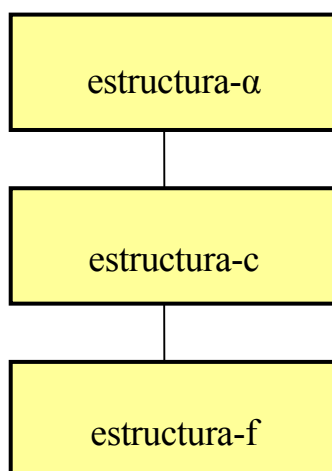
Aquesta distinció queda eliminada a la GLF, com en d'altres gramàtiques relacionals, que es distingeix d'altres models, com la TRL, per l'absència de l'estructura profunda. Com en la GLF les funcions gramaticals són primitius i les estructures sintagmàtiques no, les primeres formulacions del model no preveuen que cada argument d'un predicat o paper- θ estigui representat regularment amb una realització estructural canònica (REC) sintagmàtica. Alternativament, postulen que les funcions gramaticals s'assignen sistemàticament als arguments del predicat, tot i defensar teòricament l'autonomia de l'estructura- α respecte dels papers- θ i de les funcions. Darrerament, la GLF considera l'existència de tres nivells de representació autònoms, que s'interrelacionen i que codifiquen elements distints, com indiquem a (27). L'estructura- α codifica les relacions de prominència dels arguments d'un predicat, l'estructura-f codifica funcions sintàctiques i, finalment, l'estructura-c codifica expressions sintagmàtiques. Les relacions entre l'estructura-c i l'estructura-f estan regulades per principis de bona formació d'estructures de constituents, des de la Teoria de la X'; la correspondència entre els arguments de l'estructura- α i les funcions sintàctiques de l'estructura-f està governada per la Teoria de Projectió ('mapping theory')⁴⁰.

³⁸ Aquestes hipòtesis han estat explorades en relació amb els verbs "light" a Grimshaw & Mester (1988) i en relació amb les formes de passiva i amb les nominalitzacions a Grimshaw (1988). Vegeu Grimshaw (1986) per a la noció d'argument-adjunt.

³⁹ "Thus, according to Grimshaw's view, the a-structure is not only the interface of the lexicon and the syntax, as is standardly assumed in GB, but is also a level of representation in the syntax *independent* of other levels such as d-structure and s-structure, in the sense that the information it expresses is not recoverable in those other levels, and *parallel* to these other levels, in the sense that the information it contains is accessible to the other levels." (Alsina 1993: 3)

⁴⁰ "This mapping theory, consisting of two mapping principles and wellformedness conditions on f-structures, greatly restricts the possible syntactic functions associated with a particular predicate." (Alsina 1993: 6)

(27)

Una de les conseqüències més importants d'aquesta organització autònoma es relaciona amb la restricció expressada pel Principi de Projecció, en el sentit que la informació que es projecta des del lèxic no pot ser modificada en el component sintàctic:

"In fact, since the a-structure contains no specification of the grammatical function of its arguments, there are no grammatical function changing operations, only alternative mappings of arguments to functions." (Alsina 1993: 6)

Aquesta característica lliga amb el plantejament lexicalista de la GLF, de manera que en el component lèxic es realitzen operacions que permeten relacionar, mitjançant regles de redundància, entrades lèxiques amb estructures-a alternatives i, per tant, amb projeccions sintàctiques distintes. L'exemple més tòpic és el de la passivització, que en GLF s'explica per una regla lèxica que relaciona l'estructura argumental de la forma activa amb l'estructura argumental de la passiva i que proporciona inputs diferents per a la projecció, com a (28).

- (28)
- a. LOVE
 estructura- α (x (y))
 estructura- θ (agent (pacient))
 estructura-f (SUBJ), (OBJ)
 - b. LOVED
 estructura- α (x" (y))
 estructura- θ (agent/" (pacient))
 estructura-f (SUBJ), (BY OBJ)/"
 - c. Regla passivització
 (x (y)) -> (x" (y))

A (28a) l'argument més prominent, l'agent, es projecta en la funció de SUBJ i l'argument intern en la d'OBJ. A (28b), en canvi, l'únic argument obligatori és l'argument intern (com indiquen els parèntesis dobles) que, encara que no és el subjecte lògic del predicat, s'haurà de projectar en la funció sintàctica de SUBJ, pel Principi de Predicació que dicta que tot predicat ha de tenir subjecte. A (28c) representem la regla lèxica de la passivització que opera amb arguments, i no amb papers- θ o amb funcions sintàctiques, i que estipula que l'argument extern del predicat actiu esdevé una posició argumental buida i no seleccionada temàticament, el paper- θ de la qual pot ser recuperat per un argument-adjunt⁴¹.

En la GLF la defensa de l'autonomia de l'estructura- α té els seus orígens en la noció de *poliadicitat*, que Bresnan (1982c) presenta com la característica bàsica dels predicats. La poliadicitat es refereix a la quantitat d'arguments que suporta un predicat. Així parlem de predicats monàdics (un argument), predicats diàdics (dos arguments) o predicats triàdics (tres arguments). Bresnan (1982c) argumenta que les regles lèxiques afecten la poliadicitat dels predicats i la fan variable.

Podem sintetitzar l'evolució de la Teoria de l'Estructura Argumental, mitjançant els consecutius sistemes de notació. Així, mentre que en el marc de la GGT l'estructura argumental inclou el marc de subcategorització categorial i la referència als papers temàtics (29), en les primeres elaboracions de la GLF (1982) l'estructura- α es representa mitjançant funcions sintàctiques⁴² i etiquetes de papers temàtics (30). En un segon estadi, la Teoria de l'Estructura Argumental elimina tota referència a les categories (i en la GLF a les funcions) i l'estructura- α només explicita etiquetes de papers temàtics, com a (31). Actualment, les estructures- α són representacions abstractes (32), que expressen el nombre d'arguments i les dues menes de relacions de prominència: la temàtica i l'aspectual.

(29) ESTIMAR: [SN ____ SN]
agent pacient

(30) ESTIMAR ((SUBJ), (OBJ))
((agent),(pacient))

(31) ESTIMAR ((agent), (pacient))

(32) ESTIMAR (x (y))⁴³

⁴¹ En el model de la RL, la passivització o l'explicitació de subjecte en predicats inacusatiu s'expliquen mitjançant la regla de moviment d' α del component sintàctic, per la qual un argument intern se situa en la posició de subjecte de l'estructura profunda.

⁴² Recordem que en la GLF les funcions sintàctiques són primitius universals.

⁴³ Els parèntesis serveixen per indicar la prominència de l'argument més extern, respecte de l'argument més intern. Tot i que l'estructura-A no inclogui cap referència a les etiquetes particulars de papers- θ , la majoria de notacions incorporen l'estructura temàtica sota de l'estructura- α , a efectes pràctics.

Per acabar aquest apartat dedicat a l'estructura- α , voldria referir-me a l'asimetria presentada a (5.3) entre SN i SV. D'acord amb Grimshaw (1990), només els verbs i les nominalitzacions deverbals que indiquin acció o procés tenen estructura argumental, mentre que els complements de la resta de substantius són simplement modificadors. Aquesta idea que permet distingir entre substantius i nominalitzacions de resultat, d'una banda, i verbs i nominalitzacions d'acció, de l'altra, ens permet considerar que la classificació de complements no està regida pel tipus categorial de nucli sintagmàtic, sinó per la natura lògica del predicat. Així podem distingir dues menes d'estructures lèxiques:

- (a) Unitats lèxiques no predicatives [+N], que poden realitzar-se categorialment com a N' o A', no disposen d'estructura- α i poden portar complements-modificadors.
- (b) Unitats lèxiques predicatives [-N], que poden realitzar-se categorialment com a V', P', N' o A' i que disposen d'estructura- α .

5.5. La Teoria Temàtica

La Teoria Temàtica és el mòdul de la gramàtica encarregat de donar compte de les relacions semàntiques establertes entre un predicat i els seus arguments, mitjançant la noció de paper temàtic (paper- θ). Els predicats assignen papers- θ als seus arguments i la Teoria Temàtica s'ocupa de regular aquesta assignació.

Tal com indica Gràcia (1989), la primera referència a la Teoria Temàtica la trobem a Chomsky (1981)⁴⁴, que descriu la projecció de dades semàntiques des del lexicó fins a la Forma Lògica, des d'una perspectiva sintactista.

"Dintre del model GB, la teoria- θ té una funció eminentment sintàctica: les construccions seran acceptades o rebutjades segons si l'assignació de paper- θ ha estat correcta o no. La teoria- θ , en aquest sentit, és una teoria de *checking*." (Gràcia 1989: 9)

Com veïem a (5.4), en un moment donat de l'evolució del mòdul teòric, els lligams de l'estructura argumental amb la Teoria Temàtica són molt estrets. Chomsky (1986a, b) preveu una coincidència absoluta entre posicions argumentals i papers temàtics i hipotetitza que aquesta estructura- α és la base per derivar les estructures sintàctiques⁴⁵.

⁴⁴ Tot i que la referència a la Teoria sigui nova a Chomsky (1981), el sistema nocional sobre el qual es recolza ja és tradicional en la descripció semàntica.

"These notions in fact enter into many different theories of semantic description. They are the semantic relations of Jerrold Katz, the thematic relations of Jeffrey Gruber and Ray Jackendoff, the case relations of Charles Fillmore, and the primitive notions of event logics such as that of Donald Davidson (...)" (Chomsky 1981: 35)

⁴⁵ Recordem que, en el model de la RL (Grimshaw 1981, Chomsky 1986, Gràcia 1989), a cada paper- θ li correspon una

En les darreres formulacions de la Teoria de l'Estructura Argumental (Grimshaw 1988, 1990) es considera que l'estructura- α és autònoma respecte de la Teoria Temàtica i que, per tant, els dos mòduls proporcionen informacions diferents per a la projecció de les unitats lèxiques a la sintaxi. D'aquesta manera, el poder expressiu del mòdul temàtic ja no està a cavall entre la sintaxi i la semàntica, sinó que és exclusivament semàntic.

"En la medida en que la estructura conceptual conecte con otros subsistemas del sistema cognitivo general, el Módulo Temático haría esa labor de mediación entre el conocimiento lingüístico y el conocimiento general." (Demonte 1991: 23-24)

Els papers- θ són expressions, reduïdes a l'extensió d'una etiqueta, que estableixen el tipus de relació semàntica que hi ha entre un predicat i els seus arguments. En l'estat actual de la teoria no hi ha consens sobre la quantitat ni la identificació de papers- θ ⁴⁶. Tot i que a (23) hem reproduït, per expressar la prominència temàtica, les etiquetes que usa Grimshaw (1990), voldriem exposar, a (33), la tria d'etiquetes de papers- θ que utilitzarem en el nostre treball⁴⁷.

(33)	AGENT	AG
	EXPERIMENTADOR	EXP
	CAUSA	CAUS
	INSTRUMENT	INST
	ORIGEN	ORIG
	LLOC	LLOC
	META	META
	TEMA	TEMA

Si ens fixem en les propostes de Haegeman (1991) i de Gràcia (1989), observarem que en la nostra opció hem eliminat alguna etiqueta força convencional, com PACIENT o BENEFACTIU. La raó principal d'aquesta reducció es recolza en què les diferències entre PACIENT i TEMA o entre BENEFACTIU i META radiquen fonamentalment en una orientació antropocèntrica de la semàntica. Tot i que aquesta orientació es projecta, en definitiva, en

Realització Estructural Canònica (REC), en termes d'estructura sintagmàtica.

⁴⁶ Gràcia (1989): pacient, tema, resultat, agent, experimentador, causa, instrumental, locatiu, meta i origen; Grimshaw (1990): agent, experimentador, meta, origen, lloc i tema; Haegeman (1991): agent/actor, pacient, tema, experimentador, beneficiari/beneficiari, meta, origen i locatiu.

⁴⁷ En el nostre treball hem optat per una identificació específica dels papers temàtics, encara que estem d'acord amb l'afirmació de Dowty (1991) sobre la dificultat de descriure els papers- θ específicament. Dowty (1991) prefereix classificar les relacions temàtiques en grans blocs, anomenats Proto-papers ('proto-roles'), i regulats per criteris processals. Alsina (1993) fa una adaptació de la proposta de Dowty a la GLF i enriqueix la informació de l'estructura-a, identificant cada argument amb la seva pertinença al Proto-Agent, al Proto-Pacient o a cap dels dos.

les estructures sintàctiques (i en les relacions de prominència de l'estructura- α) i en molts altres elements de la llengua, creiem que tanta especificació pot produir una certa redundància o bé alguns problemes d'ambigüitat en l'assignació.

Incorporem, i refem per a la nostra selecció, la descripció informal de cada paper- θ , que fa Haegeman (1991), per tal d'indicar els mínims criteris que regiran la nostra assignació:

AGENT: Entitat que inicia voluntàriament l'acció expressada pel predicat.

CAUSA: Entitat que provoca l'inici de l'acció expressada pel predicat.

INSTRUMENT: Entitat que facilita l'inici de l'acció expressada pel predicat.

EXPERIMENTADOR: Entitat que experimenta algun estat (psicològic) expressat pel predicat.

META: Entitat cap a la qual va dirigida l'activitat expressada pel predicat.

ORIGEN: Entitat des de la qual s'emet l'activitat expressada pel predicat.

LLOC: Entitat en què se situa l'acció o l'estat expressat pel predicat.

TEMA: Entitat afectada per l'acció expressada pel predicat.

Les relacions de prominència que s'estableixen entre les etiquetes indicades són les expressades a (34).

(34) (AG (CAUS/INST (EXP (META/ORIG/LLOC (TEMA))))))

Els assignadors de papers- θ poden ser els verbs, els adjectius, els nominals deverbals i les preposicions, sempre que regeixin els receptors dels papers- θ . En síntesi, són assignadors els elements lèxics marcats amb el tret categorial [+V]⁴⁸ i les preposicions. Entre aquests dos grups d'assignadors hi ha diferències substancials:

- 1a. Mentre que, en les categories lèxiques obertes (verbs, adjectius i nominals de verbals), l'assignació de papers- θ als arguments està representada en el lexicó, les preposicions, conjunt tancat d'unitats lèxiques, no porten especificats tots els papers- θ que poden rebre els seus arguments.
- 2n. Sembla que les preposicions, encara que puguin tenir un valor temàtic concret, més que assignar paper temàtic el transmeten des d'un altre predicat, cosa que denominem assignació indirecta.
- 3r. Així una preposició pot assignar indirectament paper temàtic al seu complement, tant si aquest ocupa una posició argumental com una posició d'adjunt.
- 4t. La distinció tradicional entre preposicions plenes o veritables i preposicions buides o falses es manté en la Teoria Temàtica, quan es prediu que només les preposicions plenes assignen indirectament papers- θ i es projecten en SP⁴⁹.

⁴⁸ Sembla que només un tipus determinat d'adjectius pot suportar una estructura argumental, mentre que els adjectius atributius no ho fan. No cal, però, postular dues situacions diferents d'assignació temàtica per als adjectius, perquè la restricció del predicat-rector ho fa innecessari.

⁴⁹ Mentre que les preposicions buides (*a* de l'OBJ [+ animat] del castellà o *de* que precedeix un complement d'un nominal deverbal) són simples marcadors gramaticals. (Demonte 1991: 78 i ss.)

L'assignació de papers- θ està regulada per un criteri d'adequació, denominat Criteri- θ i descrit a (35).

- (35) *θ -Criterion*
 Each argument bears one and only one θ -role, and each θ -role is assigned to one and only one argument. (Chomsky 1981: 36)

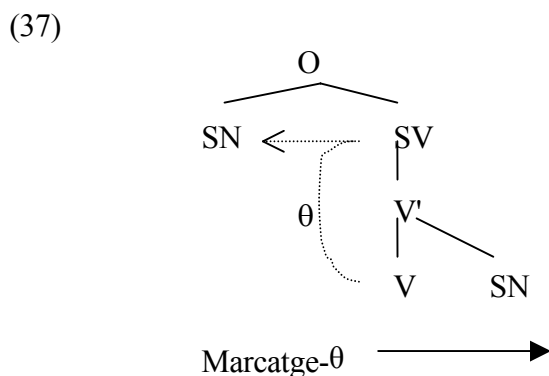
La consideració del Criteri Temàtic produeix, en el model de Chomsky (1981), dues conseqüències importants: d'una banda, la descripció del concepte de marcatge temàtic (marcatge- θ) (36), per diferenciar-lo del de subcategorització; de l'altra, l'ampliació del Principi de Projeció.

- (36) *marcar temàticament*
 Donada una configuració com [_y ... α ... β ...] o bé [_y ... α ... β ...], on β és un constituent immediat de y, si la posició ocupada per β és una posició θ respecte d' α –és a dir, una posició per a la qual α determina un paper θ – aleshores α marca θ la posició ocupada per β .

Chomsky (1981), que dóna aquesta definició, estén encara la noció de marcar θ dient que α marca θ la categoria β si marca θ la posició ocupada per β o per la traça de β . D'aquesta manera, α subcategoritza una posició però marca θ tant una posició com una categoria. (Ballesta 1991: 82)

Podríem considerar, doncs, que el marcatge- θ es realitza sota recció, d'aquesta manera l'argument intern d'un predicat rep paper- θ del seu nucli. Però, l'estructura- α pot incloure un argument extern, al costat dels arguments interns d'un predicat, que també està marcat temàticament. En l'estructura de constituents aquest argument extern està fora del domini de marcatge temàtic, no està regit per V^0 , d'aquí prové la seva denominació 'extern' (Williams 1981).

Tradicionalment, la bibliografia ha coincidit en la suposició que l'argument extern rep l'assignació temàtica indirectament i composicionalment del SV, en la consideració que el SV regeix el SN que funciona com a subjecte oracional, com indiquem a (37).

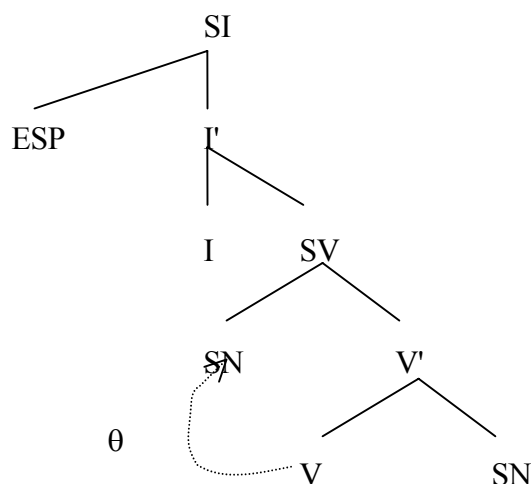

Així s'estableixen tres tipus de marcatge temàtic:

- marcatge- θ directe de l'argument intern⁵⁰
- marcatge- θ indirecte i composicional dels SP, mitjançant la preposició (P)
- marcatge- θ indirecte i composicional de l'argument extern⁵¹

De tota manera, la nova versió de la Teoria de la X', que prediu que la categoria funcional INFL regeix el SV i que el node d'ESP dominat pel SV correspon a la posició de subjecte lògic, abans de ser traslladat a la posició de subjecte oracional, ofereix una alternativa al marcatge temàtic de l'argument extern, tal com s'expressa a (38).

(38)

Aquesta alternativa s'ajusta més adequadament a la definició del concepte de recció limitat per projeccions màximes: d'aquesta manera, el V sí que regeix el SN en posició de subjecte. D'altra banda, la nova versió del Principi de Projecció Ampliat (39) millora la descripció anterior (12), en el sentit que sistematitza tots els components sintàctics amb les variables L_i i L_j , estipula que la subcategorització implica marcatge- θ , però no a l'inrevés, i fa extensible la projecció a posicions i categories.

(39) *Extended Projection Principle* (Chomsky 1981: 38)
 (i) if β is an immediate constituent of y at L_i , and $y = \alpha'$, then α θ -marks β in y

⁵⁰ D'aquí deriva la noció de recció temàtica: regir temàticament. Segons Chomsky (1986b), α regeix temàticament β si i només si α és una categoria de nivell zero que marca temàticament β , i α i β són germans. (Ballesta 1991: 106)

⁵¹ Per la promoció de papers- θ a categories superiors (projeccions màximes) que puguin assignar cas (Jayaseelan, 1984).

- (ii) if α selects β in y as a lexical property, then α selects β in y at L_i
- (iii) if α selects β in y at L_i , then α selects β in y at L_j

La combinació del Principi de Projectió Ampliat amb el Principi de Predicació preveu que tota oració tingui subjecte, tant si està marcat temàticament com si no. Aquesta conseqüència permet donar compte de predicats en què la posició d'argument extern és una posició θ' (no temàtica), com en el cas dels verbs impersonals o dels verbs inacusatius (40).

- (40)
- a. PLOURE
'Plou'
est-a (x)
est- θ (")
 - b. ARRIBAR
'Arriven els zapatistes'
'N'arriven molts'
est-a ((x))
est- θ ((TEMA))

Com veurem a (5.6), la Teoria Temàtica es relaciona estretament amb la Teoria de Cas, perquè el Criteri- θ i el Filtre de Cas es restringeixen mútuament en algunes operacions (Operacions de moviment d' α en la TRL i operacions lèxiques en la GLF). D'altres principis de bona formació, com la Generalització de Burzio, també combinen restriccions relacionades amb l'assignació de cas i l'assignació temàtica.

La majoria de mòduls teòrics que hem revisat fins ara s'originen en el marc de la TRL, però s'ajusten amb solidesa a la GLF. En el cas de la Teoria Temàtica només cal que fem algunes puntualitzacions. En l'estadi de la Teoria Temàtica en què es postulava, en el marc de la TRL, una correspondència entre papers- θ i Realitzacions Estructurals Canòniques (REC); la GLF substitueix les REC per funcions gramaticals. De manera que, al marge de les informacions fonològiques i morfològiques, cada entrada lèxica està codificada amb una estructura argumental de posicions- θ , que tenen assignades sengles funcions gramaticals⁵².

Basant-se en el Criteri- θ , Bresnan (1982c) proposa el Principi de Biunicitat Funció-Argument, que implica que cada paper temàtic pot projectar-se en una única funció gramatical i que cada funció gramatical, associada a un argument, només pot tenir assignat un paper- θ , tal com es descriu a (41).

- (41) Biuniqueness of Function-Argument Assignments
 $G = g_1, \dots, g_n$ is a possible grammatical function assignment to $P(1, \dots, m)$ if and only if the mapping from $1, \dots, m$ to G defined by $i \rightarrow g_i$ is injective

⁵² "A lexical form is a predicate argument structure together with an assignment of grammatical functions". (Bresnan 1982c: 161)

(one-to-one and into). (Bresnan 1982c: 163)

El Principi de Biunicitat evita formacions agramaticals com les que resultarien de tenir una posició argumental amb dues funcions assignades alhora, o bé d'assignar una única funció a dues posicions argumentals diferents. Però, no s'ha de confondre el principi de biunicitat amb una correspondència un a un entre funcions gramaticals i papers- θ , per tal com existeixen funcions gramaticals no temàtiques (per exemple, els subjectes "raised" de l'anglès o els objectes idiomàtics)⁵³.

Com que a la GLF no es preveu una estructura profunda, els resultats de les operacions que afecten les formes lèxiques es projecten en el component sintàctic (estructura-f) sense canvis. En les primeres formulacions (Bresnan 1982a, c) els papers- θ assignats als arguments d'un predicat no varien per l'acció de regles lèxiques, com la passivització a la intransitivització, que s'apliquen sobre les funcions gramaticals. Per exemple, la regla lèxica de la passivització permet posar en relació dues unitats lèxiques verbals, les estructures-a de les quals es corresponen amb cadenes funcionals distintes, però que mantenen la mateixa assignació de papers- θ , com s'indica a (42).

(42)	(SUBJ) →	"	/(OBL)
	(OBJ) →	(SUBJ)	
	kiss	'KISS	((SUBJ), (OBJ))' (agent) (tema)
	kissed	'KISS	((BY OBJ), (SUBJ))' (agent) (tema)
	(Bresnan 1982a: 8 i ss)		

L'autonomia de la Teoria Temàtica respecte de l'estructura- α és una innovació del mòdul ben encaixada en la GLF, per tal com ja des de Bresnan (1982c) es proposava un cert grau d'abstracció de l'estructura- α , basat sobretot en el seu caràcter quantitatiu o poliadicitat.

"Thus, the polyadicity of a predicate *as it is represented in predicate argument structure* depends upon the grammatical properties of the predicate and not solely upon its logical or semantic properties." (Bresnan 1982c: 161)

Com hem vist a (5.4), les estructures-a actuals exclouen les funcions gramaticals de les regles lèxiques, de manera que només són les posicions argumentals i les relacions de prominència els elements afectats per aquestes operacions. Aquestes modificacions impliquen assignacions noves de funcions gramaticals, però els papers- θ seleccionats per un predicat es mantenen intactes, com vèiem a (28).

⁵³ De la mateixa manera que Grimshaw (1979) postulava que no hi havia correspondència un a un entre arguments i representacions sintàctiques contextuais (Bresnan 1982c: 153 i ss).

En síntesi, doncs, la Teoria Temàtica regula a la GLF les assignacions de papers temàtics als arguments d'un predicat. El marcatge temàtic d'un predicat als seus arguments (extern i interns) es produeix sota el domini de recció i es representa en el lèxic mitjançant l'estructura- θ , que és independent de l'estructura- α . Ambdues estructures estan relacionades per la seva pertinença al component lèxic i perquè la jerarquia temàtica dirigeix l'organització de l'estructura- α . La informació de l'estructura- α ha de ser suficient per a la projecció en l'estructura-f, però sovint s'opta per reflectir també l'estructura- θ en la descripció de fenòmens lingüístics⁵⁴.

5.6. La Teoria del Cas

El cas és un element lingüístic, abstracte o morfològic, que reflecteix relacions gramaticals i estructurals. L'estudi del cas ha estat recuperat en la recerca sintàctica, a partir del treball de Fillmore (1968), perquè permet donar compte de variacions morfològiques en el comportament gramatical d'algunes unitats (com el sistema de pronoms clítics del català o el sistema de pronoms personals de l'anglès) i perquè, també, ofereix la possibilitat d'explicar restriccions de bona formació estructural.

Chomsky (1986a,b) desenvolupa la Teoria del Cas Abstracte⁵⁵, en què considera que les estructures estan ben formades si tots els SN que en formen part estan legimitats amb cas. La noció de cas és un universal, que paramètricament s'explicita morfològicament o bé es manté com a concepte abstracte. Així, mentre l'alemany o el llatí tenen desinències casuals, l'anglès o el català només disposen d'algunes reminiscències de cas morfològic.

Si bé s'ha considerat que la Teoria del Cas és un modul que garanteix la bona formació d'estructures superficials, Alsina (1991) relaciona la Teoria del Cas amb l'estructura- α i li atribueix responsabilitats en la identificació dels arguments.

"I will argue that, in Romance languages, morphological case has the function of distinguishing among internal arguments in an a-structure that contains more than one." (Alsina 1991: 85)

Tornarem més endavant sobre aquest aspecte, però ara voldríem fer referència a les relacions de la Teoria del Cas amb la Teoria Temàtica i introduir els conceptes fonamentals del mòdul: el filtre de cas, el marcatge de cas, les classes de cas i els assignadors de cas.

El Principi que regula la Teoria del Cas és el Filtre de Cas (43), que expressa una restricció

⁵⁴ Alguns autors prefereixen, en canvi, enriquir l'estructura-a fent referència a la classificació en Proto-papers ('Proto-Roles') dels papers temàtics, com fa Alsina (1993).

⁵⁵ Basant-se en el treball de Vergnaud, J.-R. (1985), *Dépendances et niveaux de représentations en syntaxe*, Amsterdam: Jonh Benjamins (Haegeman 1991: 158).

màxima per a la bona formació d'estructures oracionals.

- (43) *Filtre de Cas*
Tots els SN explícits han de rebre cas abstracte. (Haegeman 1991: 168)

A Chomsky (1986a) es presenta el Filtre de Cas com una Condició de Visibilitat per a la Teoria Temàtica, en el sentit que concep el cas com un requisit pel qual els SN poden rebre paper- θ i, per tant, poden ser reconeguts en la Forma Lògica. En d'altres paraules, només els SN que ocupin una posició receptora de cas, o bé que hi estiguin lligats o coindexats, podran rebre també paper- θ .

Els SN reben la marca de cas mitjançant l'operació de marcatge de cas, que sempre es realitza sota el domini de recció⁵⁶. El concepte de recció que s'aplica a la Teoria del Cas és el descrit a (17), que inclou la referència a les barreres de recció. Es considera que només els verbs transitius [V (x (y))] assignen cas ACUSATIU als seus complements i que només el SINFL assigna cas NOMINATIU al SN-subjecte de l'oració.

Chomsky (1986a) distingeix entre la noció de cas estructural i la de cas inherent. L'assignació de cas estructural es correspon amb l'exposada al paràgraf anterior: NOM per al SN subjecte i ACUS per a l'argument intern del V; i es pot comprovar (44) pel comportament dels sistemes pronominals que mantenen la morfologia de cas.

- (44) *Ells-NOM* faran el dinar de Nadal
Els-ACUS acusaran de no saber cuinar
He-NOM loves *her-ACUS*, but *she-NOM* hates *him-ACUS*

L'establiment de la noció del cas inherent s'origina per la necessitat d'explicar, en algunes llengües com en el cas de l'alemany, el comportament de certs SN-subjectes que mantenen en aquesta posició una morfologia de cas diferent del NOM⁵⁷ o la impossibilitat d'inserir una preposició assignadora de cas entre dos SN, quan el segon forma part d'una proposició (Haegeman 1991: 175 i ss). Poden assignar cas inherent els N, els A, les P i algunes classes de V.

La primera diferència entre el cas estructural i el cas inherent és la sensibilitat del segon a l'operació de marcatge temàtic: mentre que tant l'assignació del cas estructural com la del cas inherent depenen de la recció, el cas inherent només s'assigna quan el rector marca,

⁵⁶ Chomsky (1981) suposa que l'assignació de cas està restringida per la Condició d'Adjacència (que hem introduït a (19)), però sembla ser que no és una restricció universal i que la supeditació del marcatge de cas a la Teoria de la Recció fa innecessari postular-la.

⁵⁷ Reproduïm els exemples que presenta Haegeman (1991: 186):

Sie sieht ihn-ACUS	'Ella el veu'
Er-NOM wird gesehen	'Ell és vist'
Sie hilft ihm-DAT	'Ella l'ajuda'
Ihm-DAT wird geholfen	'Ell és ajudat'

també, temàticament el SN. D'aquesta manera el marcatge de cas estructural del SN-subjecte no està limitat per la recepció de paper- θ , ja que hi ha subjectes oracionals no temàtics. En canvi, l'assignació de cas inherent està relacionada amb el paper- θ assignat. En el marc de la TRL, s'estableix una segona diferència que té a veure amb el nivell lingüístic en què l'assignació de cada classe de cas es configura com a condició de bona formació: el cas estructural legitima la presència de SN en l'estructura-S i el cas inherent legitima la presència de SN en l'estructura-P⁵⁸. Un altre element que permet distingir l'assignació de cas estructural de la de cas inherent és que la primera està restringida per barreres de recció. Així el SP és una barrera per al marcatge de cas del V (ACUS) i el SV és una barrera per al marcatge de cas del SINFL (NOM).

S'ha dit que poden assignar cas inherent els N, els A, les P i algunes classes de V (Demonte 1991), però la impossibilitat de legitimar estructures amb un SN que complementi un altre SN sense la inserció d'una preposició sembla que seria preferible pensar que són les P, i no els N o els A, els marcadors de cas per excel·lència. No obstant, aquella primera afirmació té diversos fonaments:

- (a) Hem vist que les preposicions assignen papers temàtics de manera indirecta i així s'explica la restricció semàntica que pateixen alguns complements preposicionals que no ocupen posicions argumentals (adjunts).
- (b) A la secció (5.5) hem fet referència a la distinció entre preposicions buides i preposicions plenes.
- (c) Cada predicat, corresponent a una entrada lèxica oberta, porta explícita, en el lexicó, la representació de l'estructura temàtica i la referència a l'assignació de cas inherent, si és el cas. En canvi, si totes les preposicions fessin explícites totes les possibilitats de recció temàtica i totes les restriccions d'assignació de cas inherent⁵⁹, tindríem com a conseqüència una multiplicitat d'entrades lèxiques preposicionals que no es correspon amb la intuïció del parlant.

Així es preferible pensar que hi ha preposicions que assignen cas inherent als seus complements, de manera directa, i que n'hi ha que transmeten el cas assignat des d'un N o d'un A rector.

Hem afirmat que els verbs transitius assignen cas estructural ACUSATIU als seus arguments interns i que algunes classes de verbs assignen, en canvi, cas inherent. Fixem-nos en els exemples de (45) i (46).

⁵⁸ Així, des de l'estructura-P, Chomsky (1986a) pot explicar la relació que hi ha entre les diferents expressions del cas GENITIU de l'anglès: SN of SN i SN' SN (Demonte 1991: 166).

⁵⁹ La preposició DE pot regir un complement marcat amb cas GENITIU, PARTITIU o LOCATIU; la preposició A pot marcar amb cas ACUSATIU, DATIU i LOCATIU.

- (45) a. *He telefonat al meu company*
b. *Li he telefonat* (normatiu)
c. *L'he telefonat* (col·loquial)
d. *No li parlo, a la veïna*
- (46) a. *A Espanya hi ha tres milions d'aturats*
b. *N'hi ha molts*
c. *Han arribat les subvencions que esperàvem*
d. *N'han arribat poques*

La bibliografia explicaria la pronominalització dels exemples de (45) per l'assignació de cas inherent DATIU del verb al seu argument intern i la dels exemples de (46) per l'assignació de cas inherent PARTITIU dels verbs inacusatius (existencials i ergatius) als seus respectius arguments interns.

La referència a aquest darrer tipus de verbs, els inacusatius, ens permet introduir ara un altre element de contacte entre la Teoria Temàtica i la del Cas. Es tracta de la restricció denominada Generalització de Burzio, que reproduïm a (47).

- (47) *Generalització de Burzio* (reproduït de Demonte 1991: 71)
Només els verbs que assignen paper temàtic al subjecte poden assignar cas (estructural) als objectes (Burzio 1986: 178).

En el cas dels verbs inacusatius que no tenen argument extern i, per tant, no li assignen paper temàtic, l'argument intern tampoc rep marca de cas estructural (ACUSATIU), segons dicta (47). Per això, aquest argument intern ha de desplaçar-se a una posició on pugui rebre cas (estructural des del SINFL) i legitimar-se en l'estructura-S.

En el marc de la TRL, hi ha d'altres operacions de moviment d' α , com la passivització, en què intervenen inextricablement l'assignació temàtica i l'assignació de cas. En l'exemple de la passivització, s'introdueix, també, la noció d'absorció de cas i la d'absorció de paper- θ . Des d'aquesta orientació, la regla de passiva, a més de suposar canvis morfològics, implicaria que el paper temàtic de l'argument extern i el cas estructural del V (ACUSATIU) fossin absorbits. Per tal de no violar el filtre de cas, l'argument intern es trasllada a la posició buida del subjecte per poder rebre cas.

La Teoria del Cas s'ocupa, també, d'explicar diversos fenòmens de bona formació en relació als SN, com els predicats de doble objecte o la marca d'ACUSATIU del subjecte de les proposicions no finites de l'anglès⁶⁰.

En la GLF, la incorporació de la Teoria del Cas té conseqüències en diversos nivells de

⁶⁰ Fenomen pel qual s'introdueix en la teoria del Cas el concepte de marcatge de cas excepcional, que no té aplicació en les llengües romàniques.

representació. D'una banda, en les llengües amb flexió de cas, es postulen regles de redundància sobre les estructures funcionals per expressar el marcatge de cas regular. El cas regular morfològic és previsible per l'aplicació de regles gramaticals que associen funcions i cas. En canvi, l'existència del marcatge de cas irregular ha de ser representat idiosincràticament en l'entrada lèxica que ho requereixi. Des d'aquesta perspectiva, la Teoria del Cas en la GLF es posa en relació, d'una banda, amb els aspectes morfològics i, de l'altra, amb l'estructura argumental i amb l'estructura temàtica.

En les llengües en què el cas no és morfològicament explícit, l'assignació de cas s'expressa mitjançant restes de sistemes flexius de cas, com els clítics, i també per la selecció lèxica d'alguns complements preposicionals. Dèiem abans que la preposició marca, amb cas inherent, els complements que selecciona temàticament, siguin o no arguments d'un predicat verbal. És per això que, en la GLF, fora del cas dels complement indirecte (DATIU), a tots els SP de l'estructura-c se'ls assigna la funció (\downarrow PCASE).

En el marc de la GLF, Alsina (1993) fa una proposta relacionada amb la funció d'identificació argumental que exerceix la Teoria del Cas. El tema de què s'ocupa Alsina (1993), en el capítol 5 del seu llibre, és la distinció entre el tradicionals objecte directe i objecte indirecte dels predicats ditransitius (o triàdics). Alsina argumenta que tots dos complements són funcions directes i que l'única diferència real que els distingeix és la marca de cas +DATIU del complement indirecte⁶¹. Conseqüentment, Alsina (1993) redueix el marcatge de cas estructural al marcatge de cas +DATIU.

La revisió de la Teoria del Cas en el marc de la GLF no és l'objectiu d'aquest treball, per això no introduïrem cap discussió teòrica al voltant de si el marcatge de cas abstracte és universal o no, o si afecta tots els arguments d'un predicat, o si el marcatge de cas estructural és redundant en alguns casos. En aquest treball, limitarem les referències al fenomen del cas, exclusivament, per donar compte de certes restriccions en la projecció del lèxic. Hem hipotetitzat que els arguments dels predicats verbals poden rebre una assignació de cas que afecti l'estructura argumental, de manera que la projecció esperada per la jerarquia temàtica i per la dimensió de polaritat quedi modificada, com exemplifiquem a (48).

- (48) *agradar*
 estructura- θ : (EXP (TEMA))
 estructura- α : (x_{+cas} (y))
 On el marcatge de cas limita la projecció de l'argument més prominent en la posició de SUBJ.

Només indicarem la restricció de cas en la projecció en el prototipus de diccionari quan les entrades lèxiques estiguin afectades. I, d'acord amb l'observació de casos, només fem referència als casos relacionats a (49).

⁶¹ La marca de cas [+DATIU] seria el valor positiu del complement indirecte, davant del valor negatiu del complement directe [-DATIU] (Alsina 1993: 95 i ss).

(49)	PARTITIU	PART
	DATIU	DAT
	OBLIC ⁶²	OBL

5.7. Les Teories de Control i de Lligam

En aquest apartat ens ocuparem dels dos mòduls teòrics responsables de regular les relacions de referència: la teoria del lligam i la teoria del control. El fet que les incloguem en un únic apartat és defensable pels motius següents:

- (a) El fenomen que intenten explicar, la correferència, és comú a tots dos mòduls.
- (b) La GLF ha reformulat (Bresnan 1982b) el concepte teòric de l'anàfora, present en les dues teories.
- (c) La GLF tracta tots els fenòmens de referència mitjançant un únic mecanisme de metavariables de dominança, que introduïrem en el Cap. 6.

La teoria del control es distingeix de la del lligam per la inexpressivitat de l'element controlat (PRO), en el primer cas. Així, la teoria del lligam regula les relacions dels pronoms i d'altres expressions referencials amb els seus antecedents, i la teoria del control s'ocupa de la relació de l'element PRO amb els seus possibles antecedents.

Abans de continuar amb la presentació d'aquests dos mòduls teòrics, creiem necessari fer un incís sobre la inclusió d'aquest apartat en el treball. Al començament del capítol hem intentat justificar la presència de tots els mòduls teòrics per garantir una introducció coherent al model de la GLF, però, tot i amb això, pot sobtar l'extensió de l'apartat referit a la Teoria del Control. Aquest mòdul teòric és, possiblement, el més desenvolupat en el marc de la GLF i pensem que la importància que se li dona s'ha de reflectir en aquesta introducció.

Bàsicament, ens interessa fer ressaltar que la Teoria del Control i la Teoria del Lligam regulen i expressen una mena de relacions semàntiques que fan possible la interpretació semàntica final de les estructures funcionals. Però, a més, pel que fa als objectius primordials d'aquests treball, la representació lèxica dels verbs, la Teoria del Control ens permet fixar el paper que juguen els diferents elements pronominals en les estructures argumentals d'algunes construccions verbals⁶³.

Paral·lelament, veurem que la formulació originària de la Teoria del Control en la GLF

⁶² El cas oblic és una mena de proto-cas, perquè inclou la majoria de casos assignats per preposicions.

⁶³ En el capítol 8 ens farem ressò de la caracterització de l'element SE, considerat tradicionalment com un pronom en totes les construccions en què apareix.

(Bresnan 1982b) presenta diferències bàsiques respecte de les teories d'interpretació dels SN (explícits i no explícits) del model de la Recció i el Lligam i que, a més, la descripció del mecanisme de control és una font d'informació primordial per entendre el sistema notacional de la GLF.

5.7.1. La anàfora

La gramàtica tradicional i també la lingüística textual s'han referit amb la denominació d'anàfora a la relació de dependència semàntica i gramatical que hi ha entre un element referencial (pronom, article, possessiu o expressió referencial) i el seu antecedent oracional o discursiu⁶⁴.

La relació anafòrica s'oposa a la relació dítica, en el sentit que aquesta estableix una connexió discursiva, però no gramatical. La dixi connecta un element referencial gramatical amb un element no gramatical que pertany a l'enunciació del discurs. Així es considera que els pronoms personals de primera i segona persona i, en general, els demostratius són elements dítics; mentre que els pronoms personals de tercera persona, els reflexius, els possessius, els relatius, els interrogatius i un cert tipus de sintagmes formen part del conjunt d'elements anafòrics (Rigau 1979).

La distinció de G. Frege (1892) entre l'anàfora de sentit i l'anàfora referencial. En la primera, els elements relacionats signifiquen el mateix, però no són correferents; en la segona, els elements relacionats poden tenir un sentit diferent però són correferents (es refereixen a un mateix ens conceptual). Tant la teoria del lligam com la del control només s'ocupen de l'anàfora de referència i poden representar la connexió de l'element anafòric amb el seu antecedent mitjançant dos tipus de notacions: la coindexació o l'enllaçament (gràfic)⁶⁵.

En el model gramatical de la Recció i el Lligam, el terme anàfora es reserva per denominar únicament els reflexius i els recíprocs, caracteritzats pels elements de (50).

(50) *Anàfora (TRL): reflexius i recíprocs*⁶⁶

(a) no tenen referència inherent

⁶⁴ Tot i que s'utilitza, tradicionalment, el terme anàfora per designar tota relació endofòrica, en l'anàfora l'antecedent és previ a l'element referencial i en la catàfora la referència antecedeix un sintagma consegüent.

⁶⁵ "Higginbotham (1983) desenvolupa una formulació alternativa de la teoria del lligam. Aquest autor fa servir l'enllaçament (en anglès, *linking*), i no la coindexació, per a indicar la dependència referencial. Un avantatge d'aquesta notació és que és direccional (...) La coindexació, en canvi, no és direccional." (Haegeman 1991: 221 nota 18)

⁶⁶ Els recíprocs es diferencien dels reflexius perquè el seu antecedent sempre és [+ plural].

- (b) només poden interpretar-se per la referència de l'antecedent
- (c) l'antecedent i l'anàfora estan situats dins d'un domini mínim (domini local)
- (d) el lligam entre l'antecedent i l'anàfora està determinat morfològicament (concordança)
- (e) la relació de lligam és una relació de comandament-c
- (f) l'antecedent ocupa una posició argumental
- (g) la interpretació de les anàfores està regulada pel principi d'interpretació d'anàfores⁶⁷ i per la restricció de lligam-A⁶⁸, entre d'altres.

En canvi, la teoria de la RL distingeix els pronoms de les anàfores perquè, dins del mateix domini local mínim, els pronoms no estan lligats a cap antecedent: són lliures. Aquesta llibertat de referència està limitada al domini indicat⁶⁹, perquè el pronom tampoc té referència inherent i necessita un antecedent per ser interpretat⁷⁰. La condició d'element lligat o lliure permet descriure, en la TRL, els elements referencials mitjançant els trets sintàctics binaris [+anàfora] i [+pronom]. D'aquesta manera els elements referencials poden classificar-se en els quatre grups de (51).

(51)	[+anàfora, -pronom]	Reflexius i recíprocs
	[-anàfora, +pronom]	Pronoms personals
	[-anàfora, -pronom]	Expressions R ⁷¹
	[+anàfora, +pronom]	PRO

En el model de la RL, la teoria del lligam regula les condicions de correferència dels elements explícits (reflexius i recíprocs, i pronoms). Per altra banda, PRO és l'element referencial regulat des de la teoria del control, que es relaciona amb un SN no explícit i es caracteritza per estar lligat i no lligat alhora. Aquesta situació contradictòria només es pot resoldre postulant que aquest PRO no té categoria rectora, per la qual cosa tampoc pot ser marcat amb cas i fer-se explícit.

La GLF reprèn la concepció tradicional d'anàfora, menys restrictiva que la de la TRL. Una anàfora és, doncs, un element gramatical que pot relacionar-se amb un antecedent mitjançant regles de la gramàtica oracional. L'anàfora depèn referencialment del seu

⁶⁷ Principi d'interpretació de les anàfores. Una anàfora ha de ser lligada dins el domini mínim que conté l'anàfora, el seu rector i un subjecte/SUBJECTE accessible. (Haegeman 1991: 215)

⁶⁸ Lligam-A. A lliga-A B ssi (i) A és un a posició A; (ii) A c-comanda B; (iii) A i B estan coindexats. (Haegeman 1991: 213)

⁶⁹ El domini local mínim en què l'anàfora es lliga amb un antecedent i, en canvi, el pronom no troba el seu antecedent s'anomena *categoria rectora*.

⁷⁰ Interpretació dels pronoms. Un pronom ha de ser lliure dins la seva categoria rectora; on la categoria rectora és el domini mínim que conté el pronom, el seu rector i un subjecte/SUBJECTE accessible; i on *lliure* és igual a no lligat (Haegeman 1991: 218).

⁷¹ Les expressions R (referencials) són sintagmes nominals de referència inherent, sinònims que apel·len a un únic referent.

antecedent o bé hi manté una relació de correferència (Bresnan 1982b). A la GLF els elements anafòrics són els ressenyats a (52).

- (52) *Anàfora (GLF):*
Pronoms personals
Reflexius i recíprocs⁷²
PRO

Si bé Bresnan (1982b) està d'acord amb els postulats de la TRL que indiquen que els reflexius i els recíprocs necessiten un antecedent lligador en el domini local, discrepa de la definició de pronominal. Considera que no és un criteri encertat descriure els pronoms per la impossibilitat d'estar lligats sota el domini de la categoria rectora, i dona compte de casos en què el pronom està localment lligat a un antecedent⁷³. Però el contrast més interessant entre la GLF i la TRL, pel que fa a la teoria del control, radica en la naturalesa de l'element PRO. Hem dit abans que la TRL descriu PRO amb els trets binaris [+anàfora, +pronom] i que aquesta descripció, aparentment contradictòria, se soluciona considerant PRO un element nul que no té categoria rectora.

Com veurem, les característiques de PRO a la GLF són ben diferents. Per començar, com que la GLF només opera amb estructures de constituents superficials, sense projeccions entre estructures categorials ni transformacions, no es poden assignar mai elements nuls als nodes terminals, excepte en els casos de posicions controlades (dominança immediata o anàfora lligada, i dominança de llarga distància). I per tant, PRO no pot ser un element nul si no està controlat de manera similar a la dels pronoms. La segona distinció rau en la consideració de PRO com una anàfora lligada (a la TRL [+anàfora]). Bresnan (1982b) suggereix que si PRO no fos una anàfora no necessitaria ocupar una posició no regida, com preveu la TRL⁷⁴. Fixem-nos a (53) que, en els casos en què PRO té un antecedent oracional, pot estar controlat per un SN explícit de la mateixa oració (a) o per un altre PRO (b).

- (53) a. *El còmic volia [PRO actuar cada nit]*
b. *El còmic volia [PRO actuar [per [PRO pagar la pensió]]]*

Les relacions de PRO amb el seu antecedent explícit poden establir-se en un domini reduït o a llarga distància, com a (54), o extraoracionalment, com a (55).

⁷² Bresnan (1982b) es refereix als reflexius i recíprocs amb el terme anàfores lligades (*bound anaphors*).

⁷³ L'exemple de Bresnan (1982b: 330), *Louise craned her neck*, introdueix el problema dels possessius, que presenten la possibilitat d'estar lligats localment. Haegeman (1991), però, indica que els possessius poden estar o no lligats als seus antecedents en la categoria rectora i considera que encara és un tema obert.

⁷⁴ A més la TRL necessita restringir el poder rector de INFL en les clàusules no finites, per tal que no regeixi la posició de PRO.

- (54) *El còmic volia actuar cada nit per poder pagar la pensió cada setmana per tal de [PRO no discutir amb la dispesera]*
- (55) *El còmic estava molt nerviós. [PRO Debutar al Romea] i [PRO estrenar una peça de Sagarra] era tot un repte.*

Sovint PRO no disposa de cap antecedent explícit oracional, i tot i amb això la interpretació de PRO pot ser definida, com a (55) o bé arbitrària, com a (56).

- (56) [PRO_{arb} Dedicar-se al món de teatre] pot ser arriscat

La interpretació definida o genèrica d'un PRO deriva de condicions contextuais⁷⁵, però la seva distribució sintàctica (únicament funciona com a SUBJ de clàusules no finites) és la mateixa tant si té referent com si no. A més el fet d'ocupar una posició no regida no és exclusiu de PRO, hi ha d'altres elements no anafòrics, com els expletius i algunes classes de SUBJ, que ocupen també posicions no regides, en el sentit de posicions no marcades temàticament.

Bresnan (1982b) considera que la descripció de PRO, a la TRL, mitjantçant trets binaris és massa forçada i que no cal postular que és una anàfora lligada, com els reflexius. La GLF prefereix considerar PRO un element pronominal, dins del marc genèric de l'anàfora. Per distingir PRO de la resta de pronoms es postula el tret [+ U], que fa referència a la seva característica de SN no explícit⁷⁶, i a més s'introdueix el Principi d'Evidència (Proposta de traducció del terme *Obviation Principle*), que restringeix la correferència pronominal⁷⁷. Finalment s'assumeix que la propietat de PRO no és la seva incapacitat de ser regit, sinó la de ser sempre SUBJ.

5.7.2. La Teoria del Lligam

Com hem vist, a la TRL, la teoria del lligam s'ocupa de regular les relacions de referència possibles entre elements anafòrics i pronominals explícits i els seus antecedents. Restringeix teòricament els conceptes d'anàfora i de pronom. Formula les condicions necessàries perquè els SN sense referència inherent puguin ser interpretats adequadament.

⁷⁵ "Thompson 1973 argues convincingly that the interpretation of 'PRO' as definite or generic is predictable from temporal or aspectual and contextual properties of the sentence in which it occurs." (Bresnan 1982b: 329)

⁷⁶ Hem mantingut aquí el símbol U que fa referència a la denominació anglesa 'unexpressed morphologically' (Bresnan 1982b: 330).

⁷⁷ Obviation Principle. If P is the pronominal SUBJ of an obviative clause C, and A is a potential antecedent of P and is the SUBJ of the minimal clause nucleus that properly contains C, P is or is not bound to A according to whether P is + or -U, respectively. (Bresnan 1982b: 331)

Estableix els límits del domini de lligam, que és un domini local mínim en què s'inclou l'element lligat, un rector i un subjecte. De manera similar, quan en la GLF s'apel·la a la teoria del lligam, es tracten fenòmens de referència entre elements explícits oracionals o extraoracionals. Així, es regulen aspectes relacionats amb els reflexius i els recíprocs i la resta de pronoms personals: restriccions de lligam, interpretació de les anàfores, dominis de lligam, etc.

De tota manera, la bibliografia de la GLF ha tractat tant d'a prop els dos moduls teòrics que, de vegades, es fa difícil delimitar exactament el seu abast. La reformulació teòrica del concepte d'anàfora té com a conseqüència que la GLF tracti, amb els mateixos paràmetres teòrics, totes les relacions de referència, tant si són entre SN explícits, com si són entre SN explícits i elements no explícits. La terminologia de la GLF és, fins i tot, equívoca perquè es refereix a fenòmens de lligam (elements explícits) amb denominacions com controlador, element controlat, domini de control, etc. Fins i tot, quan els autors relacionats amb el model de la GLF es refereixen a la denominació lligam ('binding'), ho fan per identificar un dels tipus de relacions de control: el control de constituents o control sintàctic, en què hi ha un element controlador (desplaçat en la TRL), fora del domini, i un element controlat (la traça), dins del domini. D'aquesta manera, sembla que la teoria del lligam esdevingui el submòdul de la teoria del control que s'ocupa de les relacions referencials de llarga distància, com les corresponents a les clàusules interrogatives i de relatiu⁷⁸.

Però, tot i que l'exposició dels fenòmens de referència utilitzi una terminologia que pot portar a la dispersió i que en la GLF són majoritaris els treballs que fan referència a fenòmens de control, la delimitació entre un mòdul i l'altre no és ambigu: La teoria del lligam regula les relacions de referència entre SN explícits.

5.7.3. La teoria del control

"Control refers to a relation of referential dependence between an unexpressed subject (the *controlled* element) and an expressed or unexpressed constituent (the *controller*); the referential properties of the controlled element, including possibly the property of having no reference at all, are determined by those of the controller. The term of the *controlled clause* is also applied to the clause whose subject is controlled." (Bresnan 1982b: 317)

Si bé, la teoria del control de la TRL es limita a regular la distribució i la interpretació de l'element inexpressat PRO, que funciona de subjecte de les clàusules d'infinitiu i de gerundi⁷⁹, l'abast del mòdul a la GLF és més ampli. A causa de la definició de control

⁷⁸ "What I call *syntactic binding* has been called '*wh*-movement', 'unbounded movement and deletion', 'extraction', or 'unbounded dependency'. Kaplan and Bresnan (1982), formalizing the framework in which I will treat these phenomena, call it 'constituent control'." (Zaenen 1983: 469)

⁷⁹ A més de les clàusules reduïdes, que es corresponen amb construccions atributives formades per un element argumental (subjecte o objecte) i un SN o SAdj predicatiu.

exposada més amunt, les principals construccions de què tracta la teoria del control a la GLF són les ressenyades a (57).

- (57)
- (a) Clàusules predicatives
 - (b) Clàusules d'infinitiu
 - (c) Clàusules de gerundi
 - (d) Clàusules de relatiu
 - (e) Clàusules interrogatives

En els casos de (57a), el complement que tradicionalment ha estat anomenat predicatiu es descriu com una construcció, que pot ocupar en l'oració una posició argumental o una posició d'adjunt, formada per un element PRO i el seu atribut. L'element no explícit està controlat per un constituent de l'oració, que pot ser el SUBJ o l'OBJ. A la GLF, aquest tipus de control es denomina *control funcional*. A (57b-c) es recullen els casos en què la distribució de l'element referencial no explícit PRO ocupa la posició de SUBJ de les clàusules oracionals no finites⁸⁰. El submòdul que regula aquesta mena de construccions és el *control anafòric*. Com ja hem vist abans, aquí l'element PRO pot estar sotmès a una interpretació definida, quan té un antecedent oracional o extraoracional, o bé pot tenir una interpretació indefinida o genèrica, quan no té antecedent gramatical. En aquest darrer cas parlem de *control arbitrari*. A (57d-e) la teoria del control proporciona elements per interpretar adequadament les cadenes que connecten un element explícit, de tipus pronominal (interrogatiu o relatiu) amb una posició sintàctica buida dins d'un domini determinat. Aquesta mena de relacions referencials s'assemblen al lligam anafòric, en el sentit que es tracta d'una referència obligatòria. En la TRL, aquests fenòmens s'han explicat mitjançant regles de moviment (move α), que desplacen o extreuen l'element pronominal fora de l'àmbit del domini de lligam. La GLF, que no preveu cap mena de transformació d'estructures de constituents, formula un submòdul de control que regula aquesta mena de dependències, anomenat *control de constituents*.

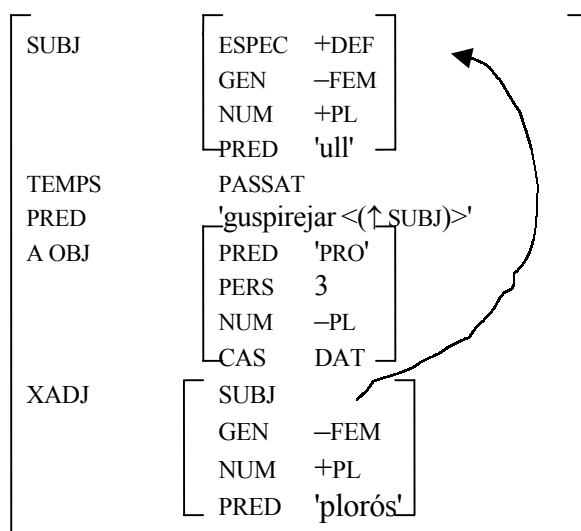
Així, hem pogut observar que la GLF defineix, sota la teoria del control, tres submòduls diferents (control funcional, control anafòric i control de constituents), que només tenen en comú el fet que relacionen un SN explícit amb un altre no explícit. Aquesta classificació dels fenòmens de control no té una motivació exclusivament distribucional, ja que veurem més endavant que, a part dels predicatius, també hi ha un tipus de clàusules de gerundi i de participi regulades pel control funcional, sinó que es basa en aspectes de caire teòric. La distinció procura destriar la naturalesa de la relació controlada, els dominis locals afectats per la relació i els principis teòrics que regeixen cada submòdul.

Control funcional

⁸⁰ "Pro occurs as the subject of a nonfinite clause in English, as the subject in Italian and Portuguese, and as a nuclear grammatical function in Malayalam and Korean." (Mohan 1983: 673)

La relació que s'estableix entre l'element controlat i el controlador està basada en la identitat de trets funcionals. En realitat, l'element controlat és tota la clàusula, de manera que els trets funcionals i gramaticals del controlador afecten els trets dels integrants de la clàusula. Fixem-nos en l'estructura funcional de l'exemple de (58) i observarem que el SUBJ oracional (els ulls) controla el SUBJ de la clàusula predicativa, de manera que els trets gramaticals del controlador afecten els trets de la clàusula controlada. En altres paraules, la identificació que regula el control funcional es reflecteix morfològicament per la concordança de trets. Fins i tot, en els casos de control funcional no es representa en l'estructura-f l'element inespecificat amb el símbol PRO, sinó que la relació s'expressa mitjançant una equació d'identitat⁸¹, del tipus (\downarrow SUBJ) = (\uparrow SUBJ).

(58) *'Konstanz abaixà el cap i els ulls li guspirejaren plorosos.'* (Serra: 51)

En el control funcional la presència oracional del controlador és obligatòria. Les clàusules controlades funcionalment es corresponen amb les funcions obertes XCOMP i XADJ. Bresnan (1982b) distingeix dues classes de control funcional, el control funcional induït lèxicament (CFL) i el control funcional induït construccionament (CFC), a partir dels següents criteris:

- Funció de la clàusula controlada
- Localització de l'equació de control
- Funcions possibles del controlador
- Predicció de la tria de controlador

⁸¹ En la descripció-f la identificació s'expressa per l'equació $f_1 = f_2$ i en l'estructura-f per l'enllaçament gràfic (recolçat amb la coindexació), com veurem en el Cap. 6.

Tenint en compte aquests criteris, la relació de control funcional induït lèxicament (CFL) es defineix en termes de funcions subcategoritzades per una unitat lèxica. La clàusula controlada lèxicament sempre té assignada la funció XCOMP, complement predicatiu argumental. Els controladors poden ser el SUBJ o l'OBJ (en anglès SUBJ, OBJ i OBJ2, Bresnan 1982b) de l'estructura-f matriu (oració principal). La tria de controlador és predictable per la regla de redundància de (59), que es bloqueja si l'entrada lèxica que fa de controlador inclou una equació de control particular.

- (59) *Regla lèxica de control funcional*
 Considerem que L és una forma lèxica i que F_L representa la seva assignació de funció gramatical. Si XCOMP (signe de pertany) F_L , afegeix a l'entrada lèxica de L: $(\uparrow \text{OBJ2}) = (\uparrow \text{XCOMP SUBJ})$ if OBJ2 (pertany) F_L ;
 si no: $(\uparrow \text{OBJ}) = (\uparrow \text{XCOMP SUBJ})$ if OBJ (pertany) F_L ;
 si no: $(\uparrow \text{SUBJ}) = (\uparrow \text{XCOMP SUBJ})$.⁸² (Bresnan 1982b: 322)

Per la seva banda, el control funcional induït construccionalment no està restringit lèxicament. La clàusula controlada sempre funciona com XADJ, nom de funció que inclou tota mena d'adjunts que poden estar assignats a SAdj, SAdv, clàusules de gerundi o de participi. El conjunt de controladors possibles és molt més gran que en el cas del CFL i sembla ser que configura un dels paràmetres de variació interlingüística⁸³. L'equació de control forma part d'una notació de regles d'estructura-c, a partir de la qual s'identifica el controlador, i està regulada per la regla de (60).

- (60) *Regla construccional de control funcional*
 Si $(\uparrow \text{XADJ}) = \downarrow$ és una notació funcional codificada sintàcticament, afegeix-li la disjunció de l'esquema $\#(\uparrow \text{G}) = (\downarrow \text{SUBJ}) / \text{G}$ (pertany) $?\#$ (Bresnan 1982b: 324)

Control anafòric

En contrast amb el control funcional, en el control anafòric el controlador és opcional i la relació de control pot establir-se a llarga distància. Entre el controlador i el controlat no hi ha identitat de trets funcionals, sinó identitat de referència únicament. En les estructures-f l'element controlat es representa amb el símbol de PRO⁸⁴ acompanyat del tret [+U], que indica la seva qualitat d'element no explícit. PRO funciona sempre com el SUBJ de clàusules

⁸² En els casos no marcats, doncs, si l'oració té OBJ, aquest serà el controlador, sinó ho serà el SUBJ.

⁸³ "The set of possible controller functions (signe ?) appears to be a parameter of variation across languages. In Malayalam, ? = #SUBJ# (Mohan 1981b), while in Russian (Neidle 1982) and in English, ? = #SUBJ, OBJ, OBJ2, OBL#." (Bresnan 1982b: 323-324)

⁸⁴ En el nostre treball, en un afany de simplificació, no hem tingut en compte la distribució dels elements no explícits PRO i pro que presenta Mohanan (1983), en què pro és l'element controlat del control anafòric, mentre que PRO és l'element controlat del control funcional.

no finites que, al seu torn, poden tenir assignades les funcions de SUBJ o d'OBJ (funcions argumentals, que en el cas de l'anglès també inclou la funció OBJ2) de l'estructura matriu o oració principal. El conjunt de funcions que poden estar assignades a les clàusules no finites varien interlingüísticament, però la teoria preveu que la regla de (60) restringeixi paramètricament el conjunt de funcions possibles.

- (61) *Regla de l'anàfora funcional*
 Per a tota entrada lèxica L, per a tot controlador G (pertany) (triangle), assigna a L aquesta parella d'equacions opcionals $\#((\uparrow G \text{ PRED}) = \text{'PRO'})$, $(\uparrow \text{FIN}) = {}_c \alpha\#$. (Bresnan 1982b: 326)

Com que els primitius de la GLF són les funcions, ja hem pogut observar que també les relacions de control s'expliquen en termes de relacions funcionals. Així, doncs, el nivell de representació en què s'expressen les relacions de control és l'estructura-f. En el cas del control anafòric, Bresnan (1982b) ha desenvolupat una sèrie de condicions que regulen la distribució i la interpretació correcta de PRO, que l'allunyen dels postulats de la TRL que preveu que PRO estableix una relació de dependència estructural amb el seu antecedent. A la GLF s'assumeix que les relacions de PRO són de tipus funcional i els principis que ho regulen són els ressenyats a (62).

- (62) *Condició universal del control anafòric*
 Si A és un antecedent gramaticalment assignat a P, i el valor de P és [PRED 'PRO', U+], aleshores A ha de comandar-f P.

Comandament-f (Comandament funcional)

Per a cada ocurrència de les funcions α , β en una estructura-f F, α comanda-f β si i només si α no conté β i cada estructura-f de F que contingui α contingui també β .

(Bresnan 1982b: 343-344)

Control de constituents

Aquest submòdul de la teoria del control tracta un fenomen relativament distint dels que hem vist fins ara. La relació entre el controlador i l'element controlat no es descriu en termes d'interpretació semàntica, sinó que és de tipus sintàctic. En els controls anteriors, l'element controlat s'identifica referencialment amb el controlador i cadascun d'ells té assignada una funció gramatical distinta. En el control de constituents, en canvi, hem de tenir en compte que cap dels elements disposa de referència inherent i que tots dos ocupen, alhora, la mateixa funció gramatical. L'element controlat, simbolitzat per *e*, és una posició buida que té assignada una funció argumental en la clàusula. El controlador és un element pronominal (interrogatiu o relatiu)⁸⁵, que encapçala la clàusula i que es relaciona

⁸⁵ Les partícules interrogatives i relatives poden ser interpretades com a pronominals que mantenen, alhora, una relació anafòrica amb un antecedent.

sintàcticament amb la posició buida, perquè exerceix la mateixa funció gramatical assignada.

"Constituent control differs from functional control in that constituent structure configurations, not function relations, are the primary conditioning factors." (Kaplan i Bresnan 1982: 233)

En aquest sentit, la terminologia d'aquest submòdul també difereix una mica dels anteriors. Com que es tracta d'una relació de constituents, la bibliografia parla de *constituent controlador* i de *constituent controlat*⁸⁶. En l'estructura de constituents, el controlador és l'element més alt en la representació arbòria, mentre que la traça ocupa una posició més baixa. Per altra banda, la posició de la traça prediu la funció assignada a la cadena, per la informació argumental lligada als predicats.

El mecanisme de representació de les dependències de llarga distància, regulades pel control de constituents, és, potser, la diferència més evident d'aquest submòdul.

"Our problem, then, is to provide a formal mechanism for representing long-distance constituent dependencies that does not require unmotivated grammatical functions or features, allows for an unbounded number of controllees in a single constituent, and permits a succinct statement of the generalizations that govern grammatical phenomena of this sort. The necessary descriptive apparatus is found in the formal interpretation of *bounded domination metavariables*." (Kaplan i Bresnan 1982)

Ens referirem més endavant, en el Cap. 6, al mecanisme de metavariables, i el compararem amb el mecanisme general de variables. Ambdós permeten resoldre les equacions de les descripcions-f que garanteixen, amb altres principis, la bona formació de les estructures-f⁸⁷.

5.8. La Teoria de Projecció Lèxica

La Teoria de Projecció Lèxica o TPL (*Lexical Mapping Theory, LMT*) és un mòdul teòric, desenvolupat per primera vegada per Bresnan i Kanerva (1989)⁸⁸, que s'ocupa de la projecció del lèxic sobre els components de la gramàtica, actuant en dos vessants distints.

⁸⁶ Recordem, a més, que alguns autors denominen aquesta mena de control amb el terme de *lligam sintàctic*. (Vegeu Kaplan i Bresnan 1982 i Zaenen 1983)

⁸⁷ El mecanisme de metavariables de dependències de llarga distància s'acompanya de condicions que delimiten els dominis, integrant el que en d'altres models seria la Teoria de la Fitació, i asseguren la gramaticalitat del control.

⁸⁸ Aportacions posteriors per al desenvolupament de la TPL corresponen als treballs de Bresnan i Moshi (1990), Bresnan i Zaenen (1990), Alsina (1992a), entre d'altres.

D'una banda, garanteix la preservació d'estructures lèxiques i, d'altra banda, regula la correspondència d'elements entre els nivells que intervenen en la projecció. Dèiem, en la introducció d'aquest capítol, que la Teoria de Projecció Lèxica (TPL) és un supermòdul, perquè, així com les altres teories regulen principis i condicions que actuen sobre un nivell de representació determinat, en el cas de la Teoria de Projecció Lèxica, els principis que la integren són aplicables sobre tots els components de la gramàtica.

Les relacions entre la TPL i els components de la gramàtica han anat canviant a mida que les estructures de representació de la informació lèxica també anaven canviant. Inicialment, la TPL afectava exclusivament el lexicó, perquè les unitats lèxiques contenien anotacions referides a l'estructura temàtica i a les funcions sintàctiques relacionades amb cada posició argumental. Aleshores la TPL regulava aquestes associacions i la projecció d'aquestes estructures a les estructures funcionals de la sintaxi. Quan les funcions gramaticals deixen de formar part de les anotacions lèxiques, la TPL esdevé un mòdul teòric que es localitza en la interfície entre lexicó i sintaxi. En un primer moment, regula les associacions entre posicions argumentals, representades per papers temàtics, i funcions. Més endavant, quan l'estructura del lexicó de la GLF independitza l'estructura argumental de l'estructura temàtica, la TPL s'ocupa de regular les associacions entre arguments abstractes i funcions.

La darrera versió de la teoria, anomenada *Teoria de Projecció Funcional (TPF)* i desenvolupada per Alsina (1993a,b), parteix d'aquesta darrera perspectiva, però aporta nous elements que la fan diferir força dels plantejaments inicials⁸⁹.

Preservació d'estructures lèxiques

La primera de les tasques de la TPL és la preservació d'estructura i el principi regulador d'aquesta funció és el Principi de Projecció Lèxica, que dona nom al mòdul teòric i n'és l'element nuclear. En l'apartat 5.3., quan fem referència a la noció de subcategorització, hem introduït aquest principi en la versió de Chomsky (1981), per tal d'explicar que els trets de subcategorització no canvien en el procés de projecció lèxica. I, en la secció dedicada a la Teoria Temàtica (5.5), hem reproduït el Principi de Projecció Ampliat (Chomsky 1981), que incorpora la noció de marcatge temàtic. El Principi de Projecció de la GLF (63), que Bresnan (1982) anomena Principi de Codificació Sintàctica Directa, és molt més restrictiu que el formulat en la TRL, i té conseqüències estructurals importants en la gramàtica.

(63) *Principi de codificació sintàctica directa*

Cap regla de la sintaxi no pot canviar un nom de funció per un altre (Kaplan i Bresnan 1982: 180).

D'acord amb l'actualització de la Teoria de l'Estructura Argumental, actualment hauríem de

⁸⁹ Tot i que en aquest treball assumim la proposta d'Alsina (1993), hem preferit mantenir la terminologia inicial com s'ha fet en altres mòduls teòrics.

refer la redacció d'aquest principi, com reflectim a (64).

- (64) *Principi de codificació sintàctica directa (actualitzat)*
Cap regla de la sintaxi no pot modificar l'estructura argumental d'un predicat⁹⁰.

Com veurem en el capítol següent, el Principi de codificació sintàctica o de projecció preveu que tota modificació d'una estructura lèxica s'ha de produir, necessàriament, en el lèxic i no en el component sintàctic. Les estructures lèxiques projectades es preservaran intactes tant en el nivell de representació de constituents (estructura-c) com en el nivell de representació funcional (estructura-f).

D'altra banda, la TPL garanteix la bona construcció de les regles lèxiques d'extensió, en el sentit que la gramàtica només postula regles de redundància que posin en relació formes lèxiques reals.

Assignació de funcions

La segona funció de la TPL és també comuna a altres mecanismes de projecció del lèxic en la sintaxi. Tots els models gramaticals estipulen una o altra fórmula que permeti relacionar directament les unitats de l'estructura lèxica amb els elements de la sintaxi. La TRL assigna estructures de constituents a les estructures de papers temàtics, de manera que considera que hi ha correspondència entre papers temàtics i Realitzacions Estructurals Canòniques (REC). En el cas de la GLF, òbviament, allò que s'assigna a les estructures lèxiques són funcions gramaticals.

Hem vist, però, que la descripció dels elements que intervenen en la projecció lèxica ha anat canviant amb l'evolució de tot el mecanisme. Així, en les primeres incursions a la GLF, la TPL regulava l'associació de les notacions funcionals de les unitats lèxiques amb les estructures-f de la gramàtica. Més endavant, quan el lèxic es desprèn de la informació relacionada amb l'assignació de funcions, la TPL dóna compte de la correspondència entre els arguments de l'estructura temàtica i les funcions sintàctiques (Bresnan i Kannerva 1989). Actualment, l'estructura lèxica que es projecta en la sintaxi és l'estructura argumental, per tant s'estipula que les funcions s'assignen directament als arguments.

Els aspectes que intervenen en l'associació funció-argument són els següents:

- L'ordenació jeràrquica de les estructures temàtiques
- La classificació de les funcions sintàctiques a partir de dos trets distintius elementals
- Els principis de projecció
- Les condicions de bona formació

Tal com exposàvem en la presentació de la Teoria de l'Estructura Argumental, la GLF assumeix l'organització jeràrquica dels papers temàtics, que va plantejar per primera

⁹⁰ Pel caràcter d'estructura terminal o *output* del lèxicó que té l'estructura- α .

vegada Jackendoff (1972), i que nosaltres hem recollit en la versió de Grimshaw (1990). La TPL estableix principis de projecció entre alguns papers temàtics i classes de funcions sintàctiques, mitjançant la consideració de l'estatus de cada paper temàtic en l'estructura argumental.

Per altra banda, Bresnan i Kanerva (1989) proposen un sistema de dos trets binaris que serveixen per caracteritzar i classificar les funcions sintàctiques: són [+/- r] i [+/- o]. El primer tret fa referència a la possibilitat que una funció estigui o no restringida temàticament i el segon, apel·la al caràcter objectiu o no objectiu d'una funció. L'objectivitat es relaciona amb la capacitat d'aparèixer com a argument de categories transitives (verbs i preposicions) i no de categories intransitives (noms i adjectius). Exposem a (65) la classificació de les funcions sintàctiques que resulta de l'assignació d'aquests trets a cada funció.

- (65)
SUBJ	[- r, - o]
OBJ	[- r, + o]
OBJ2	[+ r, + o]
OBL	[+ r, - o]

Així, les funcions de SUBJ i d'OBJ no estan restringides temàticament, a diferència dels objectes secundaris (OBJ2) o del complement OBL; i les funcions de SUBJ i de complement OBL no són funcions objectives.

A partir de l'organització jeràrquica dels papers temàtics i de la classificació de funcions sintàctiques, la TPL postula principis de projecció de tres tipus:

- (a) Principis relacionats amb l'estatus intrínsec d'un paper temàtic, com el principi de codificació de l'agent, que estableix que el paper agent no pot exercir la funció d'OBJ i, en canvi, sí que pot tenir assignades les funcions de SUBJ o OBL.
- (b) Principis relacionats amb regles lèxiques que afegixen o eliminen d'una estructura alguna posició argumental, com en la regla de passivització en què desapareix el paper temàtic predominant en l'estructura activa.
- (c) Principis relacionats amb casos especials d'assignació de trets funcionals a papers temàtics, com en el cas d'inversió de locatius del chichewa (Alsina i Mchombo 1988).

Per acabar aquesta breu presentació de la TPL, exposarem a (66) les dues condicions de bona formació de les formes lèxiques, elements fonamentals en totes les formulacions de la GLF.

- (66) *Condicions de bona formació de formes lèxiques*
- (a) *La condició de subjecte*
Tota forma lèxica ha de tenir un subjecte.
 - (b) *Condició de biunicitat funció-argument* (Adaptat de Bresnan 1982)
Per a tota forma lèxica, cada paper temàtic ha de tenir assignada una funció sintàctica única, i cada funció sintàctica ha d'estar assignada a un únic paper

temàtic.

Encara que, en les versions posteriors de la GLF, l'estructura argumental i l'estructura temàtica siguin nivells de descripció independents, el principi que recull la Condició de biunicitat pot conservar-se en la redacció proposada a (67).

(67) *Condició de biunicitat funció-argument (revisada)*

Per a tota forma lèxica, cada posició argumental ha de tenir assignada una funció sintàctica única, i cada funció sintàctica ha d'estar assignada a una única posició argumental.

Amb el canvi, la TPL continua expressant la principal restricció de les relacions de correspondència entre les estructures lèxiques i les estructures funcionals de la gramàtica. En la pràctica, les estructures lèxiques argumentals incorporen notacions sobre papers temàtics, de manera que les associacions paper temàtic-argument-funció, establertes pels principis (a), continuen sent efectives.

L'aportació més recent d'Alsina (1993), la *Teoria de Projecció Funcional*, difereix de les versions anteriors en tres aspectes:

- La descomposició en trets de les funcions gramaticals
- Els principis de projecció proposats
- Les condicions de bona formació

Alsina (1993) classifica les funcions sintàctiques mitjançant els trets [+/- oblic] i [+/- subjecte]. El primer tret li permet distingir entre funcions directes [-obl] i funcions indirectes [+obl]. Les funcions directes poden ser [+subj] o [-subj] i les funcions indirectes sempre reben el segon tret [-subj]. D'aquesta manera tenim tres classes de funcions gramaticals: [-obl, +subj], [-obl, -subj] i [+obl, -subj].

"The criterion used to establish the set of features that make syntactic functions is that each feature should divide the set of syntactic functions into natural classes, each one of which behaves homogeneously with respect to an important number of grammatical processes. Thus, the featural decomposition of syntactic functions should capture the natural classes of direct and indirect functions, on the one hand, and, within direct functions, the distinction between subject and nonsubjects, both of which groupings have been recognized in many theories and are abundantly justified from an empirical point of view." (Alsina 1993: 22-23)

Els principis de projecció de la proposta d'Alsina (1993) es basen en la idea que un argument i una funció s'associen quan disposen del mateix contingut semàntic. Tots els arguments contenen informació semàntica heretada dels papers temàtics que tenen assignats. En canvi, les funcions sintàctiques poden tenir o no contingut semàntic, heretat en la projecció. Els expletius, per exemple, ocupen funcions sintàctiques sense contingut. Les funcions sintàctiques amb contingut semàntic estan indexades amb els arguments que tenen el mateix contingut.

Tant l'organització dels arguments en protopapers (Dowty 1991, Alsina 1993), com l'organització per polarització, que hem introduït a (5.4), fan possible la predicció dels dos Principis de Projectió Bàsics de la darrera versió (Alsina 1993), al marge d'altres principis de projectió subsidiaris:

- (68) *Principi de projectió d'argument extern*, que regula l'associació entre l'argument extern i la funció [-obl, +subj], si ambdós tenen el mateix índex de contingut semàntic.
- (69) *Principi de projectió d'argument intern*, que estableix que si una estructura- α conté un argument intern pot projectar-se en la classe de funció [-obl], si estan coindexats semànticament.

El tercer aspecte que distingeix la TPF de la TPL fa referència al nou establiment de condicions de bona formació, que incorporen elements relacionats amb la indexació o amb les classes de funcions.

- (70) *Condició de coherència* (Alsina 1993: 27)
Tota funció directa amb contingut semàntic ha de ser llicenciada per un principi de projectió⁹¹.

La condició de bona formació que tindrà més repercussió en el desenvolupament actual del model és el principi d'*Unicitat d'argument a funció*, perquè contradiu un dels postulats més defensats en les versions primitives del model: *el principi de biunicitat*. Alsina (1993) argumenta que la condició no es bidireccional, en el sentit que un argument només pot projectar-se en una funció, però una funció pot associar-se amb més d'un argument⁹². Proposa, per tant, un principi (72) que limiti la projectió un a un en una única direcció, la d'argument cap a funció.

- (71) *Principi d'unicitat d'argument a funció*
No pot haver-hi més d'una funció associada a un únic argument, amb el mateix valor semàntic. (Alsina 1993: 28)

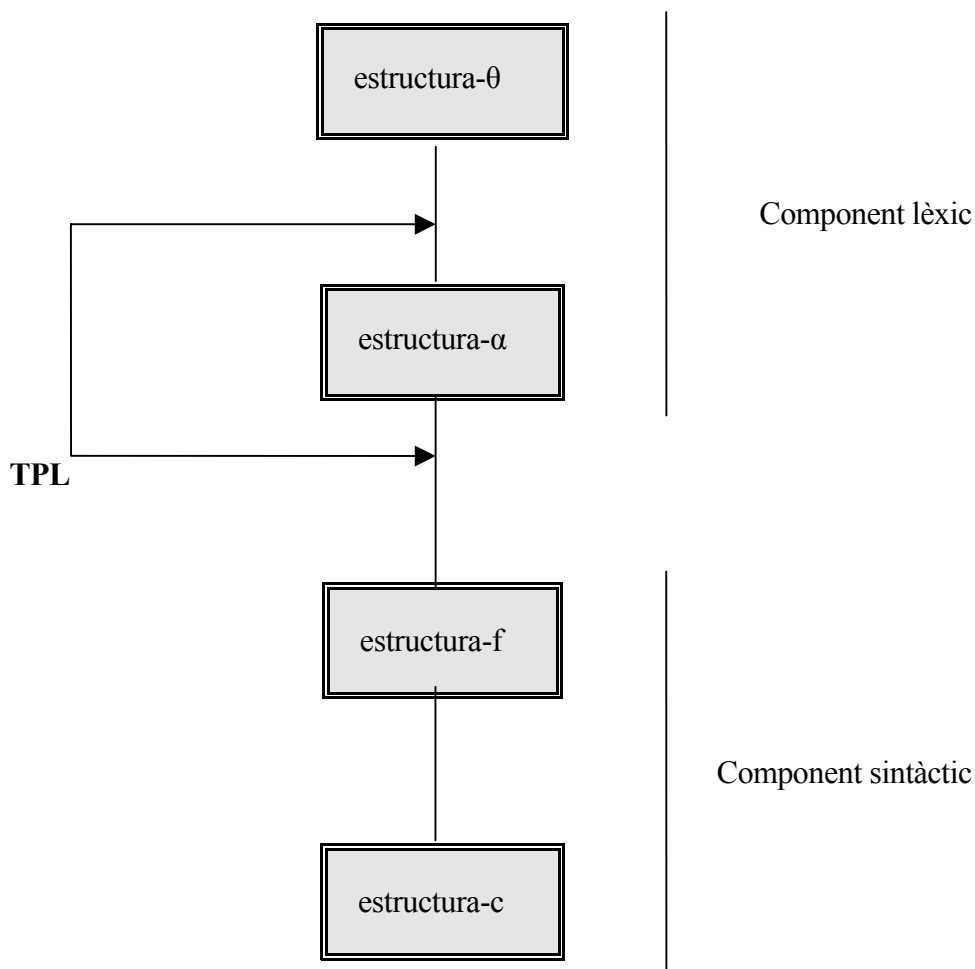
En la mateixa línia, Alsina (1993) actualitza la condició de subjecte, reproduït a (66a):

- (72) *Condició de subjecte*
L'estructura-f d'una categoria predicativa ha d'incloure un i només un subjecte. (Alsina 1993: 29)

⁹¹ Aquesta nova condició de bona formació substitueix les condicions de Compleció i de Coherència de la versió estàndard de la GLF (Bresnan 1982b, Kaplan i Bresnan 1982).

⁹² Vegeu l'apartat referit a les regles lèxiques que afecten les regles de projectió, en el capítol 8.

Alguns dels principis de la TPL poden ser traslladables a la interfície lèxica de correspondència entre estructures argumentals i estructures temàtiques associades, perquè, en certa mesura, també hi intervenen condicions de bona formació també i de preservació d'estructura. És per això que postulem l'ampli abast de la TPL, perquè vetlla perquè no hi hagi canvis substancials en tots els nivells de representació, com exposem a l'esquema següent:

Esquema 6. Àmbit regulador de la Teoria de Projecció Lèxica.

CAPÍTOL 6. Els mecanismes de la GLF

6.1. Nivells de representació

Després de la presentació dels mòduls teòrics que regulen el funcionament i les relacions dels components de la GLF, voldríem descriure, de manera molt sintètica, cadascun d'aquests components i el mecanisme gramatical que els empara. Amb això tancaríem el conjunt de capítols dedicats pròpiament a la GLF, per tal de treballar en la representació de les unitats lèxiques verbals catalanes, sota les premisses teòriques i metodològiques que ens forneix aquest model gramatical.

Com hem indicat abans, la GLF està organitzada en tres nivells de representació lingüística (el lexicó, l'estructura-c i l'estructura-f), més un component d'interpretació fonològica i un component d'interpretació semàntica que actuen sobre els altres. En el component lèxic i en els dos components sintàctics es recullen tots els sistemes de representació lingüística a què hem fet referència: les estructures argumentals, les estructures de papers temàtics, les cadenes de categories sintagmàtiques i les estructures funcionals. Però, a més, el caràcter formal de la GLF ens proporciona un altre tipus de recursos descriptius, lligats directament al mecanisme d'unificació i manllevats de l'àmbit de la lògica matemàtica, com són el concepte de funció lògica, els conceptes de variable i metavariable o els d'algorisme i equació. L'estructura-f, la descripció-f, la forma lèxica i totes les notacions de tipus restrictiu es formulen amb aquest llenguatge formal.

El lexicó de la GLF no és un simple arxiu d'informació impredecible, sinó que es caracteritza pel seu potencial creatiu i de sistematització. Produeix unitats lèxiques reals i flexionades, que poden inserir-se directament en estructures de constituents superficials. Integra completament altres submòduls descriptius, com el fonològic i el morfològic, i conté mecanismes productius de gran abast, ja que, fins i tot, s'hi expliquen fenòmens que en d'altres formalismes s'explicarien en el nivell sintàctic.

L'estructura-c i l'estructura-f són els dos nivells de descripció sintàctica que la GLF prescriu per a cada oració d'una llengua i no es corresponen, en absolut, amb els nivells d'estructura profunda i d'estructura superficial dels models transformacionals. Es tracta d'un sistema bimembre, en què els dos nivells disposen de mecanismes independents i donen compte de fets lingüístics de natura diferent. Tanmateix, sense la relació estreta establerta entre els dos components no seria possible representar oracions reals i ben formades d'una llengua.

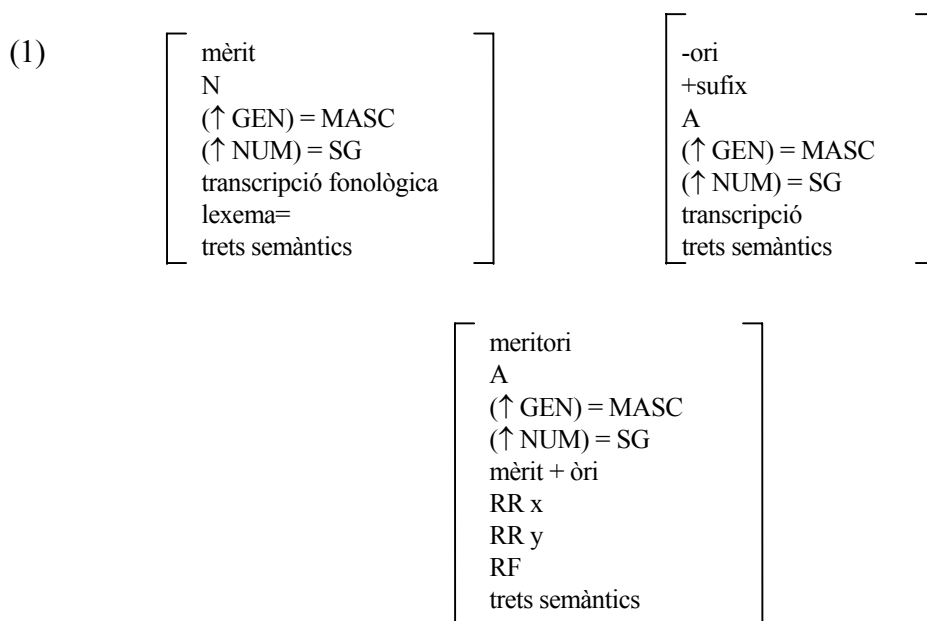
El component d'interpretació fonològica actua sobre les estructures-c, els nodes terminals de les quals ja disposen de peces lèxiques inserides. El mecanisme de la interpretació

semàntica¹ s'aplica, de manera directa, sobre les estructures-f ben formades.

Les limitacions del nostre treball ens porten a deixar de banda els components interpretatius fonològic i semàntic de la gramàtica. Ens centrarem exclusivament en la presentació dels tres nivells de representació i, específicament, dels aspectes relacionats amb la projecció del lèxic en la sintaxi.

6.1.1. El lexicó

El component lèxic de la GLF és el nivell de descripció que presenta més riquesa i diversitat informativa. És una mena de fàbrica de mots, que disposa d'un magatzem de gran capacitat. En el procés de fabricació intervenen, de manera organitzada, maquinàries de naturalesa distinta: el component fonològic², el component morfològic, el component semàntic i el component sintàctic. El producte final està plenament caracteritzat, és a dir que les peces lèxiques tenen assignada informació estructurada i sistemàtica sobre aspectes fonològics, morfològics, sintàctics i semàntics que els són pertinents, tal com presentem a (1) de forma sintètica.

¹ Vegeu una proposta de model d'interpretació semàntica específica per a la GLF a Halvorsen, P.K. (1983): Semantics for Lexical-Functional Grammar, a *Linguistic Inquiry*, 14-4: 567-615.

² El model de descripció fonològica que es relaciona amb la proposta de la GLF és el de la Fonologia Lèxica, representada, entre d'altres, per les següents aportacions: Kaisse, E. i Shaw, P. (1985): On the theory of lexical phonology, *Phonology Yearbook*, 2: 1-30; Kiparsky, P. (1982): Lexical morphology and phonology. In *Linguistics in the morning calm*, Seoul, Hanshin Publishing Company; Mohanan, K.P. (1982): *Lexical phonology*, Doctoral dissertation, MIT. Published by Indiana University Linguistics Club.

Com podem observar, a cada entrada s'explicita la categoria lèxica, trets gramaticals (gènere i nombre, per exemple), l'estructura morfològica complexa, en el cas de formes derivades o compostes, o bé la coincidència amb el lexema, en el cas de formes simples, la forma fonològica i informació semàntica relativa al significat dels formants, al referent definitiu i a les restriccions de formes adjacents (rectores o complements). Fixem-nos que en la matriu lèxica també es fa referència a dues classes de regles: regles morfològiques (de formació) i regles morfofonològiques³.

Podrem observar, però, que l'abast del llexicó de la GLF va més enllà que la resta de gramàtiques modulars en els següents aspectes:

- (a) Les classes d'unitats lèxiques que s'hi contenen
- (b) El concepte de forma lèxica
- (c) Els sistemes de regles que s'hi apliquen
- (d) Els subcomponents que hi integra
- (e) La posició que ocupa en la gramàtica

Classes d'unitats lèxiques

Com que la GLF és un model d'orientació lexicalista (vegeu el capítol 4), el llexicó conté formants productius (lexemes i afixos) i també entrades lèxiques plenes. Les entrades lèxiques poden ser formes simples, formes derivades, formes compostes, formes sintagmàtiques i, fins i tot, locucions o frases fetes, com exemplifiquem a (2).

- (2) *home*⁴, *homes*

homenada, homenades, homenatge, homenatges, homenatjar, homenejar, homenenc, homenenca, homenencs, homenenques, homenera, homeneres, homenet, homenets, homenia, homenies, homenívol, homenívola, homenívols, homenívoles, homenot, homenots

milhomes

pobre home, home de palla, home d'estat, home d'empresa, home de dies, poc home, mal home, home de món (i les corresponents formes de plural)

³ Malgrat que la major part de la bibliografia dedicada al model de la GLF tracta temes relacionats amb la sintaxi i amb la semàntica, destaquen en l'àmbit de la morfologia l'obra d'Andrews, A. (1983): *On the Treatment of Morphology in LFG*, Ms., Department of Linguistics, Australian National University.

⁴ En aquesta llista només hi fem constar alguns dels exemples possibles i reals d'unitats lèxiques flexionades, i no recollim, conscientment, la forma del lexema, per tal com els especialistes no coincideixen en una proposta unitària.

fer-se (un) home, fer-se l'home, ser un home fet i dret, ser un altre home

No es tracta, pel que fa a les seves entrades, d'un component lèxic de tipus reduccionista, que només inclogui elements impredecibles, sinó que tota formació lèxica (de mot o superior) existent en la llengua s'hi incorpora explícitament i es relaciona amb els seus formants mitjançant regles específiques. Es parteix de la idea que un parlant pot conèixer el significat i el funcionament d'una forma complexa com *cap de pardals* i, en canvi, desconèixer el significat de *pardal*.

El concepte de forma lèxica

Entre les entrades lèxiques plenes, la GLF hi distingeix un grup caracteritzat pel seu valor predicatiu. Aquesta classe d'unitats són entrades plenes de categoria morfosintàctica major, que aporten informació pertinent per a la projecció del lèxic en la sintaxi. Ens referim als verbs, a les preposicions⁵ i a alguns substantius i adjectius, que expressen informació de tipus restrictiu sobre la naturalesa sintàctico-semàntica dels seus arguments. La notació de l'entrada lèxica que correspon a aquesta classe d'informació s'anomena, en la GLF, *forma lèxica*.

Aquesta mena de notacions ja apareixen en altres models gramaticals, relacionades amb els trets de subcategorització (Chomsky 1965) i amb l'assignació de papers temàtics (Chomsky 1970, Jackendoff 1972). Tal com plantejàvem en el capítol anterior (secció 5.5), tant en la Teoria de la Recció i el Lligam com en la GLF les entrades lèxiques predicatives inclouen notacions referides a la seva estructura argumental i són categories rectores de papers temàtics. Per tant, després de les darreres actualitzacions de la Teoria de l'Estructura Argumental, podem identificar el concepte de forma lèxica amb la representació de l'estructura-a d'un predicat.

En les primeres formulacions de la GLF, les formes lèxiques s'expressaven mitjançant notacions de funcions gramaticals assignades a les posicions argumentals del predicat, amb notacions complementàries de papers temàtics. Recordem, però, que la Teoria de l'Estructura Argumental ha anat evolucionant fins a desempallegar-se de les notacions funcionals o temàtiques, que pertanyen a sengles submòduls representatius, i que, per tant, les formes lèxiques de les darreres versions de la GLF s'expressen mitjançant notacions abstractes de posicions argumentals, ordenades jeràrquicament. Fixem-nos en el canvi notacional, a partir de l'exemple de (3).

(3) destruir: V, (↑ PRED) = 'DESTRUIR <(↑ SUBJ) (↑ OBJ)>'

⁵ Com que hem restringit l'àmbit d'aquest treball a la descripció i classificació de les unitats verbals, no ens replantejarem aquí el caràcter predicatiu de les preposicions. Deixarem oberta aquesta qüestió i només farem esment de la poca restricció que imposen les unitats prepositives del català.

destruir: V, (↑ PRED) = 'DESTRUIR <(x (y))>'

En ambdós casos l'estructura temàtica associada serà (AG/CAUS/INST (TEM)), que reflecteix que l'argument extern pot estar marcat com a agent, causa o instrument i que l'argument intern serà indiscutiblement un tema. Normalment les estructures temàtiques assignades a un predicat presenten major variació que les estructures argumentals, per això, tot i que es corresponen amb un nivell de descripció diferent, gairebé sempre s'utilitzen com a notacions complementàries en la representació de formes lèxiques.

Les regles lèxiques

Com en qualsevol mecanisme explicatiu, la informació recollida en el llexicó pot classificar-se en dos grans blocs: la informació imprevisible, expressada per cadenes de símbols, marques i restriccions, i la informació previsible, expressada per regles.

D'acord amb l'orientació lexicalista, la GLF adopta el concepte de regla de redundància lèxica (Vegeu 4.6). No hem de confondre aquest tipus de regles amb les regles de redundància utilitzades en les primeres formulacions de la fonologia generativa. Encara que tant unes com les altres responen al caràcter de regla estàtica, no derivativa, expressen fenòmens diferents. Les regles de redundància fonològiques prediuen l'ocorrència de trets fonològics o de fonemes⁶ i permeten simplificar la representació fonològica d'una unitat lèxica o d'un morfema. En canvi, les regles de redundància lèxiques són les responsables d'explicar la relació existent entre unitats lèxiques que tenen els mateixos elements formals o semàntics.

- (4)
- a. *investigar*
 - b. *investigació*
 - c. *investigador*
 - d. *detectiu*
 - e. *investiga*: (↑ PRED) = 'INVESTIGAR <(x (y))>'
 - f. *és investigat*: (↑ PRED) = 'INVESTIGAR <((y))>'

Si ens fixem en els exemples de (4), les regles de redundància lèxica han de donar compte de les relacions morfofonològiques que hi ha entre (4a), (4b) i (4c), de la relació semàntica que hi ha entre (4c) i (4d) i també de la relació morfosintàctica existent entre les construccions de les entrades (4e) i (4f).

Les regles de redundància lèxiques poden classificar-se en tres apartats, pel tipus de relació

⁶ Hi ha dues classes de regles de redundància fonològiques: les regles segmentals i les regles seqüencials. A partir de la representació lèxica de certs trets fonològics, les regles segmentals prediuen l'existència d'altres trets, i serveixen per completar les matrius de trets distintius de forma sistemàtica. Les regles seqüencials prediuen l'aparició de certs fonemes en contacte amb certes seqüències fonemàtiques.

que fan explícit:

- 1r. *Regles de formació* (derivació i composició) de tipus morfofonològic
- 2n. *Regles semàntiques*, que relacionen unitats lèxiques a partir del seu significat
- 3r. *Regles d'extensió o de projecció sintàctica* que posen en relació les cadenes argumentals de diverses formes lèxiques

Les regles d'extensió o de projecció sintàctica constitueixen l'exponent formal de l'orientació lexicalista del model, que més el distancia d'altres models. Donen compte de la relació que hi ha entre formes lèxiques de predicats del mateix lema. Expressen, per exemple, el lligam entre una forma verbal activa i la forma passiva corresponent, o entre una construcció transitiva i la seva variant intransitiva, o entre un verb agentiu i el seu correlat ergatiu.

En la gramàtica generativa transformacional, aquestes operacions s'havien localitzat en el component de base o en el component transformacional; en la TRL, en l'estructura P o en la interfície sintàctica entre estructura P i estructura S. Mai, però, havien estat ubicats en el lèxic. És per això que utilitzem el terme *regles d'extensió*, perquè són regles que amplien l'abast productiu del lèxic. De tota manera, preferim la segona denominació, *regles de projecció sintàctica*, que fa més transparent la seva naturalesa.

"It is important to note that these relation-changing rules are not applied in the syntactic derivation of individual sentences. They merely express patterns of redundancy that obtain among large but finite classes of lexical entries and presumably simplify the child's language acquisition task." (Kaplan i Bresnan 1982: 180)

Vèiem, en el capítol anterior, que d'acord amb el Principi de Projecció, l'estructura argumental d'un predicat es mantenia intacta quan es projectava des del lèxic fins al component sintàctic. Aquesta consideració és vàlida tant per a la GLF com per al formalisme de la TRL, però amb diferències. La TRL postula una estructura P, on es projecta la sortida del lèxic, i un component sintàctic transformacional (*Principi de moviment α*), que permet explicar l'aparença final de les estructures superficials. En canvi, la GLF no admet cap tipus de transformació sintàctica i només preveu estructures superficials, on el lèxic es projecta directament.

El Principi de Projecció de la GLF, anomenat altrament Principi de Codificació Sintàctica Directa, que hem presentat a (5.8) i que repetim a (5), és el nucli de la Teoria de Projecció Lèxica.

- (5) *Principi de codificació sintàctica directa*
Cap regla de la sintaxi no pot modificar l'estructura argumental d'un predicat.

La restricció que imposa ens permet distingir les regles sintàctiques de les regles lèxiques de projecció sintàctica. Mentre que les regles lèxiques modifiquen relacions gramaticals i s'apliquen sobre conjunts finits d'estructures, les regles sintàctiques preserven les

estructures gramaticals i actuen sobre un conjunt infinit d'oracions. D'aquesta manera, es limita el poder expressiu de les regles sintagmàtiques i es garanteix que l'estructura superficial única d'una oració reflecteixi, sense canvis, les estructures projectades des del lexicó.

No farem referència a la resta de regles lèxiques, perquè l'objectiu d'aquest treball es limita a la descripció de les notacions gramaticals de les entrades verbals del lexicó. En el capítol 8, ens ocuparem exclusivament de les regles d'extensió o de projecció sintàctica que relacionen les unitats verbals del català.

Els subcomponents del lexicó

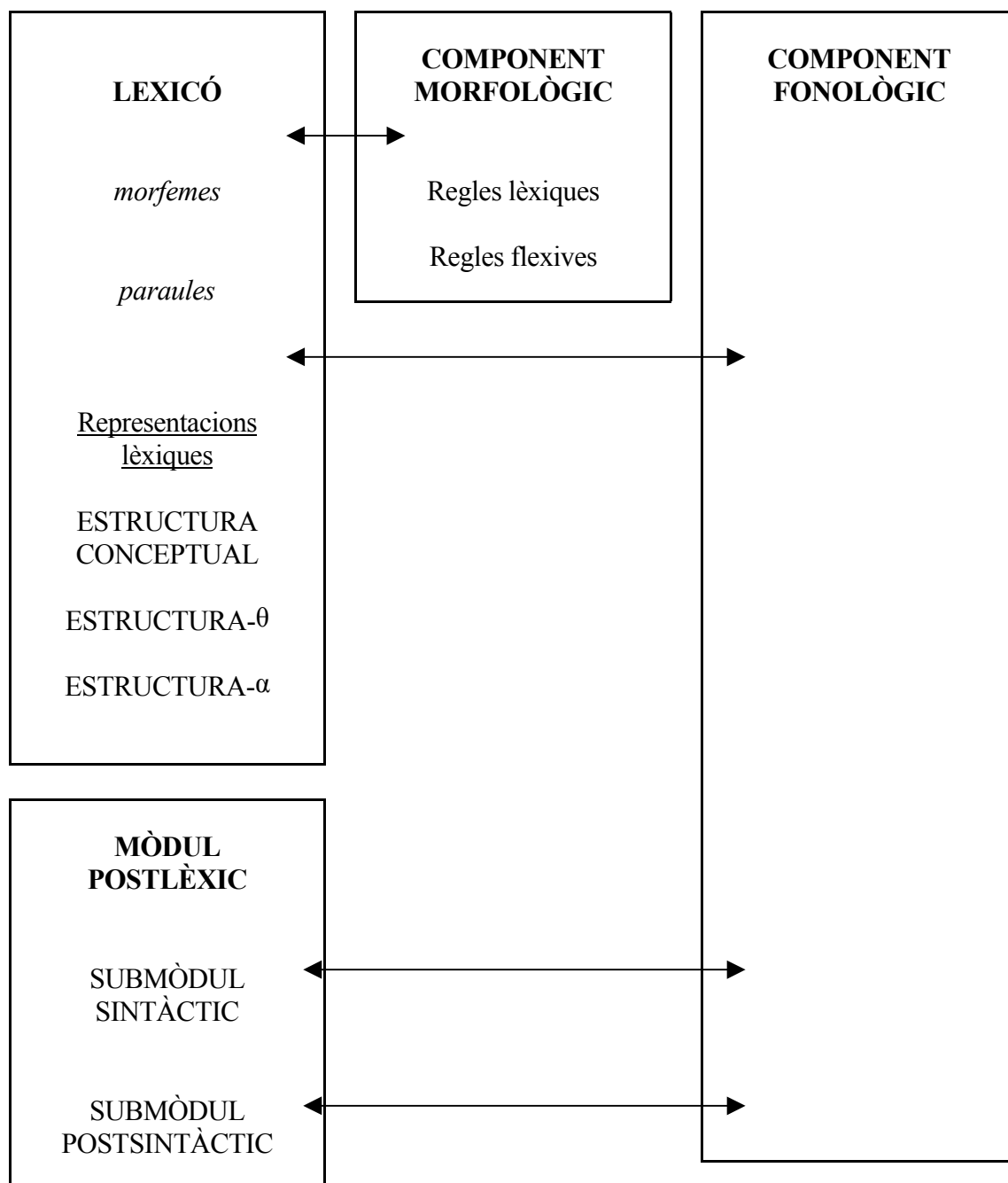
Hem vist que el component lèxic de la GLF inclou informacions impredecibles i regles que pertanyen a l'àmbit de la fonologia, de la morfologia, de la semàntica i de la sintaxi. En això no es diferencia d'altres propostes de lexicó; però, així com la TRL, per exemple, deixa fora del lèxic totes les relacions sintàctiques i la morfologia flexiva, la GLF hi incorpora la codificació sintàctica i tots els processos morfològics (flexió i formació de mots).

En aquest sentit, podríem dir que el component lèxic de la GLF presenta una estructura més simple, perquè integra completament totes les informacions relatives a les unitats lèxiques, tal com funcionen realment, és a dir flexionades. Després del processament lèxic, les unitats estan preparades per ser inserides directament en els nodes sintagmàtics. Fora del lèxic, només hi ha lloc per als nivells de representació sintàctica d'unitats superiors a la paraula⁷ i per als components interpretatius.

Tenint en compte que la GLF assumeix les propostes de la fonologia i de la morfologia lèxiques, l'estructura del lexicó serà l'esquematzada a (6).

⁷ Sempre que no estiguin lexicalitzades: els sintagmes travats i les locucions són considerades unitats lèxiques.

(6)

Esquema 7: Component lèxic de la GLF.

El fet que el component lèxic projecti unitats completament flexionades fa que haguem de replantejar-nos l'assumpció d'una determinada versió de la Teoria de la X'. Afirmàvem a (5.2) que les darreres propostes de la teoria que regula les estructures de constituents s'ajustaven força a certes premisses de la GLF, com el fet que el predicat verbal regeixi una posició de SUBJ o que la categoria funcional INFL, que substitueix l'exocèntrica O, sigui una projecció de SV.

Però, si en el lèxic es generen unitats plenament flexionades, té algun sentit incorporar en les estructures de constituents la categoria funcional INFL? No seria una redundància? En aquest sentit, ja avançàvem a (5.2) que les representacions arbòries tan simplificades de Bresnan (1982) anaven més enllà d'una simple qüestió d'economia notacional. Lògicament, la incorporació en el component lèxic dels mecanismes flexius i d'alguns fenòmens, propis del component sintàctic en d'altres models, ha provocat una reducció de l'abast del nivell de descripció sintàctica. D'una banda, la flexió es regula des del lèxic i es controla en les estructures-f, cosa que fa innecessari explicitar una categoria que la representi en les estructures-c. En segon lloc, les regles lèxiques que permeten modificar les relacions gramaticals dels arguments s'han de restar, en aquest model, del conjunt de regles sintàctiques, que queden reduïdes a aspectes d'ordenació de constituents.

El lèxic en la gramàtica

Per tot allò que hem anat considerant, i en relació a d'altres propostes, el lèxic de la GLF deixa de ser un component parcialment productiu, relacionat complementàriament amb la resta de components, per passar a ser el nucli del formalisme.

Per continuar amb la metàfora fabril, el component lèxic ja no és un gran magatzem que funciona com un engranatge més de la cadena de producció, sinó que és el principal productor de material lingüístic. El lèxic és una gran fàbrica on s'elaboren les paraules, a partir de matèria prima fonològica i morfològica. Les paraules són manufacturades i cadascuna té particularitats en tots els nivells de descripció, encara que hi ha grups de mots que presenten semblances de tipus divers. La fàbrica del lèxic disposa d'un magatzem extraordinari, amb capacitat per a la matèria prima (fonemes i morfemes) i per al producte acabat (mots simples, compostos, sintagmes, locucions i fraseologia). La sintaxi és l'únic client de la fàbrica, que adquireix unitats lèxiques completament manufacturades i les utilitza en la construcció d'oracions.

6.1.2. L'estructura-c

L'estructura-c és un dels dos nivells de representació sintàctica de la GLF i està regulada per una gramàtica que caracteritza totes les possibles estructures superficials d'una llengua. L'estructura-c es correspon amb la classe de cadenes de constituents, generades per les regles d'expansió sintagmàtica o regles de base, i es defineix mitjançant categories sintàctiques, cadenes terminals i relacions de dominança i precedència.

La gramàtica està formada per un sistema de regles que preserven les relacions gramaticals projectades des del lèxic, expressades per un formalisme lliure de context, lleugerament modificat, o bé per una especificació equivalent, com podrien ser les ATN. Hem afirmat diverses vegades que el mecanisme de la GLF es correspon amb d'una gramàtica lliure de context restrictiva. Aquesta expressió, aparentment paradoxal, significa que si bé les regles de reescriptura no estan limitades per aspectes semàntics (són lliures de context), hi ha condicions de bona formació estructural que restringeixen el seu potencial.

En les llengües de codificació configuracional⁸, com el català, la forma bàsica d'una regla sintagmàtica és la representada a (7).

$$(7) \quad X^{n+1} \rightarrow C_1 \dots X^n \dots C_m,$$

on X és qualsevol matriu de trets categorial, n (símbol \geq) " i C_i pot ser tant una categoria menor com una projecció màxima (Bresnan 1982b: 296).

La representació gràfica d'una estructura-c pot consistir en un arbre d'estructura sintagmàtica convencional o en un conjunt de notacions de les regles d'expansió, que indiquen la col·locació superficial de les paraules i dels sintagmes en l'oració.

La Teoria de la X' (5.2) és el mòdul teòric que regula l'expressivitat d'aquest formalisme i que limita la producció de cadenes de constituents per a cada llengua. És en aquest sistema de descripció on s'expressa la variació sintàctica d'una llengua particular i on es dona compte de l'agramaticalitat estructural de certes oracions mal formades.

Ni l'estructura-c ni l'estructura-f no es corresponen amb cap nivell de representació sintàctica de les gramàtiques transformacionals. Ambdues representen la informació sintàctica relativa a les construccions superficials d'una llengua. No es postula cap estructura profunda i abstracta, i tampoc hi ha projecció entre nivells d'estructura sintagmàtica, perquè el formalisme no necessita donar compte de transformacions del tipus $V SN_1 SP \rightarrow V SN SN_1$. Aquesta mena de relacions s'expliquen en el component lèxic, mitjançant estructures argumentals i no mitjançant estructures categorials.

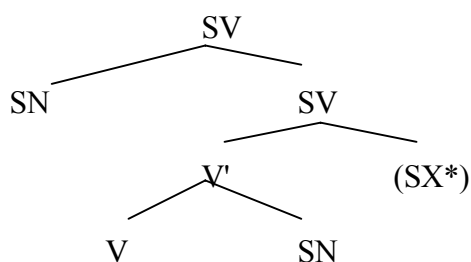
Si retornem ara al model de representació de constituents que ens aporta la Teoria de la X' , podem precisar que les darreres propostes s'adapten força bé en l'engranatge de la GLF. No obstant això, és preferible optar per una reducció de la versió actualitzada, que no inclogui projeccions de la categoria funcional INFL, per bé que sí cal que reculli la categoria funcional COMP. En la GLF no hi ha possibilitat d'inserir cap element en el node terminal d'INFL, perquè la flexió de les peces lèxiques es produeix completament en el lèxic, cosa que fa innecessària la presència d'aquesta projecció en els arbres sintagmàtics d'aquest

⁸ Entenem que la codificació configuracional és una tendència que segueixen algunes llengües, que no exclou la possibilitat que alguns dels seus fenòmens pugui explicar-se des de la codificació no configuracional. En aquests casos, Bresnan (1982b) parla de llengües de codificació mixta, com l'anglès, en què la subcategorització dels complements OBL ve determinada pel marcatge de cas, o com el walpiri, en què la categoria menor AUX ocupa una posició fixa.

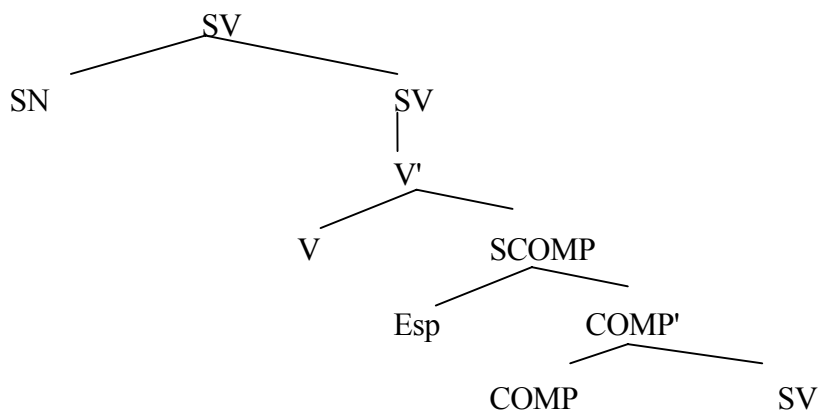
model. Si eliminen la presència d'INFL, obtenim, consegüentment, que el SV ocupa la posició de projecció màxima oracional. En canvi, sí que ens cal conservar-hi la categoria funcional COMP pel fet que substitueix la categoria exocèntrica O', que introdueix estructures subordinades, i en el seu node terminal sempre hi haurà elements lèxics connectius inserits o bé un element PRO, regulat per la Teoria del Control.

Així el model d'arbre sintagmàtic bàsic, en la GLF, per a una oració transitiva serà el representat a (8), on la posició d'especificador del SV es correspon amb la posició canònica de SUBJ en la majoria d'oracions del català. A (9) presentem l'estructura d'una oració amb clàusula subordinada.

(8)

(9)

La relació que s'estableix entre l'estructura-c i l'estructura-f no és una projecció directa, pel fet que no són nivells sintàctics que codifiquin el mateix tipus d'informació. L'estructura-c és de naturalesa estructural i l'estructura-f és de naturalesa lògica. Com veurem més endavant, en la descripció del formalisme, la connexió entre estructura-c i estructura-f es produeix mitjançant un mecanisme algorítmic, anomenat descripció-f. Les relacions de dominància immediata i de dominància limitada de les estructures-c s'expressen amb notacions o esquemes lligats a cada node no-terminal de l'estructura. Aquesta informació serà recuperada més endavant per a la construcció de les descripcions-f.

La interpretació fonològica d'una cadena lingüística s'efectua sobre l'estructura-c, després que els seus nodes terminals hagin rebut una adequada inserció lèxica.

6.1.3. L'estructura-f

L'estructura-f és el segon nivell de representació sintàctica, que a diferència de l'estructura-c no expressa relacions estructurals, sinó de tipus lògic. Per tant, podem considerar que la sintaxi és un component dual que representa relacions entre constituents de dos tipus: estructurals i lògiques. L'estructura-f codifica les relacions gramaticals expressades per funcions i trets gramaticals. Recordem (4.4) que les funcions i els trets gramaticals són, per a la GLF, nocions sintàctiques universals, de manera que l'estructura-f representa un nivell de descripció sintàctica limitat i poc variacionista. Pertanyen a l'àmbit de la lògica sintàctica conceptes com la concordança o la predicació d'arguments. L'estructura-f codifica les relacions gramaticals significatives i proporciona suficient informació perquè el component semàntic determini les fórmules predicat-arguments adequades.

La informació de l'estructura-f s'expressa mitjançant la convenció lògico-matemàtica de la funció⁹, que es fonamenta en la relació establerta entre un atribut i un valor assignat. Com avançàvem en el capítol 4, els mecanismes d'unificació, com la GLF, necessiten expressar les relacions mitjançant representacions formals, com les funcions, perquè els seus mecanismes es basen en el càlcul de proposicions i en la teoria de conjunts.

L'estructura-f d'una oració equival a un conjunt de parelles atribut-valor, en què l'atribut pot ser el nom d'una funció (SUBJ, OBJ, etc.) o bé un tret gramatical (NUM, PRED, CASE, etc.). Per altra banda, els valors assignats als atributs poden ser símbols simples, formes semàntiques, estructures-f subsidiàries o bé conjunts formats pels anteriors.

La principal condició de bona formació de les estructures-f és el Principi d'Unicitat, que reproduïm a (10).

- (10) *Principi d'unicitat*
 En una estructura-f determinada, un atribut pot tenir com a màxim un valor (Kaplan i Bresnan 1982: 181).

Podem definir, doncs, l'estructura-f com un conjunt ordenat de parelles atribut-valor que satisfan la condició d'unicitat, definició que es correspon amb la de la funció matemàtica¹⁰.

A diferència de les funcions algèbriques, l'estructura-f és una funció d'extensió finita, que pot ser definida per una taula finita d'atributs i valors. Els conjunts d'atributs i de valors són

⁹ Podem definir el concepte de funció com la relació unívoca que s'estableix entre cadascun dels elements d'un conjunt o domini amb elements d'un altre conjunt. Vegeu-ne una definició amb formulació lògico-matemàtica a Martín Vide (1986): 65.

¹⁰ En aquest sentit, la terminologia de la GLF és volgutament ambigüa, perquè l'estructura-f és una funció matemàtica que expressa les funcions gramaticals d'una oració.

tancats i coneguts.

(11) *Exemples de parelles atribut-valor*

[NOM SG]
 [CAS DAT]
 [PRED 'nen']
 [ANIM+]
 [SUBJ [PRED 'nen']]
 [PRED 'ROBAR <(x (y))>']

La representació d'una estructura-f es basa en una matriu oracional que inclou les especificacions matricials de les funcions expressades. És a dir que, per a cada funció gramatical relacionada amb un argument del predicat oracional, s'obre una nova matriu que desenvolupa per inclusió les especificacions de cada node.

(12) Exemple d'estructura-f: *Els detectius sempre porten gavardina*

SUBJ	<table style="border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">PRED 'DETECTIU'</td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">NOM PL</td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">ESP EL</td> </tr> </table>	PRED 'DETECTIU'	NOM PL	ESP EL
PRED 'DETECTIU'				
NOM PL				
ESP EL				
TEMPS	PRES			
PRED	'PORTAR <(x (y))>'			
OBJ	<table style="border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">PRED 'GAVARDINA'</td> </tr> <tr> <td style="border-right: 1px solid black; padding: 5px;">NOM SG</td> </tr> </table>	PRED 'GAVARDINA'	NOM SG	
PRED 'GAVARDINA'				
NOM SG				
ADJ	[PRED 'SEMPRE']			

Es considera que una estructura-f està completa quan respecta el principi bàsic de les relacions funcionals de la lògica: el conjunt d'atributs ha de ser un conjunt tancat. En el cas de l'estructura-f, el conjunt d'atributs integrats en totes les funcions o parelles atribut-valor que inclogui ha de correspondre exactament amb el conjunt previst per la projecció lèxica. Per exemple, si una forma lèxica consta de dos arguments, s'espera que l'estructura-f representi com a mínim les funcions de PRED, SUBJ i un complement.

Encara que podem representar, mitjançant estructures-f, les relacions dels components de clàusules o de sintagmes, el formalisme està pensat per descriure oracions. En aquest sentit, cal remarcar que el valor del tret gramatical PRED més prominent dirigeix la interpretació semàntica de l'oració.

En l'exemple de (12), PRED introdueix una forma lèxica que indica que l'estructura-f ha

d'incloure un argument extern o subjecte lògic i un argument intern. Com que la presència del SUBJ i de l'OBJ garanteixen les posicions argumentals indicades i no violen cap restricció¹¹ ni cap principi de bona formació, el component interpretatiu podrà acabar de determinar la gramaticalitat de l'oració.

En català, el PRED oracional sempre serà un verb i, per tant, els principis de bona formació han de vetllar que les funcions gramaticals expressades en l'estructura-f oracional responguin a la projecció de l'estructura argumental d'aquest verb.

En conclusió, l'estructura-f és el nivell de descripció sintàctica en què s'apliquen els principis de bona formació funcional i d'altres mecanismes de control, que garanteixen la gramaticalitat d'oracions des de la perspectiva purament lingüística¹². L'estructura-f és l'única via d'entrada al component semàntic, que pot traduir les fórmules de l'estructura-f a algun llenguatge lògic o bé interpretar-les directament.

6.2. Mecanismes de processament

En aquest apartat intentarem presentar molt sintèticament les fases de processament gramatical, que permeten construir estructures funcionals des de la projecció lèxica i associar-les a estructures de constituents. No ens entretindrem en aspectes de descripció de certs fenòmens lingüístics per avalar la consistència del model¹³, sinó que repassarem succintament el mecanisme per tancar aquesta presentació de la gramàtica.

La gramàtica associa, amb cada oració d'una llengua, una estructura sintagmàtica possible (estructura-c) i una estructura de relacions lògiques (estructura-f). El mecanisme ha de garantir que cada estructura estigui ben construïda, mitjançant condicions de bona formació. I, a més, ha de vetllar perquè la relació de correspondència que s'estableix entre les dues estructures sigui adequada als principis d'adscripció.

6.2.1. Generació d'estructures-c i inserció lèxica

Les estructures de constituents o estructures-c de la GLF són generades per regles sintàctiques, basades en les primitives regles de reescriptura. La Teoria de la X' (5.2) regula la descripció de les unitats categorials, la construcció de regles d'estructura-c i els principis

¹¹ Qualsevol condició restrictiva, sintàctica o semàntica, lligada a una unitat lèxica també es projecta en la sintaxi de forma directa, de manera que les restriccions lèxiques es tindran en compte en la determinació de la gramaticalitat de l'estructura-f.

¹² Encara que una oració sigui gramatical, la interpretació semàntica pot considerar-la ambigua, per motius referencials, o bé falsa, perquè viola alguna premissa lligada al coneixement del món.

¹³ Remetem, per a aquest objectiu, a la bibliografia bàsica de la GLF que hem anat indicant en aquests capítols.

que restringeixen el seu abast.

La Teoria de la X' ha reflectit, en totes les seves versions, principis que fan referència a les relacions entre funcions gramaticals i trets categorials. Recordem que en la TRL les funcions es defineixen a partir de les categories sintàctiques, que són les unitats de descripció bàsiques. Aquesta convenció teòrica té com a conseqüència que les funcions gramaticals no intervinguin directament en el formalisme de la TRL. En canvi, a la GLF, on les funcions són primitius epistemològics, la relació funció-tret categorial es defineix inversament. La funció assignada a una categoria permet predir els trets categorials i els trets de cas d'aquesta categoria. Però, el resultat no condueix a l'eliminació d'un dels dos sistemes descriptius, sinó que, com que en la GLF es postulen dos nivells sintàctics, les cadenes categorials pertanyen a l'estructura-c i les estructures funcionals, a l'estructura-f.

El problema fonamental d'una teoria de la sintaxi, com la GLF, és caracteritzar la projecció entre les relacions lèxico-semàntiques predicat-argument i les configuracions superficials (paraules i oració) per les quals s'expressen. És per això que l'associació entre categories i funcions gramaticals és transcendental en el mecanisme de la GLF, que ha de garantir per a cada oració una dualitat d'estructures, ben formades i coincidents.

La principal condició de bona formació estructural que s'aplica sobre les regles d'estructura-c, en les llengües de codificació configuracional, s'ocupa també de l'adscripció entre estructures sintàctiques. Es tracta del Principi de Codificació Configuracional, reproduït a (14), que regula les relacions entre els constituents de l'estructura-c i les matrius funcionals de l'estructura-f.

(14) *Principi de codificació configuracional*

En la codificació configuracional i per a tota regla bàsica d'estructura-c, s'associa una equació d'assignació funcional $(\uparrow G) = \downarrow$ amb cada node C_i , si i només si C_i és una projecció màxima, i s'associa l'equació $\uparrow = \downarrow$ a la resta de nodes no terminals. La categoria major que rep l'equació $\uparrow = \downarrow$ és el *cap* de l'estructura (Bresnan 1982b: 296-297).

Les llengües de codificació no-configuracional es regeixen per altres principis de bona formació estructural (vegeu Bresnan 1982b: 197-300), cosa que reforça la idea que les estructures de constituents són l'expressió dels paràmetres de variació sintàctica¹⁴.

Les equacions funcionals del tipus $(\uparrow G) = \downarrow$ o $\uparrow = \downarrow$, a què hem fet referència en la redacció del Principi de Codificació, són metavariables¹⁵ que expressen relacions de

¹⁴ "In sum, the fundamental difference between configurational and non-configurational syntactic encoding lies in the surface realizations of grammatical functions. In configurational encoding, functions are identified by the category and by the order of maximal constituents within the immediately dominating phrase, while in nonconfigurational encoding, functions are identified by the case and other inflectional features of unordered, possibly submaximal, constituents." (Bresnan 1982b: 298)

¹⁵ En una expressió matemàtica, una variable és un símbol que representa un valor no especificat. Una metavariable és

dominància entre constituents. Quan seran represes, més endavant, en l'algoritme de la descripció-f, se substituiran per variables reals de l'estructura-f. Les metavariables i les relacions gramaticals que representen poden ser de dos tipus:

- (a) *Dominància immediata* (metavariabls \uparrow i \downarrow)
 Defineixen les configuracions locals predicat-arguments d'oracions simples.
- (b) *Dominància limitada* (metavariabls dobles)
 Caracteritzen les dependències de llarga distància, com les que s'estableixen entre pronoms de relatiu o partícules interrogatives i les posicions buides PRO que deixen en les clàusules respectives¹⁶.

Per poder controlar l'adscripció entre l'estructura-c i l'estructura-f, s'aplica el Principi de codificació (configuracional, en el cas del català), de manera que al costat de cada node no terminal de l'arbre d'estructura sintagmàtica s'anoten les metavariables que hi corresponguin.

Paral·lelament, les entrades lèxiques també integran, en la seva representació, informació sintàctica i semàntica, semblant a les notacions de les estructures-c. Cada entrada lèxica especifica la seva pertinença a una categoria lèxica, de manera que pot ser inserida en un node pre-terminal de la mateixa categoria. El contingut semàntic de l'entrada s'expressa mitjançant una funció en què l'atribut és el tret PRED i el valor, el contingut específic. A més, com les entrades lèxiques de la GLF són formes plenament flexionades, cada unitat porta assignat un esquema que incorpora els trets morfosintàctics lligats a la flexió i algunes restriccions de tipus estructural, si s'hi escau. En aquests esquemes també s'utilitza la simbologia de les metavariables, que com és lògic aquí només representen relacions de dominància local.

Un cop feta la inserció de les peces lèxiques als nodes pre-terminals de l'arbre d'estructura-c, les especificacions funcionals o metavariables lligades a les entrades lèxiques o als nodes sintagmàtics serviran per elaborar la descripció-f, que és un sistema d'equacions relacionades que permetran assegurar que la projecció lèxica i l'adscripció d'una determinada estructura-c a l'estructura-f han estat adequades.

Il·lustrarem el procediment amb l'exemple de (15), on exposem les regles generadores d'estructura-c (15a), l'arbre sintagmàtic generat (15b) i el mateix arbre amb notacions funcionals i inserció lèxica (15c)¹⁷.

un símbol que representa les relacions de variables.

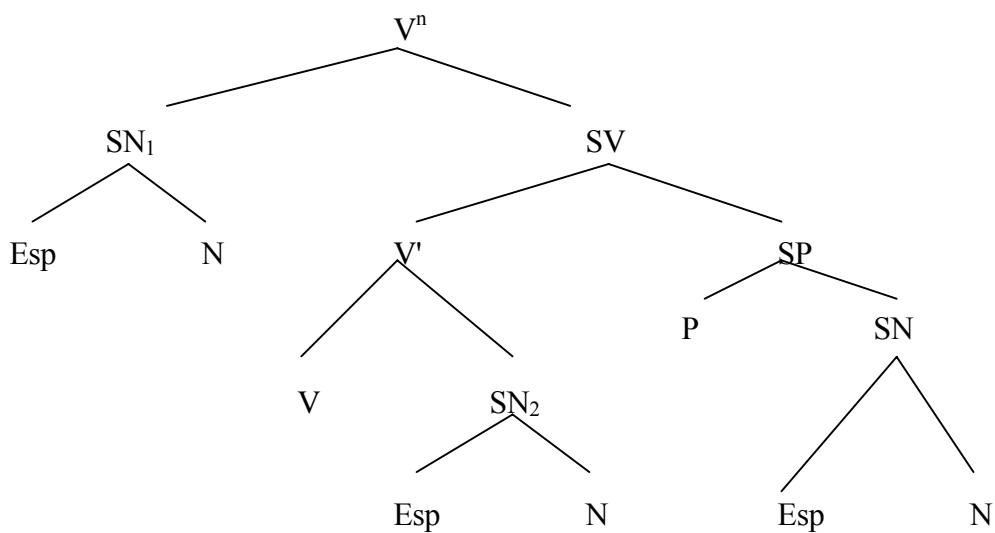
¹⁶ Recordem que el mecanisme de control de constituents s'ocupa d'aquesta tipus de relacions (5.7).

¹⁷ Òbviem l'explicitació de la representació lèxica completa de les unitats.

(15) *El cambrer serví el whisky en els gots.*

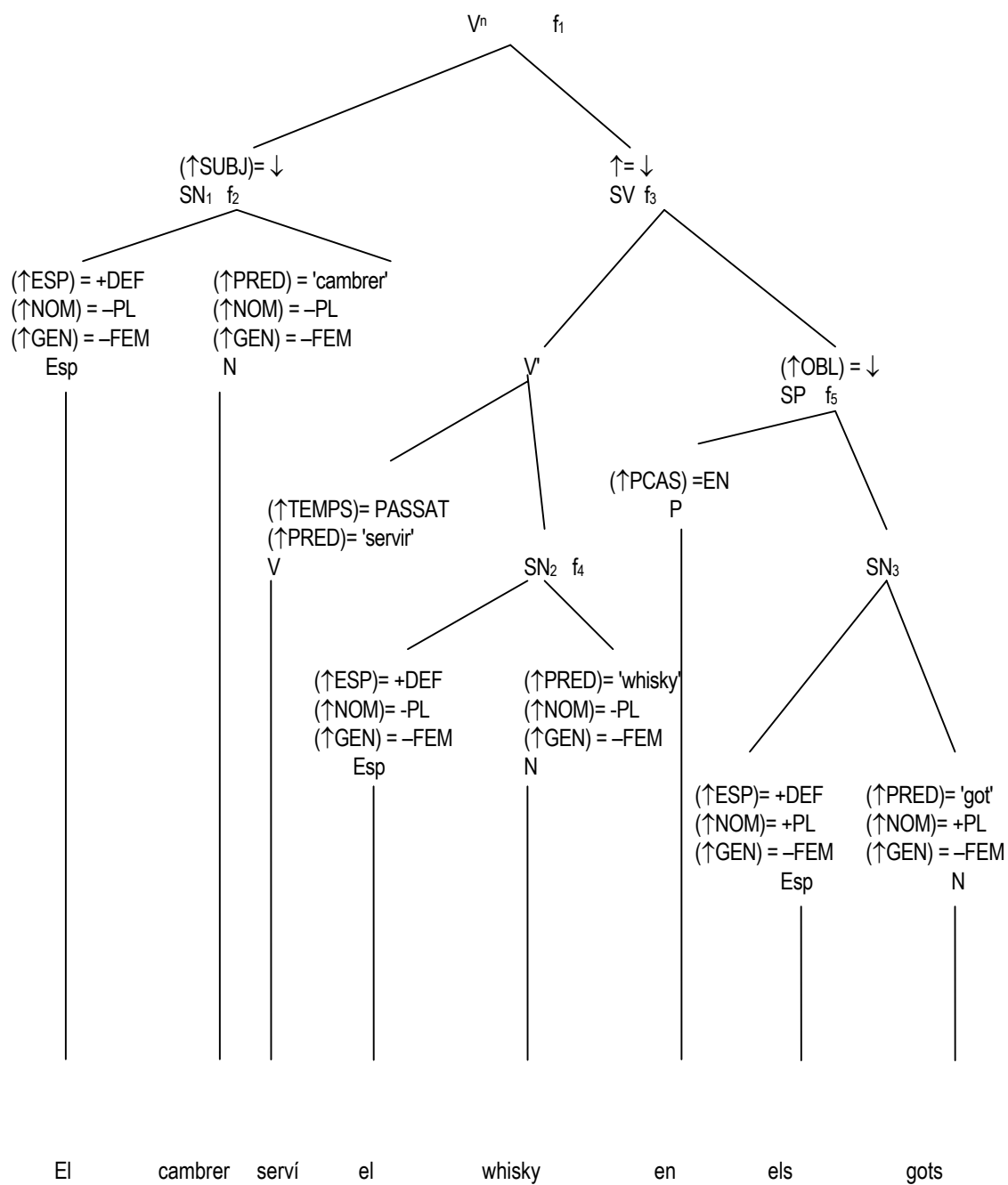
- (a)¹⁸
- $V^n \rightarrow SN_1 SV$
 - $SN_1 \rightarrow \text{Esp } N$
 - $SV \rightarrow V' SP$
 - $V' \rightarrow V SN_2$
 - $SN_2 \rightarrow \text{Esp } N$
 - $SP \rightarrow P SN_3$
 - $SN_3 \rightarrow \text{Esp } N$

(b)

¹⁸ Reproduïm l'esquema proposat per Sportiche (1988), que hem recollit a (5.2), però amb l'eliminació de la categoria menor INFL, tal com hem exposat en l'apartat anterior.

(c)

6.2.2. Establiment de descripcions funcionals

La descripció funcional (descripció-f) és un mecanisme que controla les relacions entre els dos nivells de descripció sintàctica, l'estructura-c i l'estructura-f. Consisteix en un sistema d'afirmacions sobre les propietats de l'estructura-f, per tal que aquesta pugui ser sintetitzada o validada.

Aquestes afirmacions estan formulades seguint les regles de la inferència¹⁹, per tant la descripció-f és anàloga a un conjunt d'equacions simultànies que expressen propietats de certs valors desconeguts. El constructe equacional pot servir per validar una solució proposada o per resoldre la incògnita dels valors.

Les afirmacions de la descripció-f i les inferències que se'n deriven depenen bàsicament de l'axioma expressat per la condició d'unicitat (6.1.3). Com que els atributs i els valors de l'estructura-f són coneguts, la descripció-f no ha de resoldre incògnites de valors, sinó que ha de trobar la funció adequada a les exigències de la gramàtica.

Pel fet que no hi ha projecció directa entre les estructures sintàctiques, la descripció-f funciona, en certa mesura, com un intermediari que facilita l'adscripció correcta. Les principals relacions que representa el formalisme equacional són les propietats d'inclusió o d'igualtat, per tal com es corresponen amb les relacions de dependència de constituents.

Reprenem l'exemple de (15) a (16), per il·lustrar la construcció d'una descripció-f, que és una hipòtesi de treball que intenta descriure una estructura-f, mitjançant l'assignació de variables (f_1, f_2, f_3, \dots) als seus integrants.

- (16)
- a. $(f_1 \text{ SUBJ}) = f_2$
 - b. $f_1 = f_3$
 - c. $(f_3 \text{ OBJ}) = f_4$
 - d. $(f_3 \text{ OBL}) = f_5$

Totes les unitats que integren les descripcions-f, tant si són formes semàntiques ('got'), símbols (+PL), estructures-f, variables (f_i) o expressions de funció-aplicació, reben el nom de *designadors*. L'entitat denotada per un designador és el seu *valor*. El valor dels designadors de símbols o formes semàntiques són els mateixos símbols o formes semàntiques. El valor d'una variable es defineix per l'assignació de parella atribut-valor proposada per la descripció-f. El valor d'expressions funció-aplicació, que són parelles de designadors entre parèntesis del tipus $((f_3 \text{ OBJ}) \text{ NUM})$, s'obté aplicant l'estructura-f del designador de l'esquerra al valor de símbol del designador de la dreta²⁰.

¹⁹ Inferència 2 lòg Raonament mitjançant el qual hom passa d'una o més proposicions, acceptades com a veres o falses, a una altra proposició, la veritat o falsetat de la qual hom suposa que depèn de la veritat o falsetat de la primera o primeres proposicions. (DLC 1982)

²⁰ En una expressió de funció-aplicació $((f_i \text{ OBJ}) \text{ NUM})$, primer apliquem el valor de f_i al símbol OBJ i després apliquem el valor resultant al símbol NUM.

A part de les equacions proposades originàriament, una descripció-f s'expandeix aprofitant les afirmacions contingudes en les notacions relacionades amb nodes de constituents i entrades lèxiques. Si ens fixem en l'arbre sintagmàtic de (15c), podrem copsar que les representacions de les metavariables, incloses en les notacions, pertanyen a dos tipus diferents:

- (a) Les entrades lèxiques i el nodes preterminals associen un atribut o tret gramatical, amb una fletxa que mira cap a amunt, amb un valor determinat.

(↑ tret) = valor

Exemple:

el: DET, (↑ ESP) = +DEF
 (↑ NUM) = -PL
 (↑ GEN) = -FEM

- (b) Els nodes no-terminal porten equacions funcionals amb les dues fletxes.

(↑ funció gramatical) = ↓

Exemple:

(↑SUBJ) = ↓

Les manifestacions de la descripció-f, exemplificades a (16), es completen amb les equacions derivades de les notacions assignades als nodes de l'estructura-c i a les entrades lèxiques. El resultat és un algorisme²¹ que podrà solucionar formalment la incògnita de la correspondència de les dues estructures sintàctiques.

Reprenem altre cop l'exemple de (15) i completem l'algorisme de la descripció-f (17), amb les equacions que es deriven de les notacions de l'estructura-c i de la informació de les entrades lèxiques.

- (17) 1. (f_1 SUBJ) = f_2
 2. f_1 = f_3
 3. (f_3 OBJ) = f_4
 4. (f_3 OBL) = f_5
 5. (f_2 ESP) = +DEF
 6. (f_2 NUM) = -PL
 7. (f_2 GEN) = -FEM
 8. (f_2 NUM) = -PL

²¹ algorisme *Lòg/Mat* Procediment de càlcul que consisteix a acomplir un seguit ordenat i finit d'instruccions que condueix, un cop especificades les dades, a la solució que el problema genèric en qüestió té per a les dades considerades. (GEC2 1992)

9. $(f_2 \text{ GEN}) = \text{-FEM}$
10. $(f_2 \text{ PRED}) = \text{'CAMBRER'}$

11. $(f_3 \text{ TEMP}) = \text{PASSAT}$
12. $(f_3 \text{ PRED}) = \text{'SERVIR}<(\uparrow\text{SUBJ}) (\uparrow\text{OBJ})> (\text{ADJUNT})'$

13. $(f_4 \text{ ESP}) = \text{+DEF}$
14. $(f_4 \text{ NUM}) = \text{-PL}$
15. $(f_4 \text{ GEN}) = \text{-FEM}$
16. $(f_4 \text{ NUM}) = \text{-PL}$
17. $(f_4 \text{ GEN}) = \text{-FEM}$
18. $(f_4 \text{ PRED}) = \text{'WHISKY'}$

19. $(f_5 \text{ PCAS}) = \text{EN}$

20. $(f_5 \text{ ESP}) = \text{+DEF}$
21. $(f_5 \text{ NUM}) = \text{+PL}$
22. $(f_5 \text{ GEN}) = \text{-FEM}$

23. $(f_5 \text{ NUM}) = \text{+PL}$
24. $(f_5 \text{ GEN}) = \text{-FEM}$
25. $(f_5 \text{ PRED}) = \text{'GOT'}$

Per tal de validar l'adscripció d'una estructura-f a una estructura-c determinada, hem de resoldre l'algoritme de la descripció-f. El mecanisme de resolució s'anomena *instantització* (*instantiation*) i es realitza en tres fases:

- 1a. Els esquemes informatius s'associen als nodes no terminals de l'arbre sintagmàtic, com ja hem vist en l'exemple de (15). La inserció lèxica es fa efectiva per la confrontació dels esquemes assignats als nodes pre-terminals i a les entrades lèxiques de la mateixa categoria.
- 2a. Les variables de la descripció-f proposada s'adjudiquen al node arrel i a la resta de nodes no terminals que incloguin la metavariable \downarrow ²².
- 3a. Fase de substitució: Les equacions de la descripció-f, proposades o manllevades dels esquemes o notacions, es resolen substituint variables per elements reals.

L'algoritme treballa per aproximació successiva, pas a pas, però no hi ha cap ordre establert per al processament de les equacions. Quan s'han resolt totes les equacions obtenim el valor final de la variable \downarrow adjudicada al node arrel de l'estructura-c: l'estructura-f que la gramàtica fa correspondre amb la cadena oracional.

En el processament de les equacions simples actuen dos operadors: *localització* (*locate*) i

²² La presència de \downarrow significa que la informació associada correspon al constituent d'aquest node.

fusió (merge). La localització permet obtenir el valor de cada designador de l'equació. La fusió comprova si els valors són els mateixos i satisfan la relació d'igualtat. En síntesi, aquests dos operadors controlen que la descripció-f sigui consistent i no contradigui el Principi d'Unicitat.

Quan l'algoritme decideix que una descripció-f és consistent, construeix una solució (estructura-f) mínima, com a mínim. L'estructura-f mínima d'una oració conté, exclusivament, els atributs i els valors suficients per resoldre la descripció-f. Qualsevol solució més àmplia pot ser vàlida, si els elements extres són gramaticalment irrellevants²³. Per definició cada descripció-f té, com a mínim, una solució; però no cal que sigui la única. Quan una descripció-f té més d'una solució mínima, que no siguin contradictòries, s'anomena descripció-f indeterminada.

A partir de la descripció-f, la gramàtica formula una condició de bona formació (18), necessària però no suficient per garantir la gramaticalitat d'una oració.

- (18) *Condition on Grammaticality* (per a descripcions-f)
 A string is grammatical only if it has a valid c-structure with an associated f-description that is both consistent and determinate. The f-structure assigned to the string is the value in the f-description's unique minimal solution of the ↓-variable of the c-structure's root node (Kaplan i Bresnan 1982: 203)

L'algoritme de la descripció-f ha de respectar les premisses de la condició; però, per assegurar la gramaticalitat d'una oració, la gramàtica proposa altres principis de bona formació funcional.

6.2.3. Validació d'estructures funcionals

El component funcional actua com un filtre de sortida perquè les estructures-c generades puguin ser interpretades correctament per la semàntica. Les condicions de bona formació funcional regulen el marcatge de cadenes, a partir del criteri de gramaticalitat.

La Condició d'Unicitat, la més important de les condicions de bona formació funcional, només preveu que l'existència real d'una estructura-f, en el sentit que les assignacions fetes siguin consistents. Tot i que dona compte d'una gran quantitat de generalitzacions i que rebutja moltes estructures generables, per inconsistència, la Condició d'Unicitat no pot garantir la sortida exclusiva de cadenes gramaticals.

Hi ha d'altres de mecanismes que regulen la bona formació, defineixen fets i en restringeixen l'àmbit d'aplicació, en síntesi, que satisfan les afirmacions expressades per la descripció-f:

²³ L'estructura-f mínima es correspondrà amb l'estructura argumental i contindrà un subjecte.

- (a) Notacions d'entrada lèxica o d'estructura-c que defineixin un valor i alhora restringeixin un tret.
- (b) Regles de redundància lèxiques que expressin generalitzacions parcials.
- (c) Mecanismes notacionals que permetin distingir dues menes d'equacions: de definició i de restricció²⁴.

La GLF inclou també convencions que s'ocupen de la compatibilitat de conjunts de funcions i trets gramaticals de l'estructura-f. Les Condicions de Compleció i Coherència garanteixen que les funcions gramaticals i els predicats lèxics que apareixen en configuracions d'estructura-f siguin mutuament compatibles. Prescriuen que una determinada estructura-f contingui totes les funcions governables expressades en l'entrada lèxica del seu predicat, i que no en contingui d'altres. Així s'assegura, per exemple, que una cadena intransitiva no inclogui un verb obligatòriament transitiu, o a l'inrevés.

(19) *Definitions of Completeness and Coherence*²⁵

- (a) An f-structure is *locally complete* if and only if it contains all the governable grammatical functions that its predicate governs. An f-structure is *complete* if and only if it and all the subsidiary f-structures are locally complete.
- (b) An f-structure is *locally coherent* if and only if all the governable grammatical functions that it contains are governed by a local predicate. An f-structure is *coherent* if and only if it and all the subsidiary f-structures are locally coherent (Kaplan i Bresnan 1982: 211-212)

A partir dels criteris de coherència i de compleció, el mecanisme de la GLF construeix una nova Condició de Gramaticalitat, per a les estructures-f (20).

(20) *Grammaticality Condition*

A string is grammatical only if it is assigned a complete and coherent f-structure (Kaplan i Bresnan 1982: 212).

Amb les condicions de bona formació i els mecanismes auxiliars de definició i restricció, la gramàtica pot garantir que les sortides del component sintàctic (estructures-c que tenen assignades sengles estructures-f ben formades) són cadenes gramaticals, aptes per a la interpretació semàntica final²⁶.

²⁴ El signe d'igualtat indica que l'esquema és de definició, i el signe d'igualtat amb la lletra c subindexada indica que l'esquema és restrictiu.

²⁵ La nova *Condició de coherència* de la versió d'Alsina (1993) simplifica aquests dos principis, però aquí hem preferit mantenir la redacció primitiva més discursiva.

²⁶ Quan en aquestes cadenes hi ha elements anafòrics o posicions PRO, el mecanisme que s'ocupa de vetllar per la correcta interpretació semàntica serà el mecanisme de control (5.7).

Per acabar aquesta breu presentació del formalisme, farem una síntesi del conjunt de requisits que ha de satisfer una cadena oracional quan és generada per un mecanisme com la GLF:

- 1r. Ha de ser la cadena terminal d'una derivació d'estructura-c vàlida.
- 2n. Cal que hi hagi una descripció-f ben resolta associada amb l'estructura-c.
- 3r. La descripció-f ha de ser consistent i ha de tenir una única solució mínima.
- 4t. La solució o estructura-f mínima ha de satisfer totes les restriccions expressades per la descripció-f.
- 5è. L'estructura-f ha de ser completa i coherent.

CAPÍTOL 7. Els verbs i la GLF (I): Caracterització i tipologia

7.1. Caracterització lèxico-sintàctica del verb en la GLF

Les unitats lèxiques verbals es defineixen per la seva pertinença a la categoria lèxica major V i per la seva capacitat de reflectir morfològicament els trets gramaticals de temps, mode, aspecte, persona i nombre (i gènere en el cas dels participis).

En aquest treball no ens ocuparem de la caracterització morfològica dels verbs, sinó que acotarem la nostra atenció als aspectes sintàctics. Ja hem indicat abans que, en la GLF, el procés de flexió pertany exclusivament al submòdul morfològic del component lèxic i que les unitats lèxiques s'insereixen als nodes preterminals, completament flexionades. No obstant això, hi ha una sèrie d'elements morfològics que estan inextricablement lligats a certs mecanismes sintàctics i que intervenen directament en el procés de projecció lèxica. Per exemple, el tret gramatical de temps, que forma part dels elements flexius verbals, té també representació en el component sintàctic: apareix en l'estructura-f, expressat per una matriu funcional del tipus $[\alpha \alpha_1]$, i juga un paper important en l'aplicació de les condicions de compleció i coherència de l'estructura-f oracional¹. Altres trets morfològics que tenen una relació tancada amb la sintaxi poden ser la marca de cas dels clítics o el participi de passat de la forma passiva.

En aquest capítol, intentarem presentar una caracterització lèxico-sintàctica de les unitats verbals, sense deixar d'esmentar les implicacions de tipus morfològic que comporten. D'entrada, observarem els tipus de relacions lèxiques que s'estableixen entre verbs i ens centrarem en les relacions de tipus lèxico-sintàctic. A continuació, establirem les formes de representació de la informació sintàctica en el component lèxic (7.2), repassarem alguns criteris de classificació de formes verbals (7.3) i n'escollirem un, l'argumental, per poder presentar una tipologia verbal coherent (7.4) amb el marc descriptiu de la GLF.

Deixo de banda tota la qüestió dels verbs copulatius, que no ocupen la posició PRED en les estructures-f ni dominen una estructura argumental². Tampoc em referiré a les formes verbals que funcionen com a auxiliars en temps compostos o en perífrasis aspectuals.

¹ Aquesta aparent asimetria rau en el fet que la temporalitat presenta un aspecte dual: d'una banda, és un tret gramatical expressat morfològicament, en les llengües flexives, i, de l'altra, és una variable lògica que emmarca l'oració, condiciona la seva interpretació i traspasa l'àmbit oracional, per jugar un paper en la cohesió discursiva.

² L'atribut de les oracions copulatives és l'element que dirigeix l'oració, selecciona semànticament el SUBJ i condiciona l'aparició de complements adjunts.

Limitaré la meva atenció als anomenats verbs predicatius³ i a les seves relacions.

En els models generatius clàssics, es descriu la categoria verbal (+V) mitjançant els trets [+V, -N], que permeten distingir-la de la resta de categories lèxiques⁴. Com vèiem en l'apartat (5.2), la GLF opta per una caracterització de les categories lèxiques alternativa, basada en els trets [+/- predicatiu] i [+/- transitiu], de manera que el verb té la peculiaritat de ser una categoria predicativa [+p] i transitiva [+t]. Jackendoff (1977) és qui proposa, per primera vegada, aquests trets, per evitar que les categories sintagmàtiques siguin definides per elles mateixes, com succeeix en les formulacions de Chomsky (1970). Bresnan (1982b) recull la proposta i defineix les categories predicatives per la incapacitat d'expandir-se, en les regles d'estructura sintagmàtica, amb nodes que puguin tenir atribuïda la funció de SUBJ. Les categories transitives es defineixen per la capacitat d'expandir-se amb nodes que puguin tenir atribuïda la funció d'OBJ.

Sembla, però, que no podem acceptar sense objeccions aquesta caracterització de les categories. En el cas de les predicatives ens trobem en una situació contradictòria, després d'haver acceptat i adaptat a la GLF la proposta d'expansió bàsica de les regles de base de Sportiche (1988) (vegeu els apartats 5.2 i 6.1). Si considerem que la categoria menor INFL pot substituir-se per una projecció del SV, aleshores aquest node superior domina directament la posició de SUBJ. I en el cas de les categories transitives, no sembla determinant que el verb hagi de definir-se a partir d'una capacitat que no té sempre⁵. Deixo fora de l'abast d'aquest treball la qüestió de la redefinició categorial, que haurà de ser represa per alguna altra proposta, per tal de garantir la coherència teòrica entre la descripció de les unitats i el desenvolupament dels sistemes de representació.

Però, malgrat que encara no disposem d'una caracterització per trets que defineixi, satisfactòriament, la categoria verbal, sembla que podem identificar els aspectes bàsics que intervenen en el funcionament sintagmàtic dels verbs. Cada peça verbal predicativa expressa, en el lèxic, la seva pertinença a una classe sintagmàtica de verbs i la seva idiosincràsia, mitjançant notacions regulars i restriccions, que regulen la projecció a l'estructura-f i l'assignació d'estructures-c. Amb el següent decàleg intentarem fer-ne una síntesi:

1. La unitat lèxica verbal sempre té assignada una forma lèxica.
2. La forma lèxica d'una unitat verbal és correspon amb l'estructura argumental, que inclou sempre un subjecte lògic⁶.

³ Incloem els predicatius tradicionals i també els verbs anomenats pseudo-copulatius.

⁴ Recordem que N = [+N, -V], A = [+N, +V] i P = [-N, -V].

⁵ Les categories N i A mai s'expandeixen amb SN i la categoria P sempre ho fa, en canvi el SV pot expandir-se amb tota mena de categories lèxiques.

⁶ Aquesta afirmació pot tenir una excepció en el cas dels verbs impersonals del tipus *ploure, nevar, tronar, llampegar*, etc., en què el SUBJ no és un subjecte lògic sinó estructural o gramatical.

3. La projecció d'aquestes formes lèxiques sempre preserva l'organització interna de l'estructura argumental, que en la majoria de casos coincideix amb la jerarquia de papers temàtics.
4. Les unitats verbals sempre s'insereixen en nodes que s'associen a la funció de PRED.
5. Els PRED verbals poden aparèixer en una estructura-f oracional o en estructures-f de clàusules subordinades.
6. El PRED d'una estructura-f oracional és el cap de l'oració (*head*), que dirigeix la interpretació semàntica.
7. Els PRED verbals de clàusules subordinades poden ser formes finites o no finites⁷.
8. Els nodes d'estructura-c associats als arguments d'una forma lèxica verbal, per la projecció lèxica, poden ser projeccions de qualsevol categoria lèxica o bé de la categoria menor COMP.
9. Les funcions d'estructura-f associades, per la teoria de projecció lèxica, als arguments d'una forma lèxica verbal, pertanyen al conjunt de funcions gramaticals subcategoritzables: SUBJ, OBJ, OBJ2, OBL_θ, COMP i XCOMP (vegeu quadre de funcions gramaticals de la GLF en el cap. 4, taula 3).
10. Les formes lèxiques estableixen interrelacions de tipologia diversa.

Ens aturarem en aquesta darrera afirmació del catàleg, per tal d'exposar a quina mena de relacions ens referim i com s'expressen en el lèxic. Les relacions entre formes lèxiques poden ser de tipus morfològic, semàntic o sintàctic.

Les relacions morfològiques expressen la correlació lèxico-semàntica que hi ha entre unitats que comparteixen els mateixos formants, és a dir la relació que hi ha entre formes simples i formes derivades o compostes, o entre afixos, com exemplifiquem a (1-5)⁸.

- (1) (a) *adscriure, circumscriure, escriure, descriure, inscriure, prescriure, proscriure, transcriure*
 (b) *destruir, instruir, construir, obstruir*
 (c) *implantar, implicar, importar, impregnar, imprimir, incloure, incórrer, incrustar*
- (2) (a) *aparroquianar-se, aparroquiar-se*
 (b) *afillar, afillolar*
- (3) *capalçar, capbaixar-se, capbussar, capbussejar, capfermar, capficar, capgirar, capgirellar, capguardar-se, caplletrar, capllevar, capmassar-se, captrencar*

⁷ FIN és un tret gramatical propi de la categoria V, a diferència d'altres trets propis o compartits amb la resta de les categories lèxiques.

⁸ La font d'aquests exemples és el DGLC. A (1) recollim casos de formes d'origen culte que comparteixen el mateix formant; a (2), formes derivades de nominals relacionats; a (3), formes compostes amb un mateix formant; a (4), formes simples i formes derivades amb diversitat d'afixos; i a (5), formes derivades que comparteixen el mateix afix.

- (4) (a) *conversar, conversejar; costar, costejar; crestar, crestejar; graponar, graponejar; llampegar, llampeguejar; lluentar, lluentegar*
 (b) *nevar, neviscar, nevisquejar; plorar, plorinyar, ploriquejar; ploure, plovinejar, ploviscar, plovisquejar*
- (5) (a) *desafinar, desagafar, desagradar, desagrar, desallitar, desamar, desaplicar, desobeir*
 (b) *impermeabilitzar, impersonalitzar, impossibilitar, incapacitar, incomunicar, inhabilitar, inutilitzar*
 (c) *reabsoldre, reabsorvir, readaptar, readmetre, readoptar, reagregar, realçar, realegrar-se, reanimar, repararèixer, rearmar, reassumir, rebatejar*

Les relacions semàntiques entre formes lèxiques verbals relacionen entrades que, tot i compartir elements de significat, divergeixen en les estructures conceptuals. En aquest conjunt de relacions, hi tenen cabuda tant les formes lèxiques que presenten sinonímia parcial (6), els antònims (7), com les formes en què els elements que intervenen en l'estructura conceptual juguen papers diferents (8).

- (6) *afusellar, assassinar, electrocutar, empalar, enforcar, enviar a l'altre món, executar, exterminar, degollar, donar mort, garrotar, guillotinar, linxar, liquidar, llevar la vida, matar, occir, pelar, penjar, sacrificar⁹*
- (7) *estimar / odiar; obrir / tancar; pujar / baixar; anar / venir; entrar / sortir; saber / ignorar*
- (8) *donar / rebre; vendre / comprar; temer / espantar¹⁰*

Finalment, les unitats lèxiques verbals poden estar relacionades des del punt de vista sintàctic. Encara que els aspectes fonològics, morfològics i semàntics puguin quedar afectats per aquesta relació, les conseqüències més importants es refereixen a la informació de tipus sintàctic. Es tracta de correlacions com les establertes entre construccions verbals actives i passives, entre formes transitives i intransitives¹¹, entre formes causatives i incoatives, i d'altres paral·lelismes.

Totes aquests grups de relacions poden ser de tipus sistemàtic i, aleshores, s'expressen en el lèxic mitjançant regles de redundància lèxiques. En l'apartat (6.1.1), hem classificat les regles de redundància lèxiques en tres grups, atenent el tipus de relació que expressen.

⁹ Exemples extrets de Franquesa, M. (1970): *Diccionari de sinònims*, Barcelona: Pòrtic, 1983.

¹⁰ La parella de verbs *temer / espantar* ha estat relacionada (Grimshaw 1990) des del punt de vista temàtico-argumental. En aquest treball hem hipotetitzat que la relació que hi ha entre els dos verbs és de tipus semàntic, només reflectida parcialment en l'estructura temàtica, però no en l'argumental (Vegeu apartat 5.4).

¹¹ Tradicionalment, en aquesta mena de relació s'ha inclòs l'ús absolut d'un verb tradicional.

Podem establir, doncs, que les regles de formació, que relacionen morfològicament les unitats lèxiques, donen compte de les correlacions de (1-5); les regles semàntiques, que posen en relació entrades lèxiques pel seu significat, expliquen la connexió de formes verbals com les de (6-8); i finalment les regles d'extensió o de projecció sintàctica reflecteixen les correspondències sintàctiques que hi ha entre formes verbals, com les de (9-12).

(9) *El detectiu investiga l'assassinat del taxista*
L'assassinat del taxista és investigat per Marlowe
*Aquí s'investiguen assassinats i robatoris*¹²
L'assassinat del taxista s'investiga massa tard
Un detectiu no pot investigar-se (a si mateix)
El client fa investigar l'assassinat a Marlowe

(10) *M'agrada la novel·la negra*
La novel·la negra agrada molt
** La novel·la negra és agradada per mi*
** La novel·la negra s'agrada (a si mateixa)*

(11) *Aquest nen menja molt*
Aquest nen sempre menja macarrons
El nen no ens menja gens
** Els macarrons són menjats*

(12) *Beu el vi amb gasosa*
El beu amb gasosa
Se'l beu amb gasosa
Sempre beu vi amb gasosa
Sempre en beu

Com podem observar pels exemples, les variacions sistemàtiques que presenten diverses formes lèxiques del mateix lema es refereixen a fenòmens ben diversos: l'alternança de formes transitives o intransitives; la pronominalització; la possibilitat de generar formes passives, formes passives pronominals o formes reflexives; la interpretació impersonal, passiva, ergativa o reflexiva de les construccions pronominals; la inacusativitat, etc.

En la resta d'aquest capítol, ens ocuparem exclusivament d'aquestes relacions de tipus sintàctic i intentarem explicar les relacions que hi ha entre les formes verbals de l'exemple, dins del marc de la GLF, mitjançant regles lèxiques d'extensió. Abans, però, caldrà que establím com cal codificar la informació sintàctica en el lèxic i quines classes d'unitats lèxiques bàsiques hi ha en català.

¹² Tal com indica Solà (1987-1994), el dialecte nord-occidental de la zona del Segrià no faria la concordança entre el verb i el SN: *Aquí s'investiga assassinats i robatoris*.

7.2. Representació de les entrades i de les regles lèxiques

Com hem anat veient, les entrades lèxiques verbals recullen tota mena d'informació sobre els aspectes fonològics, morfològics, semàntics i sintàctics que les caracteritzen. De tota manera, l'única informació rellevant per a la projecció del lèxic a l'estructura-f i per a la formulació de regles d'extensió és la informació de caràcter sintàctic.

Les dades sintàctiques es representen en la GLF mitjançant estructures de constituents (estructura-c), funcions gramaticals (estructura-f) i cadenes argumentals (estructura-a del lèxic). Si les regles d'extensió han d'expressar relacions o canvis de les dades sintàctiques haurien de formular-se amb alguna d'aquestes classes d'unitats.

Les categories sintagmàtiques, i les estructures de constituents que les emparem, no han estat considerades per la GLF, des de l'inici del model, primitius epistemològics. L'assignació d'estructures-c a les funcions gramaticals és un procés paramètric, susceptible de variació lingüística o dialectal. Per tant les regles lèxiques no poden fer referència a aquesta mena d'unitats, si volen explicar fenòmens generals, com la correlació activa-passiva.

En les primeres versions de la GLF, les unitats lèxiques verbals expressaven les formes lèxiques mitjançant funcions gramaticals i es projectaven en les estructures-f que incloïen les mateixes funcions. Lògicament la formulació de regles d'extensió es regia pel mateix sistema: els canvis i les relacions eren representats per funcions gramaticals, com en l'exemple de (13).

- (13) *Regla de passivització (Passivization in Universal Grammar)* (Bresnan, 1982a: 8)
 (SUBJ) → " / (OBL)
 (OBJ) → (SUBJ)

Per tal de fer-les més descriptives i explicatives, Bresnan (1982a) millora la presentació de les regles d'extensió amb notacions complementàries. Així, al costat de les formulacions general, com la de (13), que només inclouen funcions gramaticals, poden trobar formulacions que fan referència als papers temàtics assignats a cada argument (14) i formulacions, per a cada llengua, que introdueixen dades morfològiques (15).

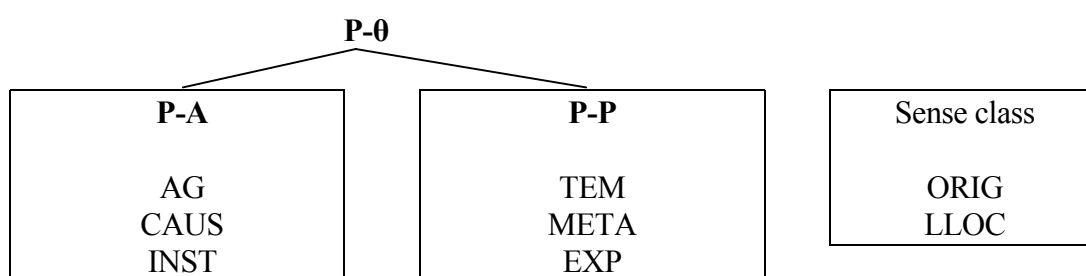
- (14) *Effect of Passivization on a Lexical Form* (Bresnan, 1982a: 9)
 a. L ((SUBJ), (OBJ)) →
 agent tema
 b. L ((OBL)" , (SUBJ))
 agent tema

- (15) *Passivization in English* (Bresnan, 1982a: 9)
 Functional change: (SUBJ) → " / (BY OBJ)
 Morphological change: (OBJ) → (SUBJ)

En les versions més recents de la GLF, els nivells de representació són autònoms i disposen d'unitats i de mecanismes propis. Així, les categories sintagmàtiques pertanyen al component sintàctic de l'estructura-c, les funcions gramaticals són les unitats de representació de l'altre component sintàctic, l'estructura-f, i finalment en el component lèxic la informació sintàctica s'expressa per arguments.

Cada entrada verbal es desplega en una forma lèxica que es correspon amb l'estructura argumental obligatòria. Per tant les entrades lèxiques verbals es codifiquen mitjançant l'expressió notacional de la seva estructura-a. Tal com indicàvem en els apartats dedicats a la Teoria de l'Estructura Argumental i a la Teoria de la Projecció Lèxica, l'estructura-a és el nivell de representació que codifica les propietats sintàctiques dels arguments en el lèxic. Com que les regles d'extensió són regles lèxiques, s'hauran de formular amb el mateix tipus d'unitats: els arguments. Els canvis expressats per les regles d'extensió afecten directament l'estructura-a dels verbs. Però la pròpia naturalesa de l'estructura-a fa que l'expressió notacional de les entrades i de les regles sigui, per abstracta, massa críptica i que es necessitin alguns recursos addicionals per fer-la més descriptiva. La proposta de codificació d'Alsina (1993), a partir de les aportacions de Dowty (1991), es basa en la classificació dels arguments en dos grans grups de protopapers (P-θ, 'Proto-roles') : els arguments protoagents (P-A) i els arguments protopacients (P-P). Aquesta solució presenta diversos avantatges: (a) expressa l'organització jeràrquica dels arguments, basada en la jerarquia temàtica; (b) només codifica la informació sintàctica que pot quedar afectada en el procés de projecció; i (c) evita fer referència directa a l'estructura-θ, que codifica informació semàntica i no sintàctica.

- (16) *Classificació dels arguments per protopapers*

- (17) *Codificació de l'estructura-a amb protopapers*
 Exemple de verb triàdic: DONAR
 estructura-a < _ _ _ >
 estructura-a (P-θ) < [PA] [PP] [PP] >

Compartim amb Alsina, per una qüestió de rigor metodològic, la necessitat de codificar

independentment la informació de nivells distints. En aquest treball, però, hem optat per la solució tradicional de consignar l'estructura- θ sota de l'estructura-a (vegeu la proposta de codificació en el capítol 9), com a (18). Sense deixar de considerar-les informacions autònomes, la nostra opció ens proporciona dades explícites que poden recuperar en la formulació de restriccions i en la delimitació d'algunes operacions lèxiques¹³.

(18) *venir* <((x))>
TEM

Per tant, establirem que les regles d'extensió afecten directament l'estructura-a i que les notacions relacionades amb d'altres nivells de representació lèxica, com la temàtica, pot aportar dades per a la consideració de restriccions en l'aplicació de determinades regles.

7.3. Alguns criteris de classificació verbal

Voldríem referir-nos, en aquest apartat, als criteris bàsics que regulen les classificacions verbals existents, per tal d'optar per un únic criteri de classificació, que fixarem i aplicarem als verbs del català. Sense voler fer una presentació exhaustiva ni completa de totes les propostes de classificació verbal que s'han fet, en recordarem algunes que ens serviran de base per a la nostra revisió.

Fabra (1956) classifica els predicats en quatre tipus, que equivalen als verbs predicatius, copulatius, impersonals i inacusatius. Tot i la seva simplicitat, es tracta d'una classificació ben ajustada, des d'un punt de vista sintàctic, i molt valorada per la distinció i les observacions que fa del grup IV (vegeu per als verbs inacusatius Ferrater (1981), Bartra (1985-1987), Solà (1987) o Gràcia (1989)).

Badia (1962) proposa una classificació més detallada i basada en el contingut semàntic del subjecte oracional, que sintetitzem a (19).

(19) *Classificació d'oracions (Badia 1962)*
1. Oracions amb SUBJ agent
1.1. Oracions transitives i intransitives¹⁴
1.2. Oracions amb verbs d'estat¹⁵

¹³ Per exemple, quan només afecten a arguments AGENT o CAUSA, o bé per distingir estructures argumentals com les d'espantar o témer.

¹⁴ Aquesta classe de predicats inclou verbs transitius, verbs intransitius (de moviment, pronominals i d'estat) i verbs transitius i intransitius alhora (com *parlar* o *córrer*).

¹⁵ "Subdivisión de las oraciones intransitivas, que comprendre aquellos verbos, por lo común intransitivos, que significan acciones en las que destaca, no precisamente el papel activo del sujeto, sino el hecho de que su acción transcurra, de que esa acción dure un tiempo, es decir todo aquello que ya sugiere la propia palabra 'estado'. Bien se ve, por lo que decimos, que nos encontramos ya en la frontera que separa las oraciones activas y las oraciones

2. Oracions amb SUBJ pacient
 - 2.1. Oracions passives generals
 - 2.2. Oracions passives reflexives
3. Oracions amb SUBJ agent i pacient alhora
 - 3.1. Oracions reflexives
 - 3.2. Oracions recíproques
4. Oracions amb SUBJ indeterminat
 - 4.1. Amb verbs usats com a impersonals
 - 4.2. Amb verbs impersonals gramaticals
 - 4.3. Amb verbs impersonals naturals

La classificació de Badia és heterogènia pel que fa a criteris. En els apartats principals, si bé Badia utilitza les etiquetes *agent* i *pacient*, no s'inscriu, lògicament per raons temporals, en el marc de la Teoria Temàtica, però s'hi refereix com a entitats semàntiques. En els subapartats, la terminologia reflecteix una mescla dels criteris semàntic i sintàctic, però que permet identificar classes de predicats ben distintes¹⁶.

Gràcia (1989) ens ofereix una tipologia basada en l'estructura temàtica, condicionada a priori per una organització dual, que presenta un cert paral·lelisme amb la dimensió aspectual de Grimshaw (1990) o amb la bipolarització argumental de Dowty (1987, 1991)¹⁷. I la mateixa Grimshaw (1990), en la presentació de la Teoria de l'Estructura Argumental, fa una classificació basada en l'estructura-a, però amb una terminologia que barreja el criteri sintàctic i el semàntic¹⁸.

En general, la bibliografia especialitzada parla de verbs inacusatius, incoatius, causatius, ergatius, inergatius, agentius, psicològics, de possessió, estatus, existencials, de moviment, transitius, intransitius. Alguns d'aquests termes són sinònims, d'altres no. El conjunt reflecteix una barreja considerable de criteris de classificació verbal: criteri argumental, criteri temàtic, criteri casual, criteri semàntic o criteri sintàctic.

Remetem a Gràcia (1989a-b) per a tota mena d'aclariments sobre l'abast de cadascuna de les classes de verbs a què hem fet referència. La seva aportació és imprescindible per a la descripció sintàctico-semàntica de les classes de verbs a què ens referirem.

pasivas." (Badia 1962, II vol. : 177)

¹⁶ Per exemple, la distinció entre verbs transitius i intransitius, d'una banda, i verbs d'estat, de l'altra, encara que pugui semblar paradoxal, és perfectament recuperable pel criteri argumental: els primers són verbs amb argument extern, els segons són verbs sense argument extern.

¹⁷ Gràcia (1989) classifica els verbs en dos apartats: Predicats d'acció i predicats estatus. Dins del primer bloc caracteritza quatre classes de verbs segons el paper temàtic assignat al SUBJ; en el segon bloc, descriu els tipus de verbs per aspectes semàntics: verbs de posició, psicològics, de possessió, de mesura i de percepció.

¹⁸ Grimshaw (1990: 41) classifica les estructures argumentals en set apartats: (a) *Transitive agentive*, (b) *Ditransitive*, (c) *Unergative*, (d) *Psychological state*, (e) *Psychological causative*, (f) *Psychological agentive*, (g) *Unaccusative*.

7.3.1. *Transitivitat i criteri sintàctic*

La noció de *transitivitat* prové de la gramàtica clàssica, on equival a la possibilitat que tenen certes oracions de passar d'activa a passiva (Cano 1981). La gramàtica tradicional hereta aquesta terminologia, però amb la interpretació que n'havien fet els escolàstics: transitiu és el verb que pot portar complement directe. La definició tradicional dels termes transitiu i intransitiu és de base semàntica¹⁹, i presenta diversos problemes que han estat plantejats i prou divulgats per la lingüística estructural²⁰.

En la gramàtica generativa clàssica, transitivitat i intransitivitat es refereixen, respectivament, a la capacitat o a la incapacitat de subcategoritzar un SN²¹.

En la GLF clàssica, els verbs transitius són formes lèxiques que es projecten en una estructura-f on hi ha un OBJ (funció directa). En la GLF més recent, la noció de transitivitat pot patir més complicacions. La proposta d'Alsina (1993), que considera la projecció de l'argument intern, marcat amb DATIU, una funció directa, com el SUBJ i l'OBJ, fa que haguem de replantejar-nos la definició de transitivitat dins d'aquest marc teòric. Pot ser transitiu un verb com *agradar*?

Amb tot, les denominacions transitiu i intransitiu continuen sent molt opaques²² i, encara que s'han fet esforços considerables per delimitar molt bé el seu abast nocional (Cano (1981), Moreno (1987) o Demonte (1988), entre d'altres), estan imbuïts per massa aspectes semàntics, funcionals, categorials i de cas, sense destriar, cosa que en dificulta la representació lèxica, sobretot si considerem com Moreno (1987) que la transitivitat és un tret gradual i no binari.

7.3.2. *Criteri semàntic, criteri temàtic*

El criteri semàntic i el criteri temàtic poden semblar molt pròxims, però hem de tenir en compte la distinció que fèiem de nivells de representació. Les classificacions verbals elaborades des del criteri temàtic fan referència directa al paper temàtic de l'argument

¹⁹ "En la gramàtica tradicional española las definiciones clásicas de *transitividad* aparecen en la *Gramática* de la RAE (p. ej., en su edición de 1931): 'transitivo es el verbo cuya acción recae o puede recaer en la persona o cosa que es término o complemento de la acción'; por tanto, 'intransitivo [es] el verbo cuya acción no pasa de una persona o cosa a otra.'" (Cano 1981: 16)

²⁰ Deixo de banda els intents de redefinició de les nocions de transitivitat i intransitivitat, per part d'alguns estructuralistes (Vegeu Cano 1981: 19-32).

²¹ Aquesta concepció, força simple, s'enriqueix amb les aportacions de Chomsky (1965) sobre la selecció semàntica i amb les de Fillmore (1968) sobre la Teoria del cas, però reposa sobre un criteri sintàctic molt estricte.

²² Són transitius els verbs que regeixen una clàusula (finita o no finita)? I els verbs de règim preposicional?

extern o subjecte lògic²³. En canvi, la terminologia emprada per classificar verbs des del punt de vista semàntic reflecteix consideracions referencials més generals. Així, d'una banda, quan es parla de verbs agentius o causatius, es fa referència, concretament, a l'assignació de paper temàtic que reben els arguments externs implicats, i que, en aquest cas, serien, respectivament, AGENT i CAUSA²⁴ (criteri temàtic). D'altra banda, les denominacions verbs estatus, verbs existencials, verbs de moviment, verbs psicològics i verbs de possessió tenen a veure amb el relació semàntica que hi ha entre el verb i els seus arguments (criteri semàntic).

La terminologia que es refereix a les construccions pronominals de les llengües romàniques també respon tradicionalment al criteri semàntic. Distingim entre les formes reflexives, recíproques, ergatives, passives i impersonals²⁵ pel joc dels arguments en cada construcció i per la interpretació referencial que fem del subjecte lògic²⁶.

El terme incoatiu²⁷ s'utilitza sovint per presentar formes verbals que expressen processos interns (criteri semàntic). Es corresponen amb formes lògiques en què no intervenen, directament, ni causes ni agents²⁸, com el cas de transformar-se, afeblir-se, esdevenir, trencar-se, etc. Sovint la bibliografia fa esment del paral·lelisme que hi ha entre formes incoatives i causatives (criteri temàtic), com en el cas de (20).

- (20) *La calor ha desfet la mantega*
 CAUS TEM
S'ha desfet la mantega
 TEM

²³ Recordem que el subjecte lògic i l'argument extern de vegades coincideixen, però no sempre. El subjecte lògic és l'argument més prominent de l'estructura argumental, amb independència del seu aspecte extern o intern (Vegeu 5.4).

²⁴ En el cas dels predicats anomenats causatius, l'argument extern pot ser AGENT o INSTRUMENT, a més de CAUSA (Gràcia 1989).

²⁵ No hi incorporem la denominació de construcció o veu mitjana, perquè no hi ha coincidència entre els autors sobre la seva aplicació. Per a Bartra (1985), Solà (1987) o Hernanz i Brucart (1987), les construccions mitjanes equivalen a les construccions pronominals ergatives, en canvi Gràcia (1989b) reserva el terme per referir-se a les construccions pronominals passives.

²⁶ De vegades es fa molt difícil destriar entre la interpretació ergativa i la passiva de determinades formes lèxiques, sobretot perquè l'argument concorda amb el verb, és a dir que es projecta en la funció de SUBJ. Exemple:

La porta es tanca (sempre) ERG
La porta es tanca (a les vuit) PASS

²⁷ "Se denomina *incoativa* una forma verbal que sirve para indicar el comienzo de una acción. El incoativo se expresa en español mediante el sufijo *-ecer*, con frecuencia acompañado del prefijo *en-* (*enrojecer*, *humedecer*, etc.), mediante la forma reflexiva (*dormirse* vs. *dormir*) o mediante perífrasis verbales (*echar a*, *ponerse a*, etc., seguidos de un infinitivo)." (Dubois et al. 1973: 343-344)

²⁸ Solà (1994) s'hi refereix amb el nom de verbs esdevenimentals naturals.

Les relacions poden ser encara més complexes, perquè amb el mateix verb de l'exemple de (20) podem trobar d'altres construccions causatives o agentives (21).

- (21)
	<i>La pastissera ha desfet la mantega</i>		
	AG		TEM
	<i>La pastissera ha fet desfer la mantega</i>		
	<i>La pastissera ha fet que la mantega es desfés</i>		
	CAUS/AG		TEM
	<i>La pastissera ha fet que algú desfés la mantega</i>		
	CAUS	AG	TEM

Gràcia (1989a-b) es refereix, amb el nom de verbs ergatius, a aquesta classe de verbs que poden aparèixer tant en construccions transitives causatives (o agentives) com en construccions incoatives intransitives²⁹, en què l'argument intern, que fa d'objecte de les primeres, funciona com a subjecte gramatical de les segones (Gràcia 1989b: 31). Els verbs inergatius són, per oposició, formes verbals que no poden alternar en construccions causatives i en construccions incoatives. Sempre tenen argument extern, siguin o no transitives.

El terme ergatiu prové de la denominació d'un cas morfològic d'algunes llengües, diferent del nominatiu, que expressa l'agent del procés (Dubois et al., 1973: 230). S'ha pogut comprovar que l'ergativitat no és un tret exclusiu de les llengües amb cas morfològic, sinó que hi ha llengües híbrides i llengües d'ergativitat sintàctico-semàntica (Moreno 1987: 60). Aquest darrer tipus d'ergativitat ha estat objecte d'una sèrie d'estudis en el marc de la TRL o de la GLF. Quan es parla de verbs ergatius i de verbs inergatius en llengües com l'italià o el català, sovint es fa referència a aspectes divergents, com l'auxiliaritat o com la pronominalització. L'explicació d'aquestes divergències se centra en l'estructura argumental de cadascuna de les dues classes verbals: els verbs ergatius són bàsicament formes verbals d'argument intern, que poden funcionar també en construccions amb argument extern: i els verbs inergatius són bàsicament formes verbals d'argument extern, que poden portar també un argument intern (22).

- (22)
	Exemple de verb ergatiu:		
	TRENCAR	((x))	<i>El vidre s'ha trencat</i>
	TRENCAR	(x (y))	<i>El client ha trencat el vidre</i>
	Exemple de verb inergatiu:		
	MENJAR	(x)	<i>Aquest nen no menja</i>
	MENJAR	(x (y))	<i>Sempre menja carn</i>

²⁹ La variant incoativa dels verbs ergatius constitueix un dels subgrups de verbs inacusatius.

7.3.3. Verbs inacusatius i criteri casual

Els verbs inacusatius³⁰ es defineixen per la incapacitat de marcar amb cas acusatiu el SN que regeixen (criteri casual). Constitueixen una de les classes de verbs més explotades des del punt de vista explicatiu en la TRL, per donar compte de fenòmens de moviment de SNs o d'introducció de SN expletius.

La denominació d'aquest verb fa que haguem de apel·lar al cas acusatiu, o més aviat a la seva mancança, per a la seva definició; però molts autors el descriuen seguint un criteri argumental, quan afirmen que la forma lògica dels verbs inacusatius només inclou un argument intern. Des del punt de vista semàntic sovint es corresponen amb verbs de moviment i, pel que fa a la sintaxi, generalment són verbs intransitius³¹. Exemples de verbs inacusatius són formes com *arribar* o *venir*.

La *hipòtesi inacusativa*, formulada des de la GR (Perlmutter 1978) i la TRL (Burzio 1986), estableix que els verbs d'aquesta classe no assignen cas al seu objecte en l'estructura profunda. A partir d'aquí, s'han fet algunes propostes per aclarir quin cas llicencia l'argument intern d'aquests verbs. Belletti (1985, 1988) afirma que aquestes formes verbals assignen inherentment cas partitiu al seu argument intern, cosa que bloqueja l'assignació de cas estructural acusatiu³².

Dins del mateix marc teòric, Bartra (1987) opina que el cas assignat inherentment per aquests verbs és el cas genitiu. Recolza la seva afirmació argumentant que el pronom *en*, que pot substituir el SN afectat, és originalment genitiu. A més, amb dades sobre el rus, manllevades de Pesetsky (1982), hipotetitzava que, de fet, el cas inherent genitiu té a veure amb l'estructura interna del SN indeterminat, més que amb una capacitat lèxica del verb.

En el model clàssic de la GLF, l'assignació de cas inherent (partitiu o genitiu, tant és) es relacionaria directament amb notacions de caràcter restrictiu, associades amb l'entrada verbal i amb equacions funcionals. Però les darreres aportacions d'Alsina (1993) demostren que, des d'aquest marc teòric, pot simplificar-se moltíssim tot allò que fa referència a la teoria del cas (vegeu apartat 5.6.).

Pel que fa als verbs inacusatius, podem desprendre'ns de la caracterització basada en la Generalització de Burzio (1986), que establiria que els verbs inacusatius no assignen cas al seu objecte ni paper temàtic al seu subjecte. Aquesta descripció es recolza en la hipòtesi que l'estructura profunda d'una construcció inacusativa conté una posició de subjecte buida

³⁰ Terme provinent del treball de Perlmutter (1978). Burzio (1986) s'hi refereix amb la denominació d'*ergatius*.

³¹ En algunes llengües, com el català, el francès o el castellà, alguns d'aquests verbs inacusatius poden aparèixer també en construccions transitives. Exemples: *entrar*, *pujar*, *baixar*, *córrer* (vegeu Gràcia 1989b: 86 i ss).

³² Belletti (1988) postula que el cas inherent partitiu no és exclusiu dels verbs inacusatius, sinó que també pot donar-se en verbs transitius, depenent de la natura definida o indefinida del SN objecte.

i una posició d'objecte plena per l'argument. En aquest cas, l'argument intern s'ha de moure i ocupar la posició de SUBJ, per no violar el Filtre de Cas ni el Principi de Predicació; o, alternativament, hi ha d'haver un procediment d'incorporació d'un expletiu que ocupi aquesta posició.

En la GLF, no es postula cap estructura profunda, ni cal preveure cap categoria buida³³: els verbs inacusatius disposen d'una estructura argumental que només conté un argument intern, que pot projectar-se com a SUBJ, per la Condició de Subjecte, o com a OBJ³⁴. La peculiaritat en la pronominalització derivaria del caràcter no definit del sintagma i no del marcatge de cas.

Ara voldríem referir-nos al tractament unificat que han rebut, amb els inacusatius, altres conjunts verbals de comportament similar. Fabra (1956) ja s'adona que els verbs existencials, com *haver-hi*, també es comporten, malgrat la normativa, com els verbs del grup IV. Solà (1987) agrupa, sota la denominació d'*esdevenimentals*, els inacusatius com *venir*, els existencials com *haver-hi* i les construccions pronominals passives, del tipus '*S'ha/han construït molts pisos*'. Gràcia (1989), des de la teoria temàtica i en el marc de la TRL, també fa un tractament unificat de les construccions ergatives i de les passives³⁵. La proposta dels SN genitius de Bartra (1987) també tracta, de manera unificada, els verbs existencials i els inacusatius. I fa una classificació dels verbs inacusatius del català, a partir de la classificació feta per Perlmutter (1978) per a l'anglès³⁶.

En l'apartat (7.4.3) comprovarem, d'una banda, si el criteri argumental fa un tractament unificat de les formes inacusatives i existencials i, de l'altra, si pot donar compte de les peculiaritats d'aquesta classe de verbs i de la resta de formes verbals que sorgeixen de les diverses classificacions exposades.

³³ En el marc de la TRL, es preveu que els verbs inacusatius no assignen paper temàtic a l'argument extern. Però els verbs inacusatius no en tenen, d'argument extern.

³⁴ I aleshores també es postularà una regla lèxica que incorpori un expletiu en la posició de SUBJ, com en l'exemple del francès 'Il est arrivé un train'.

³⁵ Gràcia (1989: 134 i ss) considera que tant la passiva com les formes ergatives són fruit de l'aplicació de sengles regles que bloquegen l'assignació del paper AGENT. Les formes passives i ergatives no assignen cas a la posició d'OBJ, però sí que hi assignen paper temàtic; en canvi, no assignen paper- Θ a la posició de SUBJ, que rep assignació de cas estructural NOMINATIU.

³⁶ Verbs ergatius o inacusatius (Bartra 1987: 392-393, nota 19):

- (1) verbs d'esdeveniments naturals com *brollar, créixer, bullir,...*
- (2) verbs d'esdeveniments naturals o no que suposen l'emissió d'estímuls que afecten els sentits com *lluir, cruixir, trontollar,...*
- (3) verbs d'esdeveniments com *aparèixer, sorgir, resultar,...*
- (4) verbs que marquen l'inici o el final de l'existència o l'esdeveniment com *començar, néixer, morir,...*
- (5) verbs de moviment com *arribar, entrar, sortir,...*
- (6) verbs incoatius (bàsicament pronominals) relacionats amb verbs causatius transitius com *marejar-se, congelar-se, evaporar-se, ...*

7.4. Classes de verbs segons l'estructura-a

Hem pogut observar que les definicions de les classes de verbs, descrites des d'altres criteris, poden reformular-se a partir del criteri argumental. Quan es parla de verbs ergatius i de verbs inacusatius, es fa referència als arguments. Aquesta visió és extensible als verbs transitius, als agentius, als causatius i, en general, a tota classe de verbs.

Hipotetitzem que la classificació argumental té un potencial explicatiu suficient per donar compte de les peculiaritats de construccions verbals que sempre han estat considerades com a paradigmes de problemes en l'explicació lingüística: la veu passiva, els verbs inacusatius, els verbs existencials, les construccions pronominals, etc.

Un cop fixat el criteri argumental, farem una proposta de classificació argumental dels verbs catalans, amb alguns suggeriments terminològics. Finalment, intentarem fer una avaluació de l'aplicació d'aquest criteri de classificació, tot valorant si pot explicar els fenòmens paradigmàtics a què ens referíem abans.

7.4.1. El criteri argumental

L'estructura argumental és una cadena de posicions que es corresponen amb els arguments que tenen una presència obligatòria en la interpretació lògica d'un predicat. Bresnan (1982c) introdueix el terme poliadicitat per referir-se al nombre d'arguments que pot portar una forma verbal.

L'estructura-a està organitzada en dues dimensions. La dimensió jeràrquica, basada en la jerarquia dels papers temàtics, ens aporta la informació de la posició de cada argument respecte de tots els altres. La dimensió aspectual permet agrupar els arguments en dos grans blocs: hi ha arguments eminentment externs i arguments eminentment interns³⁷.

A partir d'aquestes consideracions, establim que el criteri argumental es basa en dos aspectes:

- La poliadicitat o nombre d'arguments
- L'organització argumental

A partir del primer aspecte, podem establir una primera classificació. Els predicats o formes lèxiques de cada llengua particular es corresponen amb uns esquemes de nombre d'arguments limitat: predicats d'un sol argument, predicats de tres arguments, predicats de n arguments, etc.

³⁷ Alsina (1993) prefereix parlar de classificació de protopapers, en comptes de dimensions aspectuals, però en definitiva són distintes versions del mateix enfocament.

El següent aspecte contempla les dues dimensions de l'organització de les estructures argumentals. D'una banda, partim de la consideració d'un conjunt de papers temàtics que s'organitzen jeràrquicament³⁸. Cada argument, a més, s'agrupa pel seu caràcter d'argument intern o extern.

D'aquesta manera direm que un predicat com ARRIBAR, en l'oració *Arriben molts emigrants*, pertany al grup de formes lèxiques caracteritzades per tenir un sol argument i pel caràcter intern d'aquest argument (tema). En canvi un predicat com DONAR, en l'oració *La pagesa dona pa a les gallines*, disposa de tres arguments, un extern i dos interns.

El marc teòric haurà de procurar que totes les formes lèxiques verbals d'una llengua particular puguin ser classificades segons el criteri argumental i que aquesta classificació permeti explicar les peculiaritats de cada grup de forma consistent.

7.4.2. Classificació argumental dels verbs catalans

Hem vist que, en el marc de la Teòria de l'Estructura Argumental, les formes verbals bàsiques poden classificar-se per la poliadicitat i la dimensió aspectual o organització interna de l'estructura argumental.

POLIADICITAT DE L'ESTRUCTURA-A

Cada llengua o grups de llengües es caracteritzaran per disposar d'un conjunt selectiu d'estructures argumentals possibles. En el cas del català, els verbs poden ser, segons la seva poliadicitat:

- *anàdics* (sense arguments)
- *monàdics* (un argument)
- *diàdics* (dos arguments)
- *triàdics* (tres arguments)

L'estructura-f d'un predicat anàdic, com que no disposa de cap argument, no conté cap funció lògica resultat de la projecció lèxica, com els verbs impersonals meteorològics (*ploure, nevar, tronar, etc.*)³⁹.

L'argument dels predicats monàdics pot projectar-se en les funcions de SUBJ o d'OBJ,

³⁸ Jerarquia dels papers temàtics (vegeu apartat 5.4): (AG (CAUS/INST (EXP (ORIG/LLOC/META (TEM))))))

³⁹ En català no hi ha incorporació d'expletius per a aquests casos i el fet que el verb vagi sempre en 3a. persona del singular pot explicar-se per restriccions imposades des de l'entrada lèxica.

segons l'entrada lèxica i segons restriccions paramètriques de cada dialecte⁴⁰.

Per la condició de subjecte, qualsevol predicat diàdic o triàdic del català projecta un dels arguments en un SUBJ i l'altre o els altres poden projectar-se en un OBJ, un OBJ2 o en una funció OBL, segons el paper temàtic que tinguin assignat i segons les restriccions que imposa el marcatge de cas.

El problema principal que podem trobar-nos en la caracterització d'un verb per la seva poliadicitat és la identificació de certs sintagmes com a arguments o com a adjunts⁴¹. En català, el cas més freqüent té veure amb els sintagmes preposicionals, marcats amb cas DATIU, és a dir amb el tradicional *complement indirecte*. Pel que fa als predicats triàdics, és ben clar que aquest DATIU té caràcter argumental, obligatori en totes les construccions bàsiques o derivades⁴². En canvi, en certs predicats diàdics sorgeixen dubtes sobre si el DATIU pertany o no a l'estructura-a, com exposem ens els exemples de (23).

- (23) a. *Na Joana escriu poesia*
 b. *Haig d'escriure-li una carta*
 c. *Li agraden molt les novel·les de V. Woolf*
 d. *Aquesta obra ha fet humitejar los ulls dels espectadors* (BDTLC 2129/208.26.5/1876)
 e. *L'aire gebrat d'aquella tarda d'hivern li fiblà el rostre, humitejant-li els ulls* (BDTLC 238/117.10.2/1935)

Els exemples (23a-b) mostren que l'aparició del sintagma DATIU ve imposat per l'agrupació VERB+OBJ i que, per això, és molt més freqüent a (b) que a (a). De tota manera, en ambdós casos és opcional, a diferència de (c), en què el DATIU és de presència obligatòria⁴³. D'acord amb això, i seguint l'argumentació d'assignació de cas d'Alsina (1993, Cap. 5), establirem les següents convencions:

- (a) Els predicats triàdics, com *donar*, tenen un argument de paper- θ META i cas DATIU, que es projecta obligatòriament en una funció d'OBJ2⁴⁴.

⁴⁰ Per exemple, en el cas de verbs existencials com *haver-hi*, el dialecte del Segrià no fa concondar el verb amb l'argument, de la qual cosa es desprèn que l'argument es projecta en un OBJ (Solà 1987-1994).

⁴¹ Recordem que la distinció entre arguments i adjunts radica en el fet que els primers són complements subcategoritzats i seleccionats temàticament pel verb, mentre que els adjunts no estan subcategoritzats i estan regits per projeccions del verb (Vegeu 5.4).

⁴² En la passiva es manté intacte: *Se li donaran explicacions, Li serà lliurat un guardó*.

⁴³ Fora dels casos d'interpretació genèrica o impersonal: *Agraden molt les novel·les de V. Woolf*.

⁴⁴ En el model clàssic de la GLF es reserva l'etiqueta OBJ2 per a l'argument TEMA de predicats amb doble acusatiu, com *give* <(SUBJ), (OBJ), (OBJ2)>, que alternen amb predicats del tipus *give* <(SUBJ), (OBJ), (TO-OBJ)>. En el treball d'Alsina (1993) els tradicionals complements directe i indirecte tenen assignada la funció OBJ, però amb la distinció del tret de cas [+/- DATIU]. Aquí reservem l'etiqueta OBJ2 per a l'argument [+DATIU].

- (b) Els predicats diàdics, com *menjar*, *ensenyar* i *obrir*, i certs predicats monàdics, com *telefonar*, poden rebre l'afegitó, opcional, d'un argument, per l'acció d'una regla lèxica. Si aquest argument té assignat els papers temàtics de META o EXP i el cas DATIU, aleshores es projectarà en una funció OBJ2.
- (c) Hi ha un altre grup de predicats diàdics, com *agradar*, que tenen dos arguments interns: un argument EXP, que té assignat cas DATIU, i un argument TEMA, no marcat amb cas o [-DATIU]. En aquests casos, per la resticció del subjecte no datiu (Alsina 1993: 112), l'argument EXP es projecta en la funció OBJ2 i el tema en la funció SUBJ.

Si tornem als exemples de (23), les oracions de (d-e) reflecteixen l'alternança d'un mateix predicat amb un complement DATIU, que ha estat anomenat benefactiu o ètic, i sense aquest complement. El datiu ètic es caracteritza per la seva opcionalitat i perquè, des del punt de vista semàntic, normalment estableix una relació amb l'OBJ de possessió, de proximitat o d'afectivitat. Vegeu-ne alguns exemples a (24).

- (24) *Fes-te el llit* (Badia 1962)
La nena no em menja
Corda't les sabates

No recollirem en el treball aplicat els exemples de datiu ètic perquè, encara que la regla lèxica que l'introdueix amplia l'estructura argumental, la seva aparició no es relaciona directament amb el tipus d'estructura-a. L'existència del datiu ètic està condicionada pel contingut lèxico-semàntic d'algun argument i per les relacions de possessió inalienable o de proximitat establertes entre aquest argument i un dels participants lògics de la predicació o de l'acte de parla⁴⁵.

- (25) Relació de proximitat entre l'argument extern i l'emissor del missatge:
La nena no em menja
? La meva nena no menja
 Relació de possessió entre l'argument intern i el SUBJ gramatical/receptor:
Corda't les sabates
? Corda les teves sabates

DIMENSIO ASPECTUAL DE L'ESTRUCTURA-A

Per completar la classificació, hem d'introduir l'aspecte d'organització argumental. Amb l'excepció dels predicats anàdics, els arguments de la resta d'estructures poden pertànyer al bloc d'arguments externs o al bloc d'arguments interns.

L'argument extern per excel·lència és l'argument que té assignat el paper temàtic AGENT, el més prominent en la jerarquia temàtica. Poden també ser arguments externs, els

⁴⁵ En tot cas hem de preveure, per al datiu ètic, la mateixa regla que la del grup (b), però amb condicions semàntiques i/o pragmàtiques afegides.

arguments que tenen assignats els papers temàtics CAUSA i INSTRUMENT. L'argument intern bàsic és l'argument TEMA, però també poden ser considerats interns els arguments EXPERIMENTADOR i META. Encara que, semànticament, sigui difícil establir el caràcter intern o extern dels arguments que reben paper- θ LOCATIU i ORIGEN, a efectes pràctics els considerarem interns, quan formin part d'una estructura-a bàsica⁴⁶.

Indicarem el caràcter intern o extern dels arguments mitjançant els parentesis, tal com fa Grimshaw (1990)⁴⁷. D'aquesta manera, si l'argument únic d'un predicat monàdic és extern, el representarem entre parèntesis simples (x), i si és un argument intern ho expressarem amb parèntesis dobles ((x)). En el cas dels predicats diàdics i triàdics, els parèntesis mostren l'ordenació temàtica dels arguments: (x (y)); (x (y (z))).

Podria semblar que l'anàlisi jeràrquica dels arguments fos suficient en la classificació de les formes verbals, i que, en canvi, l'anàlisi aspectual de l'estructura-a fos irrellevant per al nostres objectius, perquè en la majoria de casos el subjecte lògic de l'oració es correspon amb l'argument més prominent (argument extern). Hi ha, però, alguns predicats que han estat titllats de problemàtics, perquè l'argument més prominent, segons l'organització temàtica, sembla que no es correspon amb el subjecte lògic de l'oració. És el cas del paradigma del verb *espantar* (apartat 5.4), que disposa d'una estructura argumental que, a parer d'alguns autors, contradiu l'organització temàtica⁴⁸. Veurem, en l'apartat següent, que les construccions com *espantar* no presenten cap problema si postulem una assignació temàtica alternativa.

En canvi, la referència a l'organització aspectual és pertinent per donar compte de casos, com el del predicat diàdic *agradar*, en què els dos arguments són interns, però no es projecten en les funcions SUBJ i OBJ, com esperariem per la jerarquia temàtica, sinó en les funcions OBJ2 i SUBJ⁴⁹. La dimensió aspectual o la consideració del caràcter intern o extern de cada argument ens permet explicar, també, les diferències de comportament entre predicats monàdics inacusatius i monàdics inergatius.

En el quadre següent relacionem els tipus d'estructures argumentals bàsiques possibles en català, que resulten de la combinació dels aspectes de poliadicitat i dimensió aspectual. Hi fem una proposta terminològica coherent amb aquest dos aspectes del criteri argumental.

⁴⁶ En la classificació per protopapers dels arguments, Alsina (1993) postula que els arguments que tenen assignats els papers LOCATIU i ORIGEN no són ni protoagents ni protopacients, perquè no es projecten mai en funcions directes (SUBJ i OBJ), sinó en la funció OBL.

⁴⁷ En la codificació ho reforçarem amb l'expressió de les estructures temàtiques associades.

⁴⁸ L'argument menys prominent (TEM) és el subjecte lògic de l'oració, i es projecta a la posició de SUBJ gramatical, i, en canvi, l'argument més prominent (EXP) es projecta a una posició d'OBJ.

⁴⁹ Quan els dos únics arguments d'una estructura són interns, intervenen d'altres aspectes a més de l'organització jeràrquica en la projecció: l'assignació de cas, restriccions lèxiques, etc.

I	<i>Verbs anàdics</i>		..	<i>ploure</i>
II	<i>Verbs monàdics</i>	d'argument extern	(x)	<i>viatjar</i>
		d'argument intern	((x))	<i>arribar</i>
III	<i>Verbs diàdics</i>	amb argument extern	(x (y))	<i>menjar</i>
		sense argument extern	((x (y)))	<i>agradar</i>
IV	<i>Verbs triàdics</i>	amb argument extern	(x (y (z)))	<i>donar</i>
		sense argument extern	((x (y (z))))	<i>rebre</i>

Taula 4: Proposta de classificació argumental dels verbs catalans

Hem optat per unes denominacions que facin referència a la possibilitat de tenir o no argument extern, per mantenir la coherència amb la nostra posició oposada a la proposta terminològica de la *dimensió aspectual* de Grimshaw (1990), que podria motivar unes denominacions com *predicats d'acció* o *predicats estatus*, molt desajustades des del punt de vista de l'anàlisi aspectual dels verbs⁵⁰.

Hem dit que les entrades lèxiques codifiquen la informació sintàctica rellevant per a la projecció lèxica mitjançant l'estructura-a, per tant, la projecció lèxica està condicionada, en certa mesura, per aquesta classificació. Per norma general, l'argument extern es projectarà en la funció de SUBJ i l'argument intern en la d'OBJ. Hi ha, però, restriccions que donen com a resultat projeccions distintes. Els predicats monàdics sempre es projectaran en la funció de SUBJ, per la condició del mateix nom⁵¹. Quan els dos arguments d'un predicat diàdic o els tres d'un triàdic són interns, la projecció a la funció de SUBJ pot estar condicionada, segons la forma verbal, per una assignació de cas DATIU, per la jerarquia temàtica o per una restricció particular gestada en el lèxic.

7.4.3. Valoració descriptiva del criteri argumental

Opinem que aquesta classificació argumental aporta diversos avantatges. D'una banda, és coherent amb el principi que estableix que l'estructura argumental és la dipositària de la informació sintàctica en el lèxic. D'una altra, unifica el tractament de formes verbals que presenten variació en l'assignació temàtica dels arguments. I, per últim, fixa les bases per a l'aplicació de les regles de projecció lèxiques i per a la consideració de restriccions en la seva aplicació.

Podem comprovar que la classificació argumental permet mantenir la distinció entre verbs intransitius (monàdics d'argument extern) i inacusatius (monàdics d'argument intern). Els

⁵⁰ Vegeu el triangle de prominència de Grimshaw (1990) i la nostra posició en l'apartat 5.4.

⁵¹ Amb l'excepció, que ja hem indicat, dels verbs monàdics amb argument intern, com *haver-hi*, que en el dialecte del Segrià es projecta en la funció d'OBJ.

verbs estatus⁵² s'identifiquen en la nostra classificació amb els predicats monàdics o diàdics sense argument extern.

El criteri argumental fa un tractament unificat dels predicats inacusatius, els existencials i els ergatius, perquè tots s'inscriuen en l'apartat de verbs monàdics d'argument intern. Per distingir entre verbs ergatius i verbs inacusatius, Gràcia (1989a-b) recull la proposta de Burzio (1981), que estableix que els verbs inacusatius són intransitius de base i que, en canvi, les construccions intransitives ergatives deriven del seus correlats transitius. En el marc de la GLF, compartim aquesta posició i postulem una regla lèxica que faci derivar un predicat diàdic causatiu cap a un predicat monàdic d'argument intern.

Però si considerem que els verbs inacusatius són originalment predicats monàdics d'argument intern, hem de resoldre el contraexemple que ens planteja Gràcia (1989): Els verbs inacusatius en català, i en altres llengües romàniques, poden aparèixer també en construccions transitives, encara que amb limitacions de tipus temàtic.

(26) Exemple de verb considerat inacusatiu:

BAIXAR

- (a) *Han baixat moltes veïns a la manifestació*
- (b) *N'han baixat molts*
- (c) *He baixat les escombraries al carrer*
- (d) **L'ascensor ha baixat les escombraries*
- (e) **Les escombraries han baixat al carrer*
- (f) *Les escombraries es baixen a la nit*

S'ha considerat que el verb *baixar*, intransitiu de moviment, pot ser un verb inacusatiu per la forma pronominal *en* amb què se substitueix l'únic argument, per la posició del SN o bé pel paral·lelisme que presenta amb els verbs existencials⁵³. Però, en català els verbs intransitius agentius també admeten pronominalització amb *en* i l'ordenació dels constituents és poc restrictiva. A més, com veiem a (26c), els intransitius de moviment també poden formar part de construccions transitives, tot i que amb limitacions de tipus temàtic, en el sentit que només els agents hi poden funcionar com a arguments externs (26c-d). Els exemples de (26e-f) ens permeten observar que, en aquesta classe de verbs, l'argument intern no pot ocupar la posició de SUBJ, si no és amb una interpretació passiva (f). Gràcia (1989b) observa que, després d'analitzar les dades, alguns verbs intransitius de moviment es comporten, de vegades, com a agentius i, de vegades, com a inacusatius. Pot ser un verb intransitiu agentiu i inacusatiu alhora?

⁵² Badia (1962) indica que els predicats d'estat són formes a cavall entre les oracions actives i les passives. Intuïció que s'explicaria pel caràcter intern dels seus arguments.

⁵³ Proves sobre el caràcter intern de l'argument dels verbs inacusatius són la pronominalització en *en*, el marcatge de cas partitiu, els verbs auxiliars, l'extracció de SN a la posició de tema, etc. Gràcia (1989b) demostra que la situació no és tan simple, perquè no en totes les llengües aquesta classe de verbs es comporta de la mateixa manera.

Podem fer extensiu el problema al cas dels verbs ergatius quan apareixen en construccions transitives. Formes verbals com *trencar*, *desfer* o *moure* poden portar un argument extern AGENT, CAUSA o INSTRUMENT. A quina classe pertanyen? Són agentius, causatius o instrumentals? Si la denominació causatiu inclou els tres papers- θ , tots les construccions ergatives transitives poden presentar tres variants d'argument extern?

Creiem que en el marc de la Teoria de l'Estructura Argumental podem trobar algunes respostes a l'atzucat plantejat. Sembla que tot el problema es basa en la identificació dels arguments amb els papers temàtics que poden portar assignats. Si, en canvi, classifiquem els verbs, exclusivament, per la seva estructura argumental, amb independència de la seva estructura temàtica, se'ns simplifica molt el panorama.

Un lema verbal pot tenir una o dues estructures-a bàsiques associades. Per exemple, *baixar* té una estructura-a inacusativa (monàdica d'argument intern) i una altra agentiva (diàdica d'argument extern). Les regles lèxiques afecten una o altra estructura, segons les seves pròpies restriccions. Així, només podrà aplicar-se una regla de passiva a l'estructura diàdica.

En síntesi, el criteri argumental permet donar compte de les classes de verbs que la bibliografia ha distingit particularment, d'una manera simple i coherent amb els postulats teòrics.

La variació sintàctica dels predicats no és observada com un problema perquè es postulen diverses formes bàsiques originals i formes derivades per regles lèxiques. Encara que aquesta distinció entre formes bàsiques i formes derivades pot semblar paradoxal amb la noció de regla de redundància⁵⁴, hipotetitzar un conjunt de formes per explicar-ne d'altres, de manera consistent i sistemàtica, és un procediment prou avalat pel marc metodològic general.

⁵⁴ Recordem que les regles de redundància lèxiques en la GLF no són regles derivatives (o procedurals) sinó estàtiques (o declaratives).

CAPÍTOL 8. El verbs i la GLF (II): Regles d'extensió i construccions derivades

8.1. Regles d'extensió o de projecció lèxica

Totes les formes verbals formen part del component lèxic, tant si són transitives com intransitives, actives o passives, reflexives o recíproques, causatives o ergatives. La representació lèxico-sintàctica de cada forma és una estructura argumental, organitzada internament. L'evidència que algunes formes verbals estan relacionades des del punt de vista sintàctic es reflecteix en la GLF mitjançant la formulació hipotètica d'una sèrie de regles de redundància d'extensió o de projecció lèxica.

Partim de la consideració que els lemes verbals disposen d'una o més estructures argumentals bàsiques, sobre les quals s'apliquen aquestes regles lèxiques, que modifiquen estructures-a i posen en relació les formes bàsiques amb d'altres formes verbals, que anomenem derivades. Tot i que tractem de regles de redundància, de caràcter estàtic o declaratiu, sovint ens referim a les regles amb un discurs que fa que tinguin aparença de regles derivatives o procedurals. Determinem aquest criteri per raons metodològiques: sistematització de les dades, claredat expositiva i el fet que hi ha un major nombre de restriccions unidireccionals predictibles¹.

En aquest capítol, farem una breu caracterització de les regles d'extensió, presentarem algunes de les més productives i intentarem tipificar-les pel tipus de modificació que imposen a una estructura-a bàsica. Amb la denominació regles d'extensió o de projecció lèxica ens referim al conjunt de regles de redundància lèxiques que donen compte de relacions entre formes lèxiques o entre estructures argumentals de les entrades lèxiques.

En les primeres versions de la GLF, aquest tipus de regles expressaven canvis en les estructures funcionals de les unitats lèxiques. Com ja hem pogut observar abans, la regla de passivització establí sengles correspondències entre el SUBJ de la forma passiva i l'OBJ de l'activa i entre el SUBJ de l'activa i el complement OBL opcional de la passiva. Però, la defensa de l'autonomia de l'estructura-a i de la seva exclusivitat en el component lèxic, ha fet bandejar tota referència a les funcions gramaticals de les regles lèxiques.

Les regles d'extensió afecten la poliadicitat dels predicats, de manera que modifiquen formes verbals bàsiques reduint o ampliant el nombre d'arguments. No poden canviar, però, l'ordenació temàtica o aspectual dels arguments. Les principals regles d'extensió són la

¹ És preferible poder predir una restricció de passivització a partir d'una estructura argumental sense argument extern, que a l'inrevés.

passivització, la incoativització o ergativització, la transitivització, la intransitivització i la causativització, entre d'altres. Totes aquestes regles tenen, en el marc de la GLF, una formulació general o universal, però la possibilitat d'aplicació d'aquestes regles depèn de cada llengua. Les conseqüències morfològiques i sintàctiques que deriven de la seva aplicació també estan regulades per condicions particulars de cada llengua.

Com que, en les primeres versions del model, les regles d'extensió s'expressaven mitjançant funcions gramaticals, i com les funcions gramaticals es consideren primitius universals, les regles d'extensió també presentaven un caràcter universal, de forma natural.

"Moreover, any such rule will have a universal characterization which reveals its invariant form across languages. This follows because grammatical functions are independent of language-particular realizations in terms of syntactic structure or morphological case." (Bresnan 1982a: 8)

Encara que, en les formulacions actuals, les regles d'extensió només facin referència a l'estructura-a, no es perd la possibilitat d'atribuir el caràcter universal a l'esquema bàsic de cada regla².

Al marge de les regles que modifiquen el nombre d'arguments, hi ha un altre grup de regles que poden incloure especificacions sobre funcions gramaticals, estructures de constituents i preposicions. Aquestes regles donen compte de fenòmens com l'alternança de complements datius en anglès³, la incorporació de SUBJ expletius o la relació entre clàusules subordinades finites i infinites, entre d'altres. Pot sorprendre que les regles d'aquest segon grup també siguin considerades regles lèxiques, però l'explicació és simple. D'entrada, com que les regles d'extensió es formulaven amb funcions gramaticals i amb d'altres especificacions sintàctiques, no es distingia entre aquestes regles i les regles que afecten la poliadicitat dels predicats. Actualment, amb el desenvolupament de la Teoria de l'Estructura Argumental, aquesta confusió ja no és possible i, per tant, podríem preguntar-nos si aquestes regles pertanyen a algun dels components sintàctics (estructura-c o estructura-f) o bé al component lèxic. D'acord amb el principi de la GLF que dictamina que les formes verbals surten del lèxic plenament codificades i desenvolupades, la resposta només pot ser el component lèxic. Aquesta classe de regles s'inscriuen plenament en el marc de la Teoria de Projectió Lèxica (5.8), perquè expressen condicions d'assignació funció-argument, i s'apliquen a les formes verbals derivades de l'altre grup de regles, complementària i opcionalment.

Distingirem, per tant, entre regles lèxiques que afecten la poliadicitat i regles de projecció complementàries. Però, tant si modifiquen la poliadicitat dels predicats, com si són regles

² Entenem que la universalitat d'una regla es refereix a la seva formulació lògica i no a la seva aplicació. Les regles lèxiques, com la majoria de recursos gramaticals, són d'aplicació paramètrica.

³ Com la regla *TO-DATIVE ALTERNATION* exposada per Bresnan (1982a: 25):
(OBJ) → (OBJ2)
(TO OBJ) → (OBJ)

específiques per a la projecció, les regles d'extensió afecten directament el mecanisme de projecció lèxica, i per això ens hi referim també amb la denominació de regles de projecció lèxica.

L'aplicació d'una determinada regla sobre una estructura-a bàsica pot ser predictable per la configuració argumental d'aquesta estructura bàsica, per l'assignació temàtica que rep, o per notacions sobre el marcatge de cas.

En els subapartats següents introduïrem algunes de les regles d'extensió, d'aplicació molt general, que afecten particularment les formes verbals del català, però no deixarem d'esmentar altres regles d'extensió que són productives en d'altres llengües.

8.2. Regles que afecten la poliadicitat de l'estructura-a

Entenem que una regla lèxica afecta la poliadicitat d'un predicat, quan, per la seva aplicació, es modifica el nombre d'arguments d'aquest predicat. La modificació pot consistir en l'eliminació d'un argument o en l'adjunció d'un de nou.

Quan una regla lèxica afecta els arguments d'un predicat, en resulta una nova forma lèxica, cosa que té conseqüències directes en el mecanisme de projecció lèxica: cada estructura-a es projecta en una estructura-f diferent. En la GLF, no cal postular connexions en el nivell sintàctic; les relacions s'expliquen en el lexicó.

8.2.1. Regles que augmenten la poliadicitat

Les regles que permeten afegir arguments a una forma lèxica actuen sobre predicats de qualsevol nombre d'arguments (anàdics, monàdics, diàdics o triàdics). L'argument incorporat pot ser intern o extern, i la projecció que se'n deriva ve condicionada per la necessitat semàntica que la regla vol cobrir.

Exposem a (1-2) els esquemes bàsics de regles que augmenten la poliadicitat i a (3-4) alguns esquemes d'aplicació sobre estructures-a monàdiques o diàdiques possibles.

(1) *Incorporació d'argument extern*
[n] → (α [n])

(2) *Incorporació d'argument intern*
[n] → [n (β)]

Representem, en els esquemes bàsics, amb claudadors un nombre indeterminat de parèntesis, que depèn del caràcter intern o extern dels arguments de l'estructura bàsica.

(3) *Incorporació d'argument extern*

- a. $(x) \rightarrow (\alpha(x))$
- b. $((x)) \rightarrow (\alpha(x))$
- c. $(x(y)) \rightarrow (\alpha(x(y)))$
- d. $((x(y)) \rightarrow (\alpha(x(y)))$

(4) *Incorporació d'argument intern*

- a. $(x) \rightarrow (x(\beta))$
- b. $((x)) \rightarrow ((x(\beta)))$
- c. $(x(y)) \rightarrow (x(\beta(y)))$
- d. $((x(y)) \rightarrow ((x(\beta(y))))$
- e. " $\rightarrow ((x))$

Observem que l'aplicació d'una regla que incorpori un argument extern sobre una estructura bàsica de caràcter intern (3b-d) canvia la dimensió aspectual de l'estructura-a. La natura interna o externa de cada argument i la seva assignació temàtica no es modifiquen mai. La posició de l'argument nou en l'estructura resultant està condicionada per la seva assignació temàtica o per restriccions lèxiques.

La causativització és la regla més productiva del grup de regles que incorporen un argument extern a una estructura-a bàsica. Les principals regles que incorporen un argument intern són la transitivització i la incorporació de datiu.

CAUSATIVITZACIÓ

Una definició simple de la regla de causativització establiria que aquesta regla afegeix un argument CAUSA a una estructura argumental no causativa. Però les condicions i les conseqüències de l'aplicació d'aquesta regla són força complexes i cal adoptar una altra definició.

Pel que fa a les estructures bàsiques, la causativització pot aplicar-se sobre qualsevol estructura argumental, encara que aquesta tingui com a argument extern una CAUSA. Això ens planteja un primer problema, perquè no pot haver-hi una estructura-a que tingui assignada una estructura temàtica amb dos papers- θ idèntics.

En la mateixa línia, la causativització pot actuar sobre una estructura-a amb un argument extern AGENT. En aquest cas, l'estructura resultant sembla que tingui com a argument més prominent la CAUSA i no l'AGENT, cosa que posaria en contradicció el principi de jerarquia temàtica.

Per una altra banda, a part de la modificació del nombre d'arguments, la causativització té conseqüències molt interessants, que varien en cada llengua. En el cas del català, provoca un canvi morfosintàctic en la forma verbal que esdevé una perífrasi causativa, amb els verbs auxiliars *fer* o *deixar*. El predicat inicial esdevé una mena de clàusula interna i subordinada del predicat causatiu i pot patir canvis en l'assignació funció-argument. Vegem-ne alguns exemples a (5-6).

- (5) a. *En Cisco telefona a sa mare*
 b. *Faig que en Cisco telefoni a sa mare*
 c. *Faig telefonar en Cisco a sa mare*
 d. *El faig telefonar (a sa mare)*
- (6) a. *El cuiner farà el dinar*
 b. *Deixarem que el cuiner faci el dinar*
 c. *Deixarem fer el dinar al cuiner*
 d. *Li deixarem fer el dinar*

Podem comprovar que el predicat inicial s'expressa morfològicament en subjuntiu (5b-6b) o en infinitiu (5c-6c), quan s'insereix en una construcció causativa, element determinant per parlar de clàusules subordinades. A més l'argument extern de l'estructura inicial, que és en ambdós casos un AGENT, es projecta en la funció SUBJ si la clàusula és [+ finita] o bé en les funcions d'OBJ o OBJ2, si la clàusula és [-finita]. L'alternança de funcions OBJ i OBJ2 depèn del fet que el predicat inicial sigui transitiu o intransitiu⁴.

Alsina (1991a-b i 1993) fa una descripció molt completa de les implicacions sintàctiques de la regla de causativització en català i en altres llengües i elabora una proposta molt interessant sobre la composició d'estructures argumentals. Hipotetitzava que les estructures argumentals derivades de les regla de causativització són el resultat de la suma d'una estructura causativa i una estructura no causativa (Alsina 1993, Cap. 6). Aquest plantejament resol el fet que l'argument extern de la construcció causativa sigui menys prominent que el del predicat inicial, o bé que tingui el mateix paper- θ , com en l'exemple de (7).

- (7) *Aquest canvi de temps ha fet que la calor espatlli la fruita emmagatzemada*
 [CAUSA ha fet que CAUSA espatlli TEMA]

Entenem, doncs, que la regla de causativització és un procediment sistemàtic que insereix una estructura argumental bàsica en una estructura causativa, cosa que produeix modificacions morfològiques i en la projecció sintàctica. Reproduïm a (8) l'esquema bàsic de l'estructura-a dels predicats causatius, presentat per Alsina (1993), i remetem al seu treball per a tot allò que fa referència a les conseqüències sintàctiques de les diverses aplicacions de la regla.

- (8) 'cause < [P-A] [P-P]₁ P* <... []₁ ...>>'

"The causer or agent role of the causative predicate is represented here as the P-A argument. The argument that the causer acts upon is represented as the P-P argument. The predicate that the causative predicate must combine with is

⁴ Tot i que el sistema de pronominalització d'aquests casos està ben fixat per la normativa, pot presentar variacions quan es tracta d'un registre col·loquial o espontani (Alsina 1993, Solà 1994).

represented (...) by the symbol P*, which denotes an unspecified predicator, and its underspecified a-structure. The binding relation, represented by coindexing, between this argument and an argument of the embedded predicate indicates that the two bound arguments are the same semantic participant." (Alsina 1993: 119)

Podem postular una sèrie de regles complementàries, que afecten la projecció lèxica, per donar compte de la variació sintàctica que afecta l'argument extern de l'estructura inicial, tal com fan Grimshaw (1982)⁵ i Alsina (1993).

En una altra direcció, la regla de causativització permet distingir les construccions causatives derivades, que hem presentat, dels predicats causatius simples, en què formes verbals no perifràstiques porten un argument extern CAUSA. Aquests predicats no admeten la presència d'un altre argument extern en la mateixa estructura, però si que admeten, alternativament, un argument extern AGENT, i de vegades INSTRUMENT. En aquests casos, la CAUSA pot expressar-se com un complement opcional (no argumental, sinó adjunt), com en l'exemple de (9).

- (9) a. *La crisi ha accelerat la convocatòria d'eleccions*
 b. **Pujol la crisi ha accelerat la convocatòria d'eleccions*
 c. *Pujol ha accelerat la convocatòria d'eleccions (per/a causa de la crisi)*

Per acabar recordarem que aquests predicats causatius, no derivats de la regla de causativització, es defineixen tradicionalment en lexicografia mitjançant la perífrasi causativa *fer + infinitiu* i que, en la majoria de casos, són de morfologia derivativa, per exemple *afeblir, aprimar, desfer, abaixar, engreixar*, etc.

TRANSITIVITZACIÓ

Tot i que refusàvem el terme transitiu per classificar formes verbals, a causa de la seva indefinició i complexitat, el nom de *transitivització* aplicat a una regla lèxica d'extensió sembla adient per fer referència a una regla que augmenta la poliadicitat dels predicats amb un argument intern. Distingim entre la regla que afegix un argument intern que es projecta en un OBJ, i la regla que afegix un argument intern que es projecta en un OBJ2, que presentarem a continuació.

La regla de transitivització s'aplica exclusivament sobre predicats amb argument extern i l'argument incorporat no està marcat amb cas⁶, però pateix una selecció semàntica molt restrictiva. A (10) introduïm la forma bàsica de la regla de transitivització, amb una notació restrictiva referida a l'assignació de cas inherent.

⁵ Grimshaw (1982: 122) proposa una doble regla de complement causatiu (*Causative complement rule, CCR*) que fa que, en predicats intransitius i reflexius, el SUBJ inicial esdevingui un OBJ i, en predicats transitius, esdevingui un OBJ2, quan s'ha produït la causativització.

⁶ Hem convingut que, en la GLF actual, no hi marcatge de cas estructural i que l'assignació de cas restrictiva es redueix a +/- DATIU. Els OBJ presenten assignació negativa.

- (10) *Regla de transitivització*
(x) → (x (α))
On α no està marcat amb cas datiu (-DATIU)

Un exemple, de productivitat molt reduïda, es dona amb predicats anàdics (verbs de natura o meteorològics), com en el cas de '*Plou fang*'. L'altre cas més freqüent explica l'alternança de formes intransitives i transitives de predicats monàdics d'argument extern, com *córrer* o *saltar*⁷, com en els exemples de (11).

- (11) a. *A la cursa d'avui corren X i Y* (DGLC)
b. *Cada any corre la cursa de la Mercè*
c. *Saltar a peus junts* (DGLC)
d. *Vam trobar un rec i el vam haver de saltar* (DGLC)

El principal problema plantejat amb aquesta assumpció és determinar la línia divisòria entre la regla de transitivització, que ens ocupa, i la regla d'intransitivització, que veurem més endavant. Quins predicats deriven la forma transitiva de la intransitiva i quins ho fan a la contrària? Són distintes les alternances de (12) i les de (11)?⁸.

- (12) a. *Avui hem menjat molt d'hora*
b. *Avui menjarem arròs*
c. *Cada dijous surto a ballar*
d. *Aquest dijous ballarem valsets*

Podem aplicar-hi algunes proves de tipus sintàctic, com la passivització o la incorporació de datiu ètic, per comprovar si hi ha dades objectives que permetin distingir dues classes de verbs o no. Els predicats de (11) i (12) accepten sense problemes la passivització pronominal, però en canvi se'ns fan estranyes les formes passives morfològiques i qualsevol construcció de participi passat d'aquests predicats (13-16).

- (13) a. *Per la Mercè sempre es corre una cursa*
b. * *La cursa ha estat correguda sense problemes*
c. ? *Correguda la cursa, els guanyadors han rebut la felicitació de l'alcalde*
- (14) a. ? *Les tanques se salten d'una en una*
b. * *Els marges són saltats pels pagesos*
c. ? *Les tanques saltades per l'atleta*

⁷ Aquesta classe de formes verbals són codificades en lexicografia tradicional com a verbs transitius i intransitius alhora (v. intr. i tr.).

⁸ Els diccionaris, com el DGLC, distingeixen aquestes formes per la codificació: en el cas de (11) l'accepció intransitiva és la primera de l'article i la transitiva, la segona; en canvi, en el cas de (12), és a l'inrevés.

- (15) a. *A la festa major sempre es ballen sardanes*
 b. *? Les sardanes són ballades a la plaça*
 c. *? Les sardanes ballades són molt boniques*
- (16) a. *El dijous gras es mengen botifarres d'ou*
 b. *? La mona és menjada per Pasqua*
 c. *La llegenda del cor menjat (Bartra 1987)*

Com podem observar, la passivització o els participis passats no permeten delimitar dues classes de verbs diferenciades d'entre els exemples, perquè tenim formes derivades estranyes tant en un grup com en l'altre⁹.

L'altra prova, la incorporació del datiu benefactiu o ètic que sempre expressa un tipus de relació amb l'argument intern, tampoc ens aporta cap solució.

- (17) a. *Aquesta nit em menjaré la sopa*
 b. ** Ens ballarem un fox*
 c. ** Et saltaràs la tanca*
 c'. *Et saltaràs les classes*
 d. ** Es correrà la cursa de la Mercè*
 d'. *S'ha corregut tota Barcelona*

Els exemples de (17) demostren que la possibilitat d'inserció d'un complement datiu ètic no depèn del predicat, sinó de la locució formada pel verb i l'argument intern.

Convindrem que la distinció entre els predicats originalment intransitius i els predicats originalment transitius té motivacions de tipus semàntic. Quan a un verb intransitiu se li afegix un argument intern, la interpretació semàntica del conjunt es diferencia de la forma intransitiva: són accepcions diferents (18). En canvi, quan un verb transitiu queda afectat per una regla d'intransitivització, es reforça el pol de l'acció de la dimensió aspectual, però no hi ha canvi d'accepció sinó ampliació informativa (19).

- (18) *Saltar = botar*
Saltar un marge = traspasar amb un bot
Córrer = caminar depressa
Córrer una cursa = participar en una competició

- (19) *Menjar*
Menjar depressa
Menjar macarrons

Per tant, establim que la majoria de verbs de moviment són originalment intransitius i que predicats com *menjar*, *escriure*, *llegir* o *ballar* són originalment transitius.

⁹ Tot i que sembla que els verbs *menjar* i *ballar* són més dúctils que els verbs *saltar* o *córrer*.

INCORPORACIÓ DE DATIU

La tercera regla de què ens ocupem en aquest apartat també afegeix un argument intern, però es diferencia de la regla anterior en diversos aspectes. En principi, pot aplicar-se sobre predicats de qualsevol poliadicitat. L'argument afegit està marcat amb cas +DATIU i normalment està restringit semànticament a formes lèxiques seleccionades amb el tret [+animat].

Com indicàvem en el capítol anterior, hipotetitzem que els predicats triàdics, com *donar*, i alguns predicats diàdics, com *agradar*, porten originàriament un argument obligatori, marcat amb paper- θ META o EXPERIMENTADOR i cas DATIU. Aquests predicats queden exclosos de l'aplicació de la regla d'incorporació de datiu. En canvi, la resta de predicats diàdics i monàdics (i els predicats triàdics que no tinguin un argument marcat amb datiu) poden veure's afectats per aquesta regla, amb algunes excepcions de tipus lèxico-semàntic. Fins i tot, els predicats anàdics, com *ploure*, poden patir l'increment de datiu en exemples com els de (20).

- (20) *Ens va ploure tot el dia*
Segur que em nevarà si vaig a Rússia al gener

Proposem, doncs, que els esquemes notacionals bàsics de la regla general d'incorporació de datiu siguin els de (21).

- (21) *Regla general d'incorporació de datiu* (Aplicable només a predicats d'argument extern)
a.	(x)	→	(x (β))
b.	(x (y))	→	(x (β (y)))
- On β és semànticament [+animat], temàticament EXP o META i de cas DATIU.

Però, en el capítol anterior, hem distingit dues classes de complements de datiu, identificant allò que hem anomenat datiu benefactiu o ètic en front del complement de datiu general. L'ús freqüent del complement indirecte de datiu benefactiu o ètic és una característica peculiar pròpia de la llengua catalana. Aquest tipus de complement reflecteix relacions d'afectivitat, de possessió inalienable, de possessió relativa o de proximitat entre l'argument intern (OBJ) o l'argument extern (SUBJ) i el referent de l'argument datiu (OBJ2). En d'altres llengües, com el castellà o l'anglès, es correspon amb una major productivitat dels possessius.

Pot semblar que la regla de datiu ètic és bàsicament la mateixa que la de datiu general, però presenta força diferències en l'aplicació i és força més restrictiva. Pot aplicar-se sobre un nombre més gran de tipus de predicats bàsics que la regla general, que només afecta predicats monàdics o diàdics amb argument extern. La regla de datiu ètic pot intervenir en la modificació de les mateixes classes de predicats que la regla general i també pot afectar predicats anàdics, com en els exemples de (20), o predicats monàdics i diàdics d'arguments

interns, com en els casos de (22).

- (22) *Li arriben els parents*
Em venen amics a sopar
Li té els còmics de l'Astèrix

Fixem-nos que, en tots els casos, podríem substituir el clíctic datiu per un determinant possessiu del SN-OBJ, cosa que ens fa pensar que la selecció de datiu ve imposada per l'argument intern i no pel verb.

La darrera diferència que separa el datiu general del datiu ètic té a veure amb la pronominalització. En el primer cas, la pronominalització és una opció alternativa a formes plenes. En canvi, el datiu ètic sempre s'expressa mitjançant clítics, tot i que pot presentar duplicació, com a (23).

- (23) *Li han arribat els parents*
Li han arribat els parents, al Joan
** Han arribat els parents al Joan*

Per tant podem postular una nova regla de datiu, referida exclusivament als predicats que contenen complement de datiu benefactiu o ètic, d'aplicació menys restrictiva que la regla de datiu general i amb trets de projecció lèxica diferents.

- (24) *Regla d'incorporació de datiu ètic*
a.	"	→	((β))
b.	(x)	→	(x (β))
c.	((x))	→	((β (x))
d.	(x (y))	→	(x (β (y)))
e.	((x (y)))	→	((x (β (y)))) ¹⁰
- On β és semànticament [+ animat] i té assignat cas DATIU.

A partir de la formulació de la regla d'incorporació de datiu ètic, se'ns planteja un problema addicional relacionat amb l'assignació temàtica d'aquest complement de datiu ètic. Hem vist que generalment tot complement OBJ2, marcat amb cas DATIU, es correspon amb un argument que rep paper temàtic EXPERIMENTADOR O META, tant si és fruit de la regla general d'incorporació de datiu, com si es tracta d'un argument d'un predicat bàsic, com *donar* o *agradar*.

En canvi, l'element afegit per la regla d'incorporació de datiu ètic no té una intervenció

¹⁰ Només una part dels predicats diàdics sense argument extern poden rebre l'aplicació de la regla d'incorporació de datiu ètic. Es tracta dels predicats que no disposen de cap argument marcat amb cas DATIU, com l'exemple d'*espantar* ['espantar <((x (y)))>', ((CAUS (EXP)))]. Exemple: *La foscor espanta la criatura*; amb datiu ètic: *La foscor ens espanta la criatura*.

temàtica directa en el predicat. No és ni l'EXPERIMENTADOR ni la META¹¹ del procés o de l'estat expressat pel verb, cosa força evident amb els predicats diàdics sense argument extern, com *espantar*, en què l'EXPERIMENTADOR es correspon amb l'argument intern que es projecta com a OBJ.

Aquesta limitació ens fa pensar que el complement de datiu ètic no és un complement argumental, en el sentit que no té assignat un paper temàtic que l'autoritzi a intervenir directament en la predicació. Fins i tot, si compartim l'afirmació d'Alsina (1993) sobre el caràcter directe del complement OBJ2, marcat amb cas DATIU, sembla que el cas del complement de datiu ètic sigui ben diferent del complement de datiu argumental.

Hi ha d'altres aspectes que poden aportar-nos pistes sobre la natura d'aquest complement: d'una banda, el complement de datiu ètic s'expressa mitjançant clítics; de l'altra, la productivitat de la regla de datiu ètic és molt reduïda o pràcticament nul·la en altres llengües, en què es correspon amb posicions d'especificador.

Sembla, doncs, que el complement de datiu ètic forma part d'un predicat lògic diferent, que se superposa sobre el predicat bàsic, a la manera que hem especificat per a la regla de causativització. El clíctic de datiu ètic no és un argument que rebi assignació temàtica en el predicat verbal bàsic, sinó que és un element que relaciona semànticament el referent d'un argument bàsic (extern o intern) de la predicació amb un participant o antecedent discursiu.

Considerem, per tant, que el clíctic de datiu ètic és un anàfora, entesa en el sentit ampli que proposa la GLF, controlada per la Teoria del Lligam i que presenta paral·lelismes amb d'altres elements anafòrics, com els reflexius o els pronominals (Vegeu l'apartat 5.7, referit a les Teories del Lligam i del Control). L'antecedent del clíctic de datiu ètic no es troba mai en el domini local, sinó que cal cercar-lo en el context discursiu de forma explícita o expressat per un díctic, ja que sovint el datiu ètic es refereix als participants de l'acte de parla.

En conclusió, tot i que a partir de la formulació de la regla general d'incorporació de datiu ens hem vist obligats a fer referència a la regla de datiu ètic, aquesta no és una regla que afecti, realment, la poliadicitat, pel fet que l'element incorporat no és un argument sinó una anàfora. Haurem d'incloure aquesta regla en el conjunt de regles lèxiques complementàries de projecció i, més endavant, podem observar que comparteix alguns trets amb la regla de reflexivització o qualsevol altra regla que introdueixi un element pronominal.

Així, en relació a la regla de datiu que afecta la poliadicitat dels predicats, tenim estructures-a bàsiques que poden ser modificades per la regla general de datiu (25), i que esdevenen estructures triàdiques, i també tenim estructures-a bàsiques que, per restriccions

¹¹ Alguns autors, com Haegeman (1991) o Demonte (1991b), distingeixen el paper- θ BENEFACTIU O BENEFICIARI del paper META, per aspectes de sutilesa semàntica, tot i que ocupen el mateix nivell en la jerarquia temàtica. Aquí hem optat per incloure les dues accepcions semàntiques sota l'etiqueta META.

de cas¹² (26a) o restriccions particulars de l'entrada lèxica (26b), no admeten aquesta regla general.

- (25) a. *Fes el llit*
Fes el llit a la malalta (META)
Fes-li el llit (META)
- b. *Trucaré per telèfon*
Trucaré per telèfon a la Maria (META)
- c. *La situació no inspira confiança*
Aquesta persona no m'inspira confiança (EXP)
- (26) a. *No m'agraden els fanatismes*
Et donaré un bolet, si no calles
- b. *La nena no menja*
La nena no ens menja (datiu ètic)

En canvi, com podem observar a (26b), qualsevol predicat que no tingui en l'estructura-a un argumenta +DATIU pot rebre l'aplicació de la regla d'incorporació de l'anàfora de datiu ètic. Aquesta modificació no altera la poliadicitat del predicat, sinó que implica una interpretació lògica complexa, molt propera a les implicacions de tipus pragmàtic¹³. Si ens aturem en l'exemple de (26b), l'ús del clíctic *ens* suposa que el parlant representa un col·lectiu (present en l'acte comunicatiu o conegut pel receptor), que aquest col·lectiu (parella o família) inclou una nena i que la resta del col·lectiu està amoïnat per la informació que aporta la predicació (la nena no menja).

Sovint els casos de predicats diàdics d'argument extern, com els de (25a), que reben l'aplicació de la regla de datiu general, presenten les mateixes implicacions de tipus pragmàtic que les formes amb datiu ètic. Les conseqüències interpretatives que deriven de l'aplicació d'una determinada regla tenen a veure amb les relacions semàntiques (temàtiques o no temàtiques) que estableixin els arguments i elements no argumentals que componen l'estructura derivada. Per exemple, el complement datiu d'un predicat triàdic bàsic, com *donar*, no ha d'estar, necessàriament, relacionat per proximitat, afectivitat o possessió amb l'argument intern (OBJ). En canvi, en els predicats triàdics derivats de estructures diàdiques per una regla d'incorporació de datiu, aquesta relació pot produir-se o no. Similarment, quan un predicat monàdic queda afectat per una regla d'incorporació de datiu ètic, la relació semàntica de proximitat s'estableix entre l'argument extern i el clíctic. Però no sempre que un predicat monàdic rep l'aplicació de la regla de datiu es tracta del datiu ètic.

A continuació, presentem una relació de les estructures bàsiques susceptibles de rebre l'aplicació d'una regla de datiu, amb la indicació del tipus de regla i un exemple.

¹² Perquè ja disposen d'un argument marcat amb cas +DATIU.

¹³ Pel que fa a condicions veritatives i coneixement del context en què es comuniquen els interlocutors.

Anàdics

- a. Datiu gral. No
- b. Datiu ètic Sí *Ens va nevar*

Monàdics amb argument extern

- a. Datiu gral. Sí *Li telefonaré*
- b. Datiu ètic Sí *Ens viatja molt*

Monàdics sense argument extern

- a. Datiu gral. Sí *Li ha tocat la loteria*
- b. Datiu ètic Sí *Ens arriben parents*

Diàdics amb argument extern

- a. Datiu gral. Sí *Corda-li les sabates*
- b. Datiu ètic Sí *No em menja carn*

Diàdics sense argument extern

- a. Datiu gral. No
- b. Datiu ètic Sí *El tro ens ha espantat el nen*

Triàdics amb argument extern o sense

- a. Datiu gral. No
- b. Datiu ètic Sí *Ens hi posaran un pany nou*

Podem observar-hi que els predicats diàdics sense argument extern no reben l'aplicació de datiu general, per restriccions particulars dels verbs o perquè ja en tenen, com en l'exemple d'*agradar*. D'altra banda, la majoria de verbs triàdics, al marge de contenir o no complements marcats amb cas de DATIU, no poden admetre la incorporació de datiu per qüestions estructurals (tres arguments com a màxim).

8.2.2. Regles que redueixen la poliadicitat

Lògicament, les formes lèxiques que poden rebre l'aplicació de regles que eliminen arguments han de ser predicats diàdics (dos arguments) o triàdics (tres arguments). L'argument eliminat per l'aplicació de la regla tant pot ser l'argument extern com l'argument intern¹⁴.

Regles que eliminen un argument intern

En primer lloc, la intransitivització és la regla lèxica que modifica una estructura-a tot eliminant l'argument intern. A més, podem postular una regla d'extracció de datiu¹⁵,

¹⁴ I en el cas dels predicats triàdics, pot ser l'argument extern o el de posició intermèdia, però mai l'intern.

¹⁵ En el cas de predicats triàdics, com *donar*, en l'exemple '*Sempre dono les gràcies*', o monàdics, com *agradar*, en

antònima de la regla d'incorporació de datiu, que permeti eliminar, d'alguns predicats, l'argument obligatori marcat amb aquest cas.

L'alternança de predicats transitius, intransitius i de règim preposicional també podria dur-nos a postular una regla més, que donés compte de casos com els dels exemples exposats a (27-28).

- (27) a. *Abdicar la corona* (DGLC)
 b. *El rei ha abdicat de la corona*
 c. *El rei abdicà* (DGLC)
- (28) a. *Ha dimitit el càrrec de secretari* (DGLC)
 b. *Bohigas ha dimitit del càrrec de regidor de cultura*
 c. *El president ha dimitit* (DGLC)

En aquest apartat no ens ocuparem, però, d'aquesta alternança, sinó que ens centrarem en els mecanismes d'intransitivització i d'eliminació de datiu obligatori.

INTRANSITIVITZACIÓ

Hipotetitzem que hi ha una sèrie de predicats diàdics amb argument extern que poden quedar afectats per l'aplicació d'una regla que faci desaparèixer l'argument intern de l'estructura-a bàsica. L'argument eliminat acostuma a tenir assignat el paper- Θ TEMA i, com hem indicat abans, no està marcat amb cas. Representem a (29) l'esquema bàsic de la regla d'intransitivització.

- (29) *Regla d'intransitivització*¹⁶
 (x (y)) \rightarrow (x)

Les conseqüències que es deriven de l'aplicació d'una regla com aquesta afecten la dimensió aspectual de l'estructura argumental, a més de la seva poliadicitat. A l'apartat (7.3), hem reproduït l'esquema dimensional de Grimshaw (1990), que organitzava una estructura-a en dos blocs: el pol de l'acció i el pol del resultat o d'estat. Quan s'elimina l'argument intern en un predicat diàdic amb argument extern, l'estructura-a resultant només ocupa el pol d'acció. Per aquest motiu, la mínima diferència semàntica que separa les oracions de (30) té a veure amb el reforç del concepte de procés, en el cas de (30a), i amb la concreció informativa, en el cas de (30b).

- (30) a. *Estic escrivint*

¹⁶ l'exemple '*El cinema agrada molt*', la manca de complement datiu es correspon amb una interpretació genèrica o impersonal.

¹⁶ Bresnan (1982: 166) proposa una versió de la regla d'intransitivització, representada amb funcions sintàctiques: OBJ \rightarrow " .

b. *Estic escrivint part el capítol vuitè*

Ja hem vist, quan ens ocupàvem de la regla de transitivització, com és de difícil establir els límits entre una regla i l'altra, o entre els predicats originalment intransitius i els predicats originalment transitius. Hem postulat una distinció semàntica fonamental, que potser es podria relacionar també amb la dimensió aspectual de les estructures-a: els verbs de moviment són bàsicament intransitius i els altres són originalment transitius.

De tota manera, cal relativitzar les oscil·lacions en la classificació dels predicats, per tal com la GLF es proposa explicar aquestes relacions, mitjançant regles de redundància, cosa que disminueix força la importància de la prioritat de formes.

EXTRACCIÓ DE DATIU

Sembla que, en català, la majoria de predicats triàdics amb argument extern, com els exemples de (31) contenen un argument intermedi que té assignat el paper temàtic META. Es tracta d'un argument obligatori marcat amb cas DATIU, cosa que impossibilita que aquesta classe d'estructures estiguin afectades per la *regla general d'incorporació de datiu* o per la *regla de datiu ètic*.

- (31) *Roldan va atorgar obres a una empresa dirigida per un seguidor de HB (AVUI 23-4-94)*
Aquesta feina sempre ens dóna maldecaps
Adjudicaran la propietat al millor licitador

Un cas similar és el representat per estructures diàdiques sense argument extern, en què l'argument prominent rep l'assignació de paper temàtic EXPERIMENTADOR i l'altre argument, el paper temàtic TEMA (32). En algunes d'aquestes estructures, la projecció sintàctica respecta la jerarquia temàtica dels arguments (32a), però, en d'altres, l'argument menys prominent és el que es projecta a la funció de SUBJ. En aquests casos (32b), l'argument més prominent, des del punt de vista temàtic, rep marcatge inherent de cas DATIU i, per tant, no pot projectar-se en la funció de SUBJ, que haurà de ser ocupada per l'argument TEMA.

- (32) a. *Els habitants de Gorazde temen l'agressió sèrbia*
b. *No ens agrada el paperot de l'ONU*

Tant els predicats triàdics de (31) com els diàdics de (32b) coincideixen en la presència d'un argument intern marcat amb cas DATIU, que no pot ser SUBJ i que impossibilita que aquestes estructures rebin l'aplicació d'una regla d'incorporació de datiu. Podem observar, en canvi, que les estructures del tipus (32a) no presenten aquestes restriccions, originades en el lèxic i particulars per a cada entrada lèxica verbal.

El fet que aquest argument DATIU pugui o no aparèixer en alguns contextos ens condueix

a proposar una *regla d'extracció de datiu*, que introduïm a (33), que elimini aquest argument per a interpretacions de tipus genèric o impersonal, com en els exemples de (34).

(33) *Regla d'extracció de datiu*

a. $(x (\beta (y))) \rightarrow (x (y))$

b. $((\beta (x))) \rightarrow ((x))$

On β és un argument que rep assignació de paper- θ EXPERIMENTADOR o META i de marcatge de cas +DATIU.

(34) *En la subhasta de demà adjudicaran aquesta peça*

No agrada gens la nova programació de TV

Donar les gràcies és un signe de bona educació

Regles que eliminen l'argument extern

Les principals regles lèxiques que eliminen l'argument extern d'un predicat bàsic són la passivització morfològica¹⁷, la passivització pronominal, la impersonalització pronominal i la incoativització¹⁸.

En aquest apartat ens referirem als aspectes comuns de tot aquest grup de regles i ens centrarem exclusivament en la forma bàsica de la regla de passivització morfològica. En l'apartat següent, ens referirem a la resta de regles que eliminen l'argument extern dels predicats sota l'epígraf de construccions pronominals.

L'esquema bàsic del conjunt de regles que modifiquen una forma lèxica tot eliminant la presència de l'argument extern és el representat a (35).

(35) $(x (y)) \rightarrow (0 (y))$

Els elements comuns que es desprenen de l'aplicació de regles que segueixen aquest esquema són els següents:

(a) L'argument eliminat sempre és el més prominent.

(b) L'argument més prominent normalment té assignat un paper temàtic que ocupa una posició superior en la jerarquia temàtica.

(c) En alguns casos, la posició que queda buida l'ocupa un argument-adjunt¹⁹, per l'aplicació d'una regla complementària de projecció.

¹⁷ El cas de la regla de passivització és una mica més complex, perquè l'argument extern pot ser eliminat o bé pot rebre l'assignació d'un SP que funciona com argument-adjunt OBL. Però veurem que la proposta de regles complementàries soluciona el problema de l'opcionalitat del complement agent.

¹⁸ Podríem utilitzar també la denominació de regla d'ergativització, però, d'acord amb la definició que hem donat, els verbs ergatius presenten alternativament formes transitives i incoatives. Per tant, la regla que dóna compte del pas de la forma transitiva a la forma incoativa o inacusativa s'ha de denominar amb l'etiqueta d'incoativització.

¹⁹ Vegeu apartat (5.4.3) i per a una descripció més aprofundida de la noció d'argument-adjunt, vegeu Grimshaw (1988).

- (d) Sovint les formes lèxiques que han patit la pèrdua de l'argument extern ho expressen amb canvis morfològics o sintàctics, com la pronominalització reflexiva o la forma de participi passat.
- (e) Com que pel Principi de Predicació tota oració ha de tenir un subjecte, quan una forma lèxica ha perdut l'argument extern, l'argument intern fa la funció de SUBJ lògic i ocupa la posició de subjecte estructural.

Segons la bibliografia consultada (Bresnan (1982), Grimshaw (1982) i Alsina (1993)) i l'observació de les dades, la classe de regles que produeixen la pèrdua de l'argument extern té una aplicació força generalitzada en la majoria de llengües. La caracterització i la productivitat de cada regla intervenen en aspectes de variació lingüística. Per exemple, el paràmetre universal de la veu passiva està representat, en català, per la regla de passivització morfològica i per la regla de passivització pronominal, més productiva i menys restrictiva que la primera.

Encara que el fonament d'aquest conjunt de regles sigui el mateix (la reducció de l'argument extern), cada regla respon a un conjunt de restriccions independents i ofereix una sortida que s'interpreta semànticament de forma distinta.

PASSIVITZACIÓ MORFOLOGICA

La regla de passiva és una regla lèxica paradigmàtica en el formalisme de la GLF. La relació entre estructures actives i passives ha estat un tema recursiu en tota la bibliografia de la gramàtica generativa. Bresnan (1982a) l'utilitza per encetar la presentació del seu model en oposició als plantejaments transformacionalistes i defensar l'orientació lexicalista. D'aplicació molt general en la majoria de llengües, la regla de passiva expressa una reducció argumental amb l'afany de tematitzar i emfasitzar el paper sintàctic de l'argument intern.

Les construccions passives reben una interpretació semàntica molt semblant a les seves corresponents actives. Encara que en la forma passiva no hi hagi un complement agent explícit, el component semàntic interpreta que darrera de la forma superficial d'una construcció passiva sempre hi ha un element inespecificat [+ animat] que realitza l'acció.

La invariància de la passivització està representada per la seva formulació, mitjançant estructures argumentals, i per l'assignació d'estructura-f que rep. A (36) reproduïm la regla universal de passivització en la versió de Bresnan (1982a) i a (37) la versió actualitzada amb l'atribució funció-argument.

(36) (SUBJ) → (" / (OBL))
(OBJ) → (SUBJ)

(37) (x (y)) → (" (y))
(SUBJ, OBJ) (SUBJ)

Les conseqüències morfològiques i sintàctiques de l'aplicació de la regla són diverses i afecten les llengües particularment. Per exemple, en malayalam la passivització afecta el tret gramatical de cas (Mohanam 1982), mentre que en anglès o en català es produeix un canvi d'ordre de constituents, l'aparició d'un auxiliar verbal, i la transformació de la forma finita del PRED en un participi de passat (Bresnan 1982a).

En aquest sentit, Bresnan (1982a) relaciona directament els processos de morfologia lèxica amb les regles lèxiques d'extensió, com la passivització. Si una entrada verbal subjacent presentés restriccions per a la formació del participi passat, conseqüentment aquesta forma no podria rebre l'aplicació de la regla de passivització. A més, considera que el pes específic de la veu passiva recau en la forma de participi, perquè les clàusules o construccions de participi passat no inclouen cap verb auxiliar i en canvi reben una interpretació passiva (poden contenir, fins i tot, complements agent). Aquest argument és fonamental per a la caracterització de la regla de passivització com a regla lèxica, ja que reposa sobre una regla de formació d'adjectiu-participi.

Pel que fa a la formulació de la regla, volem fer notar que entre la versió de Bresnan (1982a) i la versió actualitzada, a més de la substitució del sistema de representació, hi ha hagut un canvi substancial: en la versió nova no es fa referència al complement agent. Aquesta innovació se sosté per diverses motivacions. D'una banda, l'opcionalitat d'aquest tipus de complement, de vegades molt restrictiva, fa que sigui de mal incorporar en una regla de tipus general. D'altra banda, si les regles afecten les estructures argumentals, el complement agent no forma part del conjunt d'arguments.

S'han apuntat diverses solucions per tal de poder fer incloure el complement agent en el procés de passivització, pel fet que és un complement opcional que té assignat el paper temàtic de l'argument desaparegut (AGENT). Grimshaw (1988) elabora la teoria dels arguments-adjunts (vegeu l'apartat 5.4), que caracteritza aquesta classe de complements per la capacitat d'ocupar posicions buides, derivades de l'aplicació de regles. Alsina (1993) proposa una alternativa, que ens sembla més encertada i que evita el tractament aïllat d'aquests complements. Postula una regla complementària de projecció (*Passive Oblique Rule*), que s'aplica sobre el resultat de la regla de passivització general i que insereix el complement agent, plenament especificat des del punt de vista sintàctic²⁰.

Reproduïm a (38) la regla de passivització específica per al català, basada en el format universal (estructura-a) i complementada amb l'assignació sintàctica d'estructura-f i amb les especificacions particulars d'estructura-θ i d'estructura-c associades.

- (38) *Regla de passivització del català*
estructura-a:	(x (y))	→	((y))
estructura-θ:	(AG (TEM))	→	((TEM))
estructura-f:	(SUBJ, OBJ)	→	(SUBJ)
estructura-c:	SN ₁ , SN ₂	→	SN ₂

²⁰ Reprendrem aquesta regla en l'apartat dedicat a les regles de projecció complementàries.

L'àmbit d'aplicació de la regla sembla que és força restrictiu: el predicat afectat ha de ser un predicat diàdic d'argument extern i, més concretament, ha de tenir assignada una estructura temàtica en què l'argument extern sigui, forçosament, un AGENT²¹ i l'argument intern, un TEMA. A més l'argument intern no pot estar marcat amb cas.

Tot i les seves limitacions, la regla de passivització morfològica no té una productivitat gaire alta en català. La formulació pronominal paral·lela és molt més utilitzada com a recurs sintàctico-semàntic que tematitza l'OBJ²². Aquest reduït índex de productivitat fa que, sovint, les oracions passives morfològiques siguin sentides com a estranyes pels parlants (39), sense arribar a la possibilitat de marcar-les com a agramaticals.

- (39) ?*La sal és afegida a la sopa*
?*La mantega ha estat desfeta (pel pastisser)*
Les cartes són enviades (pel nen)
?*Els trons són temuts (pel capellà)*
La pilota ha estat immobilitzada (pel porter)
?*El bistec és menjat (pel comensal)*
??*Els resultats han estat donats als alumnes*

Podria ser que els verbs transitius susceptibles de rebre l'aplicació d'una regla d'intransitivització, com menjar per exemple, no poguessin ser afectats per la regla de passivització. Això explicaria la incertesa que provoca la lectura de la forma passiva d'aquest verb; però, en canvi, no donaria compte de la resta de casos diferents, que no poden rebre l'aplicació de la regla d'intransitivització. Sembla, doncs, que cada verb diàdic controli, des del lèxic, la possibilitat de produir la forma de passiva morfològica.

8.3. Construccions verbals pronominals

El fet que les llengües romàniques recorrin abastament a l'ús dels clítics per a construccions diverses, com les formes reflexives, recíproques, pronominals absolutes, passives, impersonals o ergatives, ens porta a intentar fer-ne una presentació conjunta, que ens permeti tractar el fenomen de la pronominalització reflexiva de manera unificada.

Constatem que les gramàtiques tradicionals assignen funcions de complement directe o indirecte als clítics que intervenen en construccions reflexives o recíproques. En canvi, hi ha un buit funcional en l'anàlisi del clítics que intervenen en la resta de construccions.

²¹ "Si s'admet, seguint Jaeggli (1986), que la preposició per del complement agent no agafa tots els valors semàntics que poden assignar els verbs als seus subjectes, sinó que està restringida als Agents i, marginalment, als Experimentadors (...)" (Gràcia 1989: 153).

²² Al costat de la tematització activa del complement OBJ, del tipus *La porta, ja la tancaré jo*.

Sembla que, en aquests casos, el clíctic no exerceixi una funció gramatical determinada, sinó que formi part de la unitat verbal.

L'estudi sobre els clítics romànics de Grimshaw (1982), que neix de la constatació anterior i que s'inscriu en el marc de la GLF, unifica el tractament de tots els clítics reflexius.

"I will propose here an analysis of the French clitic *se* in its many functions: as an 'intrinsic' clitic, as a reflexive/reciprocal clitic, and as marker of the middle form. In this analysis, *se* is not a pronoun, and it is never an object or an indirect object. It is rather a grammatical marker which is the reflex of lexical rules of Inchoativization, Reflexivization, and Middle Formation." (Grimshaw 1982: 87)

Grimshaw (1982: 99) distingeix la sèrie de clítics reflexius de la resta de clítics, que sempre ocupen una posició argumental que es projecta en una funció interna (OBJ i OBJ2)²³. Seguint les observacions de la gramàtica tradicional i les aportacions de la GGT, d'entrada, caracteritza els anomenats *clítics reflexius intrínsecs*, (els de les formes passives, mitjanes i incoatives) com elements afixats al verb, sense funció. Concretament, els defineix com a marcadors gramaticals que indiquen que la construcció verbal ha patit l'aplicació d'una regla lèxica.

Pel que fa als clítics de les formes reflexives o recíproques, Grimshaw (1982) postula que, com que presenten la mateixa distribució que els intrínsecs, han de ser també fruit d'una regla, en aquest cas de *reflexivització*. A més, apunta que la interpretació reflexiva d'una construcció potser no és un aspecte propi dels clítics, sinó de l'estructura argumental que resulta de la regla de reflexivització.

Compartim el punt de vista de Grimshaw (1982) i les aportacions posteriors que, sobre la reflexivització, fa Alsina (1993). I, de cara a fer un tractament unificat de totes aquestes construccions pronominals, proposem definir-les a partir de les característiques següents:

- (a) Les construccions verbals que inclouen un clíctic reflexiu són el resultat de l'aplicació de regles lèxiques d'extensió.
- (b) Les regles d'extensió que produeixen formes amb clítics reflexius poden afectar la poliadicitat dels predicats bàsics, o bé la projecció sintàctica²⁴.
- (c) Les regles que afecten la poliadicitat són de tipus reductor i eliminen l'argument més prominent.

8.3.1. Regles lèxiques que incorporen un clíctic reflexiu

Descriurem, a continuació, cadascuna de les regles que deriven formes amb clíctic reflexiu,

²³ "When clitics occur in combination, their order is fixed. The description (...) is based on Perlmutter 1971 and Emonds 1975." (Grimshaw 1982: 90)

²⁴ Vegeu, més endavant, la diferència principal de la regla de reflexivització respecte de les altres.

cosa que ens servirà per observar on radiquen les distincions que permeten identificar, de manera exclusiva, cadascuna de les construccions i per acabar de fixar-ne els aspectes comuns i els aspectes divergents.

REFLEXIVITZACIÓ²⁵

Per donar compte de la relació que hi ha entre algunes formes verbals transitives i els seus correlats reflexius o recíprocs, la GLF ha postulat una regla lèxica d'extensió que ha patit canvis importants, des de la primera proposta de Grimshaw (1982) fins a la formulació d'Alsina (1993).

El criteri bàsic per a la formulació de la regla és, com hem indicat abans, la consideració del clíctic reflexiu com un marcador gramatical, sense projecció en una funció gramatical determinada. Aquesta naturalesa no funcional condiona que el clíctic no formi part integrant de la cadena argumental, cosa que fa pensar que les modificacions estructurals que introdueix la regla lèxica siguin prèvies a la inserció d'aquest marcador.

Com que l'aportació de Grimshaw (1982) està feta en el marc de la primera versió de la GLF, podríem esperar que l'esquema de regla presentat estigués basat en funcions gramaticals, tal com fan la resta d'autors per a la majoria de regles proposades en aquell moment. Grimshaw, però, hi codifica arguments i exposa l'esquema que reproduïm a (40), tot i que després ho argumenta sobre la base de funcions gramaticals i de criteris de transitivitat o intransitivitat.

$$(40) \quad \text{Regla de reflexivització} \\ \text{PRED}(x, \dots, y, \dots) \quad \rightarrow \quad \text{PRED}_{\text{refl}}(x, \dots, x, \dots) \\ (\uparrow\text{REFL}) =_c +$$

Observem que la notació anterior expressa que un predicat amb dos elements, com a mínim, es relaciona amb un altre predicat que conté dos elements idèntics, per aplicació d'una regla que imposa la restricció de l'aparició d'un clíctic reflexiu. Grimshaw (1982: 106) entén que no pot incloure en la formulació de la regla cap posició buida o nul·la, perquè el símbol " " representa una posició argumental que no pot rebre cap expressió sintàctica²⁶.

L'aspecte primordial de la regla radica en la indexació o lligam anafòric dels elements del predicat de sortida. La regla elimina el contingut d'una posició argumental del predicat d'entrada i introdueix, en la mateixa posició, un clíctic reflexiu. Aquest clíctic ocupa, doncs, una posició argumental, però no es projecta en una funció gramatical determinada, i està lligat anafòricament amb l'argument no eliminat²⁷. La teoria del lligam és la responsable de

²⁵ Quan parlem de construccions o formes reflexives ens referim als predicats que inclouen un clíctic reflexiu i que poden rebre una interpretació reflexiva o recíproca.

²⁶ Com en el cas de la posició d'AGENT en les primeres versions de la regla de passivització morfològica.

²⁷ En el marc de la GG, diversos autors, com Rizzi (1986) o Moore (1991), opten per una aproximació diferent al

controlar la indexació correcta d'aquests dos elements, restringida per trets morfològics de persona i nombre²⁸.

El fet que el clític ocupi una posició argumental explicaria que, en la gramàtica tradicional i en la GG, se li hagi assignat una funció gramatical, perquè està en distribució complementària amb d'altres SN o SP que funcionen com a OBJ i OBJ2, respectivament, com en els exemples de (41).

- (41) *La perruquera el pentina*
La perruquera es pentina
El marit de la perruquera la veu pel mirall
El marit de la perruquera es veu pel mirall
Els veïns no li parlen
Els veïns no es parlen

Grimshaw (1982) identifica la regla de reflexivització amb el procés general d'intransitivització: l'argument eliminat per la regla és l'argument que es projectaria en la funció OBJ, i l'estructura resultant és una construcció intransitiva. Més endavant, però, Grimshaw (1990) reprèn el tema i s'inscriu en una orientació que Alsina (1993) denomina 'aproximació inacusativa'²⁹, en el sentit que proposa que l'argument eliminat sigui l'extern. Aquest plantejament permet considerar les regles de passivització morfològica, d'incoativització i de reflexivització dins del grup de regles lèxiques que redueixen la poliadicitat eliminant l'argument extern. En tots aquests casos, l'argument intern es projecta en la posició de SUBJ gramatical, per la Condició de Subjecte.

Alsina (1993) comparteix amb Grimshaw (1982, 1990) la consideració del clític reflexiu com a marcador gramatical d'una reducció de valències, que no es projecta en una funció gramatical. Però, la naturalesa sintàctica de les formes verbals reflexives planteja una paradoxa. Si bé no hi ha dubtes sobre el caràcter intransitiu de les formes reflexives³⁰, Alsina (1993) comprova que es comporten com a verbs inacusatius³¹ i com a verbs

fenomen del reflexius, de tipus pronominalista. Consideren que els reflexius es comporten com la resta de clítics pronominals i que estan lligats a una posició buida (cadena) i lligats anafòricament pel SUBJ.

- ²⁸ Les formes que reben una interpretació semàntica recíproca són predicats derivats de la reflexivització i caracteritzats pel tret morfològic de nombre [+PLURAL].
- ²⁹ A Grimshaw (1982: 114-117) ja es preveu, d'alguna manera, aquesta posició, quan l'autora aplica regles complementàries, com la primera fase de la regla d'extracció de SN per al francès, a les construccions reflexives intransitives perquè esdevinguin inacusatives i puguin quedar afectades pel mateix grups de regles que les construccions incoatives o mitjanes.
- ³⁰ Alsina (1993) utilitza, com Grimshaw (1982) les demostracions de l'extraposició de SN, el marcatge de cas en les construccions causatives i la nominalització, proposades per Kayne (1975), per donar compte del caràcter intransitiu de les formes reflexives.
- ³¹ Exemples de l'italià demostren que les formes reflexives comparteixen el mateix auxiliar (*essere*), poden aparèixer en construccions de participi absolut i presenten les mateixes restriccions en les construccions causatives que els verbs inacusatius. (Alsina 1993: 47-51; Grimshaw 1990: 156)

inergatiu³² ahora. Per resoldre la paradoxa, Alsina (1993) ha de distanciar-se del Criteri Temàtic, formulat des de la TRL, i del Principi de Biunicitat Funció-Argument, que formava part de la primera versió de la GLF. En el marc de la recent Teoria de Projecció Lèxica (vegeu Capítol 5, apartat 5.8), dos arguments indexats, és a dir que tenen el mateix contingut semàntic, poden projectar-se en un única funció. Alsina (1993) s'hi refereix mitjançant l'etiqueta de lligam en l'estructura-a (42). Per la Condició de Subjecte, aquest doble argument, extern i intern ahora, es projecta en la funció de SUBJ³³.

(42) *Lligam argumental (A-Structure Binding, Alsina 1993: 62)*
 $(\uparrow \text{PRED}) = \text{'P*} \langle []_1 \dots []_1 \dots \rangle^{34}$

Des d'aquest punt de vista, Alsina (1993) interpreta la reducció de valències, que representa la presència del clític reflexiu, com una reducció en la projecció i no com una pèrdua d'arguments. Així, s'explica que el SN del predicat de sortida respongui tant al paper- θ d'AGENT o EXPERIMENTADOR com al de PACIENT o TEMA.

Aquesta visió de la regla de reflexivització, que compartim, fa que poguem considerar-la una regla de projecció, en el sentit que no modifica la poliadicitat dels predicats sinó que afecta els resultats sintàctics del procés de projecció lèxica³⁵

Proposem, doncs, que l'esquema bàsic de la regla de reflexivització, d'acord amb el nostre sistema notacional, sigui el representat a (43).

(43) *Regla de reflexivització*
 a. $(x (y)) \rightarrow (x_1 (y_1))_{\text{RF}}$
 b. $((x (y)) \rightarrow ((x_1 (y_1)))_{\text{RF}}$
 On RF expressa la presència de clític reflexiu i la indexació condiona que la projecció es faci en una única funció gramatical.

El primer requisit perquè la regla de reflexivització pugui aplicar-se és que el predicat

³² Els verbs reflexius no admeten un SN indeterminat plural sense una lectura impersonal ni permeten la clització en 'en'. A més, si s'anul·la el SN el resultat té una lectura impersonal, cosa que demostra que és el subjecte lògic. (Alsina 1993: 51-60)

³³ La projecció de dos arguments que tenen un mateix índex en dues funcions distintes violaria el Principi de Projecció Lèxica (Vegeu apartat 5.8).

³⁴ La sintaxi de representació de regles lèxiques d'Alsina (1993) es fonamenta en la hipòtesi de predicats marcats inespecificats (PRED causatiu o PRED reflexius) que s'unifiquen amb estructures argumentals plenes. Podríem expressar aquest mecanisme d'unificació mitjançant la següent igualtat:
 $\text{PRED}\langle(x (y))\rangle \cup \text{PRED}\langle[]_1 \dots []_1 \dots \rangle = \text{PRED}\langle(x (x))\rangle$

³⁵ Tal com indica Alsina (1993), hi ha d'altres teories alternatives que tracten el fenomen de la reflexivitat des del punt de vista de la projecció lèxica. És el cas, per exemple, de Jackendoff (1990) que proposa que el lligam es produeix en el nivell temàtic i que la reducció de valències afecta el nivell argumental. La distinció de plantejament no modifica, però, els resultats.

d'entrada sigui un predicat poliàdic, és a dir que tingui més d'un argument. Si no hi ha dos arguments no es fa possible la indexació d'identitat semàntica. Aquesta restricció de nombre d'arguments abarca més casos que si formuléssim la regla en termes de transitivitat. Qualsevol estructura diàdica o triàdica, d'argument extern o sense argument extern, pot admetre la regla de reflexivització, si respecta la resta de restriccions.

Així, la regla afecta tant predicats diàdics o triàdics transitius, com *rentar*, *visitar*, *tenir* o *donar*, com predicats diàdics intransitius, com *agradar* (44). En el cas de verbs monàdics, com *telefonar*, *trucar* o *cridar*, només poden rebre l'aplicació de la regla, amb moltes limitacions, les formes que, prèviament, acceptin una regla d'augment de la poliadicitat (transivització o incorporació de datiu). En canvi, els predicats monàdics sense argument extern (inacusatius) no són sensibles a la regla de reflexivització, com observem en els exemples de (45), perquè no poden incrementar la seva poliadicitat amb un altre argument.

- (44) *Abans d'anar a dormir, has de rentar-te les dents*
Ens visitem dos cops l'any
Es tenen l'un a l'altre
Ens donarem les gràcies i passi-ho-bé
En Bogey i la Bacall s'agradaven molt

- (45) *Ja ens telefonarem*
**Es vindran a Barcelona*³⁶

El segon i principal requisit d'aplicació regula que els dos arguments afectats estiguin indexats semànticament. La indexació equival a una identificació referencial, però no temàtica. L'estructura- θ paral·lela a l'estructura argumental roman intacta i el SN sobre el qual es projecten els dos arguments manté aquesta doble identitat temàtica.

L'última condició d'aplicació de la regla es refereix a les limitacions de tipus semàntic que presenten els arguments. Els predicats reflexius seleccionen semànticament els seus arguments indexats mitjançant el tret [+ animat]. Els SN que no manifesten aquest tret distintiu no poden ocupar les posicions argumentals d'aquesta classe de predicats, tal com demostren els exemples de (46).

- (46) **La cadira es toca la pota*
**L'ordinador es repara (a si mateix)*
**Les idees es presenten (unes a les altres)*

No cal, però, formular aquesta restricció apel·lant al tret semàntic, perquè les condicions de bona formació que inclouen la projecció d'estructures conceptuais sobre estructures temàtiques ja preveuen aquesta limitació. El tret semàntic [+animat] és redundante respecte

³⁶ En canvi, tenim exemples de verbs inacusatius, com *arribar*, que de vegades ocorren en predicats pronominals, com en l'exemple *'Ens arribarem a la bodega a comprar cerveses'*. Aquests casos no deriven de la regla de reflexivització i els tractarem en la secció dedicada a les formes pronominals absolutes.

dels papers temàtics AGENT o EXPERIMENTADOR, assignats a una de les posicions argumentals de les formes reflexives. Per tant, considerarem que la tercera restricció de la regla de reflexivització observa que l'argument més prominent afectat per la regla ha de tenir assignat, necessàriament, el paper temàtic AGENT o bé el paper d'EXPERIMENTADOR.

Hem observat que, amb la hipòtesi del lligam argumental, les formes reflexives es distingeixen de la resta de construccions pronominals, que veurem en aquest apartat, per raons d'estructura argumental. Els predicats reflexius mantenen els dos arguments indexats, que es projecten en una única funció gramatical; en canvi, les formes incoatives o passives perden l'argument extern, per l'aplicació de les regles corresponents.

El tractament unificat de totes les construccions pronominals (reflexives, recíproques, incoatives, passives, impersonals o absolutes) radica en la incorporació d'un clític reflexiu. Aquest element indica que ha estat aplicada alguna regla lèxica, està lligat anafòricament amb el referent de l'únic argument³⁷ de la cadena resultant i concorda amb el SN assignat a aquest argument en persona i nombre.

PASSIVITZACIÓ PRONOMINAL

Amb els mateixos resultats semàntics que la passivització morfològica, les llengües romàniques disposen d'un recurs de formació de predicats passius de molta productivitat: la passivització pronominal o reflexiva. Les construccions passives pronominals es caracteritzen, en front de les formes passives morfològiques, perquè porten el verb en forma activa i per l'afixació d'un clític reflexiu.

Tal com hem fet en els altres casos, hipotetitzem una regla lèxica de passivització pronominal, que permet donar compte de la relació que hi ha entre una forma activa transitiva i la corresponent forma passiva pronominal. Pertany al grup de regles que redueixen la poliadicitat eliminant l'argument extern i el seu esquema bàsic és el representat a (47).

- (47) *Regla de passivització pronominal*
(x (y)) → ((y))RF
On RF expressa la presència del clític reflexiu

A diferència de la regla de passivització morfològica, les conseqüències morfosintàctiques que reflecteix el predicat de sortida són la presència del clític, la desaparició de l'argument extern i l'ajustament flexiu de la forma verbal per concorden en nombre i persona amb l'argument intern. L'aplicació de la regla de passivització pronominal produeix predicats monàdics, que només contenen un argument intern, que, pel Principi de Projectió Lèxica i la Condició de Subjecte, haurà de projectar-se en la funció de SUBJ.

³⁷ O amb els dos arguments, allora, en el cas de les formes reflexives.

Les restriccions d'aplicació d'aquesta regla estan relacionades amb les estructures argumental i temàtica assignades al predicat d'entrada. Com en tots els processos lèxics d'eliminació de l'argument extern, l'estructura argumental de l'entrada ha de ser diàdica o triàdica amb argument extern. Pel que fa a la limitació de papers temàtics, l'argument extern eliminat ha de tenir assignat, necessàriament, paper- θ AGENT i l'argument intern, TEMA³⁸.

Un altre aspecte que distingeix la regla de passivització pronominal de la de passivització morfològica és la incapacitat del predicat de sortida per rebre l'aplicació posterior de la regla d'incorporació del complement agent. Oracions, com les de (48) són agramaticals en català, per la presència d'aquest complement.

- (48) *Les gambes es pelen amb ganivet* *[pels comensals]
Aquest edifici es construirà aviat *[per l'arquitecte X]
Els plats s'han de rentar després de dinar *[per nosaltres]

La interpretació semàntica d'aquesta mena de predicats sempre considera que hi ha un AGENT integrat en el procés lògic expressat pel verb, tot i que no hi tingui una presència explícita. Aquest aspecte permet distingir semànticament els predicats pronominals passius dels predicats pronominals incoatius, idèntics des del punt de vista formal, tal com podem observar en els exemples de (49).

- (49) *La roba es desa a l'armari* (PASS)
Aquest cotxe s'espalla sempre (INCO)

INCOATIVITZACIÓ

En el capítol anterior hem fet referència a una classe de verbs, anomenats ergatius, caracteritzats perquè poden manifestar-se en formes incoatives i, alternativament, en formes causatives. Considerem, doncs, que els verbs ergatius s'expressen mitjançant predicats monàdics d'argument intern relacionats lèxicament amb predicats diàdics d'argument extern.

A més, hem distingit entre els verbs inacusatius i els verbs ergatius, en el sentit que els primers són predicats monàdics bàsics i els segons són predicats monàdics derivats de formes bàsiques causatives, com demostren els exemples de (50).

- (50) a. *Aviat vindran turistes* (INACUS)
 b. *El sol bronzeja la pell* (CAUS)

³⁸ En el cas del predicats triàdics d'argument extern afectats per una regla de passivització, morfològica o pronominal, l'argument intern TEMA és l'únic que pot projectar-se en la funció de SUBJ, perquè l'altre argument està marcat amb cas +DATIU.

La pell es bronzeja (ERG)

Proposem una regla d'incoativització que expliqui la relació existent entre una construcció diàdica causativa bàsica i la corresponent incoativa derivada (51).

- (51) *Regla d'incoativització*³⁹
 $(x (y)) \rightarrow ((y))_{(RF)}$

L'esquema argumental bàsic de la regla d'incoativització no difereix de la resta de regles que expressen la pèrdua de l'argument extern, fora de la referència al clíctic reflexiu, que hem representat entre parèntesis.

En algunes llengües, com l'anglès, sembla que els predicats incoatius, derivats de causatius, no manifesten la presència de cap marcador gramatical; simplement són formes monàdiques d'argument intern, amb el verb en forma activa. Podem observar alguns exemples de predicats transitius i els seus correlats incoatius a (52).

- (52) a. *I cleared the screen*
The screen cleared (Hale & Keyser 1993: 84)
 b. *The sun melted the ice*
The ice melted (Keyser & Roeper 1984: 381)

En canvi, en català i en la resta de llengües romàniques, sembla que la presència del clíctic en les construccions incoatives de verbs ergatius ve determinada pel lexicó. Tal com indica Gràcia (1989), en català sembla que el marcador gramatical reflexiu apareix obligatòriament en un grup de formes ergatives, com *trencar*, és impossible en un altre grup de verbs, com *disminuir*, i pot aparèixer opcionalment en formes incoatives d'un tercer grup, com en el cas de *coure* (53).

- (53) *El cuiner cou les mongetes*
El foc cou les mongetes
Les mongetes ara couen (DGLC)

Podríem pensar que la presència del clíctic en les formes incoatives dels verbs ergatius és un fenomen paramètric, perquè s'esdevé en unes llengües i en d'altres no. Però, la variació en la casuística del català ens fa reconduir la idea cap al fenomen de la parametrització de possibilitat, en el sentit que, en algunes llengües, la incoativització pot imposar l'aparició del clíctic.

El fet que aquesta presència vingui determinada des del lexicó per a cada entrada verbal ens planteja l'interrogant sobre si és possible una certa predictibilitat del clíctic, relacionada amb els aspectes de morfologia lèxica dels verbs. S'ha constatat que molts verbs ergatius són de

³⁹ La notació de la regla d'incoativització que fa Grimshaw (1982: 104) té connotacions de tipus semàntic:
 a. $\text{Pred}_{\text{caus}}: \text{CAUSE } (x, \text{BECOME } (\text{Predicate } (y))) \rightarrow \text{Pred}_{\text{inch}}: \text{BECOME } (\text{Predicate } (y))$
 b. $(\uparrow \text{REFL}) =_c +$

formació derivada i podríem hipotetitzar que l'aparició del clític es correspon amb un grup determinat d'afixos. Tot i que no seria possible fer cap mena de predicció en el cas de verbs ergatius no derivats, intentarem observar si hi ha regularitats en aquests aspectes, quan analitzem les dades d'aquest treball (Vegeu el volum II, per a cada entrada verbal analitzada, i el volum III, per a llistats de dades relacionades).

Keyser i Roeper (1984) observen diverses diferències entre les construccions passives pronominals i les construccions ergatives, sobretot relacionades amb l'admissió d'adjunts i amb el temps verbal. Però un dels aspectes determinants en la distinció afecta directament l'estructura argumental i l'assignació de papers temàtics. Argumenten que les formes passives pronominals (que ells anomenen *construccions mitjanes*) sempre mantenen implícita la presència de l'argument AGENT i que, en canvi, les ergatives són objecte d'un procés d'eliminació absoluta de l'argument extern⁴⁰.

Ens permetem observar que aquesta distinció no és pertinent, en el sentit que, en els verbs ergatius, les formes incoatives deriven de formes diàdiques causatives, en què l'argument extern rep assignació de paper- θ CAUSA. No hi ha cap diferència entre la presència implícita d'un argument o un altre quan es fa la interpretació lògico-semàntica d'una forma monàdica derivada. En el cas de la forma passiva, l'argument extern eliminat és un AGENT, mentre que en el cas de la forma ergativa, és una CAUSA.

En tots dos casos desapareix l'expressió lèxica de l'argument extern i, conseqüentment, no és possible que es projecti directament⁴¹ en la sintaxi. Però, si bé en les construccions passives pronominals no és possible que l'AGENT aparegui en forma d'adjunt (complement agent), sí que són possibles els adjunts CAUSA en predicats incoatius derivats, com podem observar en els exemples de (54).

- (54) *Els amics han transformat aquest noi (CAUS)*
Aquest noi s'ha transformat (INCO)
Aquest noi s'ha transformat a causa dels amics

La interpretació semàntica de les formes derivades passives i ergatives no implica necessàriament la negació lògica dels arguments eliminats. Tant en un cas com en l'altre, la regla que elimina l'argument extern s'aplica amb la intenció comunicativa de no ressaltar la identitat de l'AGENT o de la CAUSA, o bé de reduir el pes específic de la seva intervenció.

⁴⁰ Keyser i Roeper (1984) treballen en el marc de la TRL i hipotetitzen que la distinció entre mitjanes (passives pronominals) i ergatives es correspon amb una distinció modular. Proposen que la regla d'incoativització és una regla lèxica i que en canvi la regla de passiva pronominal és una regla sintàctica, totes dues fonamentades en el principi de *move* α .

⁴¹ Quan parlem de projecció directa, ens referim a la capacitat d'un argument de projectar-se en les funcions SUBJ, OBJ i OBJ2.

8.3.2. *Altres construccions pronominals*

La presència del clític reflexiu no és exclusiva de les construccions reflexives i recíproques, ni de les passives i incoatives. En aquesta secció ens referirem, en primer lloc, a les formes verbals impersonals que s'expressen formalment mitjançant diverses construccions, entre les quals hi ha un tipus de construcció pronominal. A continuació, farem una breu reflexió a propòsit de la noció de construcció mitjana. Les gramàtiques i la bibliografia especialitzada en sintaxi verbal utilitzen aquest terme per denominar formes verbals amb clític reflexiu, però no hi ha una absoluta unanimitat sobre el tipus de predicat a què fa referència exactament aquesta expressió. Finalment, ens ocuparem dels verbs pronominals absoluts, denominació referida a formes verbals que no poden ocórrer sense el clític reflexiu i que no es corresponen amb cap de les construccions que hem presentat en aquest capítol.

LA CONSTRUCCIÓ IMPERSONAL REFLEXIVA

Els predicats que poden ser interpretats com a impersonals no es caracteritzen particularment des del punt de vista morfològic o sintàctic. Formalment, són equivalents a d'altres formes verbals bàsiques o bé a formes derivades reflexives.

En català, poden considerar-se impersonals de base alguns verbs monàdics d'argument intern, com *haver-hi*, o els verbs anàdics, com *ploure*. En aquests casos qualsevol ocurrència del verb rep la mateixa interpretació.

Hi ha, però, la possibilitat que una gran majoria de verbs que no són bàsicament impersonals puguin rebre també una interpretació genèrica o arbitrària. De fet, Badia (1962) afirma que qualsevol verb és susceptible d'usar-se com a impersonal. Els procediments lèxics que permeten habilitar qualsevol verb per a una lectura semàntica d'aquesta mena poden respondre a la següent tipologia:

- (a) La unitat lèxica seleccionada per ocupar la posició de l'argument extern és un pronom de referent arbitrari: *un, algú, qualsevol, hom, o tothom*.
- (b) L'argument extern també pot ser ocupat per una unitat lèxica de referent genèric, com *la gent, la humanitat, les persones, les dones, els homes, etc.*
- (c) Hi ha locucions verbals de lectura impersonal, en què no hi ha argument extern i l'argument intern equival a una unitat lèxica referida al temps, com *Fa sol, Fa mal temps, És d'hora, És diumenge, etc.*
- (d) Algunes perífrasis verbals que indiquen l'aspecte d'obligació o necessitat també poden rebre una interpretació impersonal, com la forma *cal + infinitiu*.
- (e) El procediment d'impersonalització de predicats més comú és la construcció impersonal reflexiva, que consisteix en una forma verbal sense argument extern i que rep l'addició d'un clític reflexiu.

Les construccions impersonals reflexives es distingeixen de formes impersonals bàsiques (predicats existencials o meteorològics) i de les construccions impersonals ressenyades a

(a), (b) i (c), per la manca d'argument extern. Mentre que la majoria de predicats impersonals mantenen un argument extern ocupat per una unitat lèxica de referent arbitrari o genèric, les construccions reflexives no disposen d'argument extern⁴².

Hipotetitzem, doncs, una regla lèxica d'*impersonalització reflexiva* que modifiqui un predicat eliminant l'argument extern, tal com la representem a (55).

(55) *Regla d'impersonalització reflexiva*

a. (x (y))	→	((y)) _{RF}
b. ((x (y)))	→	((y)) _(RF)
b. (x)	→	" _{RF}
c. ((x))	→	" _{RF}

Les construccions impersonals reflexives s'identifiquen sovint amb les formes passives pronominals. La causa d'aquesta identificació rau en el fet que la fórmula (55a) de la regla d'impersonalització reflexiva és equivalent a la fórmula de la regla de passivització pronominal (47). Però no poden pensar que, en el fons, es tracti de la mateixa regla lèxica, perquè l'àmbit d'aplicació de la passiva és molt més restringit.

Com hem vist abans, per poder aplicar la regla de passivització el predicat d'entrada ha de contenir un argument extern que tingui assignat el paper temàtic AGENT. A més, un predicat monàdic no pot rebre mai l'aplicació d'una regla de passivització. En la impersonalització, en canvi, els predicats d'entrada no estan restringits⁴³. Tal com podem observar a (55), qualsevol forma lèxica diàdica o monàdica, amb argument extern o sense, pot patir l'aplicació de la regla d'impersonalització reflexiva⁴⁴.

Si bé no sorprèn l'afirmació que un predicat monàdic d'argument extern, com *viatjar*, per exemple, pugui esdevenir impersonal reflexiu⁴⁵, el fet d'ampliar la proposta als predicats que no tenen argument extern pot semblar, si més no, estrany. Recordem, de tota manera, que en el marc de la Teoria Argumental, l'argument extern o l'argument més prominent de l'estructura no sempre es correspon amb el subjecte lògic del predicat. En el cas de formes

⁴² En algunes llengües, com el francès o l'anglès, la impersonalització també pot realitzar-se mitjançant la inserció de subjectes expletius. Aquestes construccions consisteixen en estructures argumentals que han sofert també l'aplicació d'una regla eliminadora de l'argument extern i que, quan es projecten en el component sintàctic, reben l'addició d'una forma pronominal no anafòrica, buida de contingut referencial.

⁴³ Amb l'excepció del cas dels verbs pronominals absoluts, com *arrepentir-se*, *atrevir-se* o *suicidar-se*, que només poden ser impersonals mitjançant l'addició d'un pronom de referent arbitrari, com *hom*. (Vegeu Gili Gaya 1961: 126 i ss).

⁴⁴ Hernanz i Brucart (1987: 64-65) es fan ressò de l'aportació de Bello (1874) que predica que les construccions impersonals reflexives són iguals que les passives reflexives, però que els verbs impersonals poden ser tant transitius com intransitius.

⁴⁵ De fet, Seco (1972: 106) limita l'abast de les construccions impersonals reflexives, per al castellà, a predicats de 3a. persona del singular que no tenen SUBJ i que poden dur un OBJ amb preposició.

verbals monàdiques d'argument intern o inacusatives, com *venir*, l'únic argument fa la funció de subjecte lògic de la predicació i pot veure's afectat per la regla d'impersonalització. El mateix succeeix amb els verbs diàdics sense argument extern, com en l'exemple de *témer* o *agradar*, en què l'argument més prominent, un EXPERIMENTADOR, fa de subjecte lògic del predicat⁴⁶.

Sembla, per tant, plausible proposar que la formulació de la regla d'impersonalització reflexiva estableixi que l'argument eliminat sigui l'argument més prominent, que normalment fa de subjecte lògic, i no simplement l'argument extern.

És pertinent, d'altra banda, apel·lar al subjecte lògic en una regla d'impersonalització, per tal com la principal conseqüència de la regla és de tipus semàntic. Lligant-ho amb això, podem considerar que, a part de la diferència en l'aplicabilitat, la distinció bàsica entre les regles de passivització i impersonalització està directament relacionada amb la interpretació semàntica dels predicats de sortida. En les formes passives reflexives, la desaparició de l'argument extern pot provocar que la interpretació del subjecte lògic sigui genèrica, arbitrària o bé referencial, com exemplifiquem a (56). En el cas de les impersonals, la interpretació del subjecte lògic pot ser genèrica o arbitrària, però mai pot ser referencial, com veiem a (57).

- (56) *En aquest edifici es venen pisos* (PASS/arb)
Aquests dies es llegeixen molts diaris (PASS/gen)
A casa es renten els plats cada dia (PASS/ref)

- (57) *Actualment es viatja molt* (IMP/gen)
Les novel·les d'en Monzó agraden molt (IMP/gen)
Amb avió s'arriba molt d'hora (IMP/gen)

Gili Gaya (1961) aporta una altra diferenciació de tipus formal entre passives i impersonals reflexives. Es tracta de la concordança de persona i nombre entre el verb i l'argument intern no eliminat. En el cas de les passives, l'argument intern concorda amb el verb i es projecta en la funció sintàctica de SUBJ. Segons Gili Gaya (1961), en castellà les impersonals reflexives s'identifiquen amb les passives en la llengua literària, i per tant hi ha concordança; en canvi, alguns dialectes de l'espanyol no fan concordança verb-argument intern en el registre col·loquial, de manera que el verb es projecta com a OBJ i la posició de SUBJ queda buida. Com ja hem avançat en el capítol anterior, Solà (1987) indica que la manca de concordança també es dona en català, en el dialecte del Segrià, amb tots els verbs esdevenimentals. Tot i admetent paràmetres de variació dialectal, la concordança és la tendència predominant en català, i conseqüentment en aquest cas no hi ha diferència formal entre passives i impersonals reflexives⁴⁷.

⁴⁶ En el cas de *témer*, l'argument més prominent, el subjecte lògic i el subjecte gramatical s'identifiquen; en canvi, en el cas d'*agradar*, l'argument més prominent fa de subjecte lògic, però no pot projectar-se com a subjecte gramatical perquè té assignat cas DATIU, que imposa una restricció.

⁴⁷ Gili Gaya (1961) i Badia (1962) introdueixen una altra distinció consistent en la possibilitat de dur complement

Pel que fa a la presència de la marca gramatical, hem vist que la regla de passivització pronominal comporta l'adjunció obligatòria del clític, mentre que la regla d'incoativització deixa que la presència del clític sigui determinada per una entrada lèxica particular o per paràmetres dialectals d'una entrada lèxica. En el cas de la impersonalització, el clític sempre és obligatori per als predicats monàdics o diàdics d'argument extern (55a,c,d) i opcional per als predicats diàdics sense argument extern (55b). La causa d'aquesta opcionalitat ve determinada pel caràcter intern dels dos arguments. Quan una estructura diàdica conté dos arguments interns, paral·lelament a les relacions de prominència, entren en joc diversos elements que condicionen la projecció lèxica, com el marcatge de cas, per exemple.

- (58) a. *A tothom, li agraden molt les novel·les d'espionatge*
 b. *Les novel·les d'espionatge agraden molt*
 c. *La gent sempre ha temut les guerres*
 d. *Les guerres sempre s'han temut*

De la mateixa manera que el marcatge de cas DATIU impedeix que l'EXPERIMENTADOR de (58a) es projecti en la funció de SUBJ, l'eliminació de l'argument més prominent (58b) no comporta l'afixació de clític en aquests casos. En canvi, la supressió de l'EXPERIMENTADOR de (58c) per una regla d'impersonalització reflexiva, sense restriccions de cas, condiona la presència del marcadore (58d).

LA CONSTRUCCIÓ MITJANA

En aquest treball hem optat per no utilitzar el terme 'construcció mitjana' perquè, tal com veurem, no és una producte terminològic consensuat que denomini un concepte únic i ben delimitat. Ni la consulta de diccionaris de lingüística, ni les aportacions dels gramàtics resolen el fet que aquesta denominació pugui implicar diverses accepcions:

- (a) Construcció en què el subjecte lògic és AGENT i PACIENT alhora⁴⁸.
 (b) Construcció en què l'acció és espontània i no necessita cap AGENT⁴⁹

agent. Afirmen que quan no hi agent, es trobem davant d'una construcció impersonal.

"Al callarse el ablativo agente, la oración es a la vez pasiva e impersonal" (Gili Gaya 1961: 127).

⁴⁸ v. **media** Clase de voz en la que el sujeto realiza y al propio tiempo recibe, directamente o en su provecho, la acción verbal o bien ésta se ejecuta a expensas de él; p. ej. *El rumor se extendió en seguida* (Cerdà, R. et al. *Diccionario de lingüística*, Barcelona, Anaya, 1986).

veu mitjana Veu del grec en la qual el subjecte del verb n'és alhora l'objecte. (Termcat, *Diccionari de lingüística*, Barcelona, Fundació Barcelona, 1992)

⁴⁹ "cuando lo expresado por el verbo es un proceso que ocurre de manera espontánea, sin necesidad de un agente aislable, el mismo esquema que sirve para la indeterminación del agente se usa para la expresión medial" (Alcina i Blecua 1975: 919; citat per Hernanz i Brucart 1987).

(c) Construcció en què l'argument extern no s'elimina, sinó que s'interpreta genèricament⁵⁰

L'accepció (a) lliga amb la concepció més tradicional de la veu mitjana i equivaldria a la noció de reflexivitat que hem presentat abans⁵¹.

Solà (1987) utilitza la denominació 'construcció mitjana' per referir-se a la caracterització de (b). Tot i que no fa una defensa del terme, li serveix per descriure l'oposició que hi ha entre aquesta mena de predicats esdevenimentals i les construccions passives pronominals⁵². En aquest treball ens hi hem referit amb el nom de formes incoatives o formes ergatives derivades per un regla d'incoativització.

La concepció que hi ha darrere de (c) està directament relacionada amb l'expressió *middle form*, que ha estat força difosa per la bibliografia referida a l'anglès. La construcció mitjana de l'anglès es caracteritza pels següents elements:

- Porta el verb en forma activa;
- És una estructura argumental monàdica amb argument intern;
- Aquest argument intern es projecta en la posició de SUBJ;
- És paral·lela a una construcció diàdica amb argument extern AGENT i argument intern TEMA;
- L'argument extern AGENT de la construcció paral·lela ha desaparegut en la construcció mitjana, però és implícit en la interpretació lògica d'aquesta construcció.

Tal com ha estat descrita, la construcció mitjana de l'anglès equivaldria a la forma passiva pronominal del català i de la resta de llengües romàniques. Aquesta posició és la defensada per la majoria d'autors que s'inscriuen en el marc de la TRL (Keyser i Roeper (1984), Fagan (1988), Gràcia (1989), Demonte (1991), Stroik (1992)), i també per la GLF. Bresnan (1982) proposa una regla lèxica de formació mitjana (59), que relaciona formes diàdiques agentives amb construccions mitjanes. Grimshaw (1982) reformula aquesta regla per a les llengües romàniques (60), en què la construcció mitjana presenta una característica afegida:

⁵⁰ "Con las oraciones medias –que posiblemente son sólo un subconjunto del vasto grupo de las construcciones genéricas, del cual forma part también un subsector de las impersonales– no sucede lo mismo: el argumento externo no se elimina sino que recibe una interpretación genérica o cuasi universal, parafraseable como la substitución de *se* por *uno* en las oraciones de (84). a. Este preparado se funde *con facilidad. b. Esta habitación se barre *en un minuto." (Demonte 1971: 101).

⁵¹ "Por último si el sujeto de la oración es al mismo tiempo el objeto de la acción indicada por el verbo (sea este sujeto el agente de la acción o no), el verbo está en voz *media*; esta voz *media* (que existe en griego, por ejemplo) corresponde en español 1) o bien a la voz pronominal, ejemplo: *Pedro lava a Pedro = Pedro se lava*, (...); 2) o bien a la forma intransitiva del verbo, ejemplo: *El hombre murió* (...); 3) o bien a la forma pronominal (...), ejemplo: *Pedro se limpia los zapatos*." (Dubois et al. *Diccionario de lingüística*, Madrid: Alianza, 1979: 630-631)

⁵² "Finalment, els dialectes excepcionals distingeixen perfectament entre la construcció considerada aquí, coneguda com a 'passiva pronominal', 'de subjecte indeterminat', etc. (que és equivalent a una passiva en el fet que descriu una acció atribuïble a un subjecte responsable, etc.) i una altra construcció aparentment igual, que podríem anomenar 'mitjana' (en la qual no hi ha un veritable agent extern a l'esdeveniment, sinó que l'acció o esdeveniment afecta el subjecte 'des de dins d'ell mateix')." (Solà 1987: 100)

la presència d'un clíctic reflexiu.

(59) *Activo-Passivization (Middle Formation)* (Bresnan 1982c: 167)

(SUBJ) → "
(OBJ) → (SUBJ)

(60) *The Middle Rule* (Grimshaw 1982: 124)

(SUBJ) → "
(OBJ) → (SUBJ)
(↑REFL) =_c +

Tal com hem vist abans, Keyser i Roeper (1984) fan una descripció del comportament de les construccions mitjanes per contrast amb les construccions ergatives. No podem compartir amb aquests autors la hipòtesi dels diferents nivells gramaticals, ja que en el marc de la nostra proposta tant les construccions passives pronominals com les incoatives són formes derivades de regles lèxiques d'extensió. Però, algunes de les evidències gramaticals que presenten a favor de la distinció entre mitjanes o passives i incoatives poden traslladar-se al català.

Els verbs de construccions passives pronominals no poden ocórrer en imperatiu i sovint necessiten la presència d'adjunts⁵³. Les limitacions de temps i aspecte verbals que imposa l'anglès a aquesta classe de predicats no són tant estrictes en el cas del català. Per exemple, les perífrasis duratives, vàlides per a les formes ergatives, poden ser també acceptables per a les mitjanes o passives (61).

- (61) a. *El vaixell s'està enfonsant*
La mantega s'està desfent
b. *S'estan pintant les parets*
*S'estan venent molts pisos*⁵⁴

Fagan (1988) argumenta, però, que la perífrasi durativa de predicats com (61b) no rep la mateixa lectura que la dels exemples de (61a). En els verbs ergatius, l'aspecte duratiu reforça la idea de progressió de l'acció verbal; en canvi, en les formes passives o mitjanes, la perífrasi durativa és molt més general i no és incompatible amb la lectura perfectiva. Per exemple, en l'oració *S'estan venent molts pisos* entenem que ja se n'han venut uns quants⁵⁵.

⁵³ Les construccions passives pronominals exigeixen la presència d'adjunts, regulats per condicions d'incompatibilitat. L'adjunt d'un predicat d'aquesta classe pot ser un adverbí modal o bé un complement temporal, però difícilment podrem trobar els dos complements alhora en una mateixa construcció (Keyser i Roeper 1984: 35).

Les parets es pinten fàcilment
Les parets es van pintar ahir
? Les parets es van pintar ahir fàcilment

⁵⁴ De tota manera el caràcter genèric d'aquestes oracions passives pronominals fa preferible que l'argument intern es projecti en la posició postverbal.

⁵⁵ Per això Fagan (1988) estableix un paral·lelisme entre les construccions mitjanes duratives i els casos de predicats

Fagan (1988) estableix que totes les distincions entre ergatives i mitjanes estan relacionades amb el caràcter genèric o arbitrari de les segones. Es desmarca de la proposta de Keyser i Roeper (1986), en el sentit que, per a Fagan (1988), tant les construccions mitjanes o passives com les ergatives són d'origen lèxic. Hi recull les nocions de 'generalització' de Franks (1985)⁵⁶ i de 'saturació temàtica' de Rizzi (1986)⁵⁷, per descriure la formació de la construcció mitjana o passiva pronominal com un procés dual, en què l'argument extern no s'elimina, sinó que rep l'assignació de la categoria *pro*, i en què l'intern s'externalitza.

Hem fet referència a alguns treballs que donen compte de les distincions entre construccions mitjanes i ergatives, que ens permeten confirmar la identificació de les anomenades construccions mitjanes amb els predicats que nosaltres hem preferit denominar passives pronominals. A més, ens han servit per completar la nostra breu descripció d'aquesta classe de construccions i per observar que alguns treballs que s'inscriuen en el marc de la TRL incorporen, en aquests casos, l'orientació lexicalista i el criteri argumental.

LA CONSTRUCCIÓ PRONOMINAL ABSOLUTA

Hem deixat, per al final del bloc de les construccions verbals de clític reflexiu, la referència a un grup de predicats que tradicionalment han estat denominats 'pronominals absoluts' o 'pronominals purs'⁵⁸. Es tracta d'un conjunt de verbs que mai no apareixen sota cap aparença que no sigui la de la construcció reflexiva i que no presenten paral·lelismes amb formes sense clític.

En aquest treball hem proposat que tota construcció verbal amb clític reflexiu és el resultat d'una regla lèxica, per tant hem considerat que tots els predicats reflexius són derivats. A més hem establert que la presència del clític indica, més enllà de l'aplicació d'una regla d'extensió, que l'estructura està indexada o lligada argumentalment (reflexives i recíproques) o bé que l'estructura bàsica ha patit l'eliminació de l'argument extern (passives, incoatives, impersonals). Aquests pressupòsits ens fan plantejar alguns problemes teòrics al voltant de les construccions pronominals pures o absolutes, que haurem de resoldre en el marc del criteri argumental.

duratius de verbs d'estat, com l'exemple *S'estan coneixent moltes coses d'en Roldan*.

⁵⁶ Franks (1985) exposa que certs procediments lèxics, com la intransitivització, impliquen processos de generalització (*genericization*), com en els exemples següents, reproduïts a Fagan (1988: 196-197):

Managers manage.

Fire destroys.

This sign cautions against avalanches.

⁵⁷ "Intuitively, a Θ -role is saturated when it is associated with some referential content -that is, when we can understand 'who does what' in the situation referred to." (Rizzi 1986: 508; citat per Fagan 1988: 197).

⁵⁸ En els diccionaris generals de llengua, estan codificats amb l'etiqueta gramatical principal *v. pron*.

En primer lloc, cal determinar quin caràcter tenen aquestes construccions, respecte de les regles lèxiques d'extensió: Són predicats bàsics o predicats derivats? En segon lloc, i des del punt de vista de la identificació argumental i temàtica, podem qüestionar-nos si presenten paral·lelismes amb d'altres construccions. En què se semblen a les formes reflexives o incoatives? En tercer lloc, i des del punt de vista de la interpretació semàntica del SUBJ, hem de preguntar-nos si són predicats de subjecte lògic genèric o referencial? I finalment, hem de resoldre si configuren un únic grup verbal o si bé responen a paràmetres semàntics o sintàctics diversos.

Si ens fixem en la manera com es presenten aquests verbs en les gramàtiques o com es codifiquen gramaticalment en els diccionaris, hauríem de considerar que els predicats pronominals absoluts són predicats bàsics, perquè no poden relacionar-se lèxicament amb formes verbals no reflexives. Aquesta opció faria trontollar la nostra posició respecte del clític, en el sentit que ja no podria ser un indicador gramatical de l'aplicació d'una regla lèxica. Preferim optar per una alternativa, més coherent amb els nostres pressupòsits teòrics i metodològics, que estableixi que les construccions pronominals absolutes són resultats defectius d'operacions lèxiques. Aquesta proposta permet mantenir el tractament unitari de totes les construccions reflexives i, alhora, recuperar el criteri argumental per a l'anàlisi lèxica d'aquesta mena de construccions. Proposem que la naturalesa defectiva d'aquestes formes està condicionada per la pròpia estructura argumental.

Amb aquesta orientació, hem observat, sense fer-ne una anàlisi exhaustiva, el conjunt de 531 entrades verbals del DGLC que porten l'etiqueta principal *v. pron.*⁵⁹. Els criteris de la nostra observació són els següents: el nombre d'arguments de la construcció pronominal, el caràcter extern o intern dels arguments, els papers temàtics associats i la projecció sintàctica que els afecta.

Pel que fa al primer criteri, els verbs pronominals absoluts observats poden classificar-se en dos grans blocs: predicats monàdics i predicats diàdics. A (62) reproduïm formes d'un sol argument i a (63), predicats de dos arguments.

(62) *abaltir-se, accidentar-se, agarrofar-se, balbar-se, cucar-se, descarar-se, encabritar-se, engatar-se, gandrenar-se, indigestar-se, marinejar-se, masturbar-se, olivar-se, pollar-se, ramificar-se, sangglaçar-se, suïcidar-se, traspaperar-se.*

(63) *abstenir-se, adir-se, assemblar-se, atrevir-se, burlar-se, congraciar-se, cruspír-se, descuidar-se, dignar-se, enamorar-se, endur-se, gloriar-se, immiscir-se, jactar-se, malfiar-se, obstinar-se, queixar-se, vantat-se.*

Si ens fixem en els exemples anteriors, els verbs monàdics de (62) tenen un sol argument que pot tenir assignat paper temàtic AGENT, EXPERIMENTADOR o TEMA. En conseqüència, considerem que les construccions de (63) poden ser predicats monàdics

⁵⁹ A partir d'uns llistats d'entrades del DGLC seleccionades per la codificació gramatical, que m'han facilitat amablement des de les Oficines Lexicogràfiques de l'IEC.

d'argument extern o d'argument intern. Per altra banda, els exemples de (63) inclouen un grup majoritari de formes que disposen d'un argument prominent, associat a un paper temàtic AGENT o EXPERIMENTADOR, i d'un argument intern, associat a un paper temàtic TEMA. El grup de (63) també inclou un petit grup especial de verbs d'estructura argumental complexa, com *assemblar-se* o *adir-se*, que deixarem de banda en aquest treball⁶⁰.

De manera coherent amb la Teoria de Projectió Lèxica que hem proposat, els predicats monàdics pronominals de (62) projecten l'únic argument que tenen en la posició de SUBJ, tal com fan els predicats monàdics d'argument extern (intransitius) o els predicats monàdics d'argument intern bàsics (inacusatius) o derivats (passius, passius pronominals o incoatius). Els predicats diàdics de (63) també es comporten d'acord amb les nostres previsions: l'argument més prominent, extern o intern, es projecta en la posició de SUBJ i l'argument intern es projecta en la posició d'OBJ. El constituent que s'adscriu a la funció d'OBJ pot ser un SN, com en el cas de *cruspir-se* o *endur-se*, o bé un SP de règim⁶¹, com en els casos de *burlar-se* [+ SP_{de}] o *immiscir-se* [+ SP_{en}].

Les diferències en relació a la poliadicitat dels predicats i a la consegüent projecció ens porten a defensar que el grups de verbs representats a (62) i (63) corresponen a classes verbals distintes. Proposem que els predicats monàdics de (62) siguin considerats construccions derivades d'una regla lèxica d'extensió, amb resultats defectius, i que, en canvi, els predicats diàdics de (63) siguin considerats predicats bàsics alternatius, en què el clíctic expressaria operacions que afecten la projecció sintàctica i l'assignació de constituents⁶².

Recuperarem, doncs, les construccions pronominals de (63) en l'apartat referit a les regles de projecció (8.4). Ara cal que observem si els predicats pronominals monàdics de (62), que hem considerat derivats de regles lèxiques, poden identificar-se amb construccions intransitives, incoatives o reflexives.

Rebutgem, d'entrada, l'identificació dels pronominals absoluts amb formes passives, per tal com aquestes són les construccions verbals derivades, per excel·lència. Les formes passives morfològiques i les passives pronominals no són mai defectives, sempre es correlacionen amb formes actives agentives.

⁶⁰ Aquest grup especial de verbs són construccions, generalment pronominals absolutes, que disposen de dos arguments de caràcter intern, que tenen associat el mateix paper temàtic EXPERIMENTADOR o TEMA, i que són objecte d'una comparació o d'una oposició. Els treballs referits a la teoria temàtica o a la teoria argumental que hem pogut consultar no s'ocupen d'aquesta classe de verbs. Deixem fora de l'abast d'aquest treball la descripció d'aquestes construccions, de la mateixa manera que hem bandejat tota referència als verbs copulatius i pseudocopulatius.

⁶¹ Els SP de règim es caracteritzen per dur sempre la mateixa preposició obligatòria, limitació que ve determinada per l'entrada lèxica verbal.

⁶² Fixem-nos que, fora d'algunes excepcions, la majoria de construccions pronominals absolutes diàdiques, representades a (63), són verbs de règim preposicional.

Podem considerar reflexius els verbs pronominals absoluts de (64), que es caracteritzen per presentar una estructura argumental indexada o lligada argumentalment. Hi ha casos en què la semàntica lèxica sempre identifica el referent de l'AGENT i el del PACIENT o TEMA (64a) i hi ha d'altres que poden implicar reciprocitat (64b).

- (64) a. *masturbar-se, suïcidar-se*
 b. *amigar-se, compenetrar-se, juramentar-se*

Els predicats pronominals monàdics d'argument intern, com els de (65), s'ajusten des del punt de vista argumental i temàtic a les construccions derivades incoatives. L'únic argument és intern, l'acció generalment és involuntària i sovint les formes verbals són derivades morfològicament de substantius o adjectius. De vegades hi podríem relacionar una causa, cosa que lliga encara més estretament aquestes construccions amb formes derivades ergatives.

- (65) *ablenar-se, abrinar-se, aclivellar-se, acopar-se, agrumar-se, amatonar-se, apergaminar-se, arnar-se, boïrar-se, cucar-se, embotifarrar-se, encrestar-se, ennuvolat-se, enrojolar-se, industrialiar-se, neular-se, olivar-se, pollar-se, ramificar-se, salinar-se.*

En aquest grup de formes incoatives, també podem incloure formes verbals que morfològicament són compostos del tipus OBJ+V, com els exemples de (66).

- (66) *aiguabarrejar-se, capbaixar-se, colltrencar-se, corgelar-se, pellpartir-se, sangglaçar-se, tallgirar-se.*

Però no tots els casos són tan evidents com els de (64 a 66). Quan una construcció monàdica pronominal absoluta es correspon amb una estructura d'argument extern AGENT, es fa difícil determinar si es tracta d'una construcció reflexiva o simplement intransitiva. És el cas dels pronominals de moviment, com els de (67).

- (67) *abalançar-se, agenollar-se, allitar-se, anar-se'n, gronxolar-se*⁶³.

Nosaltres considerarem que aquests verbs pertanyen al grup de predicats reflexius, perquè si fossin intransitius derivats estarien relacionats, encara que defectivament, amb formes transitives, cosa difícil de predir. A més, sembla plausible proposar que, en els verbs de moviment pronominals, l'AGENT de l'acció voluntària s'identifica amb el PACIENT o TEMA desplaçat, perquè els verbs diàdics de moviment també presenten una estructura argumental en què l'argument extern és AGENT, CAUSA o INSTRUMENT i l'argument intern, TEMA, com en els casos de *moure, balancejar, gronxar, abocar, tombar, plegar*,

⁶³ Hi ha d'altres verbs pronominals de moviment, que el DGLC incorpora sota l'entrada del lema que porta assignada una etiqueta no pronominal. Per exemple, la construcció pronominal de moviment *dirigir-se a* es troba dins de l'article **dirigir**, que introdueix una forma verbal transitiva i de significat diferent.

inclinat, etc.

Quan un verb pronominal absolut es correspon amb una estructura monàdica d'argument intern, amb assignació temàtica d'EXPERIMENTADOR o TEMA, i amb el tret de selecció semàntica [+humà], és difícil establir la identificació del predicat amb una forma incoativa o bé amb una forma reflexiva. La manca d'argument extern impossibilita esbrinar si hi ha una CAUSA o bé un AGENT, hipotètics, darrera del predicat lògic. Són casos com els de (68).

(68) *acarnissar-se, accidentar-se, adormissar-se, airar-se, compungir-se, embarbussar-se, empatollar-se, encaterinar-se, malfixar-se.*

A manca d'una anàlisi més aprofundida, establirem que quan un predicat pronominal monàdic d'aquest tipus expressa una acció involuntària o espontània, en què l'argument intern oscil·la entre l'assignació temàtica d'EXPERIMENTADOR o de PACIENT-TEMA, la construcció relacionada és un predicat incoatiu.

Pel que fa a la interpretació semàntica del subjecte d'un predicat pronominal absolut, hem observat que no es pot produir mai una interpretació genèrica o arbitrària. Com que hem arreglerat les construccions pronominals monàdiques sota la classe de predicats derivats reflexius o incoatius, el subjecte lògic de totes aquestes formes sempre és de tipus referencial⁶⁴.

Per acabar, insistirem en la idea que darrera del conjunt de verbs pronominals absoluts, que la gramàtica tradicional ha difós, podem identificar construccions reflexives i construccions incoatives. Aquest conjunt de predicats comparteixen una característica comuna: la defectivitat lèxico-sintàctica. El fet que només puguin ocórrer en construccions pronominals prové de restriccions lèxico-semàntiques, imposades des del lexicó. Encara que no disposin d'una construcció paral·lela sense clíctic, es comporten sintàcticament com les construccions pronominals derivades que hem presentat en apartats anteriors. En el capítol següent, proposarem un tipus de codificació lexicogràfica coherent amb la descripció que hem fet d'aquestes formes.

8.3.3. Síntesi

Després d'haver fet un repàs de les construccions pronominals possibles en català, voldríem resumir aquí els principals elements comuns i les divergències més evidents.

Podem sintetitzar els aspectes comuns que afecten les construccions pronominals del català⁶⁵ en els punts següents:

⁶⁴ La regla d'impersonalització només pot aplicar-se sobre verbs pronominals mitjançant la substitució de l'argument extern per un pronom arbitrari, com en l'exemple *Algú s'ha suïcidat*.

⁶⁵ Amb l'excepció de les formes pronominals diàdiques, exemplificades a (63), que tractarem com a formes sintàctiques alternatives. (Vegeu apartat 8.4)

- (a) Són estructures derivades per l'aplicació d'una regla lèxica.
- (b) Les regles implicades redueixen la poliadicitat, aparentment o realment⁶⁶.
- (c) La reducció argumental afecta l'argument extern o més prominent.
- (d) L'argument romanent es projecta sempre en la funció de SUBJ, pel Principi de Projectió.
- (e) El clític reflexiu és un marcador gramatical que indica que ha estat aplicada una regla lèxica del tipus esmentat.
- (f) El clític està lligat morfològicament amb l'argument romanent.

D'altra banda, les principals desavinences de les formes verbals pronominals es refereixen a l'estructura argumental resultant, lligada o reduïda, a la presència del clític i a aspectes d'interpretació semàntica. Les concretem en els següents punts:

- (a) Les construccions reflexives i recíproques són estructures argumentals diàdiques que presenten lligam argumental. La resta de construccions són estructures argumentals en què l'argument extern o prominent ha estat eliminat⁶⁷.
- (b) La presència del clític és obligatòria en totes les construccions derivades de les regles de reflexivització, passivització pronominal i impersonalització pronominal. En canvi, en els predicats derivats incoatius la presència del clític està condicionada per cada forma lèxica en particular. Quan l'entrada lèxica indica que la selecció del clític és opcional, els dialectes del català tendeixen majoritàriament a triar les formes incoatives amb clític (Vegeu els resultats de l'enquesta de Gràcia 1989b).
- (c) La principal distinció de les construccions pronominals té a veure amb els efectes semàntics que les regles lèxiques respectives produeixen. L'argument lligat de les reflexives manté la identitat d'AGENT i de PACIENT-TEMA alhora. En les passives pronominals, la lectura semàntica pot preveure un AGENT implícit; però, com en les impersonals, generalment reben una interpretació de tipus genèric o arbitrari. En les formes incoatives, els principals protagonistes són els processos verbals espontanis o involuntaris i els seus resultats, en què no hi ha intervenció de cap AGENT.

Per acabar, voldríem considerar la predictibilitat del clític reflexiu en aquestes classes de predicats. Com que, fora d'alguns casos de verbs ergatius, la majoria de construccions afectades per les regles que hem presentat en aquest treball exigeixen obligatòriament l'aparició del clític, podem preveure que tota regla que elimini l'argument extern o que produeixi un lligam argumental implica l'adjunció de clític reflexiu. En el cas d'entrades lèxiques ergatives que no exigeixin el clític o bé que el seleccionin opcionalment, cal que

⁶⁶ En el cas de la reflexivització, hem vist que el fet que els arguments estiguin lligats argumentalment produeix una projecció en una única posició sintàctica. Per això parlem de reducció aparent.

⁶⁷ Pot intervenir en la interpretació semàntica del predicat (passives pronominals), però no es pot projectar en la sintaxi.

en la representació lèxica d'aquestes formes s'explicitin aquestes restriccions.

Si establim que tota regla que elimina l'argument extern d'un predicat provoca l'aparició d'un clític o marcador gramatical, hauríem d'explicar perquè les construccions passives morfològiques no en porten. Amb aquests condicionaments, proposem que la predictibilitat d'aparició del clític estigui regulada pel principi expressat a (69).

(69) *Principi d'ocorrència del marcador reflexiu*

Adjunteu un clític reflexiu a tot predicat derivat que compleixi les següents condicions:

- (i) Els efectes de la regla lèxica aplicada han de ser l'eliminació de l'argument extern o l'establiment d'un lligam argumental.
- (ii) El verb ha de mantenir-se en la mateixa forma activa.
- (iii) No hi ha d'haver cap restricció lèxica que ho impedeixi.

8.4. Regles que afecten la projecció de les formes lèxiques

En l'inici d'aquest capítol, hem distingit dues classes de regles lèxiques que regulen les relacions sintàctico-semàntiques dels predicats: les regles d'extensió, que afecten la poliadicitat dels predicats, i que hem presentat en els apartats anteriors; i les regles complementàries de projecció.

Aquest segon grup de regles són les responsables de garantir les condicions d'assignació funció-argument, en el marc de la Teoria de Projecció Lèxica, i d'establir restriccions en l'associació de constituents.

Reben el nom de regles complementàries perquè s'apliquen sobre predicats bàsics o bé sobre predicats derivats, després d'operar amb les regles d'extensió, que modifiquen les estructures-a. També les denominem regles de projecció perquè les seves conseqüències posen en relació les peces lèxiques amb les estructures sintàctiques de la gramàtica (estructura-c i estructura-f).

Pel que fa a la primera de les seves funcions, les regles complementàries de projecció controlen que no sigui incomplert els principis de la Teoria de Projecció. Per exemple, si, per alguna restricció, cap argument ocupa la funció de SUBJ, en algunes llengües s'aplica una regla d'incorporació d'expletiu.

La segona funció d'aquest grup de regles fa referència a les estructures de constituents associades a les funcions gramaticals. Aquesta relació, susceptible de variació lingüística, pot ser més o menys sistemàtica en alguns casos, però sovint una funció gramatical pot tenir associats diversos constituents alternatius. Per exemple, en català, la funció d'OBJ pot ser acomplida per un SN o per un SP, en casos de règim verbal; i també certes estructures triàdiques de l'anglès, com *give*, poden presentar alternança entre la combinació

OBJ(SN)+OBJ2(SP) i la combinació OBJ2(SN)+OBJ(SN).

En aquest apartat no analitzarem una per una totes les possibles regles complementàries de projecció, sinó que intentarem fer-ne una presentació dels principals tipus, segons les funcions que exerceixen.

INCORPORACIÓ DE SUBJECTES EXPLETIUS

Tal com hem avançat, a tall d'exemple, algunes llengües, com l'anglès i el francès, disposen d'una regla que resol mancances en la projecció lèxica de certs predicats bàsics o derivats. La incorporació d'expletius⁶⁸ en la funció de SUBJ és un fenomen habitual quan aquesta funció no rep l'assignació d'un dels arguments de l'estructura.

Grimshaw (1982) repassa diversos casos d'incorporació d'expletius en francès, a partir de les aportacions de Kayne (1975) i d'altres autors (vegeu a Grimshaw 1982: 112 i ss). Proposa, dins de l'orientació lexicalista, una regla lèxica anomenada 'extraposició de SN' (*NP Extraposition*), vàlida per a tota forma bàsica o derivada en què no hi hagi argument extern. Reproduïm a (70) la representació original d'aquesta regla i a (71), alguns exemples extrets del mateix treball.

(70) *NP Extraposition* (Grimshaw 1982: 114)
 (SUBJ) → (OBJ)
 (↑SUBJ FORM) =_c IL

(71) *Il passe un train toutes les heures*
Il dormait un chien dans la pièce
Il existe des ouvrages qui sont très beaux

Com podem observar en els exemples de (71), la incorporació de SUBJ expletiu pot produir-se en casos de predicats bàsics inacusatius o intransitius (en aquests casos hi ha coincidència amb l'anglès, que incorpora l'expletiu 'there'). Grimshaw (1982: 123 i ss.) amplia les expectatives quan observa que, en francès, també coincideix l'aparició de l'expletiu amb predicats amb clític reflexiu.

En l'aplicació de regles que eliminen l'argument extern, com la passivització pronominal, generalment l'argument intern romanent es projecta en la posició de SUBJ. Però, en la mateixa línia que amb els predicats bàsics, la passivització en francès disposa d'un recurs alternatiu, que consisteix a incorporar un SUBJ expletiu 'il', que normalment afavoreix la interpretació genèrica o impersonal del predicat, com en els exemples de (72), reproduïts de Gaatone (1992).

(72) *Il sera plaidé par certains le bénéfice de l'article 59*

⁶⁸ **expletiu -iva** *adj.* Dit dels mots que serveixen per omplir la frase sense ésser necessaris per al sentit. (DGLC)

*Il a été procédé à une enquête par les autorités compétentes.
Il a été pris contact par la police avec les ravisseurs.*

Segons Gaatone (1992), aquest tipus de passiva és 'essencialment impersonal' i pot donar-se amb verbs transitius i també amb verbs intransitius o de règim preposicional, tal com podem observar en el segon exemple de (72). Hem introduït el cas de l'expletiu del francès per exemplificar aquesta regla que no té correspondència en català ni en castellà.

CANVIS DE FUNCIONS GRAMATICALS

Un altre grup de regles de projecció s'ocupen de modificar complements, però no només en el nivell d'assignació de constituents, sinó que impliquen un canvi de funció gramatical. L'aplicació d'alguna regla d'extensió que afecti predicats complexos pot alterar l'associació funció-argument que es podia preveure. Hem seleccionat un parell de casos que exemplifiquin aquesta classe de regles.

El primer pertany a l'anglès i es refereix a la formació de verbs complexos formats per la forma verbal i una preposició obligatòria. No són estranys els verbs que exigeixen la presència d'una determinada preposició en la selecció de complements argumentals. Però hi ha un grup de predicats que, quan resten afectats per l'aplicació d'una regla d'extensió, com la passivització, demostren que la preposició forma part de l'estructura morfològica del verb, com en els exemples de (73) (Bresnan 1982a: 50).

(73) *Everything is being paid for by the company.
He is looked on as selfish by everyone.*

Bresnan (1982a) proposa, per donar compte d'aquests casos, la regla d'incorporació verb-preposició (74). Encara que pugui semblar una regla d'alternança de constituents, es tracta d'una operació que transforma una funció OBL en una funció directa OBJ, i consegüentment un verb intransitiu o de règim en un verb transitiu.

(74) *V-P Incorporation* (Bresnan 1982a: 51)
Operation on lexical form: (P OBJ) → (OBJ)
Morphological change: V → [V P]_v

El segon exemple seleccionat correspon a les regles complementàries que s'apliquen als predicats resultants d'una regla de causativització. Aquest cas, que Grimshaw (1982) exposa a propòsit del francès, és extensible a qualsevol llengua romànica.

Recordem que hem plantejat, d'acord amb la proposta d'Alsina (1993), que la regla de causativització és una regla complexa, en el sentit que posa en joc dos predicats bàsics per produir un predicat derivat. Les regles de complement causatiu, que reproduïm a (75) en la versió de Grimshaw (1982) per al francès, regulen el canvi de funció d'un argument de l'estructura bàsica a l'estructura derivada.

- (75) *Causative Complement Rule (CCR)* (Grimshaw 1982: 122)
 CCR(i) (SUBJ) → (OBJ)
 CCR(ii) (SUBJ) → (A OBJ)

Quan es produeix una operació de causativització, la condició necessària per poder aplicar aquesta regla complementària és que el verb de predicat bàsic no causatiu estigui en forma no personal (infinitiu). En aquests casos, l'argument que es projectaria en la funció de SUBJ d'aquest predicat no causatiu pot esdevenir l'OBJ o l'OBJ2 del predicat causatiu final. L'alternança de funcions ve determinada per la naturalesa lèxico-sintàctica del verb en qüestió: si és intransitiu o reflexiu, l'argument SUBJ es projectarà en la funció d'OBJ (75i) i, si és transitiu, ho farà en la funció d'OBJ2 (75ii). A (76) reproduïm alguns exemples extrets de Grimshaw (1982) i hi afegim alguns exemples del català (Vegeu Solà 1994: 171 i ss).

- (76) *J'ai fait s'endormir les enfants*
La crainte du scandale a fait se tuer le frère du juge
La crainte du scandale l'a fait tuer au juge
He fet venir els meus pares
He fet pintar les parets a un professional

INCORPORACIÓ D'ADJUNTS

Recordem que els adjunts són la classe de complements verbals opcionals, que en el nivell de representació de l'estructura-c, depenen del node oracional o de la màxima projecció de la categoria V. En el marc de la GLF, sempre s'associen a la funció obliqua (OBL). Des del punt de vista temàtic, els adjunts verbals poden ser instrumentals, locatius, causes o agents⁶⁹.

Hem estat veient que el component lèxic de la GLF controla la informació sintàctica relacionada amb l'estructura argumental d'una oració, formada pels complements subcategoritzats i pel SUBJ seleccionats per una forma lèxica verbal. En el lexicó també es codifica la informació gramatical referida als adjunts. La selecció semàntica i temàtica d'un determinat adjunt pot estar restringida per la cadena argumental (predicat + arguments), tal com podem observar en els exemples de (77).

- (77) *He tancat la porta amb clau / *amb cadira*
*Treballa en un banc / *en un somriure*

Encara que les regles d'incorporació d'adjunts poden regular qualsevol operació de selecció semàntica i sintàctica de complements d'aquesta mena, aquí ens voldríem ocupar, exclusivament, de les operacions encarregades d'introduir, en predicats derivats, adjunts

⁶⁹ Els adjunts oracionals i els adjunts que depenen del SV poden referir-se semànticament a contextos locatius, temporals o a diverses informacions complementàries.

que mantenen una relació lèxica amb algun argument eliminat de l'estructura-a bàsica.

Tal com havíem indicat en l'apartat sobre la Teoria Argumental (5.4), Grimshaw (1988) introdueix el terme 'argument-adjunt' per referir-se als arguments que han estat eliminats per una regla lèxica i que tornen a ser incorporats en una construcció verbal, sota la forma de complements opcionals. Els principals argument-adjunts són el complement agent i el complement causa, que estan directament relacionats amb arguments externs eliminats d'un predicat agentiu i d'un predicat causatiu, respectivament.

Centrarem la nostra observació en l'argument-adjunt AGENT. La regla d'extensió de passivització morfològica elimina l'argument extern AGENT i, al marge dels efectes en la morfologia verbal, la principal conseqüència de l'aplicació de la regla consisteix en la projecció de l'argument en la posició de SUBJ. El predicat resultant, monàdic d'argument intern, associat a la funció de SUBJ, pot rebre l'aplicació opcional de la regla d'incorporació d'adjunt AGENT, que reproduïm a (78) en la versió d'Alsina (1993) per a l'anglès.

(78) *Passive Oblique Rule* (Alsina 1993: 31)
 [OBL₁ [PRED 'by <[]>']] → [PRED 'X <[]1...>']

La regla d'oblic de passiva d'Alsina (1993) respon al tipus de representació de predicats complexos, que ja havíem presentat amb la regla de causativització i amb la regla de reflexivització: el predicat de l'esquerra de la fletxa s'unifica amb el predicat de la dreta. En el cas de (77), podem observar que l'oblic i l'argument extern del predicat bàsic estan coindexats, és a dir que comparteixen el mateix contingut semàntic.

"Notice that the rule in [(78)] does not require that the logical subject that is put into correspondence with the *by*-phrase be suppressed." (Alsina 1993: 31)

Sense prendre partit per la posició a favor de la supressió i incorporació posterior o per la proposta d'Alsina (1993) que defensa el criteri de la indexació sense supressió, ara voldríem fer una breu reflexió al voltant del fenomen de l'ocurrència de l'adjunt agent.

Com hem indicat anteriorment, les construccions passives sense agent poden rebre una interpretació semàntica referencial, genèrica o arbitrària. En tot cas, l'operació lèxica ha reduït, al màxim, el paper de l'agent en el procés verbal. Però, quan hi ha incorporació d'adjunt agent, el predicat diàdic bàsic <(x (y)); (AGENT (TEMA))> es relaciona, després de postular dues regles lèxiques, amb un predicat diàdic derivat <(x (y)); (AGENT (TEMA))>.

Quina significació lingüística té un procés dual de passivització si el resultat és temàticament idèntic al predicat de partida? Per què certs usos de la llengua aconsellen aplicar, primer, una regla de passivització i, després, una regla d'incorporació d'agent, per mantenir intacta una estructura argumental?

Hipotetitzem que, en aquests casos, el fenomen de la passivització s'adscriu, exclusivament, en el conjunt de processos de tematització de l'argument intern, associat a la funció d'OBJ.

A més, des del punt de vista del criteri argumental, hi ha una altra conseqüència que afecta les relacions de prominència dels arguments. El predicat actiu respecta la jerarquia temàtica i la prominència aspectual, perquè l'argument extern AGENT es projecta en la funció de SUBJ i l'argument intern es projecta en la funció d'OBJ. En canvi, en el predicat passiu, l'aplicació de la regla de passivització determina que l'argument intern sigui el que es projecti en la funció de SUBJ i, a continuació, la regla d'incorporació transforma un argument en un adjunt, de manera que la restricció morfològica, que imposa la preposició, impedeix que l'AGENT pugui projectar-se en una funció directa. D'aquesta manera, encara que el papers temàtic afectats siguin els mateixos, allò que s'ha modificat és la relació de prominència dels dos arguments.

En apartats anteriors, ens hem referit al sistema de representació de les regles lèxiques en les primeres formulacions de la GLF. Hem vist com Bresnan (1982a) tractava el procés de passivització i la presència opcional de l'adjunt agent dins d'una única operació. Defensem la conveniència de formular dues regles diferents, tal com fan ara d'altres autors, com Alsina (1993) i Jackendoff (1990), perquè tenen funcions distintes i perquè la regla d'incorporació de l'agent és opcional i més restrictiva que la passivització.

En català, la regla d'incorporació d'adjunt agent només pot aplicar-se sobre predicats derivats de la regla de passivització morfològica, i no de la regla de passivització pronominal. Formulen a (79) una proposta de regla d'incorporació d'agent, d'acord amb el nostre sistema de representació.

(79) *Incorporació d'adjunt agent*
 $((y))_{\text{PASS}} \rightarrow (x_r(y))$

A (79) l'estructura argumental d'entrada és un predicat monàdic d'argument intern derivat d'una regla de passivització morfològica. La marca 'r' subindexada en un dels arguments del predicat de sortida codifica la restricció morfològica⁷⁰ o de cas que condiciona la seva projecció en la sintaxi.

ALTERNANÇA DE CONSTITUENTS

El grup de regles de projecció que regulen l'alternança de constituents associats a una funció determinada de l'estructura-f és força nombrosos. Potser és el cas de regla de projecció més paramètric, en el sentit que cada llengua disposa de recursos propis en la variació de constituents. Per tancar aquest apartat referit a les regles de projecció, primer farem referència a alguns sistemes d'alternances de l'anglès, codificats mitjançant regles a Bresnan (1982a), i després esmentarem alguns casos del català.

Abans hem avançat el cas de l'alternança de projecció de certs predicats triàdics de l'anglès,

⁷⁰ Si la forma lèxica de sortida conté l'argument-adjunt AGENT amb una marca de restricció, pot inserir-se en un node preterminal d'estructura-c que tingui la categoria SP, encapçalat per la preposició *per*.

com *give* o *take*, que Bresnan (1982a) recull sota l'expressió de la regla de (80).

- (80) *To-Dative Alternation Rule* (Bresnan 1982a: 25)
 (OBJ) → (OBJ2)
 (TO OBJ) → (OBJ)

Amb les noves formulacions de regles lèxiques, hem de suposar que l'argument META, marcat amb cas +DATIU, es projecta sempre en la mateixa funció OBJ2. Allò que hauria de representar la regla de projecció seria l'ordenació fixa de constituents i l'opcionalitat de la preposició.

Un altre cas d'alternança de constituents, que Bresnan (1982a) presenta per a l'anglès, és extensible al català. Es tracta de la variació de clàusules subordinades finites i no finites. Reproduïm a (81) la regla que expressa aquesta relació, amb una notació regulada per la Teoria del Control.

- (81) *Equi* (Bresnan 1982a: 64-72)
 (SCOMP) → (VCOMP)
 (OBJ) = (VCOMP SUBJ)
 a. *John instructed me that I should arrive late*
 b. *John instructed me to arrive late*

L'altre cas de variació de constituents de l'anglès que presenta Bresnan (1982a) no és aplicable al català i fa referència a la relació lèxica existent entre els dos exemples de (82), regulada per la regla exposada a (83).

- (82) a. *John believes that hot dogs cause cancer*
 b. *John believes hot dogs to cause cancer*
- (83) *Raising* (Bresnan 1982a: 64-72)
 (SCOMP) → <(VCOMP), (OBJ)>
 (OBJ) = (VCOMP SUBJ)

En català, les principals alternances de constituents es produeixen en els següents grups d'associació funció-constituent:

OBJ(SN)	/	OBJ(SP)
SCOMP	/	VCOMP
OBJ(SN)	/	OBJ2(SP)

Hi ha també casos, a què hem referència anteriorment, que, en comptes de relacionar formes alternatives de projecció d'arguments, regulen la variació de predicats alternatius sencers. Quan hem presentat la proposta de classificació de predicats verbals bàsics, hem considerat la possibilitat que un lema pugui tenir més d'una forma argumental bàsica. Aquests predicats bàsics alternatius estarien relacionats per regles semàntiques o per regles

de projecció. Per exemple, les construccions pronominals defectives (verbs pronominals absoluts o purs, en les gramàtiques tradicionals) inclouen un grup de formes diàdiques que no poden ser el resultat de cap regla lèxica d'extensió. Postulem que les regles de projecció controlen la relació lèxica que hi ha entre alguns d'aquests predicats reflexius i els seus homònims no reflexius, com en els exemples de (84).

- (84) *Tard o d'hora morirem / ens morirem*
Aquesta planta no ha arrelat / no s'ha arrelat
Aquest temps abonançarà / s'abonançarà

8.5. Regles aplicables a les formes verbals del català

En el present apartat, volem fer una síntesi de les regles lèxiques d'extensió que afecten la productivitat sintàctica dels verbs catalans, mitjançant taules gràfiques.

En el tres primers quadres, reproduïm les relacions de regles lèxiques, organitzades d'acord amb els criteris de classificació que hem aplicat en la seva presentació: En el primer, regles que modifiquen la poliadicitat de les estructures-a; en el segon, regles que incorporen un clític reflexiu; i en el tercer, regles de projecció lèxica complementàries.

En les taules següents exposem, per a cada regla, les classes d'estructures-a afectades, els efectes de l'aplicació i les restriccions que intervenen.

REGLES QUE AFECTEN LA POLIADICITAT

Regles que augmenten el nombre d'arguments

D'incorporació d'argument extern

CAUSATIVITZACIÓ

D'incorporació d'argument intern

TRANSITIVITZACIÓ

INCORPORACIÓ DE DATIU ARGUMENTAL

Regles que redueixen el nombre d'arguments

Eliminació d'argument extern

PASSIVITZACIÓ MORFOLÒGICA

PASSIVITZACIÓ PRONOMINAL

INCOATIVITZACIÓ

IMPERSONALITZACIÓ PRONOMINAL

Eliminació d'argument intern

INTRANSITIVITZACIÓ

EXTRACCIÓ DE DATIU

IMPERSONALITZACIÓ PRONOMINAL

Taula 5. Regles lèxiques que afecten la poliadicitat argumental.

REGLES QUE INCORPOREN UN CLÍTIC REFLEXIU

Per eliminació d'un argument

PASSIVITZACIÓ PRONOMINAL
IMPERSONALITZACIÓ PRONOMINAL
INCOATIVITZACIÓ

Per coindexació argumental

REFLEXIVITZACIÓ

Per alternança de constituents

ALTERNANÇA OBJ(SN) / OBJ(SP)

Taula 6. Regles lèxiques que incorporen un clític reflexiu.

REGLES QUE AFECTEN LA PROJECCIÓ LÈXICA

Assignació de funció a arguments coindexats

REFLEXIVITZACIÓ

Alternança de funcions

REGLA DEL COMPLEMENT DE CONSTRUCCIÓ
CAUSATIVA

Incorporació d'adjunts

INCORPORACIÓ D'ADJUNT/AGENT
INCORPORACIÓ D'ADJUNT/CAUSA
INCORPORACIÓ D'ADJUNT/INSTRUMENT

Alternança de constituents

ALTERNANÇA CLÀUSULES +FINITA / -FINITA
ALTERNANÇA OBJ(SN) / OBJ(SP)

Taula 7. Regles que afecten la projecció lèxica.

CAUS

Tipus d'estructura-a: Qualsevol

Restriccions: Cap

Efectes:

Principal: Superposició d'estructura-a amb argument extern CAUSA.

Morfològics: Verb auxiliar que assumeix FLEX
Verb del predicat inicial en infinitiu [-finit] o en subjuntiu [+finit].

Funcions: Si el predicat intern és [+finit], l'argument extern es projecta en la funció de SUBJ.

Si el predicat intern és [-finit], l'argument extern es projecta en la funció d'OBJ o OBJ2.

Taula 8. Regla de causativització

TRANS

Tipus d'estructura-a: Anàdiques, monàdiques i diàdiques

Restriccions: Han de ser estructures-a d'argument extern

Efectes: Incorporació d'argument intern sense marca de cas [-DATIU].

Taula 9. Regla de transitivització

INC/DAT

Tipus d'estructura-a: Qualsevol

Restriccions: Que no tinguin cap argument marcat amb cas [+DATIU]

Efectes: Incorporació d'un argument intern marcat amb cas [+DATIU] i seleccionat temàticament (META o EXPERIMENTADOR).

Taula 10. Regla d'incorporació de datiu argumental

INC/ADJDAT

Tipus d'estructura-a: Qualsevol

Restriccions: Que no tingui cap argument marcat amb cas [+DATIU]

Efectes: Incorporació d'un ADJUNT, sense assignació de funció gramatical directa.
Morfològicament sempre és un clític pronominal.
És una anàfora (en sentit ampli: dixi o pronom)

Taula 11. Regla d'incorporació de datiu ètic

INTR

Tipus d'estructura-a: Diàdiques o triàdiques d'argument extern

Restriccions: Han de disposar d'un argument intern associat al paper temàtic TEMA.
No han de ser formes verbals insaturades.

Efectes: Eliminació de l'argument intern (TEMA)

Taula 12. Regla d'intransitivització

EXTR/DAT

Tipus d'estructura-a: Diàdiques o triàdiques

Restriccions: Han de tenir un argument intern marcat amb cas [+DATIU]

Efectes: Eliminació de l'argument intern [+DATIU]

Taula 13. Regla d'extracció de datiu

REFL

Tipus d'estructura-a: Diàdiques d'argument extern

Restriccions: L'argument extern ha de tenir associat un paper AGENT o un EXP. L'argument intern ha de rebre un paper temàtic TEMA (o pacient).
Els dos arguments han d'estar coindexats semànticament (lligam argumental).

Efecte: Assignació d'una única funció gramatical. Aparició d'un clític reflexiu flexionat en nombre i persona com els arguments coindexats.

Taula 14. Regla de reflexivització

PASS

Tipus d'estructura-a: Diàdiques o triàdiques amb argument extern

Restriccions: L'argument extern ha de ser un AGENT. Ha de tenir un argument intern associat a un paper TEMA, sense assignació de cas.
El verb ha de poder rebre l'aplicació d'una regla morfològica de creació d'adjectius/participis.

Efectes: Eliminació de l'argument extern. Verb auxiliar que assumeix FLEX i aplicació paral·lela d'una regla de formació de participi.

Taula 15. Regla de passivització morfològica

PASS/RF

Tipus d'estructura-a: Diàdiques o triàdiques amb argument extern

Restriccions: L'argument extern ha de ser un AGENT i l'argument intern ha de rebre l'assignació de paper TEMA i no ha d'estar marcat amb cas.

Efectes: Eliminació de l'argument extern. Aparició d'un clític reflexiu. El clític i el verb tenen la mateixa FLEX (nombre i persona) que l'argument intern. No admet la regla de projecció d'incorporació d'adjunt/agent.

Taula 16. Regla de passivització pronominal

INCO, INCO/RF

Tipus d'estructura-a: Diàdiques i triàdiques d'argument extern

Restriccions: L'argument extern ha de ser una CAUSA i l'argument intern ha de rebre assignació de paper temàtic TEMA i no ha d'estar marcat amb cas.

Efectes: Eliminació de l'argument extern. Aparició opcional (lèxica) del clític reflexiu. Concordança de nombre i persona del verb, el clític i l'argument intern. Admet la regla de projecció d'incorporació d'adjunt/causa.

Taula 17. Regla d'incoativització

IMPERS/RF

Tipus d'estructura-a: Qualsevol

Restriccions: Cap

Efectes: Eliminació de l'argument més prominent (extern o intern).
Si l'argument eliminat és l'argument extern, obligatòriament apareix un clític reflexiu.
Si l'argument eliminat és un argument intern, l'aparició del clític està condicionada al marcatge de cas de l'argument eliminat.
Si és [+DATIU], no apareix el clític.
Si és [-DATIU], sí.

Taula 18. Regla d'impersonalització pronominal

CAPÍTOL 9. Proposta de codificació lexicogràfica

9.1. Corpus d'anàlisi

Per tal d'obtenir un conjunt de dades potencialment representatiu, que ens permeti treballar en la descripció argumental dels verbs, hem delimitat un reduït corpus lingüístic format per una selecció d'unitats lèxiques verbals i per un conjunt d'exemples relacionats amb les diverses possibilitats de projecció lèxica de cada unitat. I paral·lelament, hem elaborat un sistema de codificació específica, basat en el criteri argumental que hem exposat en el capítol 7, per donar compte de les variants sintagmàtiques lligades a cada entrada lèxica i per poder determinar les relacions que s'estableixen entre aquestes variants.

El corpus, que inclou entrades, exemples i codis, ens ha proporcionat els recursos suficients per poder aconseguir els objectius proposats en aquest treball:

- Confecció d'una aplicació lexicogràfica, del tipus que hem defensat en el capítol 3.
- Descripció i classificació argumental de les formes verbals catalanes.

A més, la codificació de les dades ens ha permès detectar alguns casos d'estructures argumentals que presenten característiques peculiars i per als quals hem fet sengles propostes d'anàlisi, que reflectirem en les conclusions.

En aquest apartat ens referirem als aspectes relacionats amb la selecció de les fonts, la delimitació del corpus, el buidatge de dades i l'organització dels materials.

9.1.1. Font i selecció de les entrades

Com avançàvem en el capítol introductori, la font lexicogràfica que ens ha proveït de les unitats lèxiques verbals que formen part del nostre corpus d'anàlisi és el *[DGLC] Diccionari general de la llengua catalana* (1932) de Pompeu Fabra. Per ser més exactes, la font directa ha estat la base de dades que les Oficines Lexicogràfiques de l'IEC han elaborat amb el contingut del diccionari¹. De la base de dades, es van extreure dues menes de llistats: llistes d'entrades codificades com a verbs ordenades alfabèticament i llistes de verbs ordenades pels diferents codis verbals.

Aquest segon grup de llistes ens va permetre fer una anàlisi prèvia de les distincions sintàctiques que s'amaguen darrera dels diversos codis i de les diverses combinacions de codis². La consideració del significat gramatical de cada codi és pertinent per a l'explicació

¹ I que els ha servit de fonament per a l'establiment d'una base de dades més àmplia, que s'ha orientat cap a les tasques de revisió i d'ampliació del DGLC que ha fet l'IEC.

² Les Oficines Lexicogràfiques de l'IEC em va encarregar l'elaboració d'un informe que intentés reconstruir els criteris

de fenòmens lèxics, com la relació que hi ha entre formes transitives i formes intransitives o bé la que hi ha entre formes transitives i formes reflexives, per exemple. Intentar copsar els criteris que condicionen l'establiment d'una codificació determinada, com la utilitzada en el DGLC, fa plantejar-se que tota codificació nova proposada ha de donar resposta als mateixos elements que la codificació analitzada i també ha d'intentar superar-la en l'explicitació d'altres relacions lèxico-sintàctiques. Per exemple, l'anàlisi de la llista de verbs codificats com a verbs pronominals absoluts (*v. pron.*) ens ha servit per argumentar la nostra posició a favor d'un tractament diversificat dels predicats que defectivament només apareixen en la forma pronominal. Un altre cas consisteix en el tractament de les formes reflexives o passives, perquè mentre que els diccionaris tradicionals consideren que no cal introduir-les com a subentrades, per la seva regularitat, en la nostra proposta hem optat per un tractament lèxic individualitzat que permeti donar compte de les regularitats però també de les restriccions.

Els llistats alfabètics ens han servit de base per a la selecció d'unitats del nostre corpus. No hem volgut que la tria del material estigués condicionada, d'entrada, per aspectes gramaticals. Des de la perspectiva individualitzada de tot treball lexicogràfic, hem pretès que no hi hagués cap element que determinés *a priori* les classes de verbs que havien de ser analitzades. D'acord amb aquest punt de vista, podem afirmar que els verbs ressenyats en aquest treball són el resultat d'una mera selecció quantitativa del conjunt total de verbs inclosos en el DGLC.

El *Diccionari general de la llengua catalana* conté un total de 8140 entrades verbals. La selecció percentual que n'hem fet no ha estat calculada sobre el nombre total, sinó sobre la distribució de les entrades verbals sota cada lletra inicial. El criteri quantitatiu que ha regit la selecció s'articula en els punts següents:

- Per a les lletres del DGLC que contenen de 1 a 200 entrades verbals, hem aplicat un percentatge de selecció del 20%.
- Per a les lletres de DGLC que contenen de 200 a 500 entrades verbals, hem aplicat un percentatge de selecció del 10%.
- Per a les lletres del DGLC que contenen més de 500 entrades verbals, hem aplicat un percentatge de selecció del 5%, amb un límit màxim de 50 verbs per lletra.

De l'aplicació d'aquest criteri, en resulta una selecció de 551 entrades verbals, distribuïdes per lletres com ens mostra la taula que reproduïm en la pàgina següent.

Un cop hem establert les quantitats de selecció per a cada lletra del DGLC, hem fixat un segon criteri d'ordenació, de manera que el 50% de la quantitat establerta de cada lletra correspon als primers verbs de l'ordenació del DGLC i l'altra 50% de la quantitat establerta, als darrers verbs de l'ordenació. Així, per exemple, els 44 verbs que hem seleccionat de la lletra A corresponen als primers 22 verbs i als darrers 22 verbs del conjunt de 894 verbs que hi ha a la lletra A del DGLC.

que seguia Fabra sobre la codificació gramatical dels verbs. L'objectiu d'aquest estudi estava, en principi, al marge dels interessos particulars d'aquest treball, però els seus resultats s'han tingut en compte en la descripció de la codificació tradicional (Cap. 2) i en l'elaboració de la nostra proposta de codificació.

A més d'evitar que la selecció estigués compromesa, d'entrada, amb el comportament sintàctic de les unitats seleccionades, hem optat també pels criteris quantitius i d'ordenació descrits per tal de no orientar la tria cap a aspectes relacionats amb la freqüència d'ús i per evitar de supeditar-nos a aspectes morfològics o formals.

Lletra	DGLC	%	SELECCIO
A	894	5	44
B	266	10	26
C	628	5	32
D	1125	5	50
E	2173	5	50
F	237	10	24
G	174	20	34
H	41	20	8
I	207	10	20
J	24	20	4
L	111	20	22
M	265	10	26
N	57	20	12
O	88	20	18
P	427	10	42
Q	27	20	6
R	582	5	30
S	319	10	32
T	293	10	30
U	30	20	6
V	122	20	24
X	46	20	10
Z	4	20	1
Total	8140	6,77	551

Taula 19. Selecció d'entrades (SELVERBS.DBF)

Per tal de controlar la selecció quantitativa, hem dissenyat una petita base de dades (SELVERBS.DBF)³ que relaciona cada lletra de l'alfabet amb el nombre de verbs que inclou el DGLC, el percentatge de selecció aplicat i el nombre de verbs resultant.

Amb els criteris establerts, hem extret dels llistats alfabètics del DGLC un conjunt de 551

³ Amb el gestor de bases de dades DBASEIIIPLUS. Vegeu, en el Volum III, l'estructura de la base de dades SELVERBS.DBF.

entrades verbals que ens han servit per constituir una segona base de dades de 551 registres (CORPUS.DBF), que regularà la selecció d'exemples del nostre corpus (Vegeu el llistat de verbs seleccionats en l'Annex 4 del Volum III).

9.1.2. Font i selecció d'exemples

La *Base de Dades Textual de la Llengua Catalana (BDTLC)* és l'única font que ens ha proporcionat tots els exemples recollits en la part aplicada d'aquest treball i que ens han servit per a la descripció i classificació de les estructures-a lligades als verbs seleccionats.

La *Base de Dades Textual de la Llengua Catalana (BDTLC)* és una estructura complexa que organitza, per lematització, el *Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana (CTILC)* de l'Institut d'Estudis Catalans. Aquest corpus lingüístic configura la base d'un projecte més ambiciós, el *Diccionari del Català Contemporani* que té com a finalitat principal l'elaboració d'un diccionari descriptiu de la llengua catalana, d'ampli abast⁴. De tota manera, l'IEC ha previst que el disseny del corpus permeti d'altres aplicacions, com és el suport a la recerca, que ha pogut materialitzar-se, per primera vegada, en aquest treball.

La base de dades del CTILC conté actualment 35.000.000 d'ocurrències que van des de l'any 1833 fins a 1988. Els textos que té incorporats són textos escrits de fonts diverses, però amb un predomini clar dels textos cultes no literaris. Actualment, el percentatge de textos literaris és aproximadament d'un 20% i el de textos no literaris, d'un 80%. L'extensió prevista del CTILC és de 54.000.000 de mots, que es repartiran en un 40% de textos literaris i un 60% de textos no literaris⁵.

Hem dit que les dades recollides al corpus CTILC estan organitzades en la base de dades BDTLC per lematització. La lematització és una operació que permet emmagatzemar informació contextual i morfològica referida a cada ocurrència lèxica d'un corpus informatitzat. Totes les unitats lèxiques registrades, considerades com a cadenes gràfiques entre blancs, són sotmeses al control d'un diccionari de formes desenvolupades, de manera que s'associen, automàticament o amb l'ajut d'un lingüista, a un lema. Paral·lelament a aquesta assignació, es desenvolupen processos de desambiguació de formes homògrafes i s'expliciten les característiques morfològiques o de flexió de cada forma analitzada. El resultat és un conjunt de lemes, o entrades generals, cadascun dels quals té atribuït un grup de formes flexives desenvolupades, contextualitzades i codificades des del punt de vista morfològic.

El lema és la unitat de referència en lexicografia. Pot correspondre a la noció de mot, pel

⁴ El projecte del DCC/CTILC es realitza a l'Institut d'Estudis Catalans sota la direcció del Dr. Joaquim Rafel i Fontanals. El finançament del projecte correspon a l'IEC, al Ministerio de Educación y Ciencia i a la Generalitat de Catalunya.

⁵ Aquesta informació prové de la direcció del projecte, i darrerament ha estat recollida en un tríptic de presentació del CTILC.

que fa als seus límits, però mentre que un mot⁶ és una unitat de descripció de la llengua, un lema és una unitat de treball lexicogràfica. El lema encapçala els articles dels diccionaris, posa en relació totes les seves representacions flexives o variants i reflecteix la concepció de mot que hi ha darrera de cada diccionari. La lematització informàtica o semiautomàtica d'un corpus informatitzat concep el lema com una unitat de treball formal, que podrà ser caracteritzada *a posteriori* des dels punts de vista sintàctic i semàntic. Ara per ara, el lema és una abstracció de totes les ocurrences gràfiques entre blancs, codificada gramaticalment mitjançant les categories lèxiques, i que inclou informació morfològica de cada variant⁷.

La base de dades BDTLC pot ser consultada des d'una terminal connectada a l'ordinador central del Centre d'Estudis i Desenvolupaments Informàtics (CEDI) de l'IEC. L'accés a les dades es realitza mitjançant una interfície d'usuari que permet fer-hi consultes de tres menes: per lema, per forma concreta i per localització en les fonts de buidatge. En el cas concret d'aquest treball, hem accedit a la base de dades a través d'una terminal ubicada en les Oficines Lexicogràfiques de l'IEC i hem optat per la consulta per lemes⁸.

La base de dades ha estat interrogada sobre cadascuna de les 551 entrades verbals seleccionades prèviament. En primer lloc, hem hagut de comprovar que el lema consultat tingués alguna ocurrencia en el corpus. La BDTLC ens ha proporcionat exemples relacionats amb 423 lemes. Això vol dir que hi ha 128 lemes seleccionats del DGLC que no tenen cap ocurrencia en els textos incorporats actualment en el corpus CTILC, o bé que en tenen algunes però que corresponen a exemples metalingüístics o que presenten algun tipus d'error (Vegeu el llistat de verbs amb ocurrences al CTILC (Annex 8) i el llistat de verbs sense ocurrences consultables (Annex 9) del Volum III).

A continuació, ens hem fixat en el nombre d'ocurrences relacionades amb cada lema localitzat a la BDTLC. La segona base de dades CORPUS.DBF, que havíem confeccionat amb el llistat de verbs seleccionats, ha estat enriquida amb les informacions referides al nombre d'ocurrences consultables per a cada lema. Després d'això, i tenint en compte el gran volum de dades que ens proporciona un corpus com el de l'IEC, hem fixat uns criteris de selecció d'exemples per determinar quin nombre representatiu d'ocurrences de cada lema havíem de consultar i d'extreure per al nostre treball.

Com en la selecció d'entrades, el primer criteri de selecció d'exemples ha estat de tipus percentual i diversificat. Així per a cada lema localitzat a la BDTLC, hem aplicat un percentatge de selecció sobre el total d'ocurrences de cada lema segons els paràmetres

⁶ Hi ha autors que prefereixen parlar de *lexema* en comptes de *lema* (Rey 1965, Hartmann 1983). Aquí considerem que la denominació *lexema* pertany a la nomenclatura de la lingüística teòrica i que l'ús indiscriminat del terme pot portar a errors d'interpretació. En lingüística, el *lexema* es distingeix del concepte de mot pel seu caràcter abstracte i per la manca de flexió.

⁷ En el moment d'elaboració d'aquest treball, encara no es podia fer anàlisis de freqüències o de coocurrences amb les dades del CTILC.

⁸ Actualment la base de dades ja és accessible per Internet.

expressats en la taula següent⁹.

Ocurrències BDTLC	% seleccionat
De 1 a 125	100
de 126 a 225	50
de 226 a 600	20
de 601 a 1399	10
de 1401 a 3000	5
de 3001 a 5000	3
de 5001 a 10000	2
més de 10000	1

Taula 20. Selecció d'exemples (CORPUS.DBF)

El segon criteri de selecció d'exemples no ha pogut respondre a factors totalment objectivables, ja que actualment encara no poden aplicar-se a la BDTLC programes informàtics d'anàlisi i càlcul estadístic de coocurrències sintagmàtiques. Amb aquesta restricció, hem optat per una selecció aleatòria basada en la lectura de la totalitat de les ocurrències seleccionades i la seva relació amb cadascuna de les variants sintàctiques possibles per a cada lema i cada accepció¹⁰

És possible que aquest sistema de selecció impliqui el fet que no apareguin en el prototipus de diccionari totes i cadascuna de les formes reals dels lemes verbals entrats, però la consulta exhaustiva de totes les ocurrències seleccionades i les revisions posteriors ens permet suposar que les mancances no seran prou significatives en relació als objectius del treball.

9.1.3. Organització dels materials

Paral·lelament a les decisions de delimitació del corpus d'anàlisi, hem elaborat la proposta de codificació argumental, que presentarem més endavant i que ens ha guiat, en certa mesura, en la lectura d'ocurrències i en la tria d'exemples per al prototipus de diccionari.

Després de l'establiment dels criteris de consulta d'ocurrència i de selecció d'exemples, hem iniciat les tasques de lectura i de tria de fragments de text que incloguessin la forma verbal lematitzada i que corresponguessin a estructures predicatives diferents. El procediment ha

⁹ Amb l'excepció dels lemes *baixar* (10% de 4125), *buscar* (5% de 3750) i *pujar* (5% de 5892), en què hem consultat un major nombre d'ocurrències perquè, després de les primeres consultes, constatarem buits de variació lèxico-sintàctica evidents.

¹⁰ En l'Annex 6 (Volum III), hem llistat totes els lemes consultats amb el nombre d'ocurrències i, en els articles del prototipus de diccionari (Volum II), indiquem el nombre d'ocurrències de la BDTLC i el nombre d'ocurrències consultades, d'acord amb els percentatges establerts.

consistit en la consulta per pantalla de totes les ocurrencies seleccionades i en l'extracció dels fragments mínims que reflectissin una estructura argumental determinada. Inicialment, s'ha extret un vuitanta per cent dels exemples mitjançant una còpia cal·ligràfica del text de la pantalla; però, per accelerar el procediment, se'ns va permetre fer una impressió de les pantalles seleccionades, en el vint per cent restant.

D'entrada, de cada lema prevèiem un esquema de predicats bàsics i derivats possibles, com els relacionats a (1), i la diversitat d'estructures de constituents observada ens permetia veure si la variació prevista era completa o no.

- (1) Forma transitiva
- Forma intransitiva
- Forma reflexiva
- Forma de passiva morfològica
- Forma de passiva pronominal

Un cop determinàvem les estructures diferents relacionades amb el lema, hi aplicàvem una anàlisi argumental, una anàlisi temàtica i una anàlisi de constituents. Això ens permetia postular formes bàsiques i formes derivades per aplicació de les regles lèxiques proposades en el capítol anterior. Sistemàticament, hem deixat de recollir exemples d'impersonalització i d'incorporació de datiu ètic; en canvi, hem reflectit alguns casos d'incorporació de datiu argumental, quan aquesta regla donava pas a una estructura-a que explicava l'aplicació d'una segona regla lèxica.

Per a cada estructura-a detectada, bàsica o derivada, hem introduït en el corpus d'anàlisi de dos a quatre ocurrencies, que són reproduïdes en el prototipus de diccionari.

Per tractar de manera organitzada tots aquest materials, hem dissenyat una tercera base de dades (FORMES.DBF), que recull els 423 lemes seleccionats que tenen ocurrencies en el CTILC i tot un conjunt d'informacions atribuïdes a cada les variants de cada lema (2). Cada registre de la base de dades correspon a un exemple seleccionat.

- (2) lema i codi de lema
- ocurrencies consultables i consultades
- codi de la forma o estructura-a
- exemple seleccionat
- localització de l'exemple en el CTILC
- regla aplicada, si cal
- altres informacions¹¹

Els materials extrets de la consulta de la BD TLC, cal·ligràfics o impressos, s'han introduït manualment en aquesta base de dades, que constitueix el corpus d'anàlisi que havíem projectat. La base de dades FORMES.DBF ha anat augmentant de volum a mida que hem

¹¹ Vegeu l'estructura de la base de dades FORMES.DBF en el Volum III.

anat seleccionant i extraient exemples del CTILC, que donessin compte de la varietat d'estructures bàsiques i derivades relacionades amb cada lema. El resultat ha estat un arxiu de 3.598 registres o fitxes que es correspon al conjunt d'exemples seleccionats i informatitzats.

Tenir el material en un suport de base de dades ens permet aplicar-hi diverses interrogacions per detectar tipologies diferents. Per exemple, podem extreure un llistat selectiu dels lemes que queden afectats per una regla determinada, o bé podem fer llistes d'estructures argumentals diferents, sense tenir en compte si són bàsiques o derivades. Algunes d'aquestes possibilitats han estat explotades i presentades, en forma de llistats, en els annexos que conformen el tercer volum d'aquest treball, i es corresponen amb les classificacions següents:

- Classificació argumental de formes bàsiques: Annexos 12 a 18
- Classificació argumental de formes derivades: Annexos 19 a 23
- Classificació temàtica, segons l'argument més prominent: Annexos 24 a 31
- Classificació de lemes per l'aplicació de regles lèxiques d'extensió: Annexos 33 a 36

L'objectiu aplicat d'aquest treball, la confecció d'un prototipus de diccionari, també s'ha beneficiat de l'estructuració del material en una base de dades, de manera que ha estat possible recuperar, automàticament, els 3598 exemples amb les informacions relacionades i organitzar-ho tot, d'acord amb criteris lexicogràfics d'ordenació i d'estructura.

9.2. Tractament de les dades

A mesura que hem anat recollint i analitzant dades per a la compleció i la codificació del nostre corpus d'anàlisi, ens hem adonat que no podíem limitar-nos a observar estructures argumentals, assignacions temàtiques i associacions de constituents. Hi ha un altre aspecte que determina, moltes vegades, els anteriors: la distinció semàntica. Sovint les formes relacionades amb un mateix lema corresponen a significats diferents.

La lexicografia tradicional recull aquestes distincions de dues maneres diferents. Per una banda, considera que dues formes pertanyen a lemes diferents quan es distingeixen pel significat i per l'etimologia, cas que correspon a la relació d'homonímia. Hi ha d'altres casos de polisèmia, que s'associen als anteriors perquè la intuïció del parlant no pot copsar la relació històrica que hi ha en l'origen d'aquells mots. Els diccionaris tradicionals recullen, doncs, les formes homònimes i algunes formes polisèmiques en entrades diferents.

La següent possibilitat ve condicionada pel fet que, encara que les formes homònimes denotin un significat distint, aquesta distinció no és excessivament llunyana i pot explicar-se en termes de creativitat lèxica: els significats evolucionen tot reduint o ampliant el seu abast. La metàfora o el sentit figurat és un dels recursos de creació lingüística més productius. Altres casos similars poden estar relacionats, per exemple, amb els canvis de significació imposats per la modificació de les relacions lògiques que s'estableixen en cada

predicat verbal, entre una forma activa i una passiva, o entre una causativa i la incoativa corresponent. En tots aquests casos, la lexicografia opta per recollir-los dins d'un mateix lema i fer-ne explícita la variació mitjançant el recurs de l'accepció lexicogràfica.

9.2.1. Lemes, accepcions i formes verbals

En el tractament de les dades del nostre corpus, hem optat per aquesta segona solució, de manera que hem consignat lemes, accepcions semàntiques i estructures argumentals relacionades amb cada accepció. Com que la nostra primera font és una font lexicogràfica i la lematització de la BDTLC també està feta sota els mateixos criteris, hem mantingut com a lemes diferenciats els casos de (3).

- (3) dardar1, dardar2
 decantar1, decantar2
 dosar1, dosar2
 dragar1, dragar2

Tota la resta de lemes s'organitzen, en un primer nivell, des del punt de vista del significat i, en un segon nivell, per les variants sintagmàtiques que presenta cada accepció. Generalment, el canvi de significat es relaciona directament amb una estructura-a bàsica diferent. No sembla possible postular una regla lèxica que relacioni una estructura argumental bàsica amb un cert significat i una altra estructura argumental bàsica amb un significat diferent.

Des d'aquesta perspectiva, hipotetitzem que la variació d'estructures argumentals bàsiques es fonamenta en el submòdul conceptual del lèxicó, anterior en la projecció del lèxic a l'estructura temàtica i a l'estructura-a, que donaria compte de les relacions semàntiques sense explicitació argumental. Aquesta premissa podria trontollar davant de l'observació d'estructures argumentals que no poden ser relacionades per l'aplicació de cap de les regles lèxiques formulades i que, en canvi, presenten poques o nul·les distincions de significat. En aquests casos, hem mantingut la presentació de formes bàsiques sota d'una mateixa accepció i considerem que d'altres tipus d'anàlisi, com l'anàlisi aspectual, per exemple, podran proporcionar-nos indicis, al marge d'aquest treball, sobre la classe de relacions que s'estableix entre aquestes estructures paral·leles.

Sintetitzem a (4) la classificació semàntica i argumental que hem fet de les dades observades per associar a cada forma el codi que li correspon. Cada lema pot contenir una o més accepcions. Cada accepció està representada per una o més estructures argumentals bàsiques. I cada estructura argumental bàsica pot estar relacionada amb una o més estructures argumentals derivades, per l'aplicació de regles lèxiques d'extensió. Una estructura-a derivada pot ser també la base d'aplicació de regles lèxiques que donin compte d'altres formes derivades.

- (4) LEMA
 1. Accepció

- 1.1. Estructura argumental bàsica
 - 1.1.1. Estructura-a derivada
 - 1.1.2. Estructura-a derivada
- 2. Accepció
 - 2.1. Estructura argumental bàsica
 - 2.2. Estructura argumental bàsica
 - 2.2.1. Estructura-a derivada
 - 2.2.1.1. Estructura-a derivada

Els lemes seleccionats venen determinats pels criteris exposats i, per tant, s'ajusten a les formes lematitzades de les fonts consultades, amb l'excepció del grup de verbs pronominals absoluts. La lexicografia tradicional recull aquesta classe verbal sota de lemes que porten adjuntat el clíctic reflexiu. La lexicografia informatitzada, com la BDTLC, i algunes propostes formalitzades¹² opten, en canvi, per presentar tots els lemes sense la incorporació del clíctic, encara que les formes relacionades siguin totes pronominals. Aquesta també ha estat la posició que hem pres en aquest treball, i ha estat fructífera en el sentit que hem detectat ocurrencies no pronominals lligades a lemes codificats com a pronominals absoluts.

Les accepcions són el resultat de la consulta de totes les ocurrencies seleccionades, per la qual cosa no podem predir el grau de compleció que hem aconseguit en el registre d'accepcions diferents de cada lema. De tota manera, cal indicar que ens hem guiat per les accepcions del DGLC i per la consulta d'altres obres lexicogràfiques, el *Diccionari de la llengua catalana* (1982) d'Enciclopèdia Catalana i el *Diccionari català-valenciano-balear* (1926-1962) d'Antoni M. Alcover i Francesc de B. Moll. El guiatge ha consistit a garantir si l'accepció controlada des de l'observació ha estat registrada anteriorment o no i, en cas afirmatiu, si la interpretació que en fèiem era la correcta. D'altra banda, la consulta de les accepcions del DGLC ha permès, en alguns casos, preveure l'existència d'accepcions no localitzades en el corpus de referència, per la qual cosa hem hagut d'ampliar la consulta d'ocurrencies d'algun lema.

En el cas de les formes lèxiques, hem seguit l'esquema d'anàlisi que hem presentat anteriorment; i, encara que tampoc podem preveure si el conjunt d'estructures-a recollides dins d'un lema correspon a la totalitat de possibilitats lèxiques d'aquell lema, quan hem detectat alguna mancança clara, hem augmentat el nombre d'ocurrencies consultades.

9.2.2. Exemples

L'extracció d'exemples de la BDTLC ha intentat cobrir, de manera equilibrada, les previsions de formes bàsiques i de formes derivades relacionades amb cada lema. Hem procurat que totes les formes bàsiques disposin del mateix nombre d'exemples. Mai hem

¹² No tots els diccionaris formals ho fan, perquè l'exemple que hem introduït en el capítol 2, el DEC d'Igor Melčuk, presenta els pronominals absoluts en entrades independents.

postulat un lema format només per formes derivades, o amb una forma bàsica buida. Tota forma bàsica rep l'assignació d'una estructura-a possible, encara que no hi hagi ocurrencies en el corpus de consulta, per manca d'ocurrencies o perquè totes són del mateix tipus.

Quan ens trobem davant d'un lema defectiu, que només es realitza en una forma derivada, com és el cas dels verbs pronominals absoluts (vegeu l'apartat 8.3.2), postulem una forma bàsica sense ocurrencies.

A banda de l'equilibri quantitatiu, hem intentat que els exemples reflectissin la variació de formes observada en la consulta. Els criteris que hem establert per a la selecció dels exemples són els següents:

(a) *Reflectir l'alternança de constituents*

Quan una mateixa estructura argumental pot projectar-se en estructures sintagmàtiques alternatives, per exemple SN-V-SN o SN-V-SP, hem consignat un parell d'exemples de cada cas, sempre que ha estat possible; i, quan no ho ha estat, hem consignat tants exemples de cada cas com hem pogut.

(b) *Evitar els exemples d'estructures-a derivades amb molta regularitat*

- D'acord amb el que hem exposat en el capítol anterior, hem optat per no incloure en el nostre corpus els següents tipus de formes derivades (fora d'alguna excepció que no hem pogut obviar per manca d'ocurrencies):
- Construccions causatives
- Formes amb datiu ètic
- Formes impersonals pronominals

(c) *No tenir en compte la morfologia ni l'aspecte verbal*

No hem distingit especialment les formes verbals per causa de la morfologia flexiva o des del punt de vista aspectual. Per tant hem inclòs, sense filtre, formes simples i complexes, perfectives i imperfectives, i perífrasis d'obligació, de possibilitat o duratives al costat de formes no perifràstiques.

En el cas concret de les formes derivades de passiva, hem recollit indistintament formes plenes i construccions adjectives, que hem distingit amb la marca de regla PASS(adj). Per tant, sota d'aquesta classe de variants, podem trobar construccions adjectives, formes de participi absolut o predicats amb l'auxiliar *estar*.

(d) *Equilibrar la freqüència de formes dialectals*

No hem evitat la presència de dialectalismes, per tal com els lemes seleccionats d'entrada són entrades del DGLC. Hem intentat, però, mantenir un equilibri entre les diverses aportacions dialectals d'exemples, tot i que hi ha hagut casos en què no ha estat possible, perquè totes les ocurrencies provenien d'una única font documental o de textos d'un únic dialecte

(e) *No tenir en compte restriccions de tipus prescriptiu*

Quan la variant d'un lema es refereix a una accepció no reflectida en el DGLC, ha estat

recollida de tota manera, perquè la nostra orientació és bàsicament descriptiva.

(f) *Exigir claredat*

L'exemple seleccionat ha de ser clar i ha d'evitar interpretacions ambigües. L'estructura-lligada a l'exemple ha de ser fàcilment detectada per l'usuari.

(g) *Mantenir un equilibri de fonts documentals*

Hem intentat recollir de manera equitativa exemples localitzats en fonts textuais de diversos autors, de diverses obres i de cronologia diversa¹³.

(h) *Seleccionar en darrer terme pel contingut*

Quan els criteris anteriors han estat aplicats, només resta fer una selecció subjectiva basada en la naturalesa divertida o ideològicament marcada de l'exemple, en l'autoria o en la variació de temes tractats.

Hem procurat, també, que la reproducció dels exemples en la base de dades FORMES.DBF segueixi fidelment el contingut de l'original de la font BDTLC¹⁴. Però, tot i amb això, hem d'indicar algunes diferències formals. En primer lloc, no hem reproduït els canvis de tipografia ni els signes gràfics que no són de naturalesa ortogràfica, com símbols o fórmules.

Pel que fa a la delimitació de l'exemple, o bé hem transcrit fidelment tota l'ocurrència de la font, o l'hem retallada de manera que no es perdi el contingut informatiu fonamental de l'exemple. En aquest cas, hem intentat transcriure oracions senceres o bé fragments que incloguin tota la construcció formada pel predicat i tots els seus arguments.

9.3. Estructura del prototipus de diccionari

Hem disposat que un dels principals objectius d'aquest treball consisteix en una aplicació lexicogràfica i hem definit el tipus de producte que volem elaborar, un prototipus. En aquest apartat, voldríem fer referència a les característiques pròpiament lexicogràfiques del producte, que regulen l'estructuració i la presentació del material.

La base de dades FORMES.DBF conté tot el material que el prototipus presentarà. Els lemes del corpus són les entrades del diccionari i les accepcions de sentit són les subentrades. El contingut informatiu dels articles del prototipus està format pels codis i pels

¹³ De tota manera, hem d'indicar que les limitacions que presenta la interfície del programa de consulta, en relació a la navegació de l'usuari per un conjunt d'ocurrències voluminos, implica que tinguem un major nombre d'exemples de les primeres obres del corpus.

¹⁴ Qualsevol diferència de transcripció és responsabilitat exclusiva de l'autora d'aquest treball.

exemples relacionats amb les estructures argumentals lligades a cada lema.

La selecció de continguts i la presentació de les dades d'un diccionari reponen a un disseny planificat des de dos paràmetres o dimensions: la macroestructura i la microestructura. La macroestructura d'un diccionari consisteix en un plànol abstracte que representa la totalitat de decisions generals que pren el lexicògraf, en relació a la selecció i al tractament de les dades i també en relació a l'orientació del producte. La microestructura d'un diccionari és un disseny explícit de l'organització interna de les dades. El lexicògraf ha de preveure quina mena d'informacions ha d'atribuir a cada entrada, quants nivells de descripció o subentrades pot contenir un article o quines informacions poden ser codificades, per exemple. Tot el conjunt d'elements inclosos en un article de diccionari formen part de la microestructura.

9.3.1. Macroestructura

La macroestructura inclou els següents aspectes i consideracions generals (Vegeu Cabré i Lorente 1991):

- (a) la selecció de les entrades
- (b) la forma de les entrades
- (c) l'ordenació de les entrades
- (d) la tria de llengua o llengües de referència
- (e) la funció o orientació primordial del diccionari (didàctica, prescriptiva, descriptiva, correctiva)
- (f) l'usuari-tipus a qui va adreçat el diccionari

En el nostre cas, ja hem establert que el producte que proposem és un prototipus de diccionari de verbs en català. Aquesta declaració fa innecessari qüestionar-se el punt (d), la tria de llengua, que serà el català. L'opció del tipus de producte lexicogràfic condiciona la resposta als punts (e) i (f), perquè un prototipus de diccionari és bàsicament descriptiu i no està adreçat a cap usuari-tipus comercial. La forma de les entrades (b) està condicionada per la selecció categorial que hem fet de les entrades, verbs, de manera que la forma de l'entrada del prototipus ha de ser el lema verbal.

Les consideracions sobre la selecció de les entrades equivalen al conjunt de decisions que hem pres per delimitar i elaborar el corpus d'anàlisi, i que ja hem exposat anteriorment.

Per acabar de descriure la macroestructura del prototipus, cal que, en aquest apartat, fem referència a l'aspecte general restant: l'ordenació de les entrades. El prototipus de diccionari respon a una ordenació alfabètica i inclou només els 423 lemes verbals que han rebut alguna assignació de codis i exemples.

9.3.2. Microestructura

La transcripció del lema, en negreta i amb una font gràfica de tamany superior a la normal, encapçala cadascun dels articles del diccionari. A la dreta, hi hem consignat el número de

lema que correspon a la numeració correlativa dels lemes seleccionats per al treball¹⁵. Les informacions que s'han consignat sota de cada entrada o lema són les següents:

1. Lema i codi gramatical de la font DGLC
2. Nombre d'ocurrències del lema en la BDTLC
3. Nombre d'ocurrències consultades en la BDTLC
4. Acepcions semàntiques
5. Codificació argumental i temàtica de cada variant del lema
6. Alguns exemples extrets de la BDTLC per a cada codi
7. Identificació de cada exemple
8. Notes

La primera informació ens permet constatar si la codificació del lema de la font (DGLC) ha rebut la mateixa codificació que el contingut de l'article del prototipus ens ofereix. La segona i tercera informacions aporten dades sobre la representativitat dels resultats respecte de la font BDTLC.

A continuació, i només en alguns lemes verbals, els números romans entre parèntesis presenten els apartats de les acepcions semàntiques diferents, que poden identificar-se o no amb la variació de formes sintàctiques¹⁶. Hem utilitzat sinònims parcials o parafrasis per introduir aquestes acepcions. Quan l'accepció està condicionada per la totalitat de la predicació, ho indiquem amb la numeració romana i amb la introducció de sinònims. En canvi, quan l'accepció està determinada per l'alternança de l'assignació temàtica d'algun argument de la cadena, no obrim subentrades diferents.

Sota de cada títol d'accepció apareixen els codis numèrics que encapçalen les diferents formes verbals i que expressen, com veurem més endavant, la informació lèxico-sintàctica, la informació temàtica i, si cal, la regla lèxica aplicada en cada cas.

Darrera de cada codi hem introduït d'una a quatre ocurrències de la BDTLC, com a exemples il·lustratius de l'ús. Cada exemple té atribuïda una sèrie numèrica que inclou la identificació del text (autor, obra i any) i la localització de l'ocurrència en el CTILC.

Es pot observar que alguns codis i exemples estan sagnats per l'esquerra de la pàgina respecte d'altres. Amb aquesta simple convenció, quan consultem la pàgina o pàgines d'un lema, podem distingir fàcilment les formes verbals que resulten de l'aplicació d'un regla lèxica i podem copsar també l'ordre d'aplicació d'algunes d'aquestes regles.

Hem inclòs en cada article notes a peu de pàgina que poden fer referència a les acepcions,

¹⁵ Com que la numeració segueix l'ordenació alfabètica dels 551 verbs seleccionats inicialment, els salts en la numeració corresponen als lemes que no han rebut codificació per manca d'exemples.

¹⁶ Generalment cada variant argumental d'un lema comporta diferències significatives respecte de les altres, però hi ha casos en què un lema conté variants semàntiques amb una mateixa estructura argumental.

a les codificacions o als exemples. Hem intentat, a més, que la redacció d'aquestes notes sigui molt sintètica i que segueixi coherentment els mecanismes de representació propis de la GLF.

Sintetitzem l'organització de les dades en les pàgines del prototipus de diccionari mitjançant el quadre següent.

LEMA	núm.
Lema i codificació en el DGLC	
Nombre d'exemples en la BDTLC	
Nombre d'exemples consultats	
(I) Accepció 1 (només quan hi ha més d'una accepció)	
CODI 1	
Exemples	
CODI 2	
Exemples	
CODI 2A	REGLA LÈXICA
Exemples	
CODI 2B	REGLA LÈXICA
Exemples	
CODI 2B'	REGLA LÈXICA
Exemples	
(II) Accepció2	
CODI 1	
Exemples	
CODI 1A	REGLA LÈXICA
Exemples	
.../...	

Taula 21. Esquema de presentació de les dades en els articles del prototipus de diccionari.

9.4. Sistema de codificació

En aquest apartat exposarem les particularitats del sistema de codificació argumental, derivat de la proposta de classificació argumental que hem defensat en el capítol 7. Ens interessa ressaltar les informacions que transmet i la pertinença d'aquestes informacions amb el marc teòric que hem proposat. Distingirem entre codificació principal i codificació secundària, d'acord amb la independència dels dos tipus d'informacions codificades. A continuació, presentarem la significació o l'equivalència informativa de cadascun dels codis que integren el sistema principal i el sistema secundari o complementari. Per últim, exposarem alguns dels avantatges de la codificació proposada i també algunes de les limitacions que hem pogut observar a partir del tractament i descripció de les formes verbals codificades en el prototipus de diccionari.

9.4.1. Informacions codificades

La proposta de codificació que presentem intenta reflectir les informacions pertinents al criteri argumental, que ens permet descriure i classificar les formes verbals atenent als aspectes que hem indicat abans:

- Nombre d'arguments o poliadicitat del predicat
- Organització interna de l'estructura argumental o prominència d'uns arguments respecte dels altres
- Predictibilitat o impredictibilitat de la forma verbal a partir de l'aplicació d'una regla lèxica

Els dos primers aspectes estan directament relacionats amb els paràmetres de la Teoria Argumental, sintetitzats en el capítol 5, i amb la nostra proposta de classificació verbal que hem defensat en el capítol 8. El tercer element és una de les conseqüències de l'assumpció de la GLF i respon a la noció de regla lèxica d'extensió d'aquest model.

Encara que, d'acord amb el plantejament inicial, el nostre principal interès era codificar exclusivament la informació lèxico-sintàctica o argumental, a partir de la qual hem proposat una tipologia de verbs catalans, hem optat per completar la codificació amb la informació complementària de l'assignació temàtica que rep cada argument. La referència a l'estructura temàtica aporta dades que permeten aclarir possibles dubtes al voltant de factors de prominència argumental¹⁷, perfilar millor algunes accepcions semàntiques, i copsar l'efectivitat de certes restriccions en l'aplicació de regles lèxiques. Podem argumentar en defensa de la codificació temàtica complementària, mitjançant el cas de l'aplicació de la regla lèxica de passivització. Quan hem postulat les característiques de la regla, hem previst que la seva aplicació està condicionada temàticament, de manera que l'argument extern ha

¹⁷ Per exemple, les proves relacionades amb l'assignació de paper temàtic AGENT o EXPERIMENTADOR clarifica el caràcter intern o extern de l'argument que es projecta en la posició de SUBJ.

de ser un AGENT i l'intern un TEMA. Des d'aquest punt de vista, la codificació, que ha de representar els predicats bàsics sobre els quals pot aplicar-se una regla lèxica d'extensió, ha d'incloure necessàriament el màxim nombre d'elements restrictius. La codificació argumental ha de recollir la informació que permeti predir tant la regularitat en l'aplicació d'una regla com la sistematització d'algunes restriccions.

9.4.2. Significació dels codis

Les tres primeres xifres de la codificació expressen la poliadicitat del predicat, l'organització interna dels arguments i el caràcter bàsic o derivat de la forma, mitjançant un joc de posicions i de xifres que exposem a continuació:

PRIMERA POSICIÓ

Relació de la forma verbal codificada amb d'altres formes del mateix lema. Aplicació de regles lèxiques.

- 1* *Predicat bàsic no predictable*
- 2* *Predicat derivat o predictable per una regla lèxica*

Taula 22. Codificació argumental, primera posició.

SEGONA POSICIÓ

Nombre d'arguments

- 0* *Sense arguments*
- 1* *Un argument*
- 2* *Dos arguments*
- 3* *Tres arguments*

Taula 23. Codificació argumental, segona posició.

TERCERA POSICIÓ

Anàlisi de l'organització argumental interna

- 1* *Amb argument extern*
- 2* *Sense argument extern*

Taula 24. Codificació argumental, tercera posició.

Les xifres situades a la dreta de la barra inclinada codifiquen, de manera complementària,

l'assignació de papers temàtics que reben els arguments. L'autonomia de l'estructura argumental respecte de l'estructura temàtica condiona la nostra proposta de codificació que ha de representar les dues informacions de manera relacionada però independent.

Presentem aquí un quadre que identifica els equivalents dels codis secundaris referits a l'assignació de papers temàtics. I, a continuació, un altre que exemplifica la simbologia que hem utilitzat per a l'expressió dels elements gramaticals sotmesos a control, com els complements predicatius o les clàusules subordinades d'infinitiu o completives.

CODI	PAPER-θ
01	AGENT
02	CAUSA
03	INSTRUMENT
04	EXPERIMENT
05	META
06	ORIGEN
07	LLOC
08	TEMA

Taula 25. Codificació temàtica

SÍMBOLS	SIGNIFICAT	CAT(GLF)
01[P]	Predicatiu (controlat per l'argument indicat)	ACOMP
[P01]	Clàusula d'infinitiu (controlada per l'argument indicat) Clàusula completiva (controlada per l'argument indicat)	VCOMP OCOMP

Taula 26. Predicacions secundàries

Un altre recurs utilitzat en el sistema de codificació són els parèntesis que contenen, en alguns casos, la codificació secundària o temàtica. D'entrada, es va pensar en aquest mecanisme per resoldre el fet que la coindexació argumental no quedava reflectiva en la codificació proposada. Sense aquesta marca, els codis que identificaven estructures-a monàdiques d'argument extern eren idèntics que els que designaven estructures-a derivades d'una regla de reflexivització. Curiosament, el recurs no ha estat balder, en el sentit que, a més de d'expressar la coindexació per reflexivització, ha pogut explicitar altres indexacions argumentals, sense les quals no es podrien explicar determinades projeccions lèxiques.

9.5. Notes complementàries

El camp *nota* de la base de dades FORMES.DBF inclou informacions de naturalesa diversa que han estat seleccionades i recuperades diferentment en l'aplicació lexicogràfica. Inicialment hem inclòs, dins d'aquest camp, els següents elements informatius:

1. la paràfrasi o sinònim que encapçala una accepció
2. la marca que atribueix un determinat exemple a una accepció
3. la referència a l'aplicació d'una determinada regla lèxica,
4. el canvi de significat derivat de l'aplicació d'una regla,
5. l'àmbit especialitzat en què s'inscriu l'exemple,
6. l'assignació funcional en casos especials o marcats amb cas,
7. el marcatge de cas restrictiu,
8. l'associació argument/categoria sintagmàtica en casos de variació,
9. l'explicitació de la preposició seleccionada,
10. la marca [+/- control] relacionada amb l'argument que ocupa la posició de SUBJ, quan hi ha dubtes o alternança en l'assignació temàtica
11. expressions de control de la GLF en casos de predicats complexos
12. altres anotacions particulars

En l'aplicació lexicogràfica hem recollit la majoria d'aquests aspectes, però mentre que les accepcions i la referència a la regla lèxica ocupen unes posicions destacades, la resta d'informacions interessants per a la descripció de les estructures argumentals i de les restriccions que les condicionen han estat incloses en notes a peu de pàgina.

CAPÍTOL 10. Conclusions

10.1. Sobre la proposta lexicogràfica

Tot estudi d'aquesta envergadura canvia força, des del projecte inicial fins a la redacció final. Allò que mai s'ha modificat de la llista d'intencions d'aquesta tesi ha estat l'objectiu de fer una proposta d'aplicació teòrica en lexicografia. El resultat està present en el Volum II. No ens hem plantejat en cap moment altra cosa que elaborar un prototipus parcial, des del punt de vista de la descripció lèxica, i incomplet, per la selecció limitada de les entrades. La funcionalitat d'un producte com aquest s'inscriu en les propostes teòriques i metodològiques de la nova lexicografia.

En un treball lexicogràfic com aquest, sembla redundant presentar conclusions relacionades amb el producte que ha resultat de l'aplicació, perquè la conclusió més contundent és el mateix prototipus. De tota manera, presentarem en aquest apartat una síntesi valorativa de les característiques principals d'aquest producte:

- l'adequació del model lingüístic que li fa de suport
- la codificació gramatical que és l'element nuclear del prototipus
- l'exemplificació de les estructures argumentals

10.1.1. Adequació de la GLF per a la implementació lexicogràfica

Tal com hem mantingut al llarg del treball, els models lingüístics teòrics han d'ajustar-se a una sèrie de condicions per poder ser implementats en lexicografia. Algunes aportacions, com la de Sinclair (1987b), defensen, en el treball lexicogràfic, la tria de gramàtiques anomenades 'de superfície', pel fet que centren la seva anàlisi en les ocurrències reals de la llengua, sense hipotetitzar nivells abstractes. D'acord amb aquesta orientació, la GLF no postula components transformacionals i intenta explicar les relacions que s'estableixen entre les unitats lèxiques sense hipotetitzar formes intermèdies.

Per altra banda, no considerem que les abstraccions dels fenòmens lingüístics, en forma de nivells de representació que permetin explicar relacions lèxiques, siguin impertinents a la tasca lexicogràfica. En tot cas, allò que s'ha de tenir en compte, des del punt de vista lexicogràfic, és el sistema de representació dels aspectes relacionals que s'hi utilitza, que ha de variar per força d'una proposta comercial a un projecte de tipus teòric.

És per això que un dels elements fonamentals a l'hora d'implementar una gramàtica en un producte lexicogràfic és que disposi de mecanismes clars, orientats cap a la descripció del lèxic. El formalisme ha de disposar de recursos suficients que permetin identificar i representar les informacions lèxiques de manera autònoma i que puguin expressar les

relacions establertes entre les unitats.

Opinem que la Gramàtica Lèxico-Funcional ha demostrat, a bastament, la seva capacitat per poder ser considerada un formalisme recomanable per a l'aplicació descriptiva.

En primer lloc, l'orientació lexicalista que la caracteritza li forneix una estructura en què el paper del component lèxic és predominant, respecte d'altres components de la gramàtica, de manera que el lexicó inclou tots els mecanismes que donen compte de les regularitats i de les restriccions que afecten el lèxic d'una llengua.

En segon lloc, la GLF no és un model transformacional, de manera que el seu potencial d'abstracció es vehicula a través dels mòduls teòrics. La hipòtesi de principis, regles o restriccions permet regular la generalització de fenòmens lingüístics, cosa que la lexicografia mai ha pretès defugir perquè el principi d'economia mena els lexicògrafs a reduir la presència de formes lèxiques de producció molt sistemàtica.

L'aspecte de la gramàtica que millor ha respost a les nostres expectatives relacionades amb la descripció de les diverses informacions lèxiques ha estat la proposta de modularitat del component lèxic. L'autonomia dels nivells de representació lèxica ens permet fer aplicacions parcials coherents amb l'aparell teòric i consistents des del punt de vista de la descripció lexicogràfica. La distinció entre estructures conceptuals, estructures temàtiques i estructures argumentals s'adequa a l'interès de la lexicografia per vehicular informacions de naturalesa diversa, de manera diferenciada i estructurada.

Un altre avantatge de l'aplicació de la GLF en lexicografia té a veure amb l'establiment de les funcions gramaticals, com a unitats de referència de la sintaxi. La dicotomia de la representació sintàctica (estructures de constituents i estructures funcionals) supera d'altres aplicacions lexicogràfiques, pel fet que aquestes contempnen només la projecció funcional (com en algunes propostes de la lexicografia tradicional) o només la projecció sintagmàtica (com en el diccionari COBUILD).

Volem ressaltar, a més, que el model de la GLF es prou dúctil, a causa de l'organització modular, per poder ser aplicada en productes lexicogràfics parcials, com el prototipus proposat en aquest treball, o bé en projectes lexicogràfics de gran abast, com les implementacions de diccionaris-màquina en lingüística computacional.

Remetem, finalment, al prototipus de diccionari, que deixa entreveure les grans possibilitats de descripció i de generalització del model que poden ser expressades en un suport lexicogràfic.

10.1.2. La proposta de codificació gramatical

D'acord amb l'objectiu que ens havíem proposat, el sistema de codificació utilitzat en aquest treball explicita la informació referida a l'estructura argumental dels predicats, inclou també informació relacionada amb les estructures temàtiques associades i permet

predir generalitzacions lèxiques relacionades amb la variació d'estructures argumentals.

Tal com havíem previst en el capítol 7, el criteri argumental no només serveix per elaborar una classificació dels verbs, sinó que també permet vehicular una codificació lexicogràfica prou completa, en la representació de nivells lèxics autònoms, i prou dúctil, per expressar fenòmens tan complexos com els relacionals.

Només amb tres posicions, ocupades per caràcters numèrics, els codis principals poden expressar de manera senzilla tres informacions tan diverses i completes com són el nombre i l'organització dels arguments de la cadena i la referència a l'aplicació d'alguna regla lèxica. Considerem que l'equilibri entre economia i expressivitat que regula tota mena de codificació és favorable a la nostra proposta.

D'acord amb les condicions que han de regir la codificació gramatical d'un prototipus, i que hem exposat en el capítol 2, el sistema argumental evita que l'usuari, l'especialista, hagi de consultar contínuament la guia d'equivalències, per tal com el sistema de codis juguen només amb tres posicions i amb un grup molt reduït d'unitats. La primera posició del codi només pot estar ocupada per dues variables (1, 2); la segona posició, per quatre (0, 1, 2, 3) i la tercera posició, per dues (1, 2). Si l'especialista coneix, mínimament, els criteris teòrics que regulen aquesta proposta, no ha de tenir cap problema en la interpretació immediata dels codis. No és, per tant, una codificació críptica ni complexa.

En l'apartat següent, referit a les conclusions de tipus lingüístic, presentem alguns dels beneficis que es deriven de la consideració d'una segona codificació, que expressi el contingut de l'estructura temàtica associada a l'estructura argumental. Ara, però, no podem deixar de comentar que el sistema de codis és coherent amb els plantejaments derivats del marc teòric en què s'inscriu, perquè preveu que les dues informacions codificades són autònomes i, conseqüentment, ho reflecteix amb una codificació doble.

Les limitacions d'aquest sistema de codificació provenen de la naturalesa de les informacions transmeses. No hem de confondre les limitacions descriptives que presenta el sistema de codis amb la problemàtica diversa amb què hem topat a l'hora de codificar els verbs del nostre corpus.

La Teoria de l'Estructura Argumental preveu que els arguments s'organitzen independentment en la cadena i que aquesta organització és la base de l'operació de projecció del lèxic sobre estructures sintàctiques. D'acord amb els principis preservadors d'estructura i amb la condició de subjecte, entenem que l'atribució d'estructures-a a estructures-f (matrius de funcions gramaticals) és fluïda i no comporta problemes. Però l'assignació d'estructures-c (cadena de constituents) a l'associació d'estructures-a i estructures-f presenta un grau de variacionisme relativament alt, que no pot ser regulat des de la Teoria de Projecció Lèxica. Les motivacions per les quals un parlant selecciona o alterna estructures de constituents paral·leles no es pot explicar sempre des de l'estructura-a, i respon generalment a aspectes semàntics o d'expressivitat discursiva i d'estil (1).

(1) a. *La pasta ha de duplicar de volum*

El volum de la pasta s'ha de duplicar
(Vegeu l'entrada del verb *duplicar* en el Volum II)

- b. *No he dubtat mai de la justesa de la nostra causa
i dubtem que el nostre criteri faci rectificar el criteri de ningú*
(Vegeu l'entrada *dubtar* en el Volum II)
- c. *Havia oblidat el bridge*
Em vaig oblidar com un ase de les potes del reclinatori
(Vegeu l'entrada *oblidar* en el Volum II)

En canvi, hi ha casos en què la projecció d'una forma lèxica sobre una determinada cadena sintagmàtica és unívoca i no presenta alternança. La informació transmesa per l'estructura argumental tampoc no dóna compte de la tria categorial, quan aquesta no respon als casos de regularitat major.

Per tant, podem concloure que la representació codificada de l'estructura argumental és limitada a preveure aspectes directament relacionats amb la projecció funcional del lèxic, com el nombre d'arguments i l'estructura interna. Però no pot predir l'assignació alternativa o diversa d'estructures de constituents.

Altres elements que no pot incloure el sistema de codis argumental corresponen a l'anàlisi aspectual, a les restriccions morfològiques, a la selecció d'adjunts i a la selecció preposicional. A més, quan una unitat lèxica conté restriccions per a la seva projecció de tipus individualitzat o lèxic, la simple representació de l'estructura-a no pot predir-les.

La proposta de codificació ha estat recuperada en el prototipus de manera que, paral·lelament a l'explicitació d'aspectes de la descripció argumental, serveix per organitzar internament la microestructura del diccionari. A més, admetre les limitacions d'aquesta codificació, pròpies de la informació codificada, no exclou que puguem considerar que les característiques dels codis s'ajusten als criteris de bona formulació, que hauria de seguir tota codificació en lexicografia:

- és simple i econòmica,
- està organitzada interiorment,
- vehicula informacions coherents i cohesionades,
- és clara i fàcil d'interpretar,

En l'apartat (10.2) fem esment d'algunes dificultats que hem trobat en el camí de la codificació individualitzada de totes les unitats lèxiques que integren el corpus de referència. Cal ressaltar que allò que, a primera vista, semblaven problemes de codificació ha fet possible la detecció de grups verbals que han de ser objecte d'un estudi teòric-descriptiu particular, diferent del que podem fer des d'un treball com aquest. Tot i amb això, i sense abandonar el marc de la codificació argumental, hem proposat algunes solucions o propostes d'anàlisi lingüística, que han servit per avaluar més positivament l'eficàcia descriptiva dels codis.

Una suggerència d'anàlisi possible, a partir de la llista de codis diferents que surten del treball aplicat, i que hem recollit en l'annex 11 del Volum III, es relaciona amb les tendències que regeixen la combinació interna dels codis i les relacions entre codis principals i secundaris. Aquest tipus d'anàlisi, aplicat a un corpus més ampli, permetria fer generalitzacions diverses.

Per exemple, en relació a l'assignació de papers temàtics a determinades estructures-a, podem copsar a simple vista que en català no hi ha estructures monàdiques d'argument extern que rebin l'atribució d'un paper temàtic CAUSA. Una altra constatació que podem fer a la vista dels exemples del nostre corpus és que quan un predicat té un argument prominent EXP, l'argument intern ha de ser un TEMA o una META. Altres consideracions relacionen el comportament dels arguments associats a LLOC amb els arguments TEMA, perquè a banda dels aspectes que hem indicat en el capítol anterior, EXP, LLOC i TEMA són els únics papers temàtics associats a arguments interns que poden projectar-se en la posició de SUBJ de predicats monàdics.

L'aprofitament posterior del prototipus es relaciona amb la capacitat de la codificació de ser integrada en un projecte lexicogràfic més ampli, de manera que pugui incloure's en una descripció més completa del lèxic i que pugui ser reelaborada per a aplicacions lexicogràfiques comercials.

10.1.3. L'exemplificació de les estructures argumentals

No podem deixar de remarcar la gran oportunitat, que hem tingut en l'elaboració d'aquest treball, que suposa poder elaborar un producte lexicogràfic amb l'ús d'exemples manllevats d'un corpus lingüístic tan voluminós com el de l'IEC.

La GLF s'inscriu en els models de gramàtiques de superfície, ja que aplica els seus mecanismes de descripció i el seu potencial generalitzador sobre estructures reals de la llengua, sense hipotetitzar estructures abstractes intermèdies. Era necessari, per tant, per a un treball com aquest, exemplificar cadascuna de les estructures argumentals proposades per a cada lema verbal amb ocurrences reals, no construïdes *ad hoc*. El CTILC és, en aquest sentit, una font privilegiada perquè, sense tenir a la nostra disposició eines informàtiques per llistar coocurrences o per fer-ne una anàlisi de freqüències, hi hem pogut documentar gairebé la totalitat d'estructures argumentals proposades.

La naturalesa de les fonts textuais del CTILC ha orientat els nostres exemples cap a la llengua escrita, literària i no literària, per tant sembla suggeridor que la continuació d'un treball com aquest haurà d'adreçar-se cap a l'observació de dades de corpus orals, cosa que ens permetria analitzar les divergències en la projecció sintàctica del lèxic entre llengua escrita i llengua oral i que ens aportaria informació sobre les distincions sintàctiques dels registres lingüístics.

Un altre aspecte que no hem pogut tractar en aquest treball, per la limitació del corpus de

referència, està relacionat amb la neologia. Un estudi de les tendències que segueixen les estructures argumentals dels neologismes verbals en català ens donaria indicis sobre les relacions entre certs afixos i certes estructures argumentals, de manera que encetaríem un altre camp de treball que resulta de la intersecció entre la morfologia lèxica i l'estructura argumental.

10.2. Sobre la classificació argumental dels verbs

La codificació principal controlada pel criteri argumental, que hem exposat en el capítol 7, facilita la classificació de les unitats lèxiques a partir dels paràmetres introduïts en aquell criteri. Remetem al Volum III d'Annexos per poder copsar amb detall l'abast de totes les classificacions.

Hem classificat les estructures argumentals del corpus pel nombre d'arguments, per l'organització polar d'aquests arguments i pel seu caràcter predictable o imprevisible. Els resultats faran possible, en treballs posteriors, detectar subgrups de lemes verbals per la tipologia argumental que presenten, per poder avançar en aspectes descriptius que no pertanyen al nivell de representació argumental.

Hem considerat que les limitacions de la codificació estaven relacionades amb la pròpia naturalesa de la informació codificada. Quan cal fer referència a aspectes de projecció categorial o de variació sintagmàtica, hem d'inscriure'ns en un altre mòdul de la gramàtica.

La classificació en grups argumentals i temàtics ens aportarà dades per a la delimitació de petits corpus de referència que ens permetin analitzar fenòmens com les relacions entre la morfologia i l'estructura argumental, les relacions entre la semàntica i la projecció categorial (en l'ús de preposicions rígides, per exemple) o les relacions entre l'aspecte verbal i la cadena d'arguments i adjunts, que ara per ara queden fora de l'abast d'aquest treball.

10.2.1. Classes de verbs segons l'estructura argumental

La codificació dels lemes verbals del corpus de referència ens proporciona dades prou representatives per establir algunes generalitzacions sobre les estructures argumentals dels verbs catalans.

Els verbs monàdics d'argument extern contenen un únic argument que només pot rebre l'assignació del paper temàtic AGENT. Els papers CAUSA i INSTRUMENT no poden aparèixer sols en una cadena argumental: o bé són l'argument extern d'una estructura diàdica, o bé es projecten opcionalment en posicions no argumentals, d'adjunts. L'argument intern de l'altre grup de verbs monàdics només pot associar-se, alternativament, als papers temàtics d'EXPERIMENTADOR, de LLOC o de TEMA.

Podem observar, doncs, que únicament es poden projectar en la funció de SUBJ d'estructures monàdiques els arguments que reben una assignació extrema en la jerarquia argumental: l'extern més prominent, l'intern més prominent i els dos interns menys prominents.

En els predicats diàdics i triàdics mai no poden aparèixer dos arguments externs en posició argumental: el més prominent sempre es projecta en la posició de SUBJ i el menys prominent ha d'ocupar una posició d'adjunt. L'ordenació dels papers temàtics AGENT, CAUSA i INSTRUMENT en la jerarquia temàtica respon a una gradació lògica, des de la intervenció més directa a la menys directa en la predicació, i a una gradació de tipus semàntic, que prioritza els trets de selecció [+humà] i [+animat] sobre el tret [+objecte].

Els arguments interns de predicats diàdics o triàdics d'argument extern poden projectar-se en les funcions OBJ, OBJ2 i OBL. Els arguments projectats en la funció d'OBJ poden rebre l'assignació temàtica de LLOC o de TEMA i poden associar-se a les categories de SN i de SP. Aquesta doble possibilitat ens permet establir que en català hi ha estructures argumentals amb doble objecte, en què els dos arguments interns es distingeixen temàticament i categorialment, com en els exemples de (2).

(2) Exemples de doble objecte

avisar, curar

<(x (y (z)))
(AG (PAC (TEM)))¹
(SN (SN (SP/OCOMP)))

omplir, abastar, abarrotar, abeurar-se, avituallar, buidar

<(x (y (z)))
(AG (LLOC (TEM)))
(SN (SN (SP)))

Per acabar aquest apartat, podem considerar que la classificació de verbs segons l'estructura argumental no només aporta informació sobre les relacions lèxiques de base sintagmàtica, sinó que permet establir generalitzacions sobre atribucions temàtiques i projeccions funcionals, que ens permeten avançar en la caracterització semàntica i sintàctica del lèxic.

10.2.2. Algunes propostes d'anàlisi lingüística

L'operació de codificació de les entrades del corpus d'anàlisi no ha deixat de presentar alguns problemes, relacionats generalment amb la codificació secundària, els predicats complexos o amb l'ambigüitat d'alguns predicats derivats. Com podem observar, aquesta problemàtica no prové de les limitacions pròpies del sistema de codificació, sinó que té a

¹ Tot i que en aquest treball hem reduït la proposta de papers temàtics, eliminant el paper PACIENT, en alguns casos sembla que la distinció PACIENT/TEMA seria pertinent, quan l'únic aspecte que distingeix dos arguments és de tipus semàntics [+/- animat].

veure amb la delimitació d'altres unitats de descripció, com els papers temàtics, per exemple.

L'intent de resolució d'alguns d'aquests problemes ens ha permès detectar fenòmens lèxics, no contemplats en la bibliografia consultada, referits a grups específics de verbs. Sense tancar definitivament la descripció d'aquestes subclasses de verbs, proposem en cada cas una codificació específica coherent amb els plantejaments generals.

IDENTIFICACIÓ I ASSIGNACIÓ DE PAPERS TEMÀTICS

La identificació de papers temàtics, generalment, no està exempta de problemes. Si delimitem el contingut semàntic de cada paper temàtic, mitjançant trets de selecció, ens trobem amb força casos que distorsionen aquesta identificació.

Els arguments que reben assignació de paper AGENT corresponen normalment a unitats lèxiques caracteritzades pels trets [+animat] i [+control]. L'ús metafòric del lèxic ens porta a considerar també com a AGENTS unitats que fan referència a forces de la natura, a institucions i a d'altres elements [-animat].

La distinció entre AGENT, CAUSA i INSTRUMENT no sempre és fàcil, per tant. Quan els predicats són causatius encara que l'argument més prominent sigui un AGENT s'inscriu dins de la categoria semàntica superior de CAUSA. Hem distingit, doncs, els AGENTS de les CAUSES per la selecció semàntica i per la implicació directa en la predicació. Hem destriat entre CAUSA i INSTRUMENT, tot aplicant una prova que consisteix a observar si l'argument extern en qüestió admet la incorporació d'un argument extern més prominent (AGENT) o no. Els casos amb INSTR sí que ho admeten, de manera que l'argument INSTR passa a ocupar una posició d'adjunt. En canvi, un predicat amb un argument extern CAUSA no sempre és compatible amb la presència d'un AGENT.

Al voltant de les consideracions sobre la identificació de papers temàtics, hem pogut copsar l'existència de grups de verbs que es comporten especialment. La justificació de certs comportaments regulars hem de buscar-la, generalment, en el contingut semàntic d'aquests lemes: verbs de moviment, verbs de mesura, verbs comparatius o processos i accions no controlades.

Hi ha casos en què arguments amb determinades assignacions de papers temàtics no és projecten en la funció esperada, cosa que condiciona l'aplicació de determinades regles d'extensió.

I, finalment, hem detectat un altre grup de verbs que, quan l'argument que es projecta en la posició de subjecte està marcat com a [+PL] o com a [-PL], s'associen a estructures sintagmàtiques diferents.

Verbs de moviment

Determinats verbs de moviment, com *baixar* i *pujar*, disposen d'una variant monàdica d'argument extern que pot rebre l'aplicació d'una regla de transitivització. Però els exemples de (3) ens permeten copsar que l'argument afegit no està marcat temàticament com a TEMA, sinó com a LLOC.

- (3) *baixà d'esma les escales i es trobà l'entrada de la casa obturada per un gran arbre*
 (Vegeu l'entrada *baixar* en el Volum II)
l'home no pot pujar cap graó més ni trobar cap escala més alta
 (Vegeu l'entrada *pujar* en el Volum II)

Aquesta situació ens fa adonar que les restriccions sobre l'aplicació d'una regla lèxica com la passivització no poden incloure la condició bàsica que dicti que un l'argument intern afectat ha de ser un TEMA. Podríem canviar la formulació i fer referència al fet que l'argument intern no ha d'estar marcat amb cas. Quan un argument rep assignació de paper temàtic LLOC i està marcat amb cas, es projecta en un sintagma preposicional i en una funció gramatical OBL; en canvi, si un argument LLOC no està marcat amb cas, pot projectar-se en una funció sintàctica directa, com el SUBJ o l'OBJ. En aquest darrer cas, res impedeix que pugui aplicar-s'hi una regla de passivització.

Accions no controlades

Generalment s'ha establert la distinció entre un argument AGENT i un argument EXPERIMENTADOR, a partir de criteris aspectuals o semàntics. Gràcia (1989a), en l'apartat referit als verbs [+estatiu], estableix una correlació entre l'assignació temàtica del SUBJ i uns determinats subgrups de verbs. Així, mentre que els SUBJ dels verbs de posició estan relacionats amb arguments AGENT, els verbs de possessió i els verbs psicològics disposen d'un argument EXP que funciona de SUBJ gramatical. Gràcia elabora un mecanisme de comprovació, basat en els sistemes de trets exposats per Lakoff (1966)² i per Dik (1978)³, i que es materialitza en la combinació dels trets de (4).

(4)	[+control]	[-estatiu]
	[-control]	[-estatiu]
	[-control]	[+estatiu]

El tret [+/- control] es refereix a la participació lògica activa i voluntària de l'argument prominent en la predicació. En canvi, el tret [+/- estatiu] correspon a la tipologia semàntica del predicat.

² Trets relacionats amb el caràcter del predicat [+/- estatiu] i [+/-activitat] (Gràcia 1989a: 140).

³ "En la teoria de Dik (1978) aquests predicats corresponen a les *accions* i als *processos*, "estats de coses" amb el tret [+dinàmic]. Les accions són els esdeveniments [+controlats], els processos els [-controlats]." (Gràcia 1989a: 140)

Hem aprofitat un aspecte de la proposta, per aclarir dubtes sobre l'assignació temàtica de l'argument prominent de certs predicats. La distinció entre arguments controladors o no controladors ens permet dilucidar si una estructura-a concreta és de caràcter extern o intern. Quan aquesta prova ha estat determinant per a l'establiment d'una codificació, ho hem indicat en la nota complementària amb l'expressió SUBJ[+control] o SUBJ[-control].

Els resultats inclosos en la nostra proposta lexicogràfica indiquen que hi ha formes que es refereixen a processos fisiològics no controlats, com *avortar* o *pair*, paral·leles a variants controladores, com el cas de la forma voluntària *avortar* o de l'ús figurat de *pair*.

Aquesta consideració ens ha permès determinar, també, l'aplicació de certes regles lèxiques, com la reflexivització o la incoativització. Quan ens trobem amb predicats pronominals del tipus de *decantar-se*, la consideració del caràcter reflexiu o incoatiu de la forma amb clític pot aclarir-se mitjançant l'atribució del tret [+control] a l'argument SUBJ, de manera que hem de classificar el predicat dins de les estructures reflexives.

Hi ha casos, però, que mantenen el seu secret, perquè es fa difícil establir què hi ha de voluntari i què no en les accions designades per verbs com *badar* o *badallar*. En aquest treball, hem optat per assignar el paper AGENT a l'argument prominent dels verbs de moviment ostensiu, com *badallar*, i el paper EXP, a l'argument prominent dels verbs que inclouen aspectes psicològics, com *badar*.

Coindexacions argumentals no reflexives

Dins d'aquest epígraf, hem volgut integrar una sèrie de verbs que ens ha portat a replantejar-nos qüestions com la identitat temàtica d'arguments d'una mateixa cadena. L'operació de coindexació argumental, que resol l'explicació del fenomen de la reflexivització, també ens ha permès donar compte d'estructures en què, aparentment, un argument extern i un argument intern reben la mateixa assignació temàtica, cosa que entraria en contradicció amb el Criteri Temàtic (Vegeu l'apartat 5.5). Fixem-nos, d'entrada, en els exemples de (5).

- (5)
- a. *l'increment del conjunt dels actius financers s'ha d'igualar amb l'increment del conjunt dels passius financers* (Vegeu l'entrada *igualar* en el Volum II)
 - b. *De manera que les dues orelles, molt distanciades a l'altura del llindar, es van igualant a mida que recorren el camp supraliminar*
 - c. *juxtaposant al nom cama l'adjectiu llarg, es forma l'adjectiu camallarg* (Vegeu l'entrada *juxtaposar* en el Volum II)
 - d. *Ambdós nivells no es juxtaposen l'un sobre l'altre com dos mons diferents*

En aquests casos i en d'altres verbs, com *superposar*, *suplantar*, *identificar*, *assemblar-se*, *superar*, *avenir-se*, *correspondre*, *substituir*, *equivaler* o *fusionar*, observem que, quan l'argument que ocupa la posició de SUBJ és [-PL], la forma subcategoritza també un altre argument, que es projecta en un sintagma preposicional determinat, i que, quan l'argument

SUBJ és [+PL] subsumeix els continguts dels dos arguments i es projecta en una única funció.

La primera dificultat radica en l'assignació de papers temàtics a l'estructura-a diàdica. Fora dels predicats causatius, l'argument prominent sembla que ha de rebre l'assignació del paper TEMA. Si és així, se'ns fa difícil suposar quin paper temàtic rebrà l'argument intern. A més, des del punt de vista semàntic, tot indica que els arguments estan relacionats d'alguna manera, perquè en els predicats monàdics s'integren dins d'un únic argument.

Hem optat per una solució que integra la noció de coindexació i el marcatge de cas. La majoria de predicats afectats són de tipus comparatiu o bé estatiu i comparteixen el fet que l'argument que no es projecta en la posició de SUBJ funciona, en certa mesura, com un referent conceptual. Des d'aquesta perspectiva, hem proposat assignar-li el paper temàtic META, pel seu caràcter de punt de referència (direcció, finalitat, benefici), amb marcatge restrictiu de cas. Aquesta condició no li permet projectar-se en la funció de SUBJ, que ha de ser ocupada per l'argument intern TEMA. En segon lloc, hem considerat que quan aquests dos arguments estan coindexats semànticament es projecten en una única funció, de la mateixa manera que Alsina (1993) defensava per als predicats reflexius.

Els arguments assignats amb el paper temàtic LLOC

La descripció i la codificació de les unitats lèxiques del corpus d'anàlisi ens ha donat la possibilitat d'observar la productivitat de la projecció d'arguments associats a paper temàtic LLOC a funcions directes, sobretot en la funció d'OBJ.

A banda dels casos de verbs de moviment ressenyats més amunt, hi ha tot un altre grup de verbs que disposen d'una estructura temàtica com la de (6).

(6) PRED <(AGENT), (LLOC), (TEMA)>

Exemples com els de *buidar*, *avituallar*, *abastar*, *proveir*, *abarrotar* o *omplir* ens aporten dades sobre la projecció lèxica d'estructures com les de (6). Generalment, l'argument que rep el paper LLOC es projecta en una posició d'OBJ i en una categoria de SN, en canvi l'argument TEMA ho fa en una funció OBL i en una categoria de SP. De tota manera, l'aplicació d'una regla d'intransitivització fa desaparèixer l'argument associat a TEMA i no l'argument que ocupa la funció d'OBJ. En aquest sentit, la nostra predicció al voltant dels efectes de la regla d'intransitivització sembla que ha estat encertada (Vegeu Taula 12, Cap. 8).

Dobles objectes

La bibliografia referida al fenomen dels objectes dobles, generalment, es limita a la descripció i a la teorització sobre l'alternança de constituents i de funcions de l'anglès (Bresnan (1982a), Hudson (1992), Alsina (1993)). La codificació d'algunes formes

relacionades amb els lemes *avisar* i *curar* ens ha fet qüestionar-nos sobre la productivitat d'aquest fenomen en català.

L'estructura argumental i l'estructura temàtica d'aquestes formes corresponen a les exposades a (7a). Podem observar, en els exemples consignats a (7b), que l'argument que rep l'assignació de paper META es projecta sense problemes en un SN, per la qual cosa podem establir que no rep marcatge de cas restrictiu. L'argument TEMA es projecta en un SP, encapçalat per la preposició *de* o bé per una clàusula subordinada completiva OCOMP. A diferència del grup de verbs que exposàvem en l'epígraf anterior, la regla d'intransitivització pot aplicar-se indistintament per a l'eliminació de qualsevol dels dos arguments interns.

(7a) PRED <(x (y (z)))>, <(AGENT), (META), (TEMA)>

(7b) *les avisà que no es treguessin els pantalons* (Vegeu l'entrada *avisar* en el Volum II)

Aneu vosaltres fins al mas per a recollir els bagatges i avisar les nostres famílies que vinguin a peu fins ací

(7c) *tocava una trompeta a determinades hores de la nit avisant l'hora al veïnat*

No entrarem ara en la reformulació de la regla, que funciona per al casos generals i també per als casos especials indicats més amunt. Però voldríem incidir en les característiques d'aquests predicats, que es presenten amb alternança amb estructures com les de (7c)⁴.

PREDICATS COMPLEXOS

En la selecció dels exemples hem deixat de recollir construccions causatives, per la seva sistematicitat. Tot i amb això, la selecció de lemes no ens ha evitat haver de codificar alguns casos de predicats que poden descriure's amb el mateix mecanisme de superposició d'estructures que hem presentat en relació a la regla de causativització.

El verb *obligar* no acostuma a incloure's en la llista de verbs auxiliars de construccions de les gramàtiques tradicionals, però la seva estructura argumental respon als mateixos paràmetres de verbs com *deixar* o *fer* (8).

(8) PRED1(x (y₁))
PRED2(y₁ (x))

En la codificació argumental hem recollit aquests casos amb la inclusió d'una marca

⁴ Deixem el cas especial d'aquestes formes lèxiques per tractar-les fora de l'abast d'aquest treball.

referida a la presència d'un predicat secundari, tal com exposàvem en la taula 26 (Cap. 9) i amb l'expressió de control en la nota complementària. En l'exemple concret del lema *obligar* hem utilitzat la codificació de (9).

- (9) 121/0108[P]
Equació de control: OBJ = [SUBJ VCOMP]

Fora dels predicats de naturalesa causativa, hi ha d'altres formes lèxiques que subcategoritzen un altre predicat, que anomenem secundari o intern. Són casos com els de *semblar*, o *considerar*, que exemplifiquem a (10).

- (10) *Sembla que el noi està malalt*
El noi sembla malalt
112/[P08]
- Considero que el meu veí està boig*
Considero el meu veí boig
122/04[P08]

La utilització de claudàtors ens permet expressar la pertinença dels arguments a cada predicat. Els arguments tancats dins dels claudàtors són exclusius del predicat secundari o interior.

AMBIGÜITAT DE PREDICATS DERIVATS

Ja hem fet esment a alguns dels problemes relacionats amb l'atribució de regles lèxiques, quan hem hagut d'utilitzar la prova del SUBJ [+/-control] per determinar si una forma pronominal deriva d'una regla de reflexivització o d'incoativització.

Altres exemples paral·lels formen part de la casuística de les construccions derivades per l'eliminació de l'argument extern. Les estructures derivades per passivització pronominal o per incoativització de vegades són difícils de destriar. Considerem, però, que postular dues regles diferenciades ens permet explicar molts més casos que no presenten interpretació ambigua. En uns predicats hi ha un subjecte lògic encara que no s'explicita i en d'altres, no.

10.3. Síntesi

Per acabar, i després d'explicitar algunes de les conseqüències d'anàlisi lingüística a què ens ha menat la proposta de codificació gramatical, voldríem tornar a incidir, de manera sintètica, en les possibilitats de futur que ens suggereix aquest treball:

- (a) La proposta d'aplicació lexicogràfica és parcial i de tipus teòric. Caldrà, doncs, fer-ne una avaluació des del punt de vista de la lexicografia comercial, per veure sota quines

condicions pot implementar-se en d'altres productes.

- (b) La proposta de codificació lexicogràfica marca la pauta d'un disseny de la microestructura dels diccionaris en què s'inclouï informació de tipus relacional.
- (c) L'aplicació de la codificació argumental sobre un corpus més ampli i sobre corpus lingüístics d'altre tipus, com els orals o les bases de dades neològiques, poden reforçar el valor de l'anàlisi argumental per predir el comportament sintàctic de les peces del lèxic.
- (d) La classificació argumental dels verbs ens permet establir classes verbals ben delimitades per aprofundir en els aspectes de projecció sintàctica i en l'estudi de les relacions entre morfologia lèxica i sintaxi.

BIBLIOGRAFIA

- Abney, S.P. (1987): *The English Noun Phrase in its Sentential Aspect*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, Tesi doctoral
- Ahumada Lara, Ignacio (1989): *Aspectos de lexicografía teórica. Aplicaciones al Diccionario de la Real Academia Española*. Granada: Universidad de Granada
- Alarcos Llorach, Emilio (1970): *Estudios de gramática funcional del español*. Madrid: Gredos, 3a. ed., 1992, Biblioteca Románica Hispánica II. Estudios y Ensayos 147
- Alcina Franch, Juan; Blecua, José Manuel (1975): *Gramática española*. Barcelona: Ariel
- Alcover, Mn. Antoni M.; Moll, Francesc de B. (1926-1962): *[DCVB] Diccionari català-valencià-balear*. Palma de Mallorca: Editorial Moll, 1983
- Alonge, Antonietta (1994): Motion Verbs: Data on Meaning Components in Dictionaries and Identification of Syntactic Properties. A Martin, Willy et al. (ed.): *EURALEX 1994. Proceedings*, pp. 27-35
- Alsina, Alex (1991a): On the Argument Structure of Causatives. *Linguistic Inquiry*, 23(4), pp. 517-555
- Alsina, Alex (1991b): *The Monoclausality of Causatives: Evidence from Romance*, Ms., Stanford University, California
- Alsina, Alex (1993): *The Role of Argument Structure in Grammar: Evidence from Romance*, [Ms. (en premsa a Foris); part de la tesi doctoral *Predicate composition: A theory of syntactic function alternations*, Stanford University, California]
- Alvar Ezquerro, Manuel (1983): *Lexicología y lexicografía. Guía bibliográfica*. Salamanca: Ediciones Almar, Guías bibliográficas 1
- Alvar Ezquerro, Manuel (1993): *Lexicografía descriptiva*. Barcelona: Bibliograf
- Anderson, Stephen R. (1988): Morphological theory. A Newmeyer, Frederick J. (ed.) (1988): *Linguistics: The Cambridge Survey. Volume I. Linguistic Theory: Foundations*, pp.146-191
- Andrews, Avery (1982): The Representation of Case in Modern Icelandic. A Bresnan, Joan (ed.) (1982d): *The Mental Representation of Grammatical Relations*. pp. 427-503

- Andrews, Avery (1983): *On the Treatment of Morphology in LFG*. Department of Linguistics, Australian National University
- Andrews, Avery D. (1988): Lexical structure. A Newmeyer, Frederick J. (ed.) (1988): *Linguistics: The Cambridge Survey. Volume I. Linguistic Theory: Foundations*, pp. 60-88
- Antelmi, Donella; Roventini, Adriana (1990): Semantic relationships within a set of verbal entries in the Italian Lexical Database. A *EURALEX'90 Proceedings. Actas del IV Congreso Internacional*, pp. 247-255
- Aoun, Joseph; Sportiche, Dominique (1983): On the formal theory of government. *The Linguistic Review*, 2, pp. 211-236
- Argente, Joan A. (1975): Li vaig veure les cuixes. *Els Marges*, 6 (1975), pp. 103-111
- Atkins, B.T.S. (1991): Building a Lexicon: The Contribution of Lexicography. *International Journal of Lexicography*, 4(3), pp. 167-204
- Atkins, Beryl T., Kegl, Judy; Levin, Beth (1988): Anatomy of a Verb Entry: from Linguistic Theory to Lexicographic Practice. *International Journal of Lexicography*, 1(2), pp. 84-126
- Axelsen, Jens (1993): The Elf and the Ox. Grammatical Information in Danish-English Dictionaries. *International Journal of Lexicography*, 6(2), pp. 79-88
- Ayto, J.R. (1983): *On specifying meaning. Semantic Analysis and Dictionary Definitions*. A Hartmann, R.R.K. (1983a): *Lexicography: Principles and Practice*, London: Academic Press, Cap. 8
- Azkarate, Miren (1988): Neologisms and Lexicography in the Basque Language. A *Budalex'88 Proceedings. Papers from the EURALEX Third International Congress* (Budapest, 4-9 september 1988), Budapest: Akadémiai Kiadó, pp. 467-472
- Azkarate, Miren (1991): Basque Lexicography. A Hausmann, J.F. (dir.): *Wörterbücher. Ein internationales Handbuch zur Lexikographie*, Berlin & New York: Walter de Gruyter, pp. 2371-2375
- Badia i Margarit, Antoni M. (1962): *Gramàtica catalana*, Madrid: Editorial Gredos, 3a. ed., 1980, Biblioteca Románica Hispánica, Manuales 10
- Badia, Toni (1993): Tipologia lingüística dels sistemes de traducció automàtica. *Revista de Catalunya*, 76, pp. 22-41
- Bailey, Richard W. (ed.) (1987): *Dictionaries of English. Prospects for the Record of Our Language*, Cambridge: Cambridge University Press, 2a. ed., 1989

- Baker, Mark; Johnson, Kyle; Roberts, Ian (1989): Passive Arguments Raised. *Linguistic Inquiry*, 20(2), pp. 219-251
- Ballesta i Roig, Joan-Manuel (1987): Algunes consideracions entorn dels verbs copulatius en català. *Llengua & Literatura*, 2, pp. 359-375
- Ballesta i Roig, Joan-Manuel (1991): *Diccionari de gramàtica generativo-transformacional*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona
- Bartra i Kaufmann, Anna (1984): Alguns sintagmes agents excepcionals. *Estudis Gramaticals*, I, Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, pp. 7-25
- Bartra i Kaufmann, Anna (1986): Ho, predicat i argument. *Els Marges*, 35, pp. 77-85
- Bartra, Anna (1987): Encara n'hi més (entorn de en i alguns SNs genitius). *Llengua & Literatura*, 2, pp. 377-427
- Bartra, Anna; Brucart, Josep Maria (1982): Alguns arguments a favor de la categoria Sintagma Predicatiu. *Els Marges*, 24, pp. 91-113
- Bastardas i Parera, Joan et al. (1992): Normativa lèxica del català. L'actualització del diccionari normatiu. A *XXè Congrés Internacional de Linguistique et Philologie Romanes*. Tome IV, Section VI -Lexicographie /Iberomania, Tübingen
- Belletti, Adriana (1988): The Case of Unaccusatives. *Linguistic Inquiry*, 19(1), pp. 1-34
- Bennett, P. A. et al. (1986): *Multilingual Aspects of Information Technology*. Aldershot: Gower Publishing
- Benson, Morton (1985): *Collocations and idioms*. A Ilson, Robert (ed.): *Dictionaries, Lexicography and Language Learning*, Oxford: Pergamon Press - British Council, ELT Documents, 12061-68
- Bonet, Sebastià; Solà, Joan (1986): *Sintaxi generativa catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1988, Biblioteca universitària, 6
- Bordelois, Y.; Contreras, H.; Zagona, K. (eds.) (1986): *Generative studies in spanish syntax*. Dordrecht: Foris Publications; Studies in GG 27
- Bosque, Ignacio (1990): *Las categorías gramaticales. Relaciones y diferencias*, Madrid: Editorial Síntesis, 1991; *Lingüística*, 11
- Bosque, Ignacio (1993): Éste es un ejemplo de predicación catafórica. *Cuadernos de Lingüística* (1993), Madrid: Instituto Universitario Ortega y Gasset, pp. 27-58

- Boulanger, Jean-Claude (1989): Le statut du syntagme dans les dictionnaires généraux monolingues. *Meta*, 34(3), pp. 360-369
- Bouton, Charles (1979): *La linguistique appliquée*. Paris: Presses Universitaires de France, 2a. ed., 1984, Que sais-je?, 1755
- Boysen, G. (1990): Information syntaxique dans les dictionnaires bilingues. *Cahiers de lexicologie*, 56-57, pp. 45-49
- Branchadell, Albert (1991): Against Argument Augmentation. *Catalan Working Papers in Linguistics*, Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Grup de Gramàtica Teòrica, 1991, pp. 1-32
- Branchadell, Albert (1992): An Argument for Q-Identification. A Martín Vide, Carlos (ed.): *Lenguajes naturales y lenguajes formales, VIII*, Barcelona: PPU, pp. 229-236
- Bresnan, Joan (1976): On the Forms and Functioning of Transformations. *Linguistic Inquiry*, 7, pp. 3-40
- Bresnan, Joan (1978): A Realistic Transformational Grammar. A Halle, M.; Bresnan, J.; Miller, G. (eds.): *Linguistic Theory and Psychological Reality*, Cambridge, Massachusetts: The MIT Press
- Bresnan, Joan (1979): *Theory of Complementation in English Syntax*. New York: Graland
- Bresnan, Joan (1982a): The Passive in Lexical Theory. A Bresnan, Joan (ed.) (1982d): *The Mental Representation of Grammatical Relations*, pp. 3-86
- Bresnan, Joan (1982b): Control and Complementation. *Linguistic Inquiry*, 13(3), pp. 343-434 [també editat a Bresnan, Joan (ed.) (1982d), *The Mental Representation of Grammatical Relations*. pp. 282-390]
- Bresnan, Joan (1982c): Polyadicity. A Bresnan, Joan (ed.) (1982d), *The Mental Representation of Grammatical Relations*. pp. 149-171
- Bresnan, Joan (ed.) (1982d): *The Mental Representation of Grammatical Relations*. Cambridge, Massachusetts: The Massachusetts Institute of Technology Press, 2a. ed., 1985, Series on Cognitive Theory and Mental Representation
- Bresnan, Joan; Kanerva, Jonni M. (1989): Locative Inversion in Chichewa: A Case Study of Factorization in Grammar. *Linguistic Inquiry*, 20 (3), pp. 1-50
- Bresnan, Joan; Kaplan, Ronald M. (1982): *Introduction: Grammars as Mental Representations of Language*. A Bresnan, Joan (ed.) (1982d): *The Mental Representation of Grammatical Relations*. pp. xvii-lii

- Bresnan, Joan; Moshi, Lioba (1990): Object Asymmetries in Comparative Bantu Syntax. *Linguistic Inquiry*, 21(2), pp. 147-185
- Brucart, Josep Maria (1986): Algunes reflexions sobre l'evolució de la gramàtica generativa. *Els Marges*, 33, pp. 9-45
- BudaLEX'88 Proceedings. Papers from the EURALEX Third International Congress* (Budapest, 4-9 september 1988), Budapest: Akadémiai Kiadó
- Burzio, Luigi (1981): *Intransitive Verbs and Italian Auxiliaries*. Tesi doctoral, MIT, Cambridge, Massachusetts
- Burzio, Luigi (1986): *Italian Syntax: A Government Binding Approach*. Dordrecht: Reidel Publishing Company
- Báez San José, Valerio (1988): *Fundamentos críticos de la gramática de dependencias*. Madrid: Editorial Síntesis, Lingüística, 8
- Cabré i Castellví, M. Teresa (1985): La prefixació en català. A Staczek, J.J. (ed.): *On Spanish, Portuguese and Catalan Linguistics*, Washington D.C.: Georgetown University Press, pp. 47-63
- Cabré i Castellví, M. Teresa (1990a): La neologia, avui: El naixement d'una disciplina. *Limits*, 9, pp. 47-64
- Cabré i Castellví, M. Teresa (1990b): La néologie dans la presse catalane. Premières données d'un observatoire de néologie, *La banque des mots*, numéro spécial, pp. 75-84
- Cabré i Castellví, M. Teresa (1991): Aspectes sobre la neologia: la "novetat lèxica" a través de dos diaris catalans. A *Miscel·lània Jordi Carbonell*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Estudis de llengua i literatura catalanes, XXII, pp. 359-376
- Cabré i Castellví, M. Teresa (1992): *La terminologia. La teoria, els mètodes, les aplicacions*, Barcelona: Editorial Empúries, Les Naus d'Empúries
- Cabré i Castellví, M. Teresa (1993): *De la innocència i perversió dels diccionaris*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, XXV edició de les Festes Populares Pompeu Fabra
- Cabré i Castellví, M. Teresa (1994): *A l'entorn de la paraula. (I) Lexicologia general. (II) Lexicologia catalana*, València: Universitat de València, Biblioteca Lingüística Catalana 13-14

- Cabré, M. Teresa et al. (1990): *La lingüística aplicada. Noves perspectives, noves professions, noves orientacions* (Cicle de conferències), Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona - Fundació Caixa de Pensions, Ciència oberta 9
- Cabré, M. Teresa; Lorente, Mercè (1990): La lexicographie catalane contemporaine. A *Colóquio de lexicologia e lexicografia*, Lisboa: Universidade Nova de Lisboa, pp. 210-220
- Cabré, M. Teresa; Lorente, Mercè (1991): *Els Dictionaris Catalans: de 1940 a 1988*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona, Lexis 1
- Cabré, M. Teresa; Payrató, Lluís (1990): La lingüística aplicada avui. A *La lingüística aplicada. Noves perspectives, noves professions, noves orientacions*, pp. 11-29
- Cabré, M. Teresa; Rigau, Gemma (1985): *Lexicologia i semàntica*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2a. ed., 1987, Biblioteca Universitària 3
- Cano Aguilar, Rafael (1981): *Estructuras sintácticas transitivas en el español actual*. Madrid: Editorial Gredos, 1987, Biblioteca Románica Hispánica. Estudios y Ensayos 310
- Casares, Julio (1969): *Introducción a la lexicografía moderna*. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 3a. ed., 1992, Textos Universitarios, 17
- Castellà, Josep M. (1992): *De la frase al text. Teories de l'ús lingüístic*, Barcelona: Editorial Empúries, Biblioteca Universal Empúries, 58
- Centre d'études du lexique (CELEX) (1990): *La définition*. Actes du Colloque "la Définition", organisé par le CELEX de l'Université Paris-Nord (Paris, 18 et 19 novembre 1988), Paris: Librairie Larousse, Langue et langage
- Cerdà Massó, Ramon (coord.) (1986): *Diccionario de lingüística*. Madrid: Anaya
- Choi, Soonja; Bowerman, Melissa (1991): Learning to express motion events in English and Korean: The influence of language specific lexicalization patterns. A Levin, Beth; Pinker, Steven (ed.): *Lexical & Conceptual Semantics*, pp. 83-122
- Chomsky, Noam (1957): *Syntactic Structures*. The Hague & Paris: Mouton Publishers, 14a. ed., 1985, Series Minor, 4
- Chomsky, Noam (1965): *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, 17a. ed., 1992
- Chomsky, Noam (1970): *Remarks on nominalizations*. A Jacobs, R.; Rosenbaum, P. (eds.): *Readings in English Transformational Grammar*, Waltham, Massachusetts: Blaisdell

- Chomsky, Noam (1980): *Rules and Representations*. New York: Columbia University Press
- Chomsky, Noam (1981): *Lectures on Government and Binding. The Pisa Lectures*, Berlin & New York: Mouton de Gruyter, 7a. ed., 1993
- Chomsky, Noam (1982): *Some Concepts and Consequences of the Theory of Government and Binding*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press
- Chomsky, Noam (1986a): *The Knowledge of Language*. New York: Praeger
- Chomsky, Noam (1986b): *Barriers*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press
- Chomsky, Noam et al. (1977): *La teoría estándar extendida*. Madrid: Ediciones Cátedra, Lingüística
- Chomsky, Noam; Lasnik, Howard (1977): Filters and Control. *Linguistic Inquiry*, 8, pp. 425-504
- Cole, P.; Sadock, J.M. (eds.) (1977): *Syntax and Semantics. Grammatical Relations (8)*. London: Academic Press
- [COBUILD] *Collins COBUILD English Language Dictionary*. (1987), London & Glasgow: Collins, 5a. ed., 1992
- [COD]: Vegeu Sykes (1982)
- Colon, Germà; Soberanas, Amadeu-J. (1985): *Panorama de la lexicografia catalana. De les glosses medievals a Pompeu Fabra*, Barcelona: Enciclopèdia Catalana, Biblioteca Universitària, 7
- Coloquio de Lexicografia* (1986). A *Verba, Anuario Galego de Filoloxía*, Anexo 29, Santiago de Compostela: Universidad de Santiago de Compostela - Xunta de Galicia, Conselleria de Cultura, 1988
- Comrie, Bernard (1981): *Language Universals and Linguistic Typology. Syntax and Morphology*, Oxford: Blackwell Publishers, 2a. ed., 1993
- Connolly, John H. (1991): *Constituent Order in Functional Grammar: Synchronic and Diachronic Perspectives*, Berlin & New York: Foris Publications, Functional Grammar Series, 14
- Contreras, Heles; Lleó, Conxita (1982): *Aproximación a la fonología generativa. Principios teóricos y problemas*, Barcelona: Editorial Anagrama, Biblioteca de lingüística, 3

- Corbin, Danielle (1981): Le monde étrange des dictionnaires (4): La créativité lexicale, le lexicographe et le linguiste. A *Lexique*, 2 [*Le dictionnaire. Actes du Colloque Franco-Néerlandais 28-29 avril 1981, Amsterdam*], pp. 43-68
- Corder, S. Pit (1973): *Introducción a la lingüística aplicada*. México D.F.: Editorial Limusa
- Cowie, A.P. (1983): On specifying grammar. On Specifying Grammatical Form and Function. A Hartmann, R.R.K. (1983a): *Lexicography: Principles and Practice*, London: Academic Press, Cap. 9
- Cowie, A.P. (1990): Verb Syntax in the revised Oxford Advanced Learner's Dictionary: Descriptive and Pedagogical Considerations. A *EURALEX'90 Proceedings. Actas del IV Congreso Internacional*, pp. 341-348
- Croft, William (1991): *Syntactic Categories and Grammatical Relations. The Cognitive Organization of Information*, Chicago & London: University of Chicago Press
- Crystal, David (1987): *The Cambridge Encyclopedia of Language*. Cambridge: Cambridge University Press, 3a. ed., 1991
- Cuenca, M. Josep (1988): *L'oració composta (I): La coordinació*. València: Universitat de València, Biblioteca lingüística catalana
- Cuenca, M. Josep (1991a): *Teories gramaticals i ensenyament de llengües*. València: Tàndem Edicions, Base de dades, 1
- Cuenca, M. Josep (1991b): *L'oració composta (II): La subordinació*. València: Universitat de València, Biblioteca lingüística catalana
- Cuervo, Rufino J. (1953): *Diccionario de construcción y régimen de la lengua castellana*. Bogotá: Instituto Caro y Cuervo
- [DCVB]: Vegeu Alcover-Moll (1926-1962)
- [DECI]: Vegeu Mel'uk (1984a)
- [DEC2]: Vegeu Mel'čuk (1988a)
- D'Introno, Francesco (1978): *Sintaxis transformacional del español*. Madrid: Ediciones Cátedra, 3a. ed., 1990, Lingüística
- Demonte, Violeta (1986): Predication and Passive. A Bordelois, I.; Contreras, H.; Zagona, K. (ed.): *Generative Studies on Spanish Syntax*, Dordrecht: Foris Publications

- Demonte, Violeta (1988): Transitividad, intransitividad y papeles temáticos. A Garza, B.; Demonte, V. (ed.): *Estudios de Lingüística de España y de México*, México: El Colegio de México - UNAM
- Demonte, Violeta (1989): *Teoría sintáctica: de las estructuras de rección*. Madrid: Editorial Síntesis, Lingüística, 7
- Demonte, Violeta (1991): *Detrás de la palabra. Estudios de gramática del español*, Madrid: Alianza Editorial, Alianza Universidad, 696
- Demonte, Violeta (1993): Gramática del español, Gramática Universal. Perspectivas de un encuentro. A *Cuadernos de Lingüística*, (1993), Madrid: Instituto Universitario Ortega y Gasset, pp. 75-116
- Demonte, V.; Fernández Lagunilla, M. (eds.) (1987): *Sintaxis de las lenguas románicas*. Madrid: Ediciones El Arquero, Textos Universitarios
- [DGLC]: Vegeu Fabra (1932)
- [DLC1] *Diccionari de la llengua catalana* (1982), Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 7a. ed., 1987
- [DLC2] *Diccionari de la llengua catalana* (1982), Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 3a. ed., 1993
- Diccionari de lingüística*: Barcelona: Fundació Barcelona, Termcat, Institut d'Estudis Universitaris Josep Trueta, 1992, Diccionaris terminològics
- Dik, Simon C. (1978): *Functional Grammar*. London: Academic Press
- Dik, Simon C. (1990): Idioms in a Functional Grammar. *Linguistica Computazionale*, Vol. VI-VII
- Dinneen, F.P. (1967): *An Introduction to General Linguistics*. New York: Holt, Rinehart & Wiston
- Dowty, David (1991): Thematic Proto-roles and Argument Selection. *Language*, 67 (3), pp. 547-619
- [DSSVF]: Vegeu Lewicka i Bogacki (1983)
- Dubois, J.; Dubois, C. (1971): *Introduction à la lexicographie: le dictionnaire*. Paris: Librairie Larousse, pp. 61-109
- Dubois, Jean (1981): Dictionnaire et syntaxe. *Lexique*, 2 [Le dictionnaire. Actes du Colloque Franco-Néerlandais, 28-29 avril 1981, Amsterdam], pp. 85-88

- Dubois, Jean et al. (1973): *Diccionario de lingüística*. Madrid: Alianza, 1983
- Ducrot, Oswald; Todorov, Tzvetan (1972): *Diccionario enciclopédico de las ciencias del lenguaje*. Madrid: Siglo XXI editores, 7a. ed., 1981
- Ebner, Theodor (1976): *Lingüística aplicada. Introducción*, Madrid: Editorial Gredos, 1982, Biblioteca Románica Hispánica. Manuales, 52
- Elnitsky, Léo (1984): Présentation d'un article de dictionnaire (lexème) et d'un superarticle (vocable). A Mel'cuk, Igor (1984a): *[DECI] Dictionnaire explicatif et combinatoire du français contemporain. Recherches lexico-sémantiques I*, pp. 17-25
- Elnitsky, Léo (1988): Présentation d'un article de dictionnaire (lexème) et d'un superarticle (vocable): additions et modifications. A Mel'cuk, Igor (1988a): *[DEC2] Dictionnaire explicatif et combinatoire du français contemporain. Recherches lexico-sémantiques II*, pp. 81-84
- Emonds, Joseph E. (1985): *A Unified Theory of Syntactic Categories*. Dordrecht: Foris Publications, Studies in GG, 19
- [ESAV]*: Vegeu Wierzbicka (1987)
- Espinal, M. Teresa (1986): Els mots connectors: entorn de rai. *Els Marges*, 35, pp. 21-43
- EURALEX'90 Proceedings. Actas del IV Congreso Internacional*, Benalmádena (Málaga), Barcelona: Biblograf, 1992
- EURALEX 1994*: Vegeu Martin et al. (1994)
- Fabra, Pompeu (1891): *Ensayo de gramática de catalán moderno. Contribució a la gramática de la llengua catalana*, editat per Sebastià Bonet, Barcelona: Editorial Alta Fulla, 1993, Documents de Filologia Catalana, 8
- Fabra, Pompeu (1932): *[DGLC] Diccionari general de la llengua catalana*. Barcelona: Edhasa, 16a. ed., 1982
- Fabra, Pompeu (1956): *Gramàtica catalana*. Barcelona: Editorial Teide, 10a. ed., 1981
- Fagan, Sarah M. B. (1988): The English Middle. *Linguistic Inquiry*, 19-2, pp. 181-203
- Falk, Y. (1984): The English Auxiliary System: A Lexical-Functional Analysis. *Language*, 60 (3)

- Fanselow, Gisbert (1988): 'Word syntax' and semantic principles. A Booij, G. & J. van Marck (eds.): *Yearbook of Morphology*, Dordrecht: Foris Publications, pp. 95-122
- Fernández Leborans, M. Jesús (1993): Oraciones copulativas identificativas de interpretación inferencial. *Cuadernos de Lingüística* (1993), Madrid: Instituto Universitario Ortega y Gasset, pp. 151-180
- Ferrater, Gabriel (1981): *Sobre el llenguatge*. Barcelona: Edicions dels Quaderns Crema, 2a. ed., 1990
- Fillmore, Charles (1968): The Case for Case. A Bach, E.; Harms, R. (ed.): *Universals in Linguistic Theory*, New York: Holt, pp. 1-90
- Fodor, J.A.; Bever, T.G.; Garrett, M.F. (1974): *The Psychology of Language: An Introduction to Psycholinguistics and Generative Grammar*. New York: McGraw-Hill
- Ford, Marilyn (1982): Sentence Planning Units: Speaker's Representation of Meaningful Relations Underlying Sentences. A Bresnan, Joan (ed.) (1982d): *The Mental Representation of Grammatical Relations*, pp. 797-827
- Ford, Marilyn; Bresnan, Joan; Kaplan, Ronald M. (1982): A Competence-Based Theory of Syntactic Closure. A Bresnan, Joan (ed.) (1982d): *The Mental Representation of Grammatical Relations*, pp. 727-796
- Franks, S.L. (1985): *Matrices and Indices: Some Problems in the Syntax of Case*. Ithaca, New York: Tesi doctoral, Cornell University
- Fukui, Naoki; Speas, Margaret (1986): Specifiers and Projections. *MIT Working Papers in Linguistics*, 8, pp. 128-172
- Gaatoone, David (1992): Le passif: formes, contraintes et fonctions. A *XXè Congrès International de Linguistique et Philologie Romanes*, Tome I, Section I -La phrase, Tübingen, 1993
- Galisson, Robert (1979): *Lexicologie et enseignement des langues (essais méthodologiques)*, Paris: Hachette
- García Fernández, Luis (1993): Sobre clíticos, PRO e infinitivos. *Cuadernos de Lingüística* (1993), Madrid: Instituto Universitario Ortega y Gasset, pp. 181-200
- García Velasco, Antonio (1992): Análisis computacional de los sintagmas de un texto y de su relación con el verbo de la oración. Aplicaciones al procesamiento del lenguaje natural. A Martín Vide, Carlos (ed.): *Lenguajes naturales y lenguajes formales, VIII*, Barcelona: PPU, pp. 335-342

- Garolera, Narcís (1980): Una qüestió d'ordre: la disposició dels elements en l'oració. *Els Marges*, 18-19, pp. 19-37
- Garrido, Joaquín (1990): Lexical entry format and contextual information. A *EURALEX'90 Proceedings. Actas del IV Congreso Internacional*, pp. 273-280
- Garrudo, Francisco (1991): *Diccionario sintáctico del verbo inglés. Tomo I (A-K)*, Barcelona: Editorial Ariel
- Gazdar, G.; Klein, E.; Pullum, G.K.; Sag, I.A. (1985): *Generalized Phrase Structure Grammar*. Oxford / Cambridge: Blackwell & Harvard University Press
- Gili Gaya, Samuel (1961): *Curso superior de sintaxis española*. Barcelona: Biblograf, 15a. ed., 1985
- [GEC2] *Gran Enciclopèdia Catalana* (1969), Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2a. ed., 1986
- Grimshaw, Jane (1979): Complement selection and the lexicon. *Linguistic Inquiry*, 10
- Grimshaw, Jane (1982): On the Lexical Representation of Romance Reflexive Clitics. A Bresnan, Joan (ed.) (1982d): *The Mental Representation of Grammatical Relations*, pp. 87-148
- Grimshaw, Jane (1986): A Morphosyntactic Explanation for the Mirror Principle. *Linguistic Inquiry*, 17(4), pp. 745-749
- Grimshaw, Jane (1988): Adjuncts and Argument Structure. *Lexicon Project Working Papers*, 21, MIT
- Grimshaw, Jane (1990): *Argument Structure*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, 1992, Linguistic Inquiry Monograph, 18
- Grimshaw, Jane (1991): *Extended Projection*. Ms., Brandeis University
- Grimshaw, Jane; Mester, Armin (1988): Light Verbs and Q-Marking. *Linguistic Inquiry*, 19 (2), pp. 205-232
- Grimshaw, Jane; Vikner, Sten (1991): *Obligatory Adjuncts and the Structure of Events*. Ms., Brandeis University & Universitaet Stuttgart
- Gropen, Jess et al. (1991): Affectedness and direct objects: The role of lexical semantics in the acquisition of verb argument structure. A Levin, Beth; Pinker, Steven (ed.): *Lexical & Conceptual Semantics*, pp. 153-196

- Gruber, J.S. (1965): *Studies in Lexical Relations*. Bloomington, Indiana: Indiana University Linguistics Club
- Gràcia, Lluïsa (1987): Sobre el paper temàtic dels subjectes d'alguns verbs d'acció. *Els Marges*, 37, pp. 91-97
- Gràcia i Solé, Lluïsa (1989a): *La teoria temàtica*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Sèrie Lingüística, 5
- Gràcia i Solé, Lluïsa (1989b): *Els verbs ergatius en català*. Maó, Menorca: Institut Menorquí d'Estudis, Premis Francesc de Borja Moll, 1
- Guilbert, L. (1969): Dictionnaires et linguistique. Essai de typologie des dictionnaires monolingues français contemporains. *Langue Française*, 2, pp. 4-29
- Guilbert, L. (1971): *La créativité lexicale*. Paris: Librairie Larousse
- Gutiérrez Ordóñez, Salvador (1989): *Introducción a la semántica funcional*. Madrid: Editorial Síntesis, Lingüística, 20
- Haegeman, Liliane (1991): *Teoria de la recció i del lligam*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1993, Biblioteca Universitària, 16
- Haensch, G.; Wolf, L.; Ettinger, S.; Werner, R. (1982): *La lexicografia. De la lingüística teòrica a la lexicografia pràctica*, Madrid: Editorial Gredos, Biblioteca Románica Hispánica, Manuales 56
- Hale, Kenneth; Keyser, Samuel Jay (1993): *On Argument Structure and the Lexical Expression of Syntactic Relations*. A Hale, K.; Keyser, S.J. (ed.): *The View from Building 20*, Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, 1993, pp. 53-109
- Halle, M. (1973): Prolegomena to a theory of word formation. *Linguistic Inquiry*, 4, pp. 3-16
- Halle, M.; Bresnan, J.; Miller, G. (eds.) (1978): *Linguistic Theory and Psychological Reality*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press
- Halliday, M.A.K. (1961): Categories of the theory of grammar. *Word*, 17
- Halliday, M.A.K. (1970): *Language structure and language function*. A Lyons, John (ed.): *New Horizons in Linguistics*, Harmondsworth: Penguin
- Halliday, M.A.K. (1985): *An Introduction to Functional Grammar*. London: Edward Arnold
- Halvorsen, Per-Kristian (1983): Semantics for Lexical-Functional Grammar. *Linguistic Inquiry*, 14 (4), pp. 567-615

- Hanks, Patrick (1987): Definitions and Explanations. A Sinclair, J.M. (ed.) (1987a): *Looking Up. An account of the COBUILD Project in lexical computing*, pp. 116-136
- Hartmann, R.R.K. (ed.) (1983a): *Lexicography: Principles and Practice*. London: Academic Press
- Hartmann, R.R.K. (1983b): On specifying context. How to label contexts and varieties of usage. A Hartmann, R.R.K. (ed.) (1983a): *Lexicography: Principles and Practice*, Cap. 10
- Hartmann, R.R.K. (1983c): On theory and practice. Theory and practice in dictionary-making. A Hartmann, R.R.K. (ed.) (1983a): *Lexicography: Principles and Practice*, Cap. 1
- Hausmann, F.J. (dtor.) (1989): *Wörterbücher, ein internationales Handbuch zur Lexicographie. Dictionaries, an international encyclopedia of lexicography. Dictionnaires, encyclopédie internationale de lexicographie*. Berlin: Walter de Gruyter
- Herbst, Thomas (1987): A Proposal for a Valency Dictionary of English. A Ilson, Robert (ed.): *A Spectrum of Lexicography. Papers from AILA Brussels 1984*, Amsterdam: John Benjamins
- Hernanz, M. Lluïsa; Brucart, José M. (1987): *La sintaxis. 1. Principios teóricos. La oración simple*. Barcelona: Crítica
- Hernández Paricio, Francisco (1992): Semántica conceptual, representación léxica y articulación sintáctica de predicados causativos. A Martín Vide, Carlos (ed.): *Lenguajes naturales y lenguajes formales, VIII*, Barcelona: PPU, pp. 389-396
- Hernández, Carlos (1989): *L'oració simple*. València: Universitat de València, Biblioteca Lingüística Catalana
- Herslund, M. (1990): Les verbs inaccusatifs comme problème lexicographique. *Cahiers de lexicologie*, 56-57, pp. 35-44
- Hoekstra, T.; Hulst, H. van der; Moortgat, M. (ed) (1981): *Lexical Grammar*. Dordrecht: Foris
- Hudson, Richard (1992): So-called 'Double Objects' and Grammatical Relations. *Language*, 68 (2), pp. 251-276

- Iida, M.; Wechsler, S.; Zec, D. (eds.) (1987): *Working Papers in Grammatical Theory and Discourse Structure. Interactions of morphology, syntax, and discourse*, Stanford, California: Center for the Study of Language and Information (CSLI)
- Ilson, Robert (ed.) (1985): *Dictionaries, Lexicography and Language Learning*, Oxford: Pergamon Press - British Council, ELT Documents, 12061-68
- Ilson, R. (1986): *Lexicography. An emerging international profession*. Manchester: Manchester University Press
- Ingram, D. (1989): *First Language Acquisition: Methods, Description and Explanation*. Cambridge: Cambridge University Press
- Iverson, Gregory K.; Wheeler, Deirdre W. (1988): *Blocking and the Elsewhere Condition. Theoretical Morphology. Approaches in Modern Linguistics*, San Diego: Academic Press, pp. 325-338
- Jackendoff, Ray (1972): *Semantic Interpretation in Generative Grammar*. Cambridge, MA: The MIT Press
- Jackendoff, Ray (1975): Morphological and Semantic Regularities in the Lexicon. *Language*, 51 (3), pp. 639-671
- Jackendoff, Ray (1977): *X'Syntax. A Study of Phrase Structure*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press
- Jackendoff, Ray (1983): *Semantics and Cognition*. Cambridge: The MIT Press, Current Studies in Linguistics series, 8
- Jackendoff, Ray (1987): The status of thematic relations in linguistic theory. *Linguistic Inquiry*, 18, pp. 369-411
- Jackendoff, Ray (1990): *Semantic Structures*. Cambridge: The MIT Press, 2a. ed., 1991, Current Studies in Linguistics, 18
- Jackendoff, Ray (1991): Parts of boundaries. A Levin, Beth; Pinker, Steven (ed.): *Lexical & Conceptual Semantics*, pp. 9-46
- Jackson, Howard (1985): Grammar in the Dictionary. A Ilson, Robert (ed.): *Dictionaries, Lexicography and Language Learning*, Oxford: Pergamon Press - British Council, ELT Documents, 12053-59
- Jacobson, P.; Pullum, G. (eds.) (1982): *On the Nature of Syntactic Representation*. Dordrecht: D. Reidel
- Jaeggli, Osvaldo (1982): *Topics in Romance Syntax*. Dordrecht: Foris Publications

- Jaeggli, Osvaldo (1986): Passive. *Linguistic Inquiry*, 17 (4), pp. 587-622
- Jayaseelan, Karattuparambil A. (1984): *Complex Predicates and Z-Theory*. Hyderabad: CIELF
- Johns, Alana (1992): Deriving Ergativity. *Linguistic Inquiry*, 23 (1), pp. 57-87
- Kaisse, E.; Shaw, P. (1985): On the theory of lexical phonology. *A Phonology Yearbook*, 2, pp. 1-30
- Kaplan, R.M. (1972): Augmented transition networks as psychological models of sentence comprehension. *Artificial Intelligence*, 3, pp. 77-100
- Kaplan, R.M. (1973): A multi-processing approach to natural language. *A Proceedings of the 1973 National Computer Conference*, Montvale, New York: AFIPS Press
- Kaplan, R.M. (1975): On process models for sentence comprehension. A Norman, D.; Rumelhart, D. (eds.): *Explorations in Cognition*, San Francisco: Freeman
- Kaplan, Ronald M.; Bresnan, Joan (1982): Lexical-Functional Grammar: A Formal System for Grammatical Representation. A Bresnan, Joan (ed.) (1982d): *The Mental Representation of Grammatical Relations*. pp. 173-281
- Kaplan, Ronald M.; Peters, Stanley; Zaenen, Annie (1982): Dutch. *Linguistic Inquiry*, 13 (4), pp. 613-635
- Kay, M. (1983): *Unification Grammar*. Palo Alto, California: Xerox Palo Alto Research Center
- Kayne, Richard (1975): *French Syntax*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press
- Keyser, Samuel Jay; Roeper, Thomas (1984): On the Middle and Ergative Constructions in English. *Linguistic Inquiry*, 15 (3), pp. 381-416
- Kiparsky, P. (1982): Lexical morphology and phonology. A Yang, I.-S. (ed.): *Linguistic in the morning calm*, Seoul: Hanshin Publishing Company
- Kipfer, Barbara Ann (1984): *Workbook on lexicography. A course for dictionary users with a glossary of English lexicographical terms*, Exeter: University of Exeter Press, Exeter Linguistic Studies, 8
- Knowles, F. (1983): Towards the machine dictionary. 'Mechanical' dictionaries. A Hartmann, R.R.K. (1983a): *Lexicography: Principles and Practice*, London: Academic Press

- Kocourek, Rostislav (1988): Le reductivisme lexical: Remarques sur la linguistique sans mots. *ALFA*, 1, pp. 2-38
- Koopman, Hilda (1984): *The Syntax of Verbs*. Dordrecht: Foris Publications
- Koopman, H.; Sportiche, D. (1985): Theta Theory and Extraction. *GLOW newsletter*, 14, pp. 57-58
- Koopman, H.; Sportiche, D. (1987): *Subjects*. Los Angeles, California: Ms., UCLA
- Krishnamurthy, Ramesh (1987): The Process of Compilation. A Sinclair, John (ed.) (1987a): *Looking Up. An account of the COBUILD Project in lexical computing*, pp. 62-80
- Kukui, N. (1986): *A Theory of Category Projections and its Applications*. Tesi doctoral, MIT, Cambridge, Massachusetts
- Lakoff, George (1966): Stative Adjectives and Verbs in English. Report NSF-20, Harvard Computation Laboratory
- Lakoff, George (1970): *Irregularity in Syntax*. New York: Holt
- Lakoff, George (1971): On generative semantics. A Steinberg, D.; Jakobovits, L. (eds.): *Semantics*, Cambridge: Cambridge University Press, pp. 232-296
- Lakoff, George (1973): Lexicography and generative grammar II: context and connotation in the dictionary. A McDavid, R.I.; Duckert, A.R. (eds.): *Lexicography in English. Annals of the New York Academy of Sciences*, pp. 154-164
- Lakoff, George (1982): *Categories and Cognitive Models*. Trier: University of Trier, Linguistic Agency
- Lamiroy, Béatrice (1991): *Léxico y gramática del español. Estructuras verbales de espacio y de tiempo*. Barcelona: Editorial Anthropos, Autores, textos y temas: Lingüística
- Lamíquiz, Vidal (1982): *El sistema verbal español*. Málaga: Librería Agora, Cuadernos de lingüística, 2
- Landau, Sidney I. (1984): *Dictionaries. The Art and Craft of Lexicography*. Cambridge: Cambridge University Press, 2a. ed., 1989
- Larson, Richard (1988): On the double object construction. *Linguistic Inquiry*, 19, pp. 335-392
- [LDOCE]: Vegeu Summers (1982)

- Leech, Geoffrey (1974): *Semantics. The Study of Meaning*. Harmondsworth: Penguin Books, 2a. ed., 1981
- Lemmens, M.; Wekker, H. (1986): *Grammar in Learners' Dictionaries*. Tübingen: Niemeyer, Lexicographica Series Maior, 16
- Lépinette, B. (1989): Vers un dictionnaire explicatif et combinatoire bilingue. Bases théoriques et élaboration de quelques articles. *Cahiers de lexicologie*, 54, pp. 105-162
- Levin, Beth (1991): Building a Lexicon: The Contribution of Linguistics. *International Journal of Lexicography*, 4(3), pp. 205-226
- Levin, Beth; Pinker, Steven (ed.) (1991): *Lexical & Conceptual Semantics*. Cambridge & Oxford: Blackwell Publishers, 1992
- Levin, Beth; Rappaport, Malka (1986): The Formation of Adjectival Passives. *Linguistic Inquiry*, 17 (4), pp. 623-661
- Levin, Beth; Rappaport, Malka (1991): Wiping the slate clean: A lexical semantic exploration. A Levin, Beth; Pinker, Steven (ed.): *Lexical & Conceptual Semantics*, pp. 123-152
- Levin, L.; Rappaport, M.; Zaenen, A. (eds.) (1983): *Papers in Lexical Functional Grammar*. Bloomington: Indiana University Linguistics Club
- Levin, Lori S. (1982): Sluicing: A Lexical Interpretation Procedure. A Bresnan, Joan (ed.) (1982d): *The Mental Representation of Grammatical Relations*. pp. 590-654
- Lewicka, Halina; Bogacki, Krzysztof (dirs.) (1983): *[DSSVF] Dictionnaire sémantique et syntaxique des verbes français*. Warszawa: Panstwowe Wydawnictwo Naukowe
- Lexique et syntaxe en grammaire générative. Lexique*, 7 (1988), Lille: Presses Universitaires de Lille
- Li, Yafei (1990): X0 -Binding and Verb Incorporation. *Linguistic Inquiry*, 21 (3), pp. 399-426
- Lieber, R. (1980): *The Organization of the Lexicon*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press
- Lorente Casafont, Mercè (1991): Funció lexicogràfica i contacte de llengües: Els diccionaris de barbarismes. A *Actes del Novè Col.loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Volum III)*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pp. 269-281

- Lorente Casafont, Mercè (1992): Algunos aspectos sintáctico-semánticos de los sintagmas terminológicos: La noción de locución en lexicografía y en terminografía. A *III Simposio Iberoamericano de Terminología RITERM 92*, San Millán de la Cogolla (1-5 de diciembre de 1992)
- Lorente Casafont, Mercè (1992): El component gramatical en la lexicografia catalana contemporània: La unitat lexicogràfica. A *XXè Congrès Internacional de Linguistique et Philologie Romanes. Tome IV, Section VI -Lexicographie /Iberomania*, Tübingen, pp. 681-690
- Lorente, Mercè; Tebé, Carles (1993): Lexicografia i correcció: la funció dels diccionaris en la correcció de textos. *Caplletra*, 17 (1994) [Volum monogràfic sobre Lexicografia, coordinat per T. Cabré]
- Lyons, John (1968): *Introducción en la lingüística teórica*. Barcelona: Teide, 1986
- Malmkjaer, Kirsten (ed.) (1991): *The Linguistics Encyclopedia*. London & New York: Routledge, Routledge Language Reference
- Manzini, Maria Rita (1983): On Control and Control Theory. *Linguistic Inquiry*, 14 (3), pp. 421-446
- Manzini, R.; Wexler, K. (1987): Parameters, binding theory and learnability. *Linguistic Inquiry*, 18, pp. 413-444
- Marcos Marín, Francisco; Sánchez Lobato, Jesús (1988): *Lingüística aplicada*. Madrid: Editorial Síntesis, Lingüística, 17
- Marello, Carla (1990): Reflexive and pronominal verbs in bilingual dictionaries. A *EURALEX'90 Proceedings. Actas del IV Congreso Internacional*, pp. 185-192
- Martin, Willy et al. (eds.) (1994): *EURALEX 1994. Proceedings. Papers submitted to the 6th. EURALEX International Congress on Lexicography in Amsterdam*
- Martín Vide, Carlos (1986): *Curso de matemáticas para lingüistas (Vol. I)*, Barcelona: PPU
- Martín Vide, Carlos (ed.) (1992): *Lenguajes naturales y lenguajes formales, VIII. Actas del VIII congreso de lenguajes naturales y lenguajes formales*, Barcelona: PPU
- Mascaró, Joan (1985): *Morfología*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2a. ed., 1987, Biblioteca Universitària, 5
- Matthews, P.H. (1974): *Morfología. Introducción a la teoría de la estructura de la palabra*. Madrid: Editorial Paraninfo, 1979

- Matthews, P.H. (1979): *Gramática Generativa y Competencia Lingüística*. Madrid: Espasa-Calpe, 1983, Espasa Universitaria
- McCorduck, Edward Scott (1993): *Grammatical Information in ESL Dictionaries*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, Lexicographica, Series Maior 48
- Mel'čuk, Igor (dtor.) (1984a): *[DECI] Dictionnaire explicatif et combinatoire du français contemporain. Recherches lexico-sémantiques I*. Montréal: Les Presses de l'Université de Montréal
- Mel'čuk, Igor (1984b): Un nouveau type de dictionnaire: le Dictionnaire explicatif et combinatoire du français contemporain. A Mel'_uk, Igor (dtor.) (1984a): *[DECI] Dictionnaire explicatif et combinatoire du français contemporain. Recherches lexico-sémantiques I*, pp. 3-16
- Mel'čuk, Igor (dtor.) (1988a): *[DEC] Dictionnaire explicatif et combinatoire du français contemporain. Recherches lexico-sémantiques II*. Montréal: Les Presses de l'Université de Montréal
- Mel'čuk, Igor (1988b): Principes et critères de description sémantique dans le DEC. A Mel'_uk, Igor (dtor.) (1988a): *[DEC] Dictionnaire explicatif et combinatoire du français contemporain. Recherches lexico-sémantiques II*, pp. 27-39
- Mel'čuk, I.; Zholkovsky, A. (1988): The explanatory combinatorial dictionary. Evens, Marta Walton (ed.): *Relational models of the lexicon. Representing knowledge in semantic networks*, Cambridge: Cambridge University Press, pp. 41-74
- Melis, Ludo; Eggermont, Carmen (eds.) (1994): A pronominal approach to valency dictionaries. *International Journal of Lexicography*, 7(2) Special Issue
- Miller, George A.; Fellbaum, Christiane (1991): Semantic networks of English. A Levin, Beth; Pinker, Steven (ed.): *Lexical & Conceptual Semantics*, pp. 197-229
- Mohanan, K.P. (1982): Grammatical Relations and Clause Structure in Malayalam. A Bresnan, Joan (ed.) (1982d): *The Mental Representation of Grammatical Relations*. pp. 504-589
- Mohanan, K.P. (1983): Functional and Anaphoric Control. *Linguistic Inquiry*, 14 (4), pp. 641-674
- Mohanan, K.P. (1986): *The Theory of Lexical Phonology*. Dordrecht: Reidel Publishing Company
- Mok, Q.I.M. (1981): Dictionnaire et dérivation. *Lexique*, 2 [Le dictionnaire. Actes du Colloque Franco-Néerlandais, 28-29 avril 1981, Amsterdam] pp. 69-77

- Montemagni, Simonetta (1994): Non Alternating Argument Structures: The Causative/Inchoative Alternation in Dictionaries. A *EURALEX 1994. Proceedings*, pp. 349-359
- Moreau, René; Warnesson, Isabelle (1981): Ordinateur et lexicographie. *Lexique*, 2 [*Le Dictionnaire. Actes du Colloque Franco-Néerlandais* 28-29 avril 1981, Amsterdam], pp. 121-130
- Moreno Cabrera, Juan Carlos (1987): *Fundamentos de sintaxis general*. Madrid: Editorial Síntesis, Lingüística, 4
- Moreno Cabrera, Juan Carlos (1993): Semántica de eventos, causatividad y cuantificación adverbial. *Cuadernos de Lingüística* (1993), Madrid: Instituto Universitario Ortega y Gasset, pp. 201-220
- Narbona Jiménez, Antonio (1989): *Sintaxis española: Nuevos y viejos enfoques*. Barcelona: Editorial Ariel, Ariel Lingüística
- Neidle, Carol (1982): Case Agreement in Russian. A Bresnan, Joan (ed.) (1982d): *The Mental Representation of Grammatical Relations*. pp. 391-426
- Newmeyer, Frederick J. (1980): *El primer cuarto de siglo de la gramática generativa*. Madrid: Alianza Editorial, Alianza Universidad, 339
- Newmeyer, Frederick J. (ed.) (1988): *Linguistics: The Cambridge Survey. Volume I. Linguistic Theory: Foundations*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990
- Newmeyer, Frederick J. (ed.) (1988): *Linguistics: The Cambridge Survey. II Linguistic Theory: Extensions and Implications*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990
- Nique, Christian (1974): *Introducción metódica a la gramática generativa*. Madrid: Ediciones Cátedra, 4a. ed., 1982
- Opitz, K. (1983): On dictionaries for special registers. The segmental dictionary. A Hartmann, R.R.K. (1983a) (ed.): *Lexicography: Principles and Practice*, London: Academic Press, Cap. 5
- Opitz, K. (1983): The terminological/standardised dictionary. Special-purpose lexicography: dictionaries for technical use. A Hartmann, R.R.K. (ed.) (1983a) : *Lexicography: Principles and Practice*, London: Academic Press, Cap. 14
- Palmer, Frank (1971): *Teoría gramatical*. Barcelona: Península, 1975

- Perlmutter, David (1978): Impersonal Passives and the Unaccusative Hypothesis. A Jaeger, Woodbury et al. (eds.): *Proceedings of the Fourth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, pp. 157-189
- Perlmutter, David (comp.) (1983): *Studies in Relational Grammar 1*. Chicago: University of Chicago Press
- Perlmutter, David; Rosen, Carol (comps.) (1984): *Studies in Relational Grammar 2*. Chicago: University of Chicago Press
- Pesetsky, David (1982): *Paths and Categories*. Tesi doctoral, MIT, Cambridge, Massachusetts
- Picoche, Jacqueline (1977): *Précis de lexicologie française. L'étude et l'enseignement du vocabulaire*. Paris: Editions Nathan, 2a. ed., 1992
- Pinker, Steven (1982): A Theory of the Acquisition of Lexical Interpretive Grammars. A Bresnan, Joan (ed.) (1982d): *The Mental Representation of Grammatical Relations*. pp. 655-726
- Pollard, C. (1984): *Generalized Phrase Structure Grammars, Head Grammars, and Natural Languages*. Tesi doctoral, Stanford University, California
- Pons i Griera, Lúdia (1992): Sobre les oracions copulatives en català. A *XXe. Congrès International de Linguistique et Philologie Romanes. Tome I, Section I -La phrase*, Tübingen, 1993, pp. 605-613
- [PR]: Vegeu Rey i Rey-Debove (1967/1990)
- Pujol Vila, Mercè (1991): *El diccionario monolingüe de lengua extranjera como herramienta de codificación*. Tesi de llicenciatura, Universitat de Barcelona
- Pustejovsky, James (1991): The syntax of event structure. A Levin, Beth; Pinker, Steven (ed.): *Lexical & Conceptual Semantics*, pp. 47-82
- Pérez Saldanya, Manuel; Prunyonosa, Manuel (1987): *Elements per a una sintaxi liminar del català*. València: Edicions Tres i Quatre, Sèrie La Unitat, 110
- Quemada, Bernard (1981): Bases de données informatisées et dictionnaires. *Lexique*, 2 [Le Dictionnaire. Actes du Colloque Franco-Néerlandais 28-29 avril 1981, Amsterdam], pp. 101-120
- Quemada, Bernard (1987): Les noms des mots ou des noms pour les mots. A propos de la terminologie lexicologique. *Linguistica Computazionale*, Volumi IV-V

- Quémada, Bernard (1989): La nouvelle lexicographie. A Cabré et al. (1990): *La lingüística aplicada. Noves perspectives, noves professions, noves orientacions*, pp. 55-78
- Radford, Andrew (1981): *Introducción a la sintaxis transformativa (Teoría estándar extendida)*. Barcelona: Editorial Teide, Aportación Universitaria, Serie Lingüística
- Radford, Andrew (1988): *Transformational Grammar*. Cambridge: Cambridge University Press
- Rafel i Fontanals, Joaquim (1986): Cap a un diccionari del català contemporani. A *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Area 3: Lingüística Social*, Palma de Mallorca, pp. 589-595
- Rafel i Fontanals, Joaquim (1988): Sobre la normalització dels diccionaris catalans: els elements intrínsecs i extrínsecs en les definicions lexicogràfiques. A *La Corona d'Aragó i les llengües romàniques. Miscel·lània d'homenatge per a Germà Colon*, editat per Günter Holtus, Georges Lüdi, Michael Metzeltin. Tübingen: Gunter Narr Verlag, pp. 441-452
- Ramos, Joan Rafael (1991): *Introducció a la sintaxi. Anàlisi categorial i funcional de l'oració simple*. València: Tàndem Edicions, Base de dades, 2
- Ravin, Yael (1993): Lexical Semantics without Thematic Roles. *Machine Translation*, 8, pp. 273-279
- Rey, A; Rey-Debove, Josette (dirs.) (1967): *[PR] Le Petit Robert 1. Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue Française*. Paris: Le Robert, 1990
- Rey, Alain (1965): Les dictionnaires: forme et contenu. *Cahiers de lexicologie*, 7 (II), pp. 65-102
- Rey, Alain (1970): Typologie génétique des dictionnaires. *Langages*, 19, pp. 44-68
- Rey, Alain (1977): *Le lexique: images et modèles*. Paris: Armand Colin
- Rey, Alain (1979): *La terminologie: noms et notions*. Paris: Presses Universitaires de France, 1992, Que sais-je?, 1780
- Rey, Alain (1981): La lexicographie française: rétrospective et perspectives. *Lexique*, 2 [*Le dictionnaire. Actes du Colloque Franco-Néerlandais*, 28-29 avril 1981, Amsterdam], pp. 11-24
- Rey-Debove, Josette (1967): La définition lexicographique; bases d'une typologie formelle. *Travaux de Linguistique et de Littérature*, VI, 1, Strasbourg, pp. 141-159
- Rey-Debove, Josette (1970): Le domaine du dictionnaire. *Langages*, 19, pp. 3-34

- Rey-Debove, Josette (1971): *Étude linguistique et sémiotique des dictionnaires français contemporains*. Paris: Mouton
- Richards, Jack C.; Platt, John; Platt, Heidi (1985): *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics*. Harlow: Longman, 1992, Longman Dictionaries
- Riemsdijk, Henk van; Williams, Edwin (1986): *Introducción a la teoría gramatical*. Madrid: Ediciones Cátedra
- Rigau i Oliver, Gemma (1978): "Hi" datiu inanimat. *Els Marges*, 12, pp. 99-103
- Rigau i Oliver, Gemma (1979): Entorn de la naturalesa anafòrica dels pronoms catalans personals en català. *Els Marges*, 16, pp. 93-99
- Rigau, Gemma (1991): On the Functional Properties of AGR. *Catalan Working Papers in Linguistics* (1991), Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Grup de Gramàtica Teòrica, pp. 235-260
- Rizo Rodríguez, Alfonso Jesús (1990): A Proposal for a Valency Lexicon of English Catenative Verbs. A *EURALEX'90 Proceedings*. *Actas del IV Congreso Internacional*, pp. 381-390
- Rizzi, Luigi (1982): *Issues in Italian Syntax*. Dordrecht: Foris Publications, Studies in GG, 11
- Rizzi, Luigi (1986): Null Objects in Italian and the Theory of pro. *Linguistic Inquiry*, 17(3), pp. 501-557
- Royo, Guillermo (1983): *Aspectos básicos de sintaxis funcional*. Málaga: Librería Agora, Cuadernos de lingüística, 4
- Royo, Guillermo (1992): El futuro "Diccionario de construcciones verbales des español actual". A Martín Vide, Carlos (ed.): *Lenguajes naturales y lenguajes formales, VIII*, Barcelona: PPU, pp. 41-50
- Romaguera, Jordi i Fortuny, Jordi (1993): *Diccionari plurilingüe de verbs. Català - Anglès - Espanyol - Francès*. Barcelona: Editorial Paral.lel
- Rudanko, Juhani (1989): *Complementation and Case Grammar. A Syntactic and Semantic Study of Selected Patterns of Complementation in Present-Day English*. Albany, New York: State University of New York Press, SUNY Series in Linguistics
- Sadock, Jerrold M. (1991): *Autolexical Syntax. A Theory of Parallel Grammatical Representations*. Chicago & London: University of Chicago Press, Studies in Contemporary Linguistics

- Safir, Ken (1987): The syntactic projection of lexical thematic structure. *Natural Language and Linguistic Theory*, 5, pp. 561-602
- Sag, Ivan A.; Pollard, Carl (1991): An Integrated Theory of Complement Control. *Language*, 67 (1), pp. 63-113
- Sager, Juan C. (1992): *La industria de la lengua. La lingüística computacional-Los trabajos del UMIST. La traducción especializada y su técnica*. Barcelona: Universitat de Barcelona, Servei de Llengua Catalana
- Sanchis Guarner, Manuel (1950): *Gramàtica valenciana*. Barcelona: Editorial Alta Fulla, Documents de Filologia Catalana, 9
- Sancho Cremades, Pelegrí (1992): Les preposicions com a elements de relació. A Martín Vide, Carlos (ed.): *Lenguajes naturales y lenguajes formales, VIII*, Barcelona: PPU, pp. 563-570
- Saragossà, Abelard (1992): *Problemes bàsics de la teoria sintàctica generativista (1957-1986)*. València & Barcelona: Institut Universitari de Filologia Valenciana - Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Biblioteca Manuel Sanchis Guarner, 23
- Saragossà, Abelard (1994): *Els predicatius i les categories sintàctiques*. València: Universitat de València, Biblioteca Lingüística Catalana, 15
- Scalise, Sergio (1984): *Morfología generativa*. Madrid: Alianza Editorial, 1987, Alianza Universidad Textos, 114
- Schroten, Jan (1990): Estructura argumental y polisemia. A *EURALEX'90 Proceedings. Actas del IV Congreso Internacional*, pp. 233-243
- Seco, Manuel (1972): *Gramática esencial del español. Introducción al estudio de la lengua*. Madrid: Aguilar, 9a. ed., 1985
- Seco, Manuel (1987): *Estudios de lexicografía española*. Madrid: Editorial Paraninfo, Colección Filológica
- Selkirk, Elisabeth O. (1982): *The Syntax of Words*. Cambridge, Massachusetts: The Massachusetts Institute of Technology Press, 1986, Linguistic Inquiry Monographs 7
- Sells, Peter (1985): *Teorías sintácticas actuales. GB, GPSG, LFG*. Barcelona: Editorial Teide, 1989, Aportación Universitaria, Serie Lingüística

- Serbat, Guy (1981): *Casos y funciones. Estudio de las principales doctrinas casuales, de la Edad Media a nuestros días*. Madrid: Editorial Gredos, 1988, BRH, Estudios y ensayos 362
- Shieber, Stuart M. (1989): *Introducción a los formalismos gramaticales de unificación*. Barcelona: Editorial Teide, Aportación Universitaria, Sèrie Lingüística
- Siewierska, Anna (1991): *Functional Grammar*. London & New York: Routledge, Linguistic Theory Guides
- Sinclair, John (1972): *A course in Spoken English: Grammar*. Oxford: Oxford University Press
- Sinclair, John (ed.) (1987a): *Looking Up. An account of the COBUILD Project in lexical computing*. London: Collins, 1988
- Sinclair, John (1987b): Grammar in the Dictionary. A Sinclair, John (ed.) (1987a): *Looking Up. An account of the COBUILD Project in lexical computing*, pp. 104-115
- Slama-Cazacu, T. (1984): *Linguistique appliquée: Une introduction*. Brescia: La Scuola
- Snell-Hornby, Mary (1986): *The History of Lexicography*, Amsterdam: John Benjamins
- Soelberg, N. (1990): Les informations du dictionnaire bilingue. Équivalents ou champs sémantiques? *Cahiers de lexicologie*, 56-57, pp. 51-61
- Sol, Lluís M. (1992): *El DGLC i la formalització lexicogràfica dels verbs*. Tesi de Llicenciatura, Universitat de Barcelona
- Solà i Pujols, Jaume (1991): Burzio's Generalization, Binding Theory and I-Subjects. *Catalan Working Papers in Linguistics* (1991), Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Grup de Gramàtica Teòrica, pp. 261-300
- Solà, Joan (1972): *Estudis de sintaxi catalana, 1*. Barcelona: Edicions 62, 1980, Llibres a l'abast, 104
- Solà, Joan (1973): *Estudis de sintaxi catalana, 2*. Barcelona: Edicions 62, 1982, Llibres a l'abast, 105
- Solà, Joan (1987): *Qüestions controvertides de sintaxi catalana*. Barcelona: Edicions 62, 1987, Llibres a l'abast, 229
- Solà, Joan (ed.) (1992): *Sobre lexicografia catalana actual*. Barcelona: Editorial Empúries, Biblioteca Universal Empúries, 56
- Solà, Joan (1993): *La llengua, una convenció dialèctica*. Barcelona: Columna Edicions

- Solà, Joan (1994): *Sintaxi normativa: Estat de la qüestió*. Barcelona: Editorial Empúries, Biblioteca Universal Empúries, 65
- Sportiche, Dominique (1988): A Theory of Floating Quantifiers and Its Corollaries for Constituent Structure. *Linguistic Inquiry*, 19 (3), pp. 425-449
- Stabler, Jr. Edward P. (1992): *The Logical Approach to Syntax. Foundations, Specifications and Implementations of Theories of GB*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, ACL-MIT Series in Natural Language Processing
- Stark, M.P. (1990): *Dictionary workbooks. A critical evaluation of dictionary workbooks for the foreign language learner*. Exeter: University of Exeter Press, Exeter Linguistic Studies, 16
- Stowell, T. (1981): *Origins of Phrase Structure*. Tesi doctoral, MIT, Cambridge, Massachusetts
- Stroik, Thomas (1992): Middles and Movement. *Linguistic Inquiry*, 23 (1), pp. 127-137
- Summers, D. (ed.) (1982): *[LDOCE] Longman Dictionary of Contemporary English*. New Edition. London/Harlow: Longman, 1990
- Summers, Della (1993): Longman/Lancaster English Language Corpus - Criteria and Design. *International Journal of Lexicography*, 6(3), pp. 181-208
- Svensén, Bo (1987): *Practical Lexicography. Principles and methods of dictionary-making*. Oxford: Oxford University Press
- Swanepoel, Piet H. (1990): Linguistic motivation and its lexicographical application. A *EURALEX'90 Proceedings. Actas del IV Congreso Internacional*, pp. 291-314
- Świdziński, Marek; Szpakowicz, Stan (1993): Non-Typical Linguistic Phenomena in the Universal Basic Dictionary of Contemporary Polish. *International Journal of Lexicography*, 6(4), pp. 223-251
- Świdziński, Marek; Szpakowicz, Stan (1994): Sentence Schemata for the Universal Basic Dictionary of Contemporary Polish. *International Journal of Lexicography*, 7(1), pp. 1-30
- Sykes, J.B. (ed.) (1982): *[COD] The Concise Oxford Dictionary of Current English*. Oxford: Oxford University Press, 16a. ed., 1989
- Tomaszczyk, J.; Lewandowska, B. (1990): *Meaning and Lexicography*. Amsterdam: John Benjamins

- Tordesillas, Marta (1992): Causa y argumento en lenguas naturales. A Martín Vide, Carlos (ed.): *Lenguajes naturales y lenguajes formales, VIII*, Barcelona: PPU, pp. 601-608
- Torrego, Esther (1984): Algunas observaciones sobre las oraciones existenciales con 'haber' en español. *Estudis Gramaticals*, I (1984), Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, pp. 329-339
- Torrego, Esther (1988): Unergative-unaccusative alternations in Spanish. *MIT Working Papers in Linguistics*, 10, pp. 253-272
- Ullmann, Stephen (1962): *Semántica. Introducción a la ciencia del significado*. Madrid: Taurus Ediciones, 1992, Taurus Humanidades, 338
- Varela Ortega, Soledad (1990): *Fundamentos de morfología*. Madrid: Editorial Síntesis, Lingüística, 5
- Varela, Soledad (ed.) (1993): *La formación de palabras*. Madrid: Taurus Ediciones, Taurus Universitaria /Gramàtica del español, 5
- Veny, Joan (1991): Les varietats geogràfiques i la normativa de la llengua catalana. A Martí i Castell, Joan (ed.): *L'extensió d'ús social i la normativització*, Barcelona: Columna Edicions, pp. 197-205
- Vergnaud, Jean-Roger (1985): *Dépendances et niveaux de représentation en syntaxe*. Amsterdam: John Benjamins
- Wanner, E.; Maratsos, M. (1978): *Syntactic Processes in sentence comprehension*. Ms., Harvard University
- Wheeler, Max W. (1991): Dels quantitius i altres elements especificadors. *Els Marges*, 43, pp. 25-49
- Wierzbicka, Anna (1972): *Semantic Primitives*. Frankfurt: Athenäum
- Wierzbicka, Anna (1980): *Lingua Mentalis*. Sidney: Academic Press Australia
- Wierzbicka, Anna (1985): *Lexicography and Conceptual Analysis*. Ann Arbor: Karoma Publishers
- Wierzbicka, Anna (1987): *[ESAV] English Speech Act Verbs. A semantic dictionary*. Sidney: Academic Press Australia
- Williams, Edwin (1980): Predication. *Linguistic Inquiry*, 11, pp. 203-238
- Williams, Edwin (1981): Argument structure and morphology. *The Linguistic Review*, 1, pp. 81-114

- Williams, Edwin (1991): Reciprocal Scope. *Linguistic Inquiry*, 22 (1), pp. 159-173
- Woods, W. (1970): Transition network grammars for natural language analysis. *Communications of the ACM*, 13, pp. 591-606
- Zaenen, Annie (1983): On Syntactic Binding. *Linguistic Inquiry*, 14 (3), pp. 469-506
- Zagona, Karen (1985): *Verb Phrase Syntax. A Parametric Study of English and Spanish*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers
- Zagona, Karen (1993): Spanish adjectival secondary predicates, time adverbs and subevent structure. *Cuadernos de Lingüística* (1993), Madrid: Instituto Universitario Ortega y Gasset, pp. 317-354
- Zgusta, L. (1971): *Manual of Lexicography*. The Hague: Mouton Publishers
- Zubizarreta, M. Luisa (1987): *Levels of Representation in the Lexicon and in the Syntax*. Dordrecht: Foris Publications
- Zubizarreta, Maria Luisa (1985): The Relation between Morphophonology and Morphosyntax: The Case of Romance Causatives. *Linguistic Inquiry*, 16 (2), pp. 247-289

ÍNDIX D'ESQUEMES

Núm.	Descripció	Cap.	pàg.
1.	Connexions entre la lingüística teòrica i la lexicografia	1	17
2.	Aplicació d'una gramàtica teòrica en un prototipus de diccionari	3	63
3.	Variació categorial i universalitat funcional	4	71
4.	Nivells de representació de la GLF	5	79
5.	Mòduls teòrics de la GLF	5	81
6.	Àmbit regulador de la Teoria de Projecció Lèxica	5	132
7.	El lexicó en la GLF	6	140

ÍNDIX DE TAULES

Núm.	Descripció	Cap.	pàg.
1.	Codificació gramatical del DLGC	1	20
2.	Codis gramaticals verbals	3	61
3.	Classificació de funcions gramaticals de la GLF	4	71
4.	Proposta de classificació argumental dels verbs del català	7	176
5.	Regles lèxiques que afecten la poliadicitat argumental	8	227
6.	Regles lèxiques que incorporen un clític reflexiu	8	228
7.	Regles que afecten la projecció lèxica	8	229
8.	Regla de causativització	8	230
9.	Regla de transitivització	8	230
10.	Regla d'incorporació de datiu argumental	8	231
11.	Regla d'incorporació de datiu ètic	8	231
12.	Regla d'intransitivització	8	232
13.	Regla d'extracció de datiu	8	232
14.	Regla de reflexivització	8	233
15.	Regla de passivització morfològica	8	233

16.	Regla de passivització pronominal	8	234
17.	Regla d'incoativització	8	234
18.	Regla d'impersonalització pronominal	8	235
19.	Selecció d'entrades: SELVERBS.DBF	9	238
20.	Selecció d'exemples: CORPUS.DBF	9	241
21.	Esquema de presentació de les dades en els articles del prototipus de diccionari argumental	9	250
22.	Codificació argumental, primera posició	9	252
23.	Codificació argumental, segona posició	9	252
24.	Codificació argumental, tercera posició	9	252
25.	Codificació temàtica	9	253
26.	Predicacions secundàries	9	253